

KRONIKA

časopis za slovensko krajevno zgodovino

letnik XXI

št. 1

leto 1973

ISKRA DANES!

Vodilno jugoslovansko podjetje na področju elektronike — to je Iskra. Preko 22.000 delavcev v 19 delovnih organizacijah sodeluje v bogati proizvodnji, od sestavnih delov, raznih gospodinjskih in drugih aparatov, do najzahtevnejših elektronskih naprav. Njeni izdelki so dobro znani doma in v tujini. Kvaliteto teh izdelkov zagotavlja visoka strokovna usposobljenost kadrov, sodobna tehnologija in uspešno poslovno-tehnično sodelovanje z največjimi ter priznanimi inozemskimi proizvajalci.

Iskra Iskra Iskra Iskra Iskra
Iskra Iskra Iskra Iskra Iskra
Iskra Iskra Iskra Iskra Iskra
Iskra Iskra Iskra Iskra Iskra
Iskra Iskra Iskra Iskra Iskra

Vsebina prvega zvezka

- Ferdo Gestrin: Kmečka trgovina in upori — Stran 1
- Vincencij Demšar: Loško gospostvo in kmečka puntarija — Stran 5
- Jože Žontar: Kmečki upori ob davčni in urbarialni regulaciji in njeni odpravi v letih 1789 in 1790 — Stran 13
- France Planina: Zgodovina muzejstva na loškem ozemlju — Stran 17
- Tone Zorn: Koroško učiteljsko glasilo in slovenska manjšina — Stran 24
- Iz dela naših zavodov in društev — Stran 29
- Nove publikacije — Stran 32
- Sommarie — Stran 38

Bibliografsko kazalo Kronike I—XX

- Bogo Grafenauer: Ob dvajsetletnici »Kronike« — Stran 39
- Sergij Vilfan: Kako je nastal časopis za slovensko krajevno zgodovino »Kronika« — Stran 41
- Anka Vidovič-Miklavčič: Bibliografsko kazalo Kronike časopisa za slovensko krajevno zgodovino I—XX (1953—1972) — Stran 43

Na ovitku

Kralj Matjaž — slika na panjski končnici (Etnografski muzej v Ljubljani)

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik Olga Janša
Odgovorni urednik Jože Žontar

Izdaja in zalaga Zgodovinsko društvo za Slovenijo, sekcija za krajevno zgodovino — Predstavnik Majda Kunaver — Tisk tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Mestni trg 27/III — Tekoči račun pri SDK podružnica 50101-678-47483 (Ljubljana, Miklošičeva cesta 3) — Letna naročnina 25 din, posamezna številka 10 din

Publikacija šteje med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33-316/72), za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov (mnenje Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-2/72 od 25/8-1972)

KMEČKA TRGOVINA IN UPORI

FERDO GESTRIN

Po srednjeveškem pojmovanju družbene delitve dela je meščanom pripadala trgovina in obrt; zanju so si meščani in mesta v okviru mestnega gospodarstva izbojevali številne pravice. Plemstvo naj bi prodajalo le presežke proizvodov svojih zemljiških gospodstev in kupovalo za svoje potrebe, posegalo skratka le v tisto dejavnost, ki plemiški časti ni bila nasprotna. Kmetje pa so praviloma smeli prodajati in kupčevati le s presežki svojih pridelkov in izdelki domače obrti na mestnih in trških trgih, na raznih sejnih in proščanjih. Že zgodaj v fevdalni dobi je podložnik posegal v zamenjavo in nato v trgovino, na široko — kot razred — pa se je vključil v blagovno-denarne odnose z uveljavitvijo denarnih dajatev; s tem pa si je proces komercializacije zemljiškega gospodarstva z vsemi posestnicami zanj na široko odprl vrata v okviru gospodarstva.¹ Za krize zemljiškega gospodarstva od konca 15. stoletja dalje in za velikih kmečkih uporov na Slovenskem, ko so se že močnejše uveljavili elementi zgodnjega kapitalizma in so se poglobljali ter utrjevali blagovno-denarni odnosi v celotni fevdalni družbi, so se kmetje še v večjem obsegu usmerjali v trgovino.² Posegali so v trgovino mimo mest in trgov in na večje razdalje, začinjali s kupčevanjem in prekupčevanjem tudi z blagom, ki je bilo dotlej predmet poklicne meščanske trgovine. S tem so se zaostrovala nasprotja med mestom in vasjo, ki so jih fevdalci še povečevali.³ Rešujoč se iz krize zemljiškega gospodarstva v veliki meri na podlagi blagovno-denarnih odnosov — s čimer se začinja druga stopnja komercializacije zemljiškega gospodarstva — so namreč fevdalci sami v povečani meri posegli v kupčevanje in vanj zopet potiskali tudi svoje kmete. Hoteli so v čim večji meri obvladati presežke podložnikov, zahtevali so od njih pravico poprejšnjega odkupa, jim nalagali dolžnost opravljanja trgovskih poslov za svoj račun, jim nalagali tlako za tovorjenje svojega blaga na razne, tudi zelo oddaljene trge in podobno. S tem so fevdalci na eni strani zavirali kmečko kupčevanje, na drugi strani pa so ga posredno

spet pospeševali. Brez dohodkov iz nekmetijskih dejavnosti kmet ob sorazmerno majhnih kmetijah namreč ne bi zmožel povečanih fevdalnih in drugih bremen tega časa. Zato so fevdalci v boju mest in meščanov proti kmečki trgovini in obrti stali na strani podložnikov, tudi proti deželnoknežji podpori meščanskih prizadevanj v tem boju. Splet nasprotij okoli kmečke trgovine je postajal vedno večji in je vedno bolj odločujoče vplival na zaostritev razrednih bojev in na njihov vrhunec v tem času, na kmečke upore.

Okvire, v katerih se je gibala kmečka trgovina, so postavljali tedaj uveljavljeni blagovno-denarni odnosi in proces komercializacije na zemljiškem gospodarstvu. Vanjo so podložnika potiskale tudi sorazmerno majhne kmetije, fevdalni pritisk med krizo zemljiškega gospodarstva in potrebe življenja nasploh, a olajšale so mu posege dejavnosti ugodne prometno geografske razmere slovenskega ozemlja. Materialne osnove za trgovino so jim v tem obdobju nekoliko večali naporji za izboljšanje kmetijske proizvodnje in pa močno vključevanje v nekmetijsko proizvodno dejavnost. Kmetje so posegali kot dopolnilo svojemu gospodarstvu v domačo obrt in promet. Cela področja zlasti tam, kjer so bili slabši pogoji za kmetijstvo in pa v krajih bližje morja, so se ukvarjala z vsakovrstno obrtjo, katere proizvodi so šli na trg, pogosto celo na velike razdalje. Žal ne moremo govoriti o obsegu in množini proizvodnje obrtnih izdelkov na podeželju. Vendar važnost tega blaga v trgovskem prometu kmečke in tudi poklicne trgovine ni bila majhna. Domača obrt je bila vsekakor važen dopolnilni vir dohodkov kmečkega obrata in pomemben del materialne osnove kmečke trgovine; kljub odporu mest je ta proizvodnja rasla.

Enako vlogo je imelo vključevanje kmetov v tovarništvo in druge oblike prometa.⁴ Udeležba v prometu je prinašala podložnikom vsekakor pomemben del dohodkov, ki so jih lahko deloma vložili v svoje trgovsko kupčevanje. Možnost za kupčevanje pa je podložnikom dajala tudi vključevanje v dejavnosti,

ki so bile tesno povezane z rudarstvom in fužinarstvom, predvsem za kritje potreb obeh panog (oglarjenje, drvarjenje).

Lahko bi trdili, da je kmet zmogel velika fevdalna in državna bremena tega časa prav zaradi povečanega vključevanja v nekmetijsko dejavnost, pri čemer je kmečka trgovina zavzemala posebno mesto. Že opisana vloga plemstva, ki je večalo svoje fevdalne zahteve, a hkrati podpiralo kmetovo poseganje v trgovino in obrt, nam postane s tem povsem razumljiva. Čimbolj je namreč kmet dobival sredstva drugje, tem lažje je plemstvo večalo svoje zahteve v okviru zemljiškega gospodarstva.

Kmečka trgovina je v obravnavanem času zajela vse habsburške slovenske dežele, vendar njen delež ni bil v vseh deželah enak in prav tako tudi ne njena vloga.⁵ Toda tudi s kmečko trgovino so se slovenske dežele v tem času že močneje gospodarsko povezovala, segala pa je daleč v hrvatske in ogrske pokrajine, proti Italiji in habsburškim nemškim deželam. Po svojih smereh se je kmečka trgovina v veliki meri prilagajala splošnim trgovskim potem in tokovom na Slovenskem: poglavitna smer je bila vzhod-zahod, linija od hrvatskih in ogrskih dežel proti morju in Italiji. Seveda se je kmečka trgovina razvijala tudi samo proti avstrijskim nemškim deželam in nazaj ter v hrvatske in ogrske dežele in nazaj. Prav tako je imela v osnovi enako strukturo kakor poklicna, namreč da je v eno smer pošiljala blago ene vrste, v drugo smer pa drugo.⁶

S kmečko trgovino so se ukvarjali vsi sloji podložniškega razreda. Vanjo so posegali imetniki celih in manjših podložnih kmetij pa tudi kajžarji in osebenjki ter vaški obrtniki, čeprav je bila njihova udeležba lahko zelo različna. Bili so posamezniki na podeželju ne glede na socialno pripadnost in gospodarski položaj, ki so se s kmečko trgovino ukvarjali precej redno, drugi pa so se odpravljali na pot le občasno, nekajkrat na leto.⁷ Vsekakor je moral podložnik — če ne drugje, na najbližjem mestnem trgu — prodati toliko blaga, svojega ali tujega izvora, da je dobil potrebna sredstva za plačilo fevdalnih in drugih obveznosti v denarju. Po podatkih, ki z njimi razpolagamo, so številni kmečki kupčevalci na svojih trgovskih poteh segli ne samo prek meja svoje dežele, marveč tudi do meja slovenskih dežel in tudi prek njih. Niso bili redki, ki so v svoja trgovska pota zajeli vse slovensko ozemlje od morja do meja slovenske Koroške in Štajerske. Podložniki so s svojo trgovino posegli na beneško ozemlje v Istri, kamor so jih pritegovala zlasti mesta z bogato proizvodnjo soli pa tudi bližnja rodovitna Furlanija.⁸ Iz notranjosti slovenskih dežel se je kmečka trgovina usmerjala tudi v mesta kvarnerskega primorja,

na Reki je imela vsekakor precej velik, čeprav še ne ugotovljen delež. Podrobneje ji moremo slediti šele od srede 16. stoletja in je zajela precejšen del slovenskega ozemlja.⁹ Povezava slovenskih dežel s hrvatskimi (in deloma tudi ogrskimi) v okviru kmečke trgovine je bila sploh zelo pomembna.¹⁰ Šele, če upoštevamo to povezanost slovenskih dežel v okvirih kmečke trgovine, moremo v celoti dojeti uspehe upornih kmetov v povezovanju v kmečko zvezo in v boju proti fevdalcem, ki sta zajela vsaj v največjih puntih velike dele slovenskega (in hrvatskega) podeželskega prebivalstva.

Podložniki niso kupčevali, kakor že rečeno, samo s svojimi pridelki in izdelki, marveč so tudi prekupčevali in posegali v trgovino z blagom poklicne, meščanske trgovine v tem večji meri, čimbolj se pomikamo proti koncu 16. stoletja. Tudi niso trgovali samo z blagom manjše vrednosti, kakor npr. z žitom, s soljo in podobno, za katerega poklicni trgovci niso imeli tolikšnega interesa zaradi transportnih stroškov,¹¹ kmetom pa je kljub temu prinašalo dobiček, ker so ga tovorili sami, marveč tudi z dragim blagom. Zato je seznam blaga, s katerim so podložniki v tem času kupčevali, kar pester in od konca 15. stoletja vedno obsežnejši.¹² Sèm je šteti žito, domače in tuje, hrvatsko in ogrsko, živino (voli, krave, biki, konji, svinje, koštruni, kozlički, ovce), dalje doma predelana živila, kakor npr. sir, maslo, loj, suho svinjsko meso (bohi), dalje med, vosek, izdelki domače obrti, zlasti raznovrstno platno, domače sukno, peče, lan in laneno prejo, volno, usnje, kože in kožuhovino, čevlje, špajko in vsakovrstne lončene in lesne izdelke, suho robo, dalje tudi železo in železne izdelke (žebliji, podkve itd.). Trgovina z žitom je bila ponajveč v rokah kmetov in podeželskih prekupčevalcev, ki so žito tovorili zlasti v primorska mesta in sosednje laške dežele v zameno za sol, vino in olje. S soljo so trgovali po deželah skoraj izključno podložniki.¹³ Tudi velike količine glav živine so kmetje in vaški prekupčevalci zgnali vsako leto proti zahodu. Prav v tej trgovini se je močno uveljavilo tihotapstvo proti laškim deželam. Nič manj ni bila v rokah kmetov trgovina z vinom. Na Kranjskem je bila kmetom od konca 15. stoletja dovoljena prodaja kislega vina tudi daleč na sever v nemške dežele, a iz laških dežel so na Kranjsko smeli tovoriti boljša, sladka vina. Kmečki kupčevalci so obvladali deloma tudi trgovino s posameznimi vrstami krzna, zlasti s poljšjim krznom.¹⁴

Iz beneških krajev so kmetje v notranjost tovorili zlasti sol, ki so jo posredovali na sever do meja razširjenosti kamene soli in hrvatskih krajev, dalje vina, zlasti sladka vina in posebej malvazijo, olje, beneško kramo in

drugo blago. To blago so zamenjavali spet za drugo ali pa prodajali in kupovali za izkupiček blago, ki so ga nato posredovali primorskim ali laškim krajem.

O obsegu kmečke trgovine moremo za zdaj samo približno govoriti. Toda že danes smo po našem globokem prepričanju zelo blizu resnice, če trdimo, da je bila kmečka trgovina po množini blaga vsaj tako velika, če ni bila celo precej večja, kakor poklicna, meščanska trgovina. Vsekakor je bila kmečka trgovina po številu tovorov v prometu s primorskimi mesti na prvem mestu. Naj to oceno z nekaterimi podatki podkrepimo. Samo soli so mogli kmečki kupčevalci v posameznih letih pripeljati iz primorskih mest v slovensko in deloma še širše zaledje do 90.000 tovorov.¹⁵ Kje pa je bilo še drugo blago, zlasti vino in olje, ki so ga od tam pripeljali? Pozneje, proti koncu obravnavanega obdobja, pa se je tej soli priključila še sol, uvožena iz južne Italije s posredovanjem poklicne trgovine v kvarnerska pristanišča.¹⁶ V nasprotni smeri pa je šlo s kmečko trgovino prav toliko tovorov drugega blaga. Veliko je bilo dalje število glav živine, domačega in tujega izvora, ki je šla s posredovanjem podložnikov zlasti proti laškim deželam. Leta 1536 so kranjski deželni stanovi izrecno poudarjali, da se živina iz dežele na veliko prodaja v laške pokrajine in da zaradi tega primanjkuje mesa doma in so zato prosili, naj deželni knez izvoz živine prepove.¹⁷ Podatki govore, da so posamezni kmetje prodali na leto cela krđela živine in po 500—1000 tovorov blaga.¹⁸ Na podeželju, zlasti v smeri proti morju po uveljavitve prisilne tržaške poti od konca 15. stoletja, so vedno znova nastajali novi sejmi, na katere se je vezala kmečka trgovina. Znanj so primeri sejmov, kakor npr. sejem na Bločicah v začetku 17. stoletja, ki so imeli lahko tudi do 10.000 tovorov prometa letno.¹⁹ Vzemimo za ilustracijo obsega kmečke trgovine samo še eno domnevo. Če bi vsak v kmečko zvezo in upor leta 1515 zajeti podložnik vnovčil na leto samo štiri tovore svojega ali tujega blaga, kar nikakor ni pretirano — zlasti ne glede na višino denarnih dajatev in drugih obveznosti v denarju — dobimo po predvidevanjih nad 300.000 tovorov letnega prometa v okvirih kmečke trgovine.

Kmečka trgovina je seveda nihala iz leta v leto in so na nihanje nedvomno vplivali isti in podobni vzroki, kakor na nihanje poklicne, meščanske trgovine. Vendar se zdi, da razen v precej redkih primerih glede nihanja kmečke trgovine v primerjavi s poklicno ne gre pretiravati. Kmet si je namreč laže in hitreje pomagal prek posameznih težav, ki so nastopile proti njegovi trgovini. Pač pa je kmečka trgovina močno nihala po letnih dobah, pač v skladu z vezanostjo pod-

ložnikov na poljska opravila. Toda važna je pri tem predvsem ugotovitev, da je kmečka trgovina tekla nepretrgoma celo leto, čeprav seveda z različno močjo.²⁰ Prav tako pa lahko rečemo, da je kmečka trgovina v tem obdobju kljub nihanjem rasla po obsegu ne glede na to, da je podložnik zaradi fevdalnega pritiska izgubljal del presežkov svojih pridelkov.²¹

Z rastjo kmečke trgovine je rasla postopoma proti koncu stoletja tudi gospodarska moč dela, morda niti ne tako majhnega dela, kmečkega prebivalstva. Ta del pa je imel v kmečkih uporih tega časa že pomembnejšo vlogo. To se je videlo na zboru kmetov v Konjicah leta 1515; iz vrst tega dela podložnikov so leta 1573 deloma izhajali tudi uporniški voditelji in vodje.²² Hkrati s to rastjo pa se je večala v vsem tem obdobju tudi občutljivost podložnikov za vprašanja kmečke trgovine in vsega, kar je bilo z njo v zvezi. Od upora do upora se to tudi vse bolj jasno kaže.

Kmečka trgovina se je morala tako kot poklicna podrejata veljavnemu prometnemu in mitninskemu režimu. Oba pa so prav od začetka obravnavanega obdobja dalje z novimi deželnoknežjimi redi in tarifami podrobneje urejali. Podložnike so v njihovem kupčevanju prizadeli zlasti ukrepi o prisilni cesti in drugi odloki v korist Trsta ter uvajanje novih in višjih prometnih pristojbin.²³ Kmetje so morali tovoriti ali voziti po obveznih in tedaj veljavnih poteh in ob njih ležečim mitnicam plačevati dolžne mitnine ter se podrejata tudi sistemu bolet. Svoje blago so bili tako kakor meščanski trgovci dolžni ob prihodu na mitninsko postajo prijaviti in od njega plačati pristojbino.²⁴ Prav zaradi visokih in od začetka 16. stoletja naraščajočih prometnih pristojbin pa tudi zaradi vedno večjega pomena, ki ga je imela kmečka trgovina kot vir dohodkov, so se podložniki v vedno večjem obsegu zatekali v tihotapstvo, to je v promet trgovskega blaga po skrivnih poteh in mimo obveznih poti ter mitnic. Tihotapstva oblasti niso mogle uničiti, čeprav so se trudile z najrazličnejšimi sredstvi in ukrepi. Niso pomagale ne številne nove mitnice, ne sistem bolet, ne novi načini pobiranja mitnin, ne strožje nadzorstvo in tudi ne nagrade tistim, ki so tihotapce zajeli ali prijavili, ne posebni mitninski oboroženi hlapci, ki so jih začeli v tem stoletju postavljati na večjih mitninskih postajah za varstvo in boj proti tihotapstvu. Prav tako niso pomagali številni deželnoknežji ukazi vicedomu in zemljiškim gospodom, naj preprečijo komori škodljivo tihotapsko dejavnost, h kateri so se zatekali predvsem podložniki. To obliko kupčevanja podložnih kmetov je treba poudariti še tembolj, ker se je v tihotapstvo zatekajoči

kmet izpostavljaj nevarnosti, da izgubi tovorjeno blago in plača visoke kazni. Z uvažanjem institucije mitninskih hlapcev pa se je kmet izpostavljaj tudi spopadom z njimi. Pri tem je seveda tekla kri in na kraju spopadov so ostali tudi mrtvi.²⁴

Kmečka trgovina in z njo tako ali drugače povezana nekmetijska dejavnost podložnikov je bila zelo pomembna v okviru splošnih gospodarsko-družbenih dogajanj tega časa na Slovenskem in tudi posebej za kmeta samega. Prinašala je kmetu ne ravno majhne virove dohodkov in je pozitivno vplivala na celotno trgovsko zamenjavo v slovenskih deželah, s tem pa večala njihovo gospodarsko moč. To upravičeno trdimo ne glede na to, da je bila kmečka trgovina — tudi po pojmovanju časa, kakor smo videli — konkurenca poklicni, mestni trgovini, da je kmečka trgovina v nekem smislu poklicno trgovino zmanjševala in torej s tem negativno vplivala na rast in razvoj meščanskega trgovskega kapitala. Kmečka trgovina je bila dalje verjetno eden izmed dejavnikov, ki so tedaj vplivali na gospodarsko (in etnično) povezovanje slovenskega ozemlja, s čimer je mogoče povezovati tudi ozemeljsko razširjenost vsaj posameznih kmečkih uporov na Slovenskem v tem obdobju. Sprožala je dalje ta trgovina v sklopu blagovno-denarnih odnosov vedno večja nasprotja med mestom in vasjo, rušila je do tedaj veljavno družbeno delitev dela in tako po svoje spodkopavala temelje obstoječega družbenega reda, vplivala je na odnose znotraj zemljiškega gospostva in zaostrovala že tako naraščajoča družbena nasprotja. Na eni strani se kaže to v splošnih objektivnih premikih in nasprotjih, ki jih je sprožala kmečka trgovina v gospodarstvu in družbi, na drugi strani pa se to javlja v zahtevah, dejanjih in izjavah upornih kmetov in njihovih voditeljev v tem obdobju.²⁶ Prav tako je kmečka trgovina v povezavi s celotnim gospodarskim razvojem načenjajala zemljiško-gospostvene okvire in prispevala k procesu družbenega osvobajanja podložnikov. V skrajnih posledicah je v povezavi z drugimi vzroki znotraj teh okvirov ali zunaj njih sprožala kmečka trgovina tudi kmečke upore, in sicer tembolj, čimbolj gremo proti koncu 16. stoletja.

Kmečka trgovina in z njo povezana nasprotja so bila torej važen vzrok za nastajanje kmečkih uporov. Zahteve podložnikov, izvirajoče s tega področja njihovega življenja, so postajale sestavni del uporniškega programa. V uporu leta 1573, v katerem je program upornikov dosegel višek, je bil poleg boja za osvoboditev izpod zemljiškega gospostva in boja za posebno cesarsko namest-

ništvo kot cilj upora postavljena tudi svoboda kmečkega trgovanja.

OPOMBE

1. Prim. Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog. I. Agrarno gospodarstvo, Ljubljana 1971, in tam navedeno literaturo. — 2. B. Grafenauer, Boj za staro pravdo, Ljubljana 1944. Isti, Kmečki upori na Slovenskem, Ljubljana 1962. F. Gestrin, Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od 13. do konca 16. stoletja, Ljubljana 1965. Isti, Mitninske knjige 16. in 17. stoletja, Ljubljana 1972. S. Vilfan, K zgodovini kmečkega kupčevanja s soljo (Gospodarsko-pravne podlage povesti o Martinu Krpanu), Kronika 10 (1962), str. 129 sl. in 11 (1963), str. 1. sl. B. Grafenauer, Poglavitne poteze slovenskega zgodovinskega razvoja in položaja. Kronika 19 (1971), str. 129 sl. — 3. Prim. F. Gestrin, Gospodarstvo in družba na Slovenskem. ZČ 16 (1962), str. 5 sl. Isti, Gospodarske osnove razrednih bojev na Slovenskem konec 15. in v 16. stoletju, JIČ 1962, str. 33 sl. — 4. J. Žontar, Nastanek, gospodarska in družbena problematika policijskih redov... ZČ 10/11 (1956/7), str. 65 sl. — 5. Prim. B. Grafenauer, Poglavitne poteze o. c., str. 133. — 6. F. Gestrin, Mitninske knjige, o. c., str. 49 sl. — 7. Prim. o tem mitninske knjige, glej J. Žontar, Drobec registra ljubljanskega nakladniškega urada leta 1544, Kronika 16 (1968), str. 32 sl. F. Gestrin, Mitninske knjige, o. c., str. 101 sl., 273 sl. — 8. F. Gestrin, o. c., str. 59. — 9. Prav tam, str. 232, 243, 246. — 10. R. Bičanić, Začeci kapitalističnega odnosa u hrvatsko-slovenskoj seljačkoj buni godine 1573, v MHK br. 6, Zagreb 1952, str. 5 sl. V. Valenčič, Ljubljanska trgovina v 16. in 17. stoletju, Razprave zv. 2. Ljubljana 1971, str. 102 sl. O. Pickl, Die Auswirkungen der Türken Kriege auf den Handel zwischen Ungarn und Italien im 16. Jahrhundert, v Grazer Forschungen zur Wirtschafts- und Socialgeschichte, Bd. 1, str. 71 sl. — 11. Prim. S. Vilfan, Sol, o. c., str. 135. — 12. Prim. določbe o kmečki trgovini, policijske rede in prepovedi kmečke trgovine, dalje mitninske tarife in mitninske knjige. Glej J. Žontar, Nastanek, o. c. Isti, Drobec, o. c. F. Gestrin, Trgovina, o. c. in Mitninske knjige, o. c. — 13. S. Vilfan, Sol, o. c., str. 133 sl. — 14. J. Žontar, Villach und der Südosten. 900 Jahre Villach, 1960, str. 517. — 15. Prim. F. Gestrin, Trgovina, o. c., str. 148 sl. — 16. Prim. Mitninske knjige, o. c., str. 288, 310, 337. — 17. AS, Stan. a. F 207, f 416 — 1536 nov. 15. — 18. J. Žontar, Nastanek, o. c., str. 39, 65, 99, - AS, Stan. a. F 293/a 1616 jan. 1 — 20. Prim. F. Gestrin, Mitninske knjige, o. c., str. 60. — 21. Prim. J. Žontar, Nastanek, o. c., str. 47, 65, 76, 83 sl., 92 sl. V. Valenčič, Trgovina, o. c., str. 133. — 22. Prim. R. Bičanić, Začeci, o. c., str. 12 sl. — 23. F. Gestrin, Trgovina, o. c., str. 94 sl. — 24. F. Gestrin, Mitninske knjige, o. c. str. 36. — 25. Prim. F. Gestrin, Še o tradiciji Martina Krpana, Jis 5 (1959/60), str. 191 sl. S. Vilfan, Sol, o. c. — 26. Glej literaturo o kmečkih uporih.

Zaradi pospešenega naraščanja podložnikovih bremen, zlasti deželnih, za katere je kmet menil, da gredo v korist gosposke — deželne davke je prav tako pobiral zemljiški gospod — je kmet vedno pogosteje odrekal poslušnost. Sprva je poskušal priti do svoje pravice z raznimi moledovanji in prošnjami, ki so le redkokdaj kaj dosegle, zato je bil prisiljen seči po sili, po orožju.

Kolikor je znano doslej, so se podložniki loškega gospostva na Dovjem že leta 1475 upirali plačevanju tedenskega vinarja.¹ Naslednja leta so jim, kar se tiče deželnega davka, sledili tudi drugi loški podložniki. Uprli pa so se tudi opravljanju prekomerne tlake. Tako so se spomladi 1483 pritožili svojemu zemljiškemu gospodu, škofu Sikstu v Freisingu, podložniki iz okolice Škofje Loke zaradi velike tlake pri utrjevanju Škofje Loke same ter ljubljanskega gradu, čeprav so bili namesto tlake v Ljubljani že plačali določeno vsoto.² Škof je rešil vprašanje tlake na ljubljanskem gradu s 400 goldinarji odkupnine.³ Škofjeloškega gradu pa v tem času očitno še niso zadosti utrdili ter so ga potem na hitrico utrjevali med samim uporom. Tako sporočilo imamo iz leta 1525, ko poroča oskrbnik o zidu, ki je bil »In der eyll des ersten pawrnputs gepawt«.⁴

Nekateri kmetje so se očitno upirali poravnati svoje dolžnosti nasproti zemljiškemu gospodu in vladarju že 1484.⁵ Vsa naslednja leta so deželne davke vse pogosteje razpisovali. Kmetje seveda niso verjeli, da vse te davke zahteva vladar, temveč so sumili, da se pobiralcev nekaj prime. Prav zato je škof v več pismih poudarjal, da je ves denar oddal in da on ni ničesar zadržal.⁶ Sumnje kmetov niso bile brez osnove, saj je takratni loški oskrbnik in kaščar goljufal tudi škofa pri odrajtovanju letnih dohodkov, poleg tega pa mu je bil še vedno dolžan.⁷ Leta 1487 so se njegovi dolgovi povzpeli na 1900 goldinarjev.⁸

Tudi škof se je na razne načine skušal izmakniti plačevanju deželnih davkov. Januarja 1487 je pisal v instrukcijah oskrbniku v Škofjo Loko, da bi v primeru take obdavčitve, kot je predvidena za to leto, kmetije postale prazne. S tem pa bi nastala velika škoda za njega samega, kakor za vso deželo; pa tudi pobiralci ne bi mogli toliko izterjati, ker podložniki enostavno nimajo.⁹ Aprila tega leta je prosil cesarja, da bi lahko namesto davka popravil zid v Škofji Loki, sicer pa je že 1486 plačal dvakrat po 1000 goldinarjev davka. Veliko so mu uničili tudi Ogrji.¹⁰ Jeseni je pisal deželnim stanovom v Kranju, da je za leto 1487 že plačal 1000

goldinarjev davka, da ga pa še dvakrat ne bo, kot bi ga moral, in sicer 1500 goldinarjev. Priporoča, naj se tudi njemu, kot se je druggim, vračuna v davek vzdrževanje vojske za obrambo proti Ogrski. Opozarja jih na bedo kmetov ter izraža bojazen, da bi v primeru, če bi izterjali tolikšen hišni davek, kot ga hočejo, kmetje bili prisiljeni zapustiti svoje hube.¹¹

Upornost kmetov je morala doseči velik razmah poleti 1488, saj drugače škof ne bi bil dajal podrobnih navodil oskrbniku, kako prisiliti uporneže k poslušnosti. Sprva naj take zaprejo v mestni stolp, drugič v grajskega; če pa bodo še tretjič odrekli poslušnost, naj bodo kazni tako ostre, da bo mir.¹² Konec tega leta so se obrnili s prošnjo na škofa župani in celo loško gospostvo (dÿ suppleit vnd gemain vnser herschaft lakch) zaradi strogega postopanja oskrbnika.¹³ Februarja 1490 so se zaradi davka pritožili na škofa poljanski, žirovski in selški kmetje. Ostro jih je zavrnil, da je že plačal namesto njih odškodnino za tlako, jim črtal neko drugo dajatev (Beichsteuer) in jim posodil 400 goldinarjev. Pokaral pa je tudi oskrbnika zaradi njegove nepravčnosti (impillichkeit).¹⁴ Kljub temu so se podložniki loškega gospostva še vse to leto hudo in pogosto pritoževali nad davkom.¹⁵ Škof se v tem času očitno še ni bal hujših nemirov, saj je maja 1490 poslal konjenike in pešce deželnemu knezu na njegovo zahtevo,¹⁶ čeprav jih je že prejšnje leto poslal več v Köln.¹⁷ Naslednji mesec bi bil moral poslati v Novo mesto 11 jezdecov, vendar je škof naročil oskrbniku, naj jih da samo 8.¹⁸

Kmetje so bili zaradi dajatev in davka že precej gospodarsko prizadeti. Leta 1490 je bil davek kar trikrat razpisan.¹⁹ Škof je sicer poudarjal v svojo korist, vendar je ustrezalo resnici, da je marsikatera kmetija že bolj zadolžena, kot je vsa vredna (es hat manicher ain besesste hueb er ist aber mer schuldig dann sy vnd all sein guet bert ist).²⁰ Dne 22. februarja 1491 je škof direktno odgovarjal na pritožbe podložnikov loškega gospostva. Imenuje jih vnsern lieben getreuen. Nič jih ne kara, kot jih je vedno dotlej zaradi pritožb, temveč jim obljublja, da bo o sv. Juriju sam prišel v Škofjo Loko, če bo le mogel, ter vse uredil.²¹

Ker s svojimi ljudmi ni mogel zatreti upora, je škof prosil za pomoč kranjskega deželnega glavarja Viljema Auersperga. Zlasti se je mudilo zato, ker je bila nevarnost, da se upor razširi. Glavarju in svetovalcem je bilo naročeno, naj povzročitelje in podpihovalce

upora po pravici sodijo in strogo (ssymlichen) kaznujejo. Prisilijo naj jih, da bodo obljubili, da kaj takega ne bodo nikdar več poizkušali.²² Glavar je nalogo temeljito opravil; polovil je uporne in celo poslušne kmete in jih kaznoval.²³

Spomladi 1491 so škofovi svetovalci odstavili zasovraženega oskrbnika Jakoba Lambergerja. Odtlej posli kaščarja in oskrbnika niso bili več združeni v eni osebi. Oskrbnik je postal Jurij Dürerer, kaščar pa Jurij Sigesdorff. Ob tej priliki jima je bilo naročeno, naj izterjata od prejšnjega oskrbnika dolgove, zlasti pa naj poskrbita, da se bodoboljšali odnosi med predstavniki škofa v Škofji Loki in njenimi meščani. Očitno je bilo namreč, da so bili meščani povezani z upornimi podložniki, oziroma celo njihovimi vodjami vsaj v začetku, saj vir pravi, da so meščani spodbudili kmete k upor: »den purger der dy pauren auf ew raten gehetzt hat geschehe alz den pauren dy der aufruer vrsah sein gebesen...«. Eden izmed vzrokov za upor je bil tudi dolg 800 goldinarjev, za kar je sicer prejšnji oskrbnik Jakob Lamberger imel pobotnico, vendar pa ni bilo tu vse čisto in jasno.²⁴

V času upora so kmetje še vedno pisarili škofu, le-ta pa je potem svaril oskrbnika, naj z ničimer ne podžiga upornosti, istočasno pa naroča, naj si zavaruje življenje pred nevarnostmi.²⁵ Opozarja pa tudi prebivalce Dovjega in Železnikov, naj se ne upirajo plačati dolg. Posebno Železnikarji naj vedo, da je njihov dolg deželni davek, ki ga ni naložil škof, temveč vladar. Zagrozil jim je s kaznijo, če ne bodo plačali.²⁶ Iz tega jasno sledi, da so se v upor združili vsi: podložniki, meščani in fužinarji.

Spor zaradi Lambergerjevega dolga se je še dolgo vlekel, s tem pa tudi upornost kmetov. Lamberger je trdil, da je njegov dolg dejansko dolg, ki ga kmetje niso plačali njemu. Zato je škof naročil oskrbniku in kaščarju, naj ugotovita, kateri podložnik ta dolg priznava oziroma zanika, ter ga pobereta ali izterjata ob pojezdi.²⁷ Lamberger je svoj dolg opravičeval s preveliko popustljivostjo do kmetov, sicer pa da je bil vseh deset let vesten oskrbnik.²⁸ Poleti 1492 se je za Lambergerja zavzel sam cesar. Škof naj bi postavil Lambergerja nazaj ali pa njegovega brata, toda ta ni popustil, češ da mu je bil skoraj vedno dolžan, pa še sedaj mu dolguje 2100 goldinarjev.²⁹

Več zveemo o začetku konca upora iz škofovega pisma oskrbniku konec leta 1492. Svetoval je, naj oskrbnik in kaščar najameta nekaj pešakov, ki bodo s pokornimi kmeti vsak dan lovili upornike ter jih zapirali v stolp v Škofji Loki. Zaprti naj bodo tako dolgo, da bodo prevzgojeni k poslušnosti. Zavarovati

pa je treba kmete pred meščanskimi hujskači.³⁰ Upornost kljub temu ni tako hitro splahnela. Še jeseni 1493 je moral škof Sikst navajati kmete na poslušnost cesarju in deželni oblasti sploh, ker bodo le tako rešili sebe, svoje imetje in družine.³¹ Poleti 1494 pa je škof v pismu kranjskemu deželnemu glavarju poudaril, da je bilo loško gospostvo prehudo obdavčeno v primerjavi z drugimi; zlasti v denarju, pa tudi s stražo in podobnim.³²

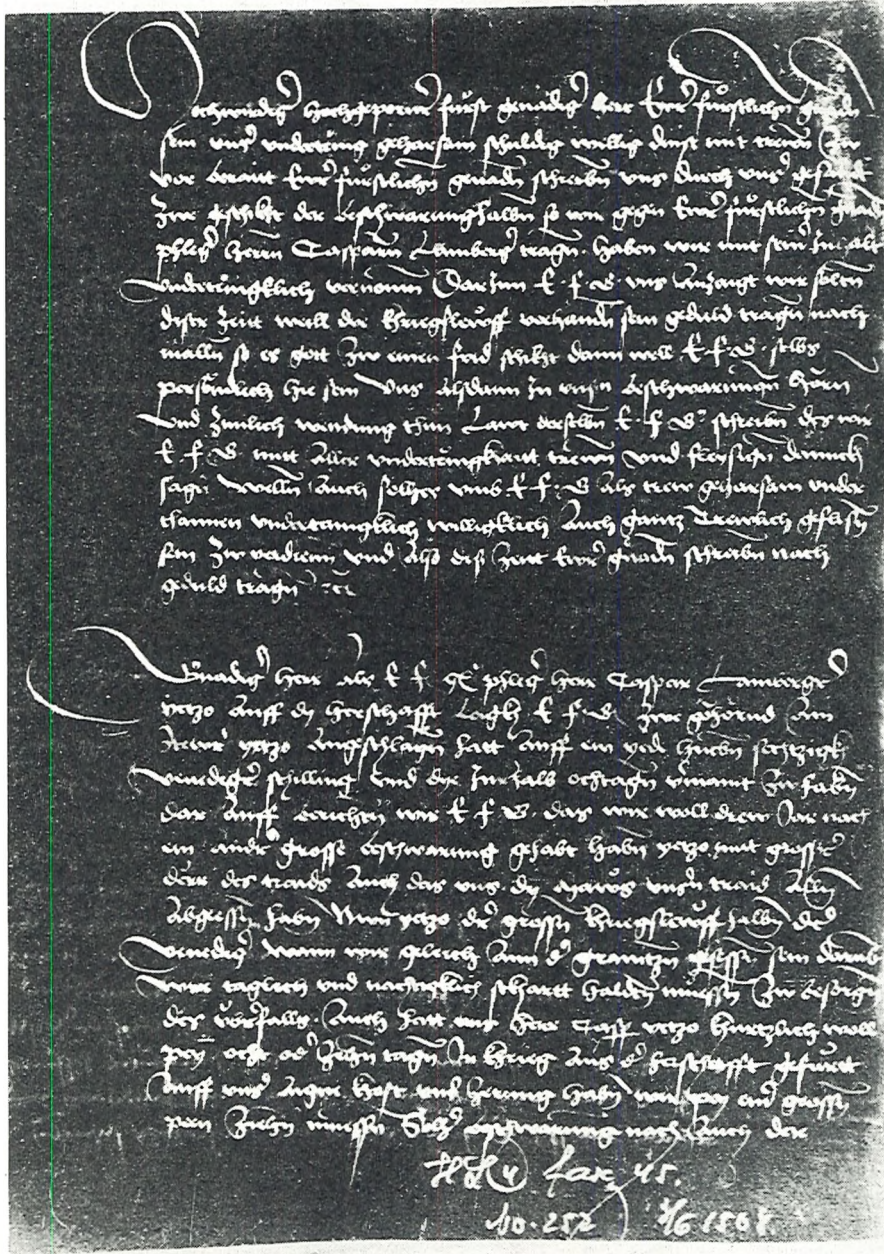
UPOR LETA 1515

Položaj kmetov je bil čedalje bolj slab in neznosen. Poleg sporov s Kranjem in potresa 1511 je prišla nova nevarnost in breme: beneška vojna od 1508 do 1516. Ko je postalo loško gospostvo mejna pokrajina z Benečani, so se podložniki selške, poljske in žirovske županije pritožili svojemu gospodu v Freisingu zaradi raznih obveznosti, zlasti zaradi opravljanja vojaške straže ter vojaške službe in tlake zunaj loškega gospostva. Naložili so jim razen tega 60 beneških šilingov davka na vsako hubo. Rok za plačilo je bil 8 dni. Vzrok, zakaj temu ne morejo ustreči, je v triletni stiski od leta 1505 dalje. Suša in miši so jim uničili žito, sedaj — škofu so pisali 3. junija 1508 — »so ravno na meji in morajo noč in dan stražiti zaradi nevarnosti vpada« Benečanov. Nedavno pred tem so morali na oskrbnikov ukaz 8 ali 10 dni na lastne stroške iti v vojsko zunaj loškega gospostva; sicer bi bili kaznovani. Prav tako je bila zaradi vojne že dolgo zastala trgovina s pridelki podložnikov. V pismu izrecno poudarjajo, da bi zapustili svoja posestva in zemljo, če bi morali plačati davek. Toda oskrbnik Kasper Lamberger jim je zagrozil, da bo v primeru, če kmetje ne bodo poravnali davka, poklical na pomoč deželnega glavarja s 1000 pešaki. Težila jih je zlasti tlaka v Ljubljani. Dolžni so se čutili opravljati tlako le za mestno obzidje v Škofji Loki in tri loške gradove. Škofa so zato prosili za oprostitev tlake zunaj loškega gospostva.³³ Za leto 1512 pa vemo, da je loško gospostvo moralo prispevati za vojsko proti Benečanom 8 konjenikov in 33 pešakov. Veliko so podložniki trpeli pri popravljanju porušeni gradov in mesta Škofje Loke. Poleg tega so v tem času prevajali v kmetovo škodo denarne datjave v novo valuto: iz mark in šilingov v goldinarje in krajcarje. Iz vseh teh razlogov so bili leta 1515 loški podložniki med prvimi uporniki na Slovenskem.³⁴

Kdaj so se podložniki pritožili škofu Filipu: ali še v času miru ali že med samim uporom, je težko ugotoviti. Dne 8. aprila 1515 je škof pisal svojemu upravitelju Kasperju Prunnerju, naj izreče razsodbo glede pritožb kmetov kanonik (thumbner) Hawsner, njegov posla-

nec v Škofji Loki, ker ga je za to posebej pooblastil. Kmete pa je skušal pomiriti s pismom nanje ter preko upravitelja. Dopusčal pa je možnost, da kmetje z odgovorom ne bodo zadovoljni. V tem primeru naj upravitelj kmete zasliši ter obljubi vse dobro urediti.^{34a} Ukazal je utrjevati grad v Škofji Loki. Zlasti pa naroča ničesar storiti zoper kmete, da se bodo sami pomirili. Zaradi zadnjega je imel škof v Škofji Loki še enega poslanca in sicer dvornega mojstra Ahaca Puscha. Vse to pa ni dosti zaleglo in gospod se je že pri-

pravljal na maščevanje. Zanimalo ga je še prej, kako se ravna plemstvo, cesar in duhovščina drugod glede kazni.³⁵ Ker prepričevanje ni zaleglo, je bilo treba zbrati vojsko. 15. aprila je škof naročil imejtelju Klevevža Hannsu von Tschernemel, naj pošlje v Škofjo Loko tri jezdece (drew gerüste pfert), Ulrich Welzer, oskrbnik v Welzu, pa dva.³⁶ Točno čez en mesec je škof pisal, da je cesar obveščen o uporuh na Kranjskem in da je naročil, da morajo kmetje razpustiti uporniško zvezo. Prepovedal je vsako nadaljnje sesta-

Prošnja treh županstev z dne 3. junija 1508 freisinsškemu škofu Filipu za oprostitev dajatev zaradi slabih letin, vojne z Benečani ipd.

janje kmetov. Zato pa bo cesar poslal komisarje, ki bodo vso tozadevno problematiko proučevali in reševali.³⁷

Loška gosposka je za začetek upora vsekakor sumila Kasperja Lambergerja, gospoda v Polhovem Gradcu, češ da je nemoralen in sploh v slabi luči pri podložnikih. Prunnerju je bilo zato naročeno, naj ga skrivaj opazuje, posebno še, če ima kake zle naklepe proti loškemu gospodstvu, Lambergerja v Polhovem Gradcu pa je prosil, naj svoje uporne kmete drža čim dlje od meja loškega gospodstva, da ne bodo delali na tej strani škode.³⁸

Ker je bil upor tu, je oskrbnik maja 1515 prosil škofa, naj pride sam osebno pomirit kmete. Škof je sicer prišel bliže, v Welz,³⁹ v Škofjo Loko pa ne, z izgovorom, da je slabega zdravja. Zato pa je prosil cesarja za pomoč, če bi prišle v nevarnost njegove posesti na Kranjskem. Isti dan, to je 15. maja 1515, svetuje oskrbniku, naj počaka s kaznimi in naj se zgleduje po drugih. Piše mu tudi, kateri in koliko jezdecev bodo poslali na loško gospostvo v boj proti upornikom. Oskrbnik in kaščar naj poleg svojih in že omenjenih petih najameta še toliko konj, da jih bo skupno 16. Najameta naj tudi 50 do 70 pešakov, oziroma kolikor je mogoče.⁴⁰ Ob vsem tem pripravljanju za obrambo Škofje Loke in zatiranje upora ni čudno, da so bili loški meščani pohvaljeni zaradi poslušnosti in pokornosti,⁴¹ čeprav so se prej večkrat skupno s podložniki pritoževali svojemu gospodu.⁴² Sedaj v uporah jih je škof prosil, naj skupno z drugimi skrbijo za mesto samo.⁴³ Verjetno je to eden izmed važnih vzrokov, zakaj je Škofja Loka bila eno izmed redkih mest na Slovenskem, ki ni padlo v uporniške roke. 17. maja je škof še naročil oskrbniku, naj s tlako pospeši obrambo.⁴⁴ Drugače so ravnali Železnikarji. Pridružili so se upornikom, zavoljo česar so izgubili stare privilegije; vendar so jih leta 1521 dobili nazaj.⁴⁵

Vsi ti do sedaj omenjeni ukrepi niso doščali. Iz Filipovega pisma 14. novembra 1515 zvemo, da je imel za obrambo mesta in gradu v Škofji Loki 6 mesecev 15 konj in 100 pešakov. Poleg teh je še tri mesece imel na cesarjev ukaz pripravljenih za deželo 32 jezdecev⁴⁶ in prispeval deželi skoraj 200 mark za vzdrževanje 200 huzarjev.⁴⁷

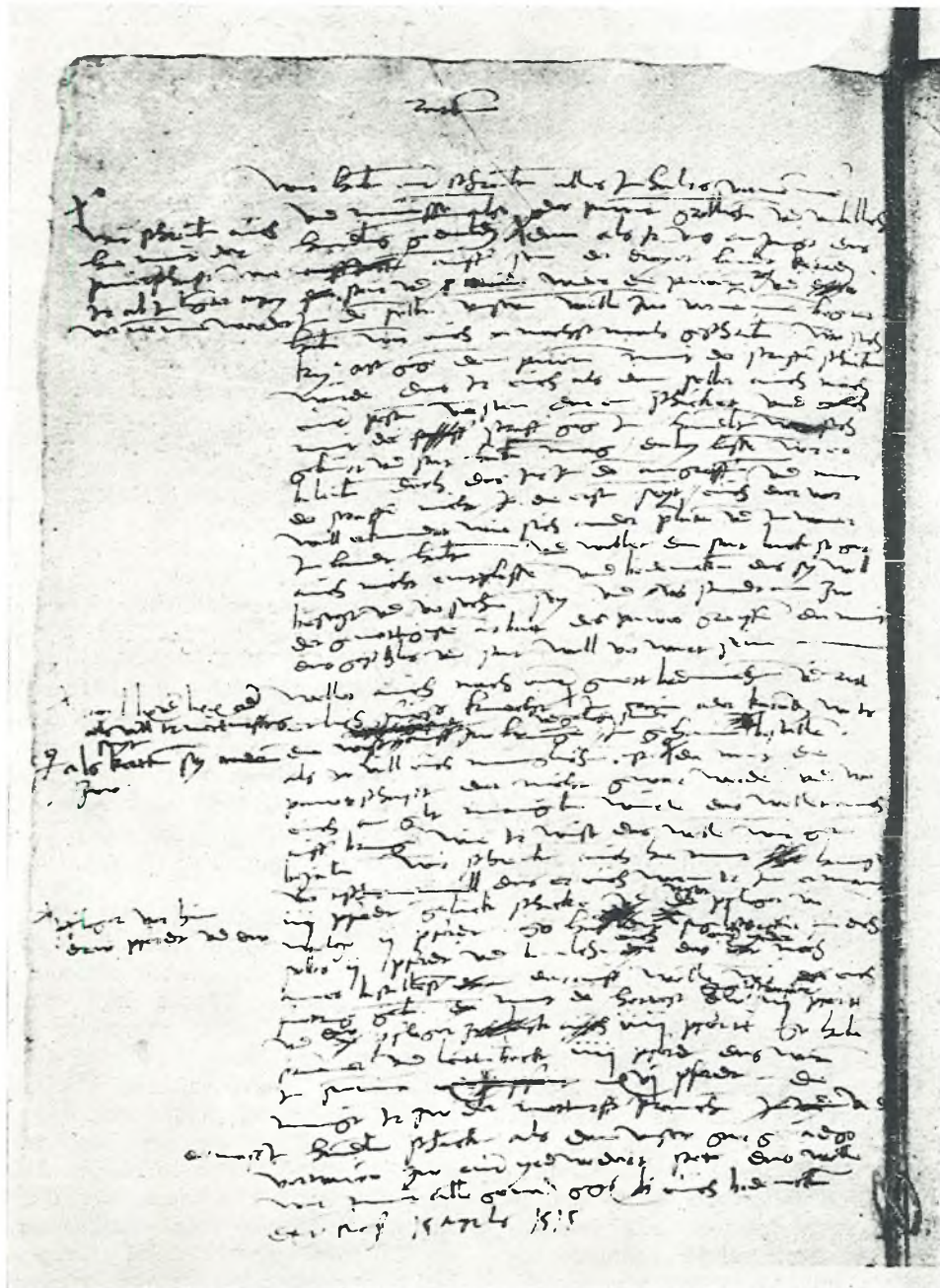
Kakšne so bile neposredne posledice upora? Latinski napis, ki pa ga danes ni več, v kapeli sv. Trojice v Škofji Loki, je pričal, da je najeta vojska nekaj upornikov pobila, nekaj pa obesila ter požgala kmetije. Podložniki so morali svoje domove, če so jih hoteli dobiti nazaj, odkupiti.⁴⁸ Že med samim uporom so morali kar večkrat plačevati stroške upora.⁴⁹ Vsaka cela huba naj bi plačala praviloma en ogrski goldinar globe, manjša ustrezno

manj.⁵⁰ Do novembra 1515 je bila na loških tleh pobrana globa od 1100 hub, od 700 pa jo je bilo treba še pobrati ter denar izročiti cesarskim komisarjem v Ljubljani za vzdrževanje vojske. Nastal pa je spor, do kdaj to globo pobrati. Stanovi so se upirali, ker je ta denar šel v cesarske roke in ne njim. Cesar je zato poleg še drugih vzrokov ukazal svojim komisarjem obiti in popisati vsa gospostva ter ugotoviti, koliko je goljufije pri dotedanem pobiranju globe preko gosposke, oziroma izterjati, kar še ni bilo plačano. Loško gospostvo je bilo med prvimi določeno za tak ogled in popis. Oskrbnik se je temu odločno uprl, češ da je že plačano ter da je za to potrebno škofovo dovoljenje. Proti je bil tudi zato, ker so baje komisarji podpihivali kmete k uporah, ponekod so polovične hube zapisovali za cele in podobno. Na Dovjem pa naj bi komisarji celo grozili tistim kmetom, ki se niso hoteli pritožiti nad zemljiškim gospodom. Spor je nastal tudi zaradi enega komisarja, ki se je neprimerno obnašal na Dolenjskem. Zaradi vsega tega je odšla k cesarju deputacija, v kateri je bil tudi loški oskrbnik Pavel Rasp. Le-ta je upal, tako je pisal škofu Filipu 18. januarja 1516, da bo ogledovanje po posredovanju pri cesarju opuščeno. Komisarji pa niso hoteli čakati dokončne odločitve, zato je škof naročil oskrbniku, naj on in kaščar skupno s komisarji gresta po gospostvu, ker imata urbar ali salsko knjigo ter popis dotlej plačane globe. Komisarji tega niso sprejeli, češ da v njuni prisotnosti kmetje ne bodo upali govoriti resnice. Oskrbnik se je s tem čutil prikrajšanega v pravicah; prav tako škof.⁵¹ Končno je sam škof pisal komisarjem. V pismu 2. marca 1516 dokazuje, da ne more dovoliti popisa in ogleda kmetij, ker je Freising dobil loško gospostvo v fevd od nemške države z vsemi regalijami, jurisdikcijo in knežjo oblastjo. Pristal bi edino v primeru, če bi bil prisoten kaščar v Škofji Loki. Zaradi vsega omenjenega je pričakoval, da bodo njegovi posesti pustili stare pravice; kolikor pa ne bi bil zanje dovolj prepričljiv, se bo pritožil na cesarja.⁵² Kako je potekala ta zadeva naprej, ni na razpolago virov.

Strah gospode v Škofji Loki je bil še velik v začetku leta 1516, ker so se podložniki po njenem mnenju slabo obnašali. Gospoda si je zato preskrbela nekaj oborožitve,⁵³ vsak dan pa je določeno število pešakov (fuessknecht s prsnim oklepom, sulico in deloma z ročnim orožjem) stražilo okoli mesta. Kaščar in oskrbnik pa sta imela še določeno število konjenikov.⁵⁴ Strah pred upornimi kmeti pa ni bil neupravičen, saj je že čez 10 let spet močno gibanje proti zemljiškemu gospodu prav na loških tleh.

Čeprav leta 1525 ni prišlo do pravega obo-
roženega spopada, so bili stanovi na Kranj-
skem nared, da takoj preprečijo vsak poizkus
kmečkih nemirov. Za loško gospostvo vemo
iz dveh pisem škofu, kako je ukrepalo. V
prvem, iz 11. junija 1525, poroča loški oskrb-
nik o hudem uporu na Koroškem in Štajer-
skem. Zato so se kranjski stanovi zbrali o
binkoštih — 7. junija — z namenom, da pre-
prečijo upore na Kranjskem. Sklenili so zbra-
ti vojsko kot za pravo vojno (wie in ain veld

gehört) ter določili, koliko mora prispevati
vsako gospostvo. Loško je moralo dati poleg
6 konjenikov, kot proti Turkom, še 12 konje-
nikov, ki so jih poslali v zbirno taborišče v
Kranju. Da je bila nevarnost, da se kmetje
vsak hip upro, je razvidno iz oskrbnikove
prošnje, naj mu škof čimpreje pošlje svoje
svetovalce, ker se upor tako hitro bliža (die-
weil das fewer so nahent herzue Reint). Dalje
mu piše, da se upor tu lahko začne (... hie Im
land der punt auch erheben möcht...). Če
pa ne bi mogel poslati svetovalce, mu je za-

Filipovo naročilo z dne 15. junija 1515 loškemu oskrbniku, da v Skofji Loki zbere pešake in konjenike proti upornikom

gotovil, da bo že sam poskrbel, da se bo ubranil »podivjanih« upornikov (wuetunden parwn). Nujno pa je potreboval enega puškarja, da mu uredi orožje. Potreboval je zase močnega konja, zlasti dobrega za galop. Napovedal je tudi zbrati župane z nekaj kmeti ter meščani in jim pojasniti, kako je z uporom, oziroma jim pojasniti in zagroziti, da jih je v primeru upora pripravljen prisiliti k poslušnosti.⁵⁵

Vse te akcije gosposke so imele določeno težo, da do upora ni prišlo. Iz pisma škofu 25. avgusta 1525 zveemo, da so imeli plemiči svojo vojsko v Kranju en mesec. Očitno ni bilo več večje nevarnosti, saj so vojsko pustili domov. Ostali pa so še vedno v vojaški pripravnosti. Poslali so koroškimi stanovom 150 konjenikov; od tega loško gospostvo 7. Drugače pa je bilo s pešaki. Za strah kmetom in obrambo Škofje Loke je bilo tu 22 nemških pešakov (lantzknechte) in češki pešaki (pähain) kar dva meseca. Ker pa je bilo avgusta že povsod mirno razen na Salzburškem, je nekaj landskechtov oskrbnik v Škofji Loki odpustil, oziroma odstopil drugim, obdržal pa je še 13 čeških pešakov. Poleti, točno 12. julija 1525, so se predstavniki petih avstrijskih dežel obvezali, da bodo do sv. Martina (11. novembra) nabrali 3000 pešakov za boj proti upornim kmetom. Zato pa so obljubili plačati, posebej je bilo naročeno, da tega ne smejo prevaliti na podložnike, do sv. Mihaela (29. septembra) po 9 krajcarjev na en renski goldinar dohodka. Loški oskrbnik konec avgusta ni vedel kaj storiti, ker mu je škof prepovedal plačati kakršenkoli davek.⁵⁶ Vse to kaže, da je bilo v loškem gospostvu precej nemirno, do odkritega upora pa vendar ni prišlo.

LOŠKO GOSPOSTVO IN UVAJANJE
»V DEŽELI OBICAJNE TLAKE« V 17. STOL.

Od konca 16. stoletja dalje so zemljiški gospodje poizkušali prisiliti svoje podložnike, da bi hodili vsak dan na tlako. Načini, kako so hoteli to doseči, so bili različni, vzrok pa isti: večji dohodki.⁵⁷

Marca 1621 je dal škof podložnikom na Loškem na izbiro: ali raje plačujejo robotnino, denarno dajatev namesto tlake, ali pa hodijo na tlako na pristavo, ki jo je hotel imeti na račun kmetov v vaseh Dorfarjih in Sv. Duhu na Sorškem polju. Kmetje so se uprli temu in trije so se hitro znašli v grajski ječi v Škofji Loki.⁵⁸ Naslednje leto je stekla pravda glede omenjene pristave. Podložnikom je uspelo dokazati svoje pravice.⁵⁹ Škof je sedaj poizkusil drugače. Zahteval je enostavno robotnino, češ da ima tu veliko dominikalne zemlje. Vnel se je več desetletij dolg spor, v katerem so zaradi podkupovanj kmetje pod-

legli. Po dolgih peripetijah so kmetje 1633 dobili pravdo na deželnem sodišču,⁶⁰ toda škof se je pritožil na sodišče v Gradec ter obljubil kanclerju in vsakemu referentu po 100 tolarjev, tajniku pa malo manj, če bo priziv ugodno rešen.⁶¹ Podkupovanje je bilo uspešno. Pomladi 1638 je loško gospostvo pravdo dobilo.⁶² Kmetje so se pritožili na isto sodišče,⁶³ škof pa je s salsko knjigo dokazoval cesarju svoj prav.⁶⁴ Na sodni razpravi je 1640 gospod imenoval loške podložnike kot »svoje glave in boja željne«. Odkrito je tudi povedano, da gospostvo vidi le v robotnini možnost za povečanje dohodkov, sicer pa tako že dolgo delajo tudi drugi. Vsaka huba bi plačevala tri do pet goldinarjev robotnine. To bi po mnenju gosposke zmogli, saj dajejo 400 do 600 goldinarjev dote, ali pa vzdržujejo vodje uporov.⁶⁵ Loški glavar je zahteval, da morajo podložniki delati tako dolgo, kakor se jim ukaže in na katerikoli dan. Namesto te tlake pa naj bi plačevali robotnino.⁶⁶ Podložniki so uspeli ostati pri starih pravicah.⁶⁷ Marca 1643 je ponovno neugodna razsodba za škofa.⁶⁸ Kljub temu je ta naročil sodniškemu pisarju v Škofji Loki, naj takoj izterja vsa zaostanke, 20 do 30 goldinarjev od 400 do 500 goldinarjev vrednih hub. Kdor ne bi plačal, naj se mu premoženje zarubi in proda.⁶⁹ Leta 1645 je bilo čez 200 loških podložnikov zadolženih, ječe na gradu pa polne, kot je priznal sam sodniški pisar.⁷⁰

Po ugodni razsodbi za kmete 1643 še ni bilo konec pravdanja. Čez tri leta, to je 1646, so se morali zopet potegovati za svoje pravice na graškem sodišču.⁷¹ Kmete sta zastopala Jernej Šifrer in Pavel Kaiser.⁷² Eden od lokalnih vodij v hlenovrški županiji je v tem času celo pod smrtno kaznijo zagrozil še karkoli dati za vojsko,⁷³ sicer pa ni to nič čudno, saj so morali loški podložniki samo v letih 1648 in 1649 dati za vojaštvo za več kot 11000 goldinarjev ovsa, sena in slame.⁷⁴

Čeprav so bili spočetka vsi proti: deželno glavarstvo v Ljubljani, vlada in tajni svetovalci v Gradcu, je škof z raznimi oblikami podkupovanja končno vse te pridobil zase.⁷⁵ Junija 1651 je izšla cesarska resolucija, ki je prepovedala kmetom vsako shajanje in pobiranje denarja.⁷⁶ Ti pa so kljub temu zbirali po eno srebrno krono, potem ko so zvedeli, da se pripravlja cesarska komisija, ki bo spore preučila na mestu samem.⁷⁷ Julija 1651 je bila v Kranju komisijska razprava. Zaradi salske knjige sta bila zaslišana podložnika Jernej Šifrer-Vojvoda in Matija Ažbe.⁷⁸ Naslednji mesec je bila komisija tri dni v Škofji Loki. Samo stroški tega »obiska« so bili skoraj 500 goldinarjev. Deželni glavar pa je dobil v dar kristalno vazo v vrednosti 1100 goldinarjev.⁷⁹ Maja 1652 je cesar dokončno razsodil, da sme freisinški gospod pobirati

od kmetije po 4 goldinarje, upošteva je seveda njeno velikost.⁸⁰ Zahteval je tudi »perpetuum silentium«. Podložniki so dobili resolucijo šele oktobra tega leta. V njihovi prisotnosti sta jo odprla Jernej Šifrer in Ivan Černe; toda ker ni bilo na njej cesarjevega podpisa, so jo imeli za neveljavno. Posebno so se upirali robotniki Bitenjčani na Sorškem polju. Deželno glavarstvo jim je zato januarja 1653 zagrozilo z eksekucijami.⁸¹ Februarja pa je vodja loških podložnikov Jernej Šifrer osebno izročil prošnjo cesarju na poti v cerkev v Regensburgu.⁸² Isto leto zvmemo še za eno puntarsko ime: Ivana Šusta-Horvata iz Gorenje vasi. Ko so mu hoteli zarubiti premoženje, je izjavil, da bo treba prej obesiti tri Nemce, preden bodo začeli podložniki plačevati robotnino. Isto je ponovil na sodišču v Škofji Loki ter dodal, da ne bo prej miru, dokler se ne bodo podložniki dvignili v pravi kmečki punt.⁸³ Toliko pa so pozimi 1653 podložniki le dosegli, da jim ni bilo treba plačevati robotnino za nazaj.⁸⁴ S tem je bilo v glavnem dolgoletno pravdanje zaključeno.

Pomladi 1653 so polovili glavne vodje upora proti robotniki in jih izročili deželnemu sodišču ter zaprli na ljubljanskem gradu. To so bili Jernej Šifrer, Andrej Jenko, Lenart Žontar in Jurij Trepol.⁸⁵ Loški glavar je obsodil mestnega svetovalca Ivana Pušarja, da je »pomagal s svetom in dejanju loškim podložnikom« pri robotni pravdi.⁸⁶ Odstavljen naj bi bil iz istih razlogov brojski župan iz Poljanske doline.⁸⁷ Ivan Šust naj bi poleg zapora plačal 120 tolarjev globe. Zadnje pa ni bilo mogoče, ker vse njegovo premoženje brez dolgov ni bilo vredno 100 tolarjev. Kanili so ga celo usmrčiti, toda ga niso, da se ni cerkveni knez mazal s krvjo.⁸⁸

Ker kmetje še vedno niso hoteli plačevati robotnine, je bila potrebna še tretja cesarska resolucija. Izšla je 23. julija 1653 in loški glavar je hotel, da jih nekaj plača robotnino že v štirinajstih dneh. Zaradi boljše obveščeni, čeprav je bila resolucija prebrana v pričo županov in še zastopnikov podložnikov, so morali potem še župani iti od hiše do hiše, da so obveščali kmete o vsebini resolucije. Tudi vse to ni dosti zaleglo. Poleg tega je glavar še samovoljno dvignil robotnino s štirih goldinarjev na štiri in pol do pet in 30 krajcarjev.⁸⁹ Ko je glavar hotel rubiti, so se kmetje s silo uprli. Šele na hujši pritisk so začeli plačevati.⁹⁰ Bitenjčani so se najdlje upirali, zato so bili klicani na zagovor k deželnemu glavarju.⁹¹ Nekaterim so rubili posestva.⁹² Spor se je vlekel še tja v leto 1654. Ko so se tega leta podložniki znova pritožili na cesarja, jih je le-ta ukazal po vrnitvi zapreti.⁹³ Bitenjskim in godeškim podložnikom so poslali za kazen vojsko, ki so jo potem

morali vzdrževati, dokler niso s tožbo dosegli njen odpoklic.⁹⁴

Kaj je robotnina dejansko pomenila, nam lepo kaže naslednji primer. Leta 1674 je bilo od celotnih dohodkov 31687 goldinarjev 6714 goldinarjev robotnine in »le« 2426 goldinarjev desetine.⁹⁵ Že samo ta primer precej pove, zakaj je bila tolikokrat izrečena zahteva po stari pravdi.

ODMEV TOLMINSKEGA PUNTA V LOŠKEM GOSPOSTVU⁹⁶

Da so se loški podložniki 1713 pripravljali na upor, so do tega zlasti na začetku veliko pripomogli tolminski odposlanci pri hotaveljskem županu in mogoče pri bivšem žirovskem županu in njegovem bratu. Ti so vabili loške kmete v upor ter jim obljubljali, da bodo stopili na njihovo stran. Odziv je bil precejšen. Prvi sestanek je bil verjetno v adventu 1713 v cerkvi pri sv. Ožboltu. V tem času sta dva kmeta v Škofji Loki pregovarjala gruntarja Bernika, naj gre kot pooblaščenec s pritožbami na Dunaj. Bernik je imel precej tesne stike prav tako z gruntarjem Golirajem z Gosteč pri Škofji Loki. Goliraj je bil eden izmed glavnih organizatorjev upora in prav pri njem so verjetno sklenili, da se pritožijo pri cesarju.

Poleg Bernika, ki so mu na sestanku v Bodovljah v Poljanski dolini obljubili povrniti potne stroške, je bil v delegaciji tudi Jernej Polenc. Za pot so zbirali denar po več krajih na Loškem. Bernik in Polenc sta šla po navodila in pooblastila tudi v Selca. Zvezo so imeli celo s Tržičem. 30. decembra so imeli v Puštalu glavni sestanek, ki se ga je udeležilo okoli 40 mož, v glavnem trdnih kmetov. Obravnavali so pritožbe desetih županij. Pritožbe so bile proti gosposki in delno proti cesarju. Zlasti so bili proti raznim taksam in neenakomerni obdavčitvi hub, desetinskim gospodom, članstvu podeželskih obrtnikov v cehih, umrlini in podobno.

Gosposka ni čakala križem rok. Jerneja Polenca so aretirali kmalu po njegovem obisku v Selcih. Na zaslišanju 3. januarja 1714 so kot pričo proti Polencu pritegnili Goliraja, enega glavnih organizatorjev loških podložnikov. Čez tri dni so Polenca pogojno izpustili. 8. januarja pa je glavar sklical na gradu zbor podložnikov in vseh 16 županov. Bilo je nekako splošno zasliševanje posameznih županov v prisotnosti raznih pomembnih osebosti, med njimi tudi prisednika okrajnega sodišča iz Ljubljane. Le redki so priznali, da so bili kaj več povezani z agitatorji. Na koncu je glavar še vse zaprisegel.

Prve dni januarja je odšla kmečka deputacija na Dunaj in isti dan, ko so bili loški podložniki na zaslišanju, izročili pritožbe

na dvoru. Sprva, ko sta se vrnila oba odposlanca, Bernik in Dolenc, sta se zaradi spremenjenih razmer skrivala. Iskali so ju po vsem loškem gospostvu, pa še goričanskem in polhograjskem. Končno so ju le našli in zaprli. Zaslišana sta bila 14. junija 1714. Enega so kmalu izpustili, ker je priznal svojo »krivdo«, drugi pa je sedel dalje. Kmetje tokrat niso kaj več dosegli. Uspeli pa so, da je moral naslednje leto glavar poročati deželi o svojem poslovanju.

OPOMBE

1. B. Grafenauer, Kmečki upori na Slovenskem, Ljubljana 1962, str. 77 — 2. Mikrofilmi in fotografske povečave loških arhivalij iz Münchna v Arhivu v Škofji Loki (nadaljnem MLAM) št. 1300. Upore loških podložnikov je obdelal P. Blaznik v Uporih loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, Loški razgledi II, 1955, str. 65—70; Odmev velikega tolminskega punta na tleh loškega gospostva, Loški razgledi X, 1963, str. 84—96 in Kolonizacija in kmetско podložništvo na Sorškem polju, Razprave SAZU II, Ljubljana 1953, str. 141—276. — 3. P. Blaznik, Upori loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, str. 66. — 4. MLAM, št. 2911. — 5. P. Blaznik, Upori loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, str. 67. — 6. MLAM, št. 1368-69. — 7. P. Blaznik, Upori loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, str. 66. — 8. MLAM, št. 1318-19, 1321. — 9. MLAM, št. 1307-08. — 10. MLAM, št. 1333-34. — 11. MLAM, št. 1330-31. 12. MLAM, št. 1345. — 13. MLAM, št. 1349. — 14. MLAM, št. 1367. — 15. MLAM, št. 1385. — 16. MLAM, št. 1372. — 17. MLAM, št. 1342. — 18. MLAM, št. 1376. — 19. MLAM, št. 1380. — 20. MLAM, št. 1376-77. — 21. MLAM, št. 1390. — 22. MLAM, št. 1392. — 23. MLAM, št. 1408. — 24. MLAM, št. 1393. — 25. MLAM, št. 1395. — 26. MLAM, št. 1395-96. — 27. MLAM, št. 1411. — 28. MLAM, št. 1414. — 29. MLAM, št. 1415. — 30. MLAM, št. 1408. — 31. MLAM, št. 1426. — 32. MLAM, št. 1436. — 33. MLAM, št. 1172-73. — 34. P. Blaznik, Upori loških podložnikov na koncu 15. in v začetku 16. stoletja, str. 68. — 34^a MLAM, št. 157. — 35. MLAM, št. 167/68. — 36. MLAM, št. 156. — 37. MLAM, št. 155. —

38. MLAM, št. 161. — 39. MLAM, št. 161-62. — 40. MLAM, št. 154, P. Blaznik, Upori loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, str. 66. — 41. MLAM, št. 159. — 42. MLAM, št. 159, 161. — 43. MLAM, št. 159. 44. MLAM, št. 162. — 45. P. Blaznik, Spremembe v pravnem položaju loškega teritorialnega gospostva v 16. stoletju, Razprave V, Hauptmanov zbornik, Ljubljana 1966, str. 10. — 46. MLAM, št. 2601-03, P. Blaznik jih omenja 36 v Upori loških podložnikov konec 15. in v začetku 16. stoletja, LR, II, str. 68. — 47. isto kot op. 46. — 48. isti str. 69. — 49. pojasnilo Marije Verbič. — 50. MLAM, št. 2601-03. — 51. MLAM, št. 2601-03, 2604-09. — 52. MLAM, št. 173-74. — 53. MLAM, št. 164. — 54. MLAM, št. 2604-09. — 55. MLAM, št. 2619-20. — 56. MLAM, št. 2610-11. — 57. P. Blaznik, Kolonizacija in kmetско podložništvo na Sorškem polju, Razprave II SAZU, Ljubljana 1953. — 58. Franc Kos, Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja, Ljubljana 1894 (v nadaljnem Kos, Doneski in številka regesta) št. 99. — 59. B. Grafenauer, Kmečki upori na Slovenskem, str. 274. — 60. Kos, Doneski, št. 169. — 61. Kos, Doneski, št. 134. — 62. Kos, Doneski št. 151, 170, 171. — 63. Kos, Doneski, št. 109. — 64. Kos, Doneski, št. 166. — 65. Kos, Doneski, št. 170. — 66. Kos, Doneski, št. 170, 171. — 67. P. Blaznik, Kolonizacija in kmetско podložništvo na Sorškem polju, str. 228. — 68. Kos, Doneski, št. 180. — 69. Kos, Doneski, št. 189. — 70. Kos, Doneski, št. 206, 209. — 71. Kos, Doneski, št. 222. — 72. Kos, Doneski, št. 231. — 73. Kos, Doneski, št. 256. — 74. Kos, Doneski, št. 281. — 75. P. Blaznik, Kolonizacija in kmetско podložništvo na Sorškem polju, str. 229. — 76. Kos, Doneski, št. 297. — 77. Kos, Doneski, št. 288, 297. — 78. Kos, Doneski, št. 291. — 79. isto kot 75. — 80. Kos, Doneski, št. 325. — 81. Kos, Doneski, št. 332, 337. — 82. Kos, Doneski, št. 340. — 83. Kos, Doneski, št. 351. — 84. Kos, Doneski, št. 353, 354. — 85. Kos, Doneski, št. 356. — 86. Kos, Doneski, št. 357. — 87. Kos, Doneski, št. 318. — 88. Kos, Doneski, št. 358, 359. — 89. Kos, Doneski, št. 362, 363, 369. — 90. Kos, Doneski, št. 366. — 91. Kos, Doneski, št. 371. — 92. Kos, Doneski, št. 376. — 93. Kos, Doneski, št. 390, 394. — 94. Kos, Doneski, št. 396. — 95. Kos, Doneski, št. 494. — 96. Kratek povzetek razprave P. Blaznika, Odmev velikega tolminskega punta na tleh loškega gospostva, Loški razgledi, X, 1963, str. 84—96.

KMEČKI UPORI OB DAVČNI IN URBARIALNI REGULACIJI IN NJENI ODPRAVI V LETIH 1789 IN 1790

JOŽE ZONTAR

Kmečki upori so se v Sloveniji v 18. stoletju nadaljevali, pogojeni z novimi gospodarskimi in družbenimi razmerami. Medtem ko so upore v prvih desetletjih tega stoletja povzročili predvsem novi posredni davki (v zvezi s povečanimi finančnimi zahtevami države) in so upori od srede stoletja zlasti v zvezi s tlako, pa zastavljajo posebno vprašanje upori ob koncu leta 1789 in v letu 1790 v zvezi z davčno in urbarialno regulacijo in njeno odpravo.

S 1. novembrom 1789 je namreč v avstrijskih deželah stopil v veljavo nov davčni in urbarialni sistem, ki je pomenil bistveno spremembo dotedanjega ustroja. Namesto starega davka in kontribucije je bil vpeljan deželnoknežji zemljiški davek, namesto vseh zemljišogospodarskih, desetinskih in odvetniških dajatev in služnosti pa tim. urbarialni davek, ki se je porazdelil po posebnem ključu med dotedanje upravičence, oba pa sta temeljila na katastrskem donosu zemljišč. Le na podlagi obojestranskega pristanka je bilo dopuščeno, da podložniki urbarialni davek obračunajo v naravi, bodisi z dajatvami ali pa v obliki tlake. Do kolikšnih sprememb je prišlo na podlagi novega sistema pri skupni obremenitvi podložnikov, danes še ni moč presoditi, očitno pa je, da so se na splošno urbarialne obveznosti bistveno zmanjšale, občutno pa se je povečala davčna obremenitev. Temeljita sprememba je bila tudi v tem, da davka niso več zbirala zemljiška gospodarstva, marveč novo nastavljeni deželnoknežji davkarji. Vse to pa je v veliki meri pomenilo tudi občutno rahljanje vezi podložništva.

Doslej so bili znani v literaturi le nekateri upori, ki so izbruhnili po odpravi opisanega novega sistema, in sicer ob koncu meseca junija in v začetku meseca julija 1790 (dogodki pri Šrajbarskem Turnu pri Krškem, v Loki, Sevnici in Planini, kjer je prišlo tudi do spopadov med upornimi kmeti in vojaštvom).¹ Na tem mestu želimo zlasti na podlagi virov v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu dopolniti podobo omenjenih podložniških gibanj in uporov.² Žal pa so omenjeni viri zelo skopi, ker so bili spisi v zvezi z davčno in urbarialno regulacijo in njeno odpravo povečini uničeni.

Kako so odgovorili podložniki na spremembo davčnega in urbarialnega sistema?

Kot vzrok za posamezne primere upiranja kakor tudi na splošno so javljali okrožni uradi, da vlada med podložniki prepričanje, da gosposkam niso dolžni ničesar več odrajtovati oziroma služiti. Po 1. novembru 1789 se

vrstijo številni primeri, ko so podložniki odklanjali zemljiškim gospodarjem plačilo davka in kontribucije ter oddajo dajatev (do konca leta so morali namreč poravnati svoje obveznosti za tekoče leto, torej še po starem sistemu), nadalje plačilo novega urbarialnega davka, ki se je plačeval vnaprej, naborno-okrajnim gosposkam pa povračilo stroškov za izmero zemljišč v zvezi z izdelavo katastra. Kaže, da je bilo takih primerov upornosti največ v ljubljanskem okrožju, pri čemer pa smo o njihovi celovitosti in podrobnostih zelo slabo poučeni. Tipičen je upor, do katerega je prišlo decembra meseca 1789 na gospostvu Gamberk in ki je tudi močno odmeval v deželi. Podložniki namreč niso hoteli oddati žita ter plačati kontribucije in davka za nazaj za tekoče leto. Zato je prosil zakupnik gospostva König okrožni urad v Ljubljani za vojaško pomoč, nakar so mu tudi odobrili pet mož. V odgovor na to so kmetje prepovedali gosposki lov in ribolov na svojih zemljiščih in ker se grajski ribič prepovedi ni držal, so se kmetje spravili nanj. Ko je nekaj dni zatem prišel zakupnik v župnišče v Čemšeniku zaradi poravnave računa, se je tam zbralo okoli 200 kmetov, ki so privedli s seboj vseh pet razoroženih vojakov. Zakupnika Königa so prisilili, da je podpisal izjavo, po kateri podložniki niso dolžni ničesar več zemljiški gosposki, niti za leto 1789, niti v bodoče, marveč morajo odrajtovati samo cesarske dajatve. S tem potrdilom so takoj odšli trije zastopniki kmetov v Ljubljano na okrožni urad. Svoje poročilo pa je poslal okrožnemu uradu tudi König, v katerem je zahteval v pomoč 50 vojakov ter preiskavo, ki naj jo izvede okrožni urad.³

Na Slovenskem Štajerskem je prišlo do večje upornosti glede urbarialnih obveznosti na gospostvu Podsreda, kjer so poverili preiskavo o uporu celo gubernijskemu svetniku baronu Dienerspergu.

Nove razsežnosti in tudi novo vsebino je dobilo podložniško gibanje po 22. marcu 1790, ko je bila z dekretom dvorne pisarne — komaj mesec dni po smrti Jožefa II. — preklicana davčna in urbarialna regulacija. Zato so bili v naslednjih dneh z dekreti dvorne pisarne odpravljeni tudi novi davkarji in so morali takoj prenehati z izdelovanjem novih urbarialnih knjižic podložnikom. Že v mesecu aprilu in maju so dospele številne podložniške vloge na dvor, v katerih so prosili, da ostane novi davčni in urbarialni sistem v veljavi. Samo dekret dvorne pisarne z dne 28. maja je odklonil vloge 208 občin iz Notranje

Avstrije. Kolikor je mogoče sklepati ob zelo skromnih virih, je bilo teh vlog največ iz Koroške. Tudi celovški okrožni urad je javljal o zbiranju denarja med občinami z namenom, da bi omogočili potovanje odposlancem na Dunaj.

V primeru večje upornosti podložnikov so sicer predvideli intervencijo vojaštva, posebej pa je dvorna pisarna v dekretu z dne 9. aprila 1790 naglasila, da morajo oblastva, kadar gre za pritegnitev vojaštva pri vzdrževanju javnega reda in miru, ravnati z največjo opreznostjo ter da je treba do nadaljnjega prenehati s prisilnimi sredstvi.

V odgovor na javni razglas o ponovni uvedbi prejšnjega davčnega in urbarialnega sistema — na Štajerskem na podlagi patenta z dne 5. maja, na Kranjskem pa na podlagi patenta z dne 20. maja (slovenski prevod omenjenega patenta je oskrbel Anton Tomaž Linhart) — je prišlo do splošnega podložniškega gibanja v vseh okrožjih. Najprej so javili o upiranju proti vrnitvi na stari sistem v celjskem okrožju. V začetku junija je bilo najmočnejše gibanje v okrajnem komisariatu gospostva Novo Celje. Celjski okrožni urad je tudi poročal o podložniku, ki hodi po okrožju in poziva na upor in je pri tem tudi imel uspeh. V primerjavi z drugimi okrožji so v celjskem okrožju za pomiritev podložnikov imenovali posebnega preiskovalnega komisarja, in sicer že omenjenega gubernijskega svetnika barona Dienersperga. Celjski okrožni glavar Schmid pl. Ehrenberg se je kasneje opravičeval glede pripombe, da je bil baron Dienersperg poslan zaradi nedelavnosti okrožnega urada. V mariborskem okrožju se v začetku junija omenja zlasti upornost podložnikov gospostva Borl, v ljubljanskem okrožju pa ponovno upornost podložnikov gospostva Gamberk. V postojnskem okrožju so se upirali podložniki zlasti proti gospostvu Senožeče. Jožef Cefuta je v imenu podložnikov jurisdikcije Devin prosil dvor, naj bi ostali pri davčni regulaciji. Glavni vzrok za nemire podložnikov v postojnskem okrožju pa naj bi bila ponovna objava patenta o davčni regulaciji, ki jo je na svojo roko opravil Karl Kompare, kaplan v Vrabčah. V novomeškem okrožju so zaprlj podložnika Blaža Rajha, ker je pozival na upor, posrečilo pa se mu je uiti; kaže, da je bil eden izmed glavnih kmečkih voditeljev.

V primerjavi z dotedanjimi prizadevanji, da je treba podložnike predvsem pomiriti, so sedaj segli že po večji prisili. Predvsem so se zanesli na vojaško pomoč. 9. junija je sporočilo graško vojaško poveljstvo, da je odšla v mariborsko okrožje, z namenom, da zaduši nastale upore, vojaška posadka sto mož, nekaj dni zatem pa je sporočilo tržaško generalno poveljstvo, da sta odšla v pomoč pro-

ti upornim podložnikom druga četa bataljona Reisky v Ljubljano ter divizion 3. bataljona Reisky v Celje. Tudi novomeški okrožni glavar je prosil za vojaško pomoč, da bi mogel razglasiti odpravo nove davčne regulacije. 23. junija se že omenja v novomeškem okrožju divizion pehotnega polka Klebek. Eno popolno četo garnizijskega bataljona Neugebauer so premestili iz Tirolske v Celovec (in še eno nadaljnjo v začetku julija prav tja).

V naslednji fazi je upornost podložnikov dosegla največji razmah v mariborskem in celjskem okrožju. 11. in 12. junija je poročal mariborski okrožni glavar, da javljajo vedno več primerov upiranja v okrožju. Posebej se omenjajo v poročilih podložniki gospostev Borl in Negova. Podložniki gospostev Ormož in Zavrče so prosili vladarja, da bi smeli ostati pri novi davčni regulaciji. 23. junija je poročal mariborski okrožni glavar, da se sicer ponekod položaj izboljšuje, zato pa drugod prihaja do večje upornosti. 25. junija so se začeli upirati podložniki gospostva Turnišče. Naslednji dan so javili, da neki podložnik imenja ptujskih minoritov poziva na upor.

V celjskem okrožju so bila središča uporov na gospostvih Lemberg, Prebold, Vitanje, Novo Celje, Žovnek, Žusem, Bizeljsko, Kozje in Podsreda. Razposlali so tiralico za podložnikom Jožefom Rokom Abulnerjem, ki je napravil v imenu podložnikov tega okrožja ugovor na vladarja proti obnovitvi prejšnjega davčnega in urbarialnega sistema. Z dvema dvornima odločbama z dne 26. junija so tudi odklonili vloge 15 občin iz celjskega okrožja, da bi ostal v veljavi novi davčni sistem. Oblastvom so naročili, da je treba ugotoviti tiste, ki so sestavili vloge, in jih kaznovati.

V zvezi z naraščanjem upornosti je preiskovalni komisar baron Dienersperg 16. in 17. junija prosil še za nadaljnjo četo vojaštva in tudi dosegel, da so drugo četo bataljona Reisky premestili iz Ljubljane v Celje, zato pa so v Ljubljano poslali četo bataljona Terzy z Reke. Povečanje števila vojaštva je zahteval tudi mariborski okrožni glavar, nato je 24. junija vojaško poveljstvo v Gradcu poslalo še eno enoto polka Terzy s 109 možmi v Maribor.

Začeli pa so ukrepati tudi proti upornim podložnikom. Že dekret dvorne pisarne z dne 16. maja je odobril predlog, po katerem naj bi podložnike, ki bi pozivali na upor, ali pa bi ščuvali proti ponovni vpeljavi prejšnjega davčnega in urbarialnega sistema, prisilno izročili vojaštvu. 22. junija je poročal mariborski okrožni glavar, da so izročili vojaštvu podložnike gospostva Borl, ki so pozivali na upor. 26. junija je sporočilo graško vojaško poveljstvo, da je prispelo že 12 podložnikov iz mariborskega okrožja, ki so bili zaradi nemi-

rov prisilno oddani v vojsko. V naslednjih dneh je ta usoda doletela 11 podložnikov gospostva Turnišča.

24. junija so začeli oddajati uporne podložnike vojaštvu tudi v celjskem okrožju; prvi so bili iz nabornega okraja Lemberg. Istčasno so začeli kaznovati uporne podložnike tudi s pretepanjem.

Medtem ko so na ta način v večji ali manjši meri uspeli umiriti dotedanja uporna središča, pa so v naslednji fazi izbruhnili novi, še hujši nemiri v jugovzhodnem delu celjskega okrožja in v vzhodni Dolenjski. Do novih gibanj podložnikov pa je prišlo tudi drugod.

25. junija je Ferdinand grof Attems sporočil o nemirih, ki so izbruhnili na njegovem gospostvu Rajhenburgu. 29. junija zvezo od novomeškega okrožnega urada, da so podložniki izsilili od okrožnega komisarja Zollmanna, ko je prišel v grad Šrajbarski Turn pri Krškem, dovoljenje za potovanje štirih odposlancev na Dunaj. To je bilo verjetno v neposredni zvezi z dogodkom, ko so se zbrali uporni kmetje pred gradom Šrajbarski Turn in je v spopadu z vojaštvom poleg 23 kmetov padel tudi njihov vodja Andrej Domitrovič. 29. junija je sicer poročal preiskovalni komisar baron Dienersperg o tem, da je uspelo pokoriti uporne podložnike nabornookrajnih gosposk Planina, Loka in Sevnica, toda že naslednji dan je izbruhnil nov upor v Loki ob Savi. Kmetje so obkolili grad ter prisilili svojega gospoda Ignaca Friderika barona Apfaltrerja, da se je pismeno odrekel tlaki, činžu in desetini ter priznal tozadevne kmečke zahteve za pravične. Odtod so odšli kmetje v Sevnico; spotoma se jih je nabralo menda že 3.000. Tudi sevniški oskrbnik je moral pristati na zahteve upornikov ter razglasiti v trgu, da so odslej odpravljene vse dajatve razen deželnoknežjih davkov ter bire za kaplana. 1. julija zjutraj so bili uporniki že pred Planino, kjer pa je bila na dobro utrjenem gradu za obrambo zadostna posadka in je upornike z orožjem razgnala. Istega dne je prišlo tudi pri Mokronogu do krvavega spopada med podložniki in vojaštvom. V teh dneh so se uprli tudi podložniki iz okolice Laškega in izsilili od zemljiške gosposke izjavo, da v bodoče ne bo več zahtevala desetine, niti kake druge dajatve ter obveznosti.

Že 17. junija je baron Dienersperg ponovno prosil za dodatno vojaško pomoč in po možnosti tudi za konjenico, ker da upornost kmetov še narašča. Zahtevo je ponovil 28. in ponovno 30. junija zaradi velikih nemirov, ki so izbruhnili na področju ob Savi. 2. julija je poročalo graško vojaško poveljstvo, da je neka enota Reiskyjevega polka, po številu sto mož, na pohodu iz Primorja v Novo mesto. Ker pa so ocenili, da se je položaj še zlasti poslabšal v celjskem okrožju, so enoto pre-

usmerili iz Ljubljane v Celje, od koder je brez predaha odšla proti Brežicam. Dvorni vojni svet pa je odobril še prihod rezervnega eskadrona konjenice polka Reisky v celjsko okrožje. Pred tem pa so že 28. junija poročali, da so poslali novomeškemu okrožnemu uradu pomoč iz Ljubljane, in sicer 80 mož iz tamkajšnje čete bataljona Terzy. Ker je zato v ljubljanskem okrožju primanjkovalo vojaštva, je v prvih dneh julija enota 150 mož 3. bataljona polka Thurn odšla iz Trsta v Ljubljano. Zahteve za dodatno vojaško pomoč pa s tem še niso prenehale. Tržaško poveljstvo pa je sporočilo, da ne more pogrešati nobenega vojaka več in brez izrecnega ukaza vladarja ne more pošiljati nadaljnje pomoči v Notranjo Avstrijo. Tudi baron De Vins, poveljujoči general hrvatske armade je odgovoril, da ne more ob tedanjih splošnih nemirih poslati vojaštva v Notranjo Avstrijo.

Upori so s tem dosegli tak obseg in ostrino, da je 13. julija vladar sam imenoval preiskovalnega komisarja, ki naj doseže pomiritev podložnikov, in sicer barona Lengenmantela. Poleg tega so v celjskem okrožju postavili tudi naglo sodišče. S tem se celovško apelacijsko sodišče ni strinjalo in je poslalo v celjsko in novomeško okrožje justična komisarja.

Na uporne podložnike so želeli vplivati tudi z javnimi razglasi. Pomirjevalno naj bi delovali tudi odgovori na pritožbe različnih občin iz Dolenjske in posebej podložnikov gospostva Mokronog proti pretiranim urbarialnim dajatvam. Dvorna pisarna je ukazala pritožbe preiskati, podložnike zavarovati pred zatiranjem in očitnimi zlorabami in ne pustiti, da bi se znesli nad odposlanci kmetov, ki so šli na Dunaj.

Zaskrbljenost je povzročala tudi oborožitev podložnikov. Novomeški okrožni urad je predlagal, da ustavijo prodajo smodnika in svinca notranjeavstrijskim podložnikom na Hrvatskem, na Koroškem pa so ustavili prodajo strelnega orožja in smodnika brez potrdila gosposke. Preiskovalni komisar baron Dienersperg pa je sploh predlagal, da bi bilo treba podložnikom pobrati strelno orožje.

Ob takih okoliščinah podložniki niso mogli več vzdržati in 15. julija je poročal baron Dienersperg, da je upor zaduščen; dva dni zatem je javljal okrožni glavar v Novem mestu, da je v okraju Mokronog zopet vzpostavljen red. 21. julija so na podlagi vladarjevega sklepa odpoklicali iz celjskega in novomeškega okrožja justične komisarje in tudi prenehali s kazenskim pregonom.

Ob zadnji fazi uporov v jugovzhodnem delu celjskega okrožja in v vzhodni Dolenjski je prišlo do posamičnih uporov tudi drugod, večinoma na starih uporniških žariščih. 6. julija se je zbralo večje število upornikov na

gospodstvu Novo Celje, zaradi česar so zaprli kar 69 podložnikov. Upirali so se tudi podložniki gospodstev Pišece in Vodriž. V mariborskem okrožju so se upirali podložniki gospodstva Gornja Radgona, v ljubljanskem okrožju pa podložniki gospodstev Križ in Radovljica ter Gamberk in Ponoviče.

Večji razmah je dobilo kmečko gibanje tudi v postojnskem okrožju in je trajalo tudi še preko srede meseca julija. Postojnski okrožni glavar je predlagal, naj bi vodje podložnikov kaznovali z zaporom ter jim zaplenili premoženje; 20. julija je tudi poročal o podložniških gospodstvih Gotnik in Jablanica, ki so jih zaradi upiranja kaznovali (upornim kmetom iz Novokračine so vzeli kmetije). Glavni upori v postojnskem okrožju pa so izbruhnili v Istri. 5. julija je prosil okrožni urad za vojaško pomoč v Istri, nakar so ukazali poveljstvu na Reki, da je poslalo enoto 60 vojakov v Pazin.

Kmečki upori ob davčni in urbarialni regulaciji so trajali skupaj torej več kot sedem mesecev. Kar zadeva teritorialno razsežnost, sodijo med največja kmečka gibanja na Slovenskem. V enem stoletju je bilo to že drugo uporniško gibanje take razsežnosti. Medtem ko so bili upori v prvih desetletjih 18. stoletja očitno naperjeni proti državni oblasti — kar se je posebno jasno pokazalo ob velikem tolminskem puntu leta 1713 —, pa so upori

v letih 1789 in 1790 dobili izrazito zahtevo po odpravi vseh fevdalnih bremen. Reforme, ki jih je uvedla država, je podložnik občutil kot olajšanje in razumljivo je, da je ugled države oziroma vladarja pri podložnikih v tem času zopet narastel. Tudi novi vladar Leopold II. je opozarjal stanovce, deželne in okrožne urade, naj plemstvo ravna s podložniki z vso možno obzirnostjo, sicer bo namreč samo še okrepilo podložniško upiranje. Ob svojem obisku Štajerskega je v Gradcu celo osvobodil nekaj zaprtih uporniških voditeljev. Tako ravnanje pa je sprožilo med podložniki govorico, da so ob pravkar minulih uporih zaprli okrožni uradi in gospodstva podložnike na lastno roko, nakar je graški gubernij s posebno odredbo septembra 1790 zavrnil take govorice.⁴

OPOMBE

1. I. Orožen, *Das Bisthum und die Diözese Lavant IV (Das Dekanat Tüffer)*, str. 431-3; B. Grafenauer, *Kmečki upori na Slovenskem*, Lj. 1962, str. 339-340. — 2. Štajerski deželni arhiv v Gradcu, *Gubernial-Einreichungs Protokoll 1789, 1790 št. 1-15905, št. 15906-32130*; večina prispevka sloni na tem viru, spisovno gradivo pa je bilo uničeno. — 3. Pismo Žige Zoisa Urbančiču 25. 12. 1789, *Arhiv Slovenije, GrA Turn pod Novim gradom*. — 4. Štajerski deželni arhiv v Gradcu, *Notranjeavstrijski gubernij, fasc. 94, 1788-1807, št. 22038/1790*.

ZGODOVINA MUZEJSTVA NA LOŠKEM OZEMLJU

FRANCE PLANINA

Škofja Loka si je ustvarila svoj muzej pred drugo svetovno vojno, ko so imela muzej samo večja mesta v Sloveniji: Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj, in podeželje še ni imelo kulturne potrebe za lastne muzeje. Tedaj se je zamisel o loškem muzeju zdela še marsikomu stremuška. Celo predstavnik nekega osrednjega muzeja je izjavil: »Razstavili bodo nagačenega mačka, pa bodo mislili, da imajo muzej.« Vendar je bila misel o potrebi muzejske ustanove v Loki že kar živa. Saj je že samo mesto s svojo arhitekturo kazalo zgodovinsko lice, kakršno je ohranilo iz časov po velikem potresu v 16. in požarih v 17. stoletju. Cerkve na loškem ozemlju budijo z arhitekturo, plastikami in freskami spomine na srednji vek, bogato okrašeni zlati oltarji pa pričajo o visoki umetnostni stopnji baroka. V zvezi s cerkvijo je še do 2. svetovne vojne živela cehovska tradicija. Kovači, čevljarji in člani bratovščine sv. Florjana so še hodili za procesijami s svojimi banderi, praznovali god cehovskega patrona in z velikimi svečami spremljali umrle stanovske tovariše za pogrebom. Ljudska umetnost se je še izživljala v zadnjih podobarjih, v peki malega kruhka, krasenju ženitovanjskih pogač; po hišah je bilo najti še razne izdelke ljudskih umetnikov, vezene na kožuhih, slike na steklo, lesene in voščene kipce, po čebelnjakih poslikane panjske končnice itd. Tudi književniki in likovni umetniki, ki jih je prav loško ozemlje dalo kar lepo število, so pustili sledove svojih del po loških krajih, lik marsikaterega izmed njih je bil še živo pred očmi starejših občanov. V to kulturno zakladnico je do tedaj poseglo že več zbiralcev starin in umetnin, med njimi omenjam predvsem Edvarda in Karla Strahla, graščaka iz Stare

Loke, ki sta grad kar prenapolnila s kosi baročnih oltarjev, raznovrstnimi slikami in kipi, skrinjami, stilnim pohištvom in množico narodopisnih predmetov, nabranih po loških krajih; dalje umetnostnega zgodovinarja Antea Gabra, ki je vrsto značilnih starin posredoval Narodnemu muzeju v Ljubljani. Tudi avstrijski oficirji so med prvo svetovno vojno odnesli marsikateri zanimiv predmet v svoje dežele. Ljudje takrat še niso imeli pojma o vrednosti starin in umetnin in so takšne predmete imeli za ničvredno šaro. Iz otroških let se spominjam, kako je bil »bohkov kot« v kmečkih hišah povsod poln slik na steklo, danes pa je že prav redka izjema, če še kaka hiša katero premore.

Razen omenjenega odnašanja starin in umetnin se je med obema vojnama začela uveljavljati težnja za prenavljanje stavb, i. s. vedno brez ozira na njihov zgodovinski pomen. Starološki župnik si je štel v veliko zaslugu, da je v drugi polovici prejšnjega stoletja dal podreti cerkev, ki je izvirala iz dobe romanike, in na njenem prostoru sezidati novo. Grad, ki na starih fotografijah še kaže značilni stolp-donjon, so dale uršulinke že konec prejšnjega stoletja predelati za svoje namene. Stara Jugoslavija še ni imela zakona o varstvu spomenikov in je smel lastnik stavbe storiti z njo, kar se mu je zdelo. Posledica tega so nekatere napačno prenovljene stavbe v mestu in po vaseh, tako npr. stoji na koncu Spodnjega trga prazen prostor, kjer je lastnik tik pred drugo svetovno vojno podrhl starinsko hišo in z njo vred del mestnega obzidja, na katerega je bila naslonjena.

Vse to je narekovalo potrebo po ustanovitvi ustanove, ki bo imela pregled nad kulturnim bogastvom loškega ozemlja, zbirala zna-

Kovaški ceh sprejema novega člana v sejni sobi na starem rotovžu, ok. leta 1930 (foto Fr. Planina)

čilne predmete, jih ohranjevala doma in be-
dela nad zgodovinskimi spomeniki, ki so v
nevarnosti. Pobuda za takšno ustanovo je
bilo tudi precejšnje populariziranje krajevne
zgodovine, ki so jo pojasnjevali spisi Antona
Koblarja iz Železnikov, Franca Pokorna iz
Loke, Franca Kosa, rojaka iz Selc, in njego-
vega sina Milka Kosa, predvsem pa nova
dognanja Pavleta Blaznika o kolonizaciji lo-
škega ozemlja in o freisinškem gospodstvu.

Tako je misel o potrebi muzeja visela tako
rekoč v zraku in mu že vnaprej določala
področje in teritorialno območje. Treba je
bilo le povoda, da se zamisel oživi. Ta povod
je dala obrtna razstava, ki so jo priredili
obrtniki z loškega ozemlja poleti 1936 v pro-
storih nove šole. Želeli so, naj razstava ne bo
samo sejem, temveč naj prikaže tudi koreni-
ne obrti v preteklosti in ima poleg gospodar-
skega tudi kulturno obeležje. V ta namen smo
zbrali po hišah obrtnikov in trgovcev razne
predmete in jih razstavili v eni največjih so-
ban. To so bile pretežno cehovske listine,
skrinjice, bandera, slike cehovskih patronov,
stari obrtni izdelki, izveski obrtnih delavnic
in nekatera dela domačih umetnikov z loške-
ga ozemlja. Prireditelji razstave so pridobili
tudi igralce iz vrst loških diletantov, da so
naštudirali stari škofjeloški pasijon ter ga
vsak teden v poletnih mesecih predvajali na
šolskem dvorišču pred vedno polnoštevilnim
gledalstvom. Tako je sejemska razstava do-
segla višjo kulturno raven in vzbudila pre-
cejšnje zanimanje ne le pri domačih, temveč
daleč naokrog.

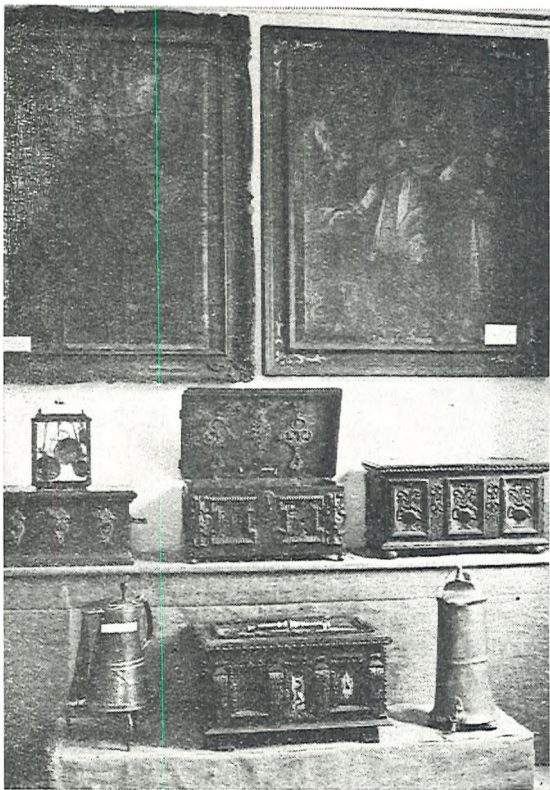

Patron kovaškega ceha, banderska slika v loškem
muzeju (foto ing. T. Mlakar)

Ko smo se profesorji-rojaki z loškega ozem-
lja tisto leto konec velikih počitnic zbrali na
sestanku tim. profesorskega ceha, smo govorili
tudi o obrtni razstavi in ugotovili, da je ško-
da, če zbrane zgodovinske predmete raznesejo
po zasebnih hišah, kjer lahko prej ali slej
izginejo. Nekateri cehi so imeli svoje stvari
spravljene pri kakem mojstru, drugi v gos-
tilni, kjer so se shajali na praznik svojega
patrona. Lončarski ceh, v katerem že dolgo
ni bilo nobenega lončarja in se je obdržal kot
bratovščina sv. Florjana, je imel seznam
članstva iz leta 1522 in kroniko, v katero so
vpisovali pomembne dogodke; kot zadnje so
vpisali l. 1930 izključitev člana, ki je ustrelil
svojega sina. Sklenili smo, da je treba usta-
noviti muzejsko društvo, ki bo zbralo te in
podobne zgodovinske predmete in uredilo lo-
kalni muzej. Napisali smo prošnjo na občin-
sko upravo, naj ustanovi muzej za tedanji
loški okraj. Prošnjo je podpisalo 20 navzočih
profesorjev-rojakov. Občinska uprava je za-
mislil sprejela. Na sestanku z zastopniki ob-
čine smo osnovali pripravljavni odbor. Ta je
naslednje leto 1937 sklical občni zbor in usta-
novili smo muzejsko društvo. V tedaj stran-
karsko hudo razcepljeni Loki smo dali društvu
strogo nadstrankarski značaj in smo v odbor
izvolili polovico odbornikov iz klerikalnega,
polovico iz liberalnega tabora. Za odnose z
osrednjim muzejem v Ljubljani smo posta-
vili načelo, da se pri zbiranju omejujemo na
krajevno pomembne predmete in se zaveda-
mo, da vse tisto, kar je splošno slovenskega
pomena, spada v osrednji muzej. V močno
oporo nam je bil ravnatelj mariborskega mu-
zeja Franjo Baš, ki nam je z nasveti pomagal,
da smo se izognili raznim težavam.

Štirje člani prvega društvenega odbora smo
prevzeli nalogo, da po hišah zbiramo pred-
mete za muzej. S prav amatersko vnemo smo
obiskovali stare meščanske družine, stikali po
podstrešjih in sami donašali in odvažali zbra-
ne stvari na stari rotovž, kjer smo dobili
prostor za shrambo predmetov v celici za za-
pornike na odgonu. Tudi ljudje sami so se
začeli oglašati in nam nuditi svoje stvari. Da
ne bi zmanjševali dobre volje zbiralcev, smo
sprejeli tudi marsikak kič in ga uskladi-
ščili. V dveh poletjih smo počitniške tedne
porabili za zbiranje predmetov. Dne 27. av-
gusta 1939 smo s skromno slovesnostjo prvič
odprli muzej v izpraznjenem policajevem sta-
novanju na starem rotovžu, kjer nam je ob-
čina dodelila tri sobe in kuhinjo. Že leta 1940
smo se s strokovno pomočjo Narodnega mu-
zeja v Ljubljani lotili izkopavanja keltskih
gomil v Dobravah pri Godešču, za kar je vse
stroške prevzel naš prvi ustanovni član lani
umrli zdravnik dr. Jože Rant.

Ko se oziramo nazaj na rojstvo loškega mu-
zeja, bi rad poudaril dvoje dejstev: Prvič —

Cehovska zbirka v predvojnih prostorih na starem rotovžu (foto Fr. Planina)

Loški muzej, čeprav skromen in tedaj nepomemben, je bil prvi splošni, od javnosti ustanovljeni lokalni muzej v Sloveniji, kajti mariborski je bil širšega pokrajinskega značaja za vso jugoslovansko Štajersko, celjski in ptujski sta imela pretežno arheološki značaj, muzej v Krškem, ki so ga odprli isto leto, pa je izšel iz zasebne zbirke. Loški muzej je dal zgled drugim krajem in je mnogo prispeval k temu, da so se po osvoboditvi razvili muzeji tudi drugod in ima Slovenija sedaj lepo razpredeno mrežo lokalnih muzejev. Drugo dejstvo, ki ga želim poudariti, je to, da je loški muzej izšel iz ljudstva, iz žive zavesti domačinov, ki so uvideli potrebo, da ohranijo kulturno dediščino prejšnjih rodov in jo uporabijo pri izobrazbi novega človeka. Naš muzej je skupno delo in skupna last izobraženca, obrtnika in delavca. Zanj ni bilo treba pobud od prosvetne oblasti, tudi ne plačanih strokovnjakov, ustvarili so ga požrtvovalni ljubitelji domačega kraja brez poprejšnjih zasebnih zbirk in brez mecenov.

Po dveh letih skromnega obstoja muzejskih zbirk je prišla okupacija. Ko so Nemci zasedli Loko, smo še utegnili odnesti iz zbirk listine in publikacije, ki bi jih mogli okupatorji po svoje uporabiti za dokazovanje nemškega porekla Loke in ljudi. Sredi vojnih let so Nemci zasedli stanovanje, kjer so bile razstavljene zbirke, in so vse predmete prepe-

ljali v neuporabljeno kapucinsko cerkev. Tja je spravil društveni tajnik, ki je ostal v Loki, tudi oltarje, ki jih je pripeljal iz Dražgoš, preden so Nemci cerkev minirali. Po osvoboditvi smo našli v cerkvi tudi precejšnjo zbirko etnografskih predmetov, ki jih je po loških krajih nabral Oto Grebenc za celovški muzej in jih ni utegnil več odpeljati. Vse to smo potem znesli iz cerkve in uskladiščili v samostan, dokler ne najdemo novih prostorov. V zadoščenje nam je bila misel, da je muzej rešil cehovske predmete, ki bi jih med preiskavami, zaplembami in izselitvami v letih okupacije doletela kdo ve kakšna usoda, in da je rešil dragocene baročne dražgoške oltarje, čeprav so Nemci z njih več kipov odnesli kdo ve kam.

V začetku leta 1946 smo našli prostore v puštalskem gradu. Tam je predsednik okrajnega ljudskega odbora 28. julija 1946 drugič odprl loški muzej. Preseljene predmete smo razvrstili v skupine po strokovnih področjih. Dražgoške oltarje smo postavili v grajsko kapelo, ki je že sama znamenita zaradi velike stenske freske, dela slikarja Quaglia iz leta 1706. Zbirke so se občutno pomnožile. Ob osvoboditvi se je nabralo toliko gradiva o okupaciji in NOB, da smo že poleti 1945 priredili občasno razstavo v šolski telovadnici. Več predmetov je muzeju prepustil Federalni zbirni center iz ljudske imovine, zbrane na loškem ozemlju. Nekaj so jih darovali doma-

Kipi iz poljanske cerkve na zunanjem hodniku v Puštalskem gradu (1957)

čini ali jih prepustili v trajno hrambo, nekaj jih je društvo odkupilo. Lovska družina nam je preskrbela razne živali za naravoslovno zbirko, upokojeni vojaški uslužbenec Gregor Kankelj je izdelal makete gradu in značilnih stavb itd. — S preselitvijo v puštalski grad se je pričelo dveletno idilično amatersko poslovanje v muzeju. Društveni predsednik in gospodar, ki je nadomeščal kustosa, sva službovala zunaj Loke in prihajala samo na mesečne seje. Vse delo je slonelo na odbornikih, ki so bivali v Loki. Razen notarja in lekararja so bili to obrtniki in delavci. Opravljali so ne le administracijo društva in muzeja, temveč so tudi čistili predmete, pometali prostore, nedeljo za nedeljo dežurali v muzeju in vodili obiskovalce po zbirkah. Množilo se je društveno članstvo, obisk muzeja se je v dveh letih počel povečevati, delo je vse bolj naraščalo. Zato je društveni odbor zaprosil ministrstvo za prosveto, da je jeseni 1948 namestilo stalnega upravnika muzeja Karla Plestenjaka. Dve leti nato je muzej dobil še administratorko-arhivarko. Izdatke za najemnino in za osebne dohodke je mestni ljudski odbor postavil v svoj proračun in muzej je postal občinska ustanova. Ko je bil dozidan Dom zveze borcev, smo zbirko NOB preselili v novi dom in je dobila posebnega varuha. Tako je muzej dobil razen amaterskega društvenega še uradni odločujoči forum. Društ-

veni odborniki so dotlej vse preveč intenzivno živeli z muzejem, da bi se popolnoma umaknili od vodstva. Tedanje ministrstvo za prosveto, ki ni poznalo ustroja in dela društva, saj tega nikjer drugod ni bilo, je podpiralo uradni forum in prišlo je do nesoglasij, ker društvenemu odboru ni bilo po volji birokratsko in večkrat neučinkovito reševanje zadev. Medsebojne odnose društva in uprave smo razčistili na sestanku jeseni 1951, ki so se ga udeležili razen društvenega odbora in upravnika muzeja še zastopniki republiškega in okrajnega sveta za prosveto in kulturo, zavoda za spomeniško varstvo in zgodovinskega društva. Sklenili smo, da naj bo uprava strokovni aktiv muzeja, društveni odbor pa muzejski svet, torej posvetovalni organ, ki v imenu občanov sodeluje pri upravljanju muzeja. Tako je loški muzej uvedel resnično ljudsko upravljanje svoje ustanove, še preden je ljudska oblast določila tak način upravljanja (več ali manj formalno) za vse zavode. Po dogovorjenih smernicah je muzejsko delo teklo dalje, vendar z društvene strani ne več s tako vnemo kot prej. Leta 1956 je prišel za ravnatelja muzeja umetnostni zgodovinar Andrej Pavlovec in v težkih razmerah še dve leti vodil muzej v puštalskem gradu.

Temeljito poživitev je muzej doživel leta 1959, ko je dobil sedanje prostore v loškem gradu. Izpraznjeni grad so želeli mnogi ob-

Soba obrti v loškem muzeju (foto ing. T. Mlakar)

čani za zasebna stanovanja. Na srečo je tedaj občini predsedoval domačin Sveto Kobal, ki je pravilno presodil, kakšno škodo bi grad utrpel, če bi postal stanovanjska kasarna, in kakšnega pomena bo za Loko in za Slovenijo, če dobi kulturno in turistično funkcijo. Tako smo preselili zbirke iz tesnega puštalskega gradu v prostorne sobane loškega gradu in 16. avgusta 1959 že tretjič odprli muzej. Tedanja razvrstitev zbirk drži z izjemo nekaterih preureditev še danes. Loški muzej je kompleksen lokalni muzej, ki zajema ozemlje nekdanjega loškega gospostva in prikazuje Loko in loško ozemlje z geografskega, geološkega, naravoslovnega, zgodovinskega, umetnostno zgodovinskega, etnografskega in gospodarsko zgodovinskega vidika. Odlikuje se predvsem po cehovski, obrtni in rezbarski zbirki. Slabo je zastopana arheologija, saj se arheološke raziskave kljub številnim indikacijam terenskih oblik in imen, kakor npr. gradišče, puštal, šance, frtica, zaradi velikih stroškov z izkopavanji tako rekoč še začela niso, slabo tudi gospodarska zgodovina kapitalistične dobe, saj so se dosedanja zgodovinska raziskovanja nanašala le na fevdalno dobo loškega gospostva in na dobo NOB. — Ko boste šli skozi zbirke, boste videli, kako je tisti očitani »nagačeni maček« napolnil ves grad in mu že zmanjkuje prostora.

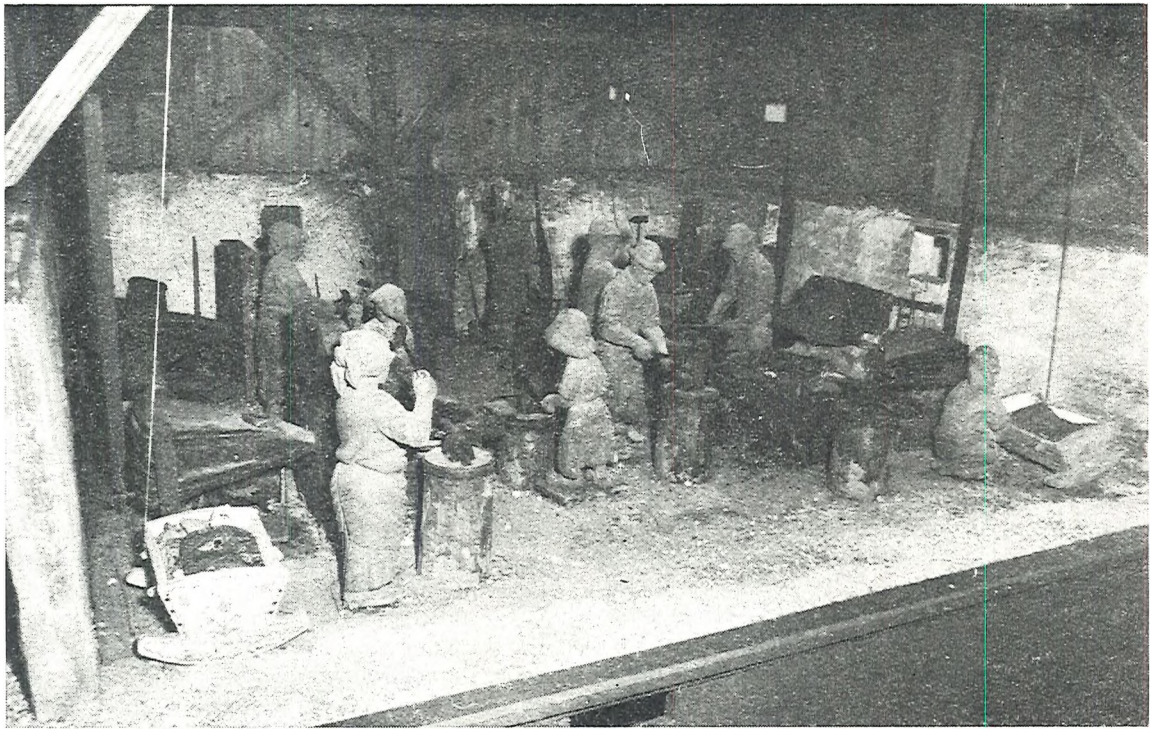
Obsežen grajski vrt je omogočil, da se je muzej po vzoru švedskega Skansena razširil iz stavbe v tim. muzej na prostem. Leta 1962 smo prenesli na vrt Škoparjevo hišo iz Puštala, nato čebelnjak, kozolec, sadno sušilnico ali pajstvo, vodnjak in senik. Vse to predstavlja originalno kajžarsko gospodarstvo z loškega ozemlja, kakršna na terenu vedno bolj izginevajo in jih bo mladi rod kmalu lahko spoznal samo še v muzeju. Posebni objekt muzeja na prostem je majhen kmečki mlin iz Davče. Uprava muzeja je imela v načrtu še prenos stare žage, kakršne so pred vojno delale po vseh grapah loškega ozemlja, žal pa tega ni izvršila. Žage v zadostni meri sedaj prikazuje zbirka v Železnikih. Pred loškim muzejem je samo muzej na Ravnah imel postavljenih nekaj objektov na prostem. Muzej na prostem je deležen precejšnjega zanimanja obiskovalcev. Domač prigrizek v Škoparjevi hiši je marsikomu lepši doživljanje kot banket v hotelu, posebno tujcem.

Na pobudo in s podporo takratnega predsednika občine Sveta Kobala, ki je botroval tudi muzeju na prostem, je dal muzej leta 1965 prezidati nekdanjo internatsko dvorano v južnem traktu in dobil iz nje dve prostorni etaži, v spodnji je namestil galerijo, v zgornji zbirko NOB. S tem se je začela živahna razstavna dejavnost muzeja. Na leto se v loški galeriji zvrsti do deset razstav, pretežno likovnih, nekaj je bilo tudi študijskih, to je

takih, ki pokažejo rezultate daljšega študija in zbiranja, npr. razstava lesenih znamenj z loškega ozemlja. Galerija, oziroma ravnatelj muzeja, ki se najbolj udeležuje pri razstavah, je dal pobudo za ustanovitev velike in male Groharjeve slikarske kolonije, ki se že nekaj let ponavljata in bogatita muzejsko zbirko slik. Galerija daje streho tudi eksperimentalnemu gledališču Oder-galerija, kjer domači igralci vsako leto prirede po nekaj dobro nastudiranih predstav sodobnih odrskih del.

Muzejsko društvo in muzej se ne zapirata v sam grad, temveč se širita tudi v obe dolini — Selško in Poljansko. Leta 1960 je dobil muzej po prizadevanju ravnatelja Pavlovca in tedanjega soriškega župnika majhno zunanjo postojanko v Sorici, to je zbirko mladostnih Groharjevih del v župnišču. Žal pa ta zbirka zaradi nezanimanja domačinov zgublja svoj pomen. Leta 1964 je muzejsko društvo s sodelovanjem ravnatelja muzeja organiziralo v Železnikih svoj pododbor in pridobilo v last staro fužinarsko Plavčevo hišo, v kateri je delavni pododbor pod vodstvom domačega gospodarstvenika Nika Žumra po prizadevnem študiju in zbiranju že dve leti nato odprl zanimivo zbirko o kovinarski in lesni obrti, ki sta skozi stoletja preživljali ta zgodovinski kraj in ju zdaj zamenjujeta intenzivni kovinska in lesnopredelovalna industrija. Predlanski smo tudi v Žireh ustanovili društveni pododbor. Ta se je takoj lotil dela in ima že določen prostor v stari šoli ter zbranega dovolj gradiva o čipkarstvu in čevljarstvu, da bo mogel za tisočletnico Loke odpreti svoji muzejski zbirki o teh dveh vejah gospodarstva, ki sta žirovske vasi gospodarsko dvignili. Osnova tem zbirkam sta strokovni študiji domačinke etnografinje Marije Stanonikove o žirovskem čipkarstvu in čevljarstvu, objavljeni v zadnjih letnikih Loških razgledov. Takšne lokalne zbirke imajo vrednost in pomen v tem, da strokovno dopolnjujejo zgodovino kraja, domačine ter tuje obiskovalce opozarjajo na bistvo kraja samega in povečujejo njegovo turistično zanimivost.

Omeniti moram še spomeniško varstveno dejavnost društva in muzeja. Že ob ustanovitvi si je društvo v svojih pravilih naložilo dolžnost, da varuje kulturno-zgodovinske spomenike. Društveni odbor in uprava muzeja sta z nasveti in posredovanji sodelovala pri zaščiti in urbanističnem urejanju starih delov mesta in nekaterih vasi, pri prezidavanjih zanimivih stavb in preurejanju njihove okolice. Odkar je po izidu zakona o varstvu spomenikov loška občina izročila skrb za to dejavnost ljubljanskemu regionalnemu zavodu za spomeniško varstvo, vzdržujeta stike s konservatorjema Železnikom in Barovo, ki jima je poverjeno loško ozemlje, in sodelujeta z njima, kolikor pač dopušča ustroj zavoda.

Muzejska zbirka v Železnikih, maketa vigenjca (foto Tomaž Planina)

Še zdaj marsikdo reče za kak nepravilen načrt, da »ga muzej ni dovolil«.

Z drugim gradivom je društvo že takoj spočetka skrbno zbiralo tudi razno arhivsko gradivo. To je osnova za sedanji loški arhiv, ki ima prostore v muzeju, določena pa mu je že posebna stavba nekdanje samostanske kašče, ki je že delno predelana za namene arhiva. Predsednik občine Svetko Kobal je pred leti izposloval, da je dr. Pavle Blaznik dalj časa preučeval Münchenske arhive in prinesel okrog 3000 mikrofilmskih posnetkov, ki so zdaj pomemben sestavni del arhiva. Loški arhiv deluje v sklopu ljubljanskega mestnega arhiva, dotira pa ga loška kulturna skupnost. Vodja loškega arhiva Franc Štukl sodeluje tudi z muzejem in je član društvenega odbora.

Kakšni so sedaj odnosi med upravo muzeja in muzejskim društvom, ki je muzej ustvarilo in ga več let vodilo in razvijalo? Po uvedbi samoupravljanja, ki je nadomestilo ljudsko upravljanje, je delovni kolektiv muzeja samostojen pri odločanju o zadevah muzeja. Vendar fungira društveni odbor kot strokovni svet muzeja. Društveni odbor ima redne mesečne seje — dosedaj jih je bilo 284 — in pretresa razen društvenih zadev tudi zadeve muzeja. Ravnatelj muzeja je po službeni dolžnosti član odbora in poroča o delu in vprašanjih muzeja na društvenih sejah in občnih zborih. Kakor je društvo zainteresirano, da muzej napreduje, tako je tudi uprava muzeja navezana na sodelovanje društva, ki predstavlja

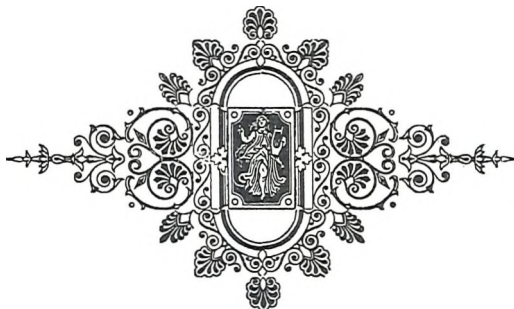
široko osnovo muzejski dejavnosti. Med njima vsaj za sedaj vlada najlepša sloga, ki temelji na potrebi medsebojne podpore.

Izrecno društveni kompetenci sta izdajanje Loških razgledov in prirejanje muzejskih izletov. Muzejsko društvo si je že ob ustanovitvi zapisalo v pravila kot eno pomembnih nalog izdajanje publikacij. Sprva je izdalo nekaj ponatisov Blaznikovih razprav, leta 1954 pa je začelo po zamisli Branka Berčiča izdajati letni zbornik Loški razgledi. Od tedaj izide redno vsako leto po en letnik, prav zdaj je dotiskan že 19., ki bo hkrati slavnostni zbornik za tisočletnico Loke. Značilno je, da nobeno leto ne zmanjka gradiva, nasprotno — vsako leto ga je več in letnik je debelejši. V njem se vrstijo poljudno pisani članki in razprave z vseh področij znanosti. Lahko rečemo, da sta po zaslugi Loških razgledov Loka in loško ozemlje najbolj vsestransko in najbolj obdelani košček Slovenije. V njem imajo strokovni delavci muzeja priložnost, da objavljajo izsledke svojega raziskovalnega dela, enako možnost imajo tudi vsi strokovnjaki po Sloveniji, ki pišejo karkoli, kar je v zvezi z loškim ozemljem. Glavnim člankom dodajamo povzetke v tujih jezikih in zbornik zamenjujemo s skoraj 150 ustanovami v Jugoslaviji in v tujini ter tako ustvarjamo muzejsko knjižnico. Naročnina in prodaja Loških razgledov ne pokrivata niti tiskarskih stroškov, ostalo dodajajo občinska skupščina in zadnji čas kulturna skupnost ter podjetja.

Po zgledu Loških razgledov so začeli tudi nekateri drugi kraji izdajati lokalne zbornike, kar je velikega pomena, saj se iz delov gradi celota, iz proučevanj posameznih krajev znanje o celotni Sloveniji.

Muzejske izlete za člane smo prirejali spčetka po enega na leto, v zadnjih letih pa je zanimanje zanje tolikšno, da jih imamo tudi do tri na leto. Namen teh izletov je dvojen: da člani spoznajo dele Slovenije in da se z medsebojno družabnostjo navežejo na društvo. Prekrižarili smo domala vso Slovenijo in Istro in ogledali precejšnje število muzejev in muzejskih zbirk. Lani smo npr. obiskali slovenske vasi na Tržaškem in kraški muzej v Repnu, nato Rož in Podjuno od Borovelj do Pliberka ter osrednje in vzhodno Pohorje. Izmed okoli 600 članov se prav tisti, ki hodijo na društvene izlete, najbolj redno udeležujejo tudi drugih društvenih prireditev, občnih zborov, otvoritev razstav itd.

Ko zdaj poznamo v glavnih potezah razvoj in delo loškega muzeja, moram poudariti tole: Iz požrtvovalnega dela nekaterih lokalnih patriotov — mišljeno v dobrem pomenu — je v dobrih 30 letih zrasla pomembna kulturna postojanka, po kateri je Loka najbrž bolj znana doma in na tujem kakor po svoji industriji, ki tudi uživa dokajšen sloves. Šole imajo v muzeju odličnega pomočnika za pouk domoznanstva. Mladina, ki spoznava preteklost in razvoj svojih krajev in življenje svojih pradedov, postaja domoljubna in zasedrana v rodni zemlji. Izletniki in turisti, domači in tuji, ki obiskujejo muzej, spoznajo bistvo teh krajev, da jim niso več tuji. Ko bo Loka slavila tisočletnico svojega nastanka, bodo ljudje po vsej Sloveniji to razumeli in ne bodo iznenadeni, saj mnogi poznajo naš muzej in po njem preteklost teh krajev. Ljudska oblast ceni in podpira loški muzej, saj se zaveda, da je to loški kulturni ataše in učinkovit reprezentant Loke.

KOROŠKO UČITELJSKO GLASILO IN SLO VENSKA MANJŠINA

TONE ZORN

Med kazalci za usmerjenost koroških nacionalističnih učiteljev vse do priključitve Avstrije nacističnemu rajhu in še čez je bilo njihovo stanovsko glasilo, ki je pod različnimi naslovi izhajalo od leta 1869 dalje.¹ V pisanju lista je bilo opaziti močan protislovenski podarek zlasti po letu 1882, se pravi, po ustanovitvi Katoliškega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, in ponovno po prelomu stoletja, ko je postal njegov urednik učitelj Norbert Rainer, oče poznejšega koroškega nacističnega gaulajterja dr. Friedricha Rainerja.

ODMEVI SLOVENSKEGA VPRAŠANJA V PRVEM OBDOBJU

Dejstvo, da so skušale v drugi polovici sedemdesetih let oblasti skoraj v celoti uveljaviti na območju južne Koroške za slovenski živelj tako imenovano utrakvistično šolo,² je našlo odmev tudi v učiteljskem stanovskem glasilu. Poučen v tej smeri je v listu dopis z dne 1. avgusta 1879 o vprašanju namestitve nemško usmerjenega učitelja v južnokoroških Glinjah. Iz dopisa je videti, da se po smrti učitelja Krassniga tamkajšnji krajevni šolski svet želel skupaj z glinjskim duhovnikom, »ultraslovanom in nacionalnim fanatikom«, namestitev slovenskega (in s tem tudi konservativno) usmerjenega učitelja. Vendar do izpolnitve te želje ni prišlo, saj je deželni šolski svet nastavlil učitelja po lastnem izboru, seveda nasprotnega slovenskemu gibanju. Dopis pravi, da je skušal krajevni šolski svet novega učitelja »diskreditirati pri lahkovernih prebivalcih« ter ga denuncirati pri oblasteh. Okrajni šolski svet je stvar preiskal ter našel slovensko pritožbo za neutemeljeno. Zato sta bila tudi načelnik krajevnega sveta in duhovnik (očitno župnik) denarno kaznovana; poleg tega pa je vložil tožbo tudi novi učitelj. Končno je prišlo do poravnave; Pädagogische Stimmen so ob tem omenjale, da je bila za take prestopke predvidena do petletna zaporna kazen. Za odnos lista do slovenskega vprašanja pa je v dopisu značilno označevanje tamkajšnjih Slovencev za »nacionalno-klerikalno prebivalstvo«. Zanimivo je bilo tudi pisanje učiteljskega glasila ob nastopu novega krškega škofa Petra Funderja dve leti kasneje, saj se v različnih inačicah ponavlja v koroškem nacionalističnem tisku vse do danes. Dejstvo, da si je postavil novi škof za geslo »Mir z vami«, so Pädagogische Stimmen 1. avgusta 1881 povezale to geslo s slovenskim vprašanjem v tem smislu, da so tisti, ki vnašajo nemir v deželo Slovenci, ki se vedno znova pritožujejo nad zapostavljanjem slo-

venskega jezika »v mnogih naših šolah«. Ob koncu najdemo še poziv na varovanje (narodnostnega) miru v deželi ter proti motenju »šole (pač utrakvistične T. Z.) v njenem mirnem razvoju«. Z drugimi besedami: pri ponemčevanju slovenskih šolarjev.

Močan odmev je imela v učiteljskem glasilu interpelacija dr. Vošnjaka in tovarišev v dunajskem parlamentu januarja 1882, s katero so slovenski državnozborni poslanci opozarjali na ponemčevalno vlogo koroške utrakvistične šole ter se zavzemali za izboljšanje položaja slovenskega jezika na teh šolah. Interpelacija se je dotikala tudi vprašanja pouka verouka. V odgovor na interpelacijo so Pädagogische Stimmen 1. marca 1882 objavile ugovor 25 županov z območja celovškega okrajnega glavarstva proti intervenciji slovenskih poslancev v dunajskem parlamentu. Z njo so celo odrekli predlagateljem interpelacije nastopati v imenu koroških Slovencev ter med drugim poudarjali potrebo po pouku nemškega jezika. Zanimivo je bilo že v tem času poudarjanje gospodarske odvisnosti slovenskega dela dežele od nemškega območja in s to nujnostjo povezano znanje nemškega jezika. V ugovoru 25 županov beremo tudi, da je bila koroška ljudska šola od nekdaj nemška, vendar Slovenci kljub nemški šoli niso utrpeli škode ter ohranili svoj jezik ter narodnostno svojstvenost. Tako kot večkrat še danes nemški nacionalisti so tudi podpisniki ugovora poudarjali, da se prihodnji učenci popolnoma (fertig) nauče slovenščine še pred vstopom v ljudsko šolo in je zato ustrezni pouk slovenskega jezika nepotreben. Še več, ko bi se uvedla pismena slovenščina (Pädagogische Stimmen: »nova slovenščina«) v šolo, bi imelo to za posledico, da bi se učenci ne naučili niti nemškega jezika. Ob zaključku je ugovor zavračal upravičenost »vmešavanja« poslancev drugih dežel v koroške zadeve. Beremo tudi, da bi preureditev šolstva v smislu interpelacije pomenila močan korak nazaj in bi bila »škodljiva Slovincem Koroške pri njihovem narodnostnem, duhovnem in gospodarskem napredku«. Interpelaciji je ugovor podtikal celo netenje narodnostnega nemira v deželi. Pädagogische Stimmen so pospremile ugovor z zagovorom obstoječe utrakvistične in nemške šole. Omenjale so tudi, da Slovenci sami žele pouk nemškega jezika, ki so ga označile s tem, da je ta jezik za Slovence v javnem življenju neizogiben. Ta želja se na šolah na »racionalen način (tudi) upošteva in prebivalstvo je s tem zadovoljno«; nasprotno pa »nacionalni agitatorji«, se pravi, slovenski narodni delavci, »skušajo vnesti

narodnostni prepir v deželo«. »K sreči pa,« nadaljuje list, »so na takih šolah učitelji, ki zavračajo narodnostne boje« in težijo k idealu zdrave pedagogike ter se z vsemi močmi prizadevajo varovati (utrakvistično in nemško šolo) pred udarci strankarskih (= slovenskih) napadov. Po pisanju učiteljskega glasila pa se k sreči ljudstvo ne pusti oropati miru in zavrača take poskuse. Med zavrnitve takih poskusov so Pädagogische Stimmen prištele tudi pismo 25 južnokoroških županov, izvemo pa še, da so bila podobna pisma poslana še iz Otmanj, Gospe Svete, Velikovca in Podkloštra.

Kmalu zatem so izšla v listu tri pisma nekoga izmed učiteljev o vprašanju pouka slovenskega jezika, zanimiv pogled enega učiteljev na utrakvistično šolo. Prvo pismo, izšlo je v listu 1. junija 1882, je poudarjalo prizadevanje učiteljev za pouk nemščine na »slovenskih«, se pravi utrakvističnih šolah. Tako kot ugovor 25 županov je tudi to pismo med drugim podčrtovalo vlogo nemškega jezika in potrebo znanja tega jezika. Pisec je bil prepričan, da ima »povzemanje« srbohrvaških besedi v slovenski pismeni jezik za cilj združevanje južnih Slovanov. »Potem stojijo številčno slabotni Slovenci — je menil — pred alternativo, da postanejo Hrvati ali Nemci«. In kako bi to odsevalo na Koroškem? Pisec je bil prepričan, da bi bila izbira »najbrže kmalu odločena«, z drugimi besedami: Slovenci bi se odločili za Nemce. Čez štirinajst dni se je pisec ustavljal predvsem ob vprašanih pouka slovenskega jezika. Tako kot sočasni nemško-nacionalni tisk je povzemal zagotovila o neustreznosti uporabe pismene slovenščine v šoli, saj bi jo učenci slabo ali sploh ne razumeli. Zato se je pač treba v šoli posluževati slovenskega narečja, ki ga je pisec izenačeval z materinščino učenca, ter istočasno zavračal pouk nemščine kot učnega predmeta. Toda ni soglašal z omenjeno zahtevo 25 županov, ki so se po možnosti zavzemali za uvedbo nemškega učnega jezika na vseh osmih stopnjah ljudske šole, saj bi bilo kaj takega »enostavno nemogoče« in se lahko nemščina uvede šele tedaj, ko bo učenec lahko uporabljal nemški jezik. V tem je županska resolucija tudi v nasprotju z ustreznim odlokom deželnega šolskega sveta iz leta 1872. Tretje pismo z dne 1. avgusta je natančno povzemalo določila o diferenciranem pristopu k pouku slovenščine na posameznih šolah južne Koroške. Po omenjenem odloku so bile šole v Vratih, Kanzelhofu in Kostanjah popolnoma nemške, v drugi kategoriji so bile šole, v katerih so pričeli z uvajanjem nemščine že v prvem šolskem letu. Take šole so npr. bile v Lini pri Vrbi, Rožeku, Žabnicah, Čačah in v Št. Juriju pri Bleibergu (o. Smerče). V tretjo kategorijo pa so spadale šole, na katerih so pričeli s poukom nemščine v drugem

razredu. Pismo omenja nekatere teh šol: Bistrice na Zilji, Gorje, Lipalja ves, Ukve, Št. Lenart pri sedmih studencih, Št. Jakob v Rožu, St. Ilgen (?), Sv. Miklavž na Dravi, Mariji na Zilji in Podgorje. V nadaljevanju pisec povzema izkušnje, ki si jih je pridobil kot učitelj na »jezikovno mešani enorazrednici«.

Iz podatkov učiteljskega glasila je videti, da je imelo raznarodnovalno Nemško šolsko društvo (Deutscher Schulverein) leta 1881 na Koroškem štiri krajevne skupine.³ Videti je tudi sodelovanje učiteljev s to organizacijo. Tako je npr. namenila podružnica učiteljskega društva za Celovec — deželo tega leta Nemškemu šolskemu društvu 5 forintov ter se istočasno zavzela, da bi tudi druge podružnice namenile raznarodovalni organizaciji enak znesek.⁴ Dostopen je tudi podatek, da sta Nemško šolsko društvo in Germanenbund leta 1892 omogočila nabavo 1120 knjig, ki so bile razdeljene šolskim knjižnicam na 66 šolah po podatkih Kärntner Schulblatta (2. april 1894) so bile »mnoge« teh šol na območju podružnice učiteljskega društva Celovec — dežela. Podobno se je za prejete knjige zahvaljevala še podružnica učiteljskega društva za območje Zgornjega Roža.⁵

NASTOP NOVE UČITELJSKE GENERACIJE

Leto 1907 je bilo prelomno tako za koroško učiteljsko stanovsko organizacijo kot za njeno glasilo. S tem letom sta namreč prešla v roke mlajše, izrazito nacionalistične generacije koroških učiteljev. Urednik lista je v tem času postal že omenjeni Norbet Rainer, ki je opravljal prevzeto dolžnost vse tja do anšlusa in še čez. Podobno tudi novo izvoljeni načelnik društva meščanskošolski učitelj Sekora in blagajnik Karbusch.⁶ Poudarjeni nastop nove generacije je pričel odsevati tudi iz društvenega glasila. Značilen odmev take vrste je bil npr. še leta 1907⁷ napad na odprtje slovenske privatne šole v Št. Jakobu v Rožu. Že dejstvo, da so se otvoritve udeležili tudi gostje z Jesenic, je poslužilo listu za zapis o vnašanju nasprotstev v »našo mirno deželo«. List je dalje poudarjal nujnost ustanovitve močnega zidu proti takim prizadevanjem, saj bi v nasprotnem primeru lahko karavanska železnica škodila nemštvu. Kot najboljšo sredstvo proti slovenski »kljubovalni šoli« je list pozival k ustanovitvi nemške šole v Podrožci. Iz leta 1913 je značilno mnenje Kärntner Schulblatta o »slovenskem delu jugovzhodne Koroške« kot trdnjavi slovenskih klerikalcev, »zakletih sovražnikov« vsakega napredka in naprednih nagnjenj. Zanimivo je tudi opozorilo, da se slovenski učitelj mora navezovati na nemške kolege zaradi odsotnosti slovenske liberalne stranke na Koroškem.⁸

Drugo prelomnico v usmeritvi koroškega učiteljskega glasila do Slovencev pomeni plebiscit leta 1920. Za dotedanjo usmerjenost učiteljstva je gotovo zgovorno dejstvo, da je od 49 učiteljev, združenih v spodnjerožanski podružnici njihovega stanovskega društva zagovarjalo priključitev južne Koroške matičnemu narodu vsega le ena učiteljica! Kärntner Schulblatt je po plebiscitu objavil tudi imena 33 učiteljev, ki so bili zaradi proslovenske dejavnosti leta 1921 odpuščeni iz učiteljske službe (Kärntner Schulblatt: »Zaradi delovanja za Jugoslavijo«).⁹

Posebej zanimiva pa so bila v učiteljskem glasilu v dvajsetih letih opozorila o vprašanju uvedbe kulturne avtonomije za slovensko skupnost. Za usmerjenost nacionalistično usmerjenih učiteljev je ob tem značilno dejstvo, da se je na primer podružnica učiteljskega društva v Pliberku leta 1928 enoglasno pridružila pri zavračanju take ureditve slovenskega vprašanja na kulturnem področju tamkajšnji skupini protislovenske organizacije Kärntner Heimatbunda.¹⁰ Ob predložitvi zakonskega predloga o kulturni avtonomiji deželnemu zboru je učiteljski list poudarjal stoletno sožitje obeh narodnosti v deželi. Menil je tudi, da koroški Slovenci ne govore »čist slovenski jezik«, ampak »odmikajoči« se slovenski dialekt, ki ga je Kärntner Schulblatt poznamenoval s »koroško vindišarščino (Kärntner Windische)«, pomešano z mnogimi nemškimi jezikoslovnimi koreni in ga nekoroški Slovenci dostikrat »niti ne razumejo«. List je zagovarjal mnenje, da na Koroškem ni zaključenega slovenskega jezikovnega območja, ampak da je to prepojeno z nemškimi jezikovnimi otoki. Poleg tega skoraj popolnoma ločujejo Koroško od Kranjske Karavanke, tako da so koroški Slovenci izključno navezani na gospodarske stike z nemškimi sosedi. O vzroku nastanka utrakvistične šole (Kärntner Schulblatt jo označuje za jezikovno mešano) ob tem izvemo, da je bila ta šola ustanovljena zaradi spoznanja, da je obvladovanje nemškega jezika »eksistenčna nujnost« za Slovence. Pred vojno so sicer posamezne občine zahtevale — nadaljuje list — radi prizadevnosti »slovenskih agitatorjev« slovenske šole deželni šolski svet je temu tudi ustregel, vendar so po nekaj letih »krajevni zastopniki« prosili za spremembo teh šol v »slovensko-nemške«, ker so slovenski krogi »kmalu spoznali, da čisto slovenska šola pomeni zanje gospodarsko razvalino«. Učiteljski list je seveda pozdravljajl germanizacijsko vlogo utrakvistične šole ter označil to šolo v času stare monarhije za »blagoslov za obe plemeni (!) Koroške«. Razumljivo je, da list ni bil navdušen nad zakonskim predlogom za ureditev

slovenskega vprašanja s posebno kulturno avtonomijo, ki bi zajemala tudi ustanavljanje čisto slovenskih osnovnih šol ter se zavzemal za dotedanjo šolsko ureditev. Ob koncu je Kärntner Schulblatt še nakazoval, da kolikor bi prišlo do izvedbe zakona, bi se to moralo zgoditi na podlagi recipročnosti z Nemci v Jugoslaviji v tem smislu, da bi bile priznane jugoslovanskim Nemcem enake pravice kot Slovcem na Koroškem.¹¹

Sicer pa je Kärntner Schulblatt nakazoval zadržke do ureditve slovenskega vprašanja s posebno kulturno avtonomijo takoj, ko je bil csnutek objavljen. Tako beremo, da zakon ne bo opravičil upanja, ki ga vanj polaga zakonodajalec. Vzrok temu naj bi bila določila osnutka o čisto slovenski šoli, ki bi vodila k povečanju narodnostnim preprirom na južnem območju Koroške ter prispevala k popolni odtujitvi Slovencev od nemških deželanov. Trn v peti je bilo seveda že nakazano dejstvo, da bi na čisto slovenskih šolah poučevali učitelji »zmožni slovenskega jezika«; ob tem je list svaril pred nastavljanjem slovenskih učiteljev iz Kranjske in Spodnje Štajerske, medtem ko bi čisto slovenska šola lahko krepila slovensko narodno zavest in s tem zmanjševala število »Koroški zvestih Slovencev«. Ob koncu najdemo zagotovilo, da bo zakon o kulturni avtonomiji le malo koristil nemškimi manjšinam, medtem ko bo na Koroškem vodil v povečane narodnostne prepire. V vsakem primeru pa je treba še pred obravnavo zakona zaslišati prebivalce južne Koroške, kajti »diktirani zakoni, ki ne najdejo med ljudstvom razumevanja, praviloma niso dobri«.

GLASILO KOROSKIH UČITELJEV
V TRIDESETIH LETIH

Že nakazana medsebojna vplivnost Kärntner Heimatbunda in organizacije nemško-nacionalističnih koroških učiteljev se je pokazala v drugi polovici tridesetih let, ali bolje rečeno, tik pred anšlusom. Dostopna dokumentacija nas navaja ne le k ugotovitvi, da so predstavljali učitelji enega glavnih germanizacijskih vzvodov protislovenske »Koroške domovinske zveze« (Kärntner Heimatbunda), ampak tudi k dejstvu, da je bil dokajšnji del učiteljev vključen še pred anšlusom v prepovedano nacistično stranko.

Oris političnih usmeritev koroških učiteljev v letih po prvi svetovni vojni omogočajo kazalci vsakokratnih volitev v njihovo stanovsko zastopstvo, imenovano Kärntner Lehrerbund (Koroška učiteljska zveza). Po teh podatkih se je udeležilo prvih volitev po znatnem plebiscitu 1181 učiteljev. Ob 48 neveljavnih glasovih je glasovalo za nemškonacionalno (»deutschvölkische«) listo 920 volivcev, medtem ko je volilo socialne demokrate vsega

213 učiteljev. V predstojništvo stanovske organizacije (sindikata) je tako prišlo 12 nemških nacionalcev ter trije socialni demokrati. Na volitvah leta 1922 je ob 60-odstotni volilni udeležbi volilo nemškonacionalno listo 533 ter socialno demokratsko listo 227 učiteljev.¹² Za prihodnji razvoj Koroške in politične usmeritve dela koroških učiteljev pa so značilne volitve leta 1927, na katerih je bila ob listi Kärntner Lerherbunda postavljena še »nepolitična« nacistična volilna lista. Takratno razmerje v politični usmeritvi koroških učiteljev utegne kazati dejstvo, da je prejel prvi kandidat liste Kärntner Lehrerbunda 876, medtem ko pa kandidat nacistične liste 445 glasov. Leta 1931 je bil delež kandidatov na obeh listah naslednji: prva lista 874 glasov, medtem ko nacisti 585. Zaradi prepovedi nacistične stranke v kasnejšem obdobju je bila 1935 soglasno izvoljena nemškonacionalna lista.¹³ — V tem času je zajemal Kärntner Lehrerbund 70 % vseh koroških učiteljev.¹⁴

Znano je dejstvo, da so v letih pred anšlustom »ilegalni« nacisti nastopali na Koroškem pod okriljem Kärntner Heimatbunda. Za enega takih nastopov moremo vrednotiti tudi prvo »obmejno srečanje« koroških učiteljev med 4. in 5. junijem 1937 v tako imenovanem rožanskem Karawankenhofu. Srečanje sta priredila Kärntner Heimatbund in učiteljsko društvo za Celovec-deželo, namenjeno pa je bilo vprašanjem južnokoroškega »jezikovno mešanega dela« dežele. Kot govorniki so bili napovedani pisatelj J. F. Perkonig, vladni svetnik Franz Gornik in tajnik Kärntner Heimatbunda Alois Maier-Kaibitsch. Srečanje je podprl tudi deželni šolski svet, ki je za 5. junij omogočil učiteljem pouka prost dan ob zagotovitvi, da bodo učitelji nadomestili odpadle učne ure.¹⁵

Kot vzrok za sklic srečanja so prireditelji navajali »neprestane nepravilne napade« nacionalne slovenske strani proti koroškemu učiteljstvu. Zato je treba »braniti šolsko in domovinsko delo učiteljstva!« V celoti pa je bilo rožansko srečanje usmerjeno proti istočasnim pogovorom slovenske strani s predstavniki avtoritativnega režima za ureditev pouka slovenskega jezika na koroških ljudskih šolah. Od tod tudi v Kärntner Schulblattu poudarjanje prevenstvenosti učenja nemškega jezika. Zasledimo celo trditve, da je nemogoče, da bi osnovna šola naučila učence obeh jezikov v besedi in pismu, sicer pa je znanje nemškega jezika za koroške Slovence življenjska potreba ter da težnja po razširitvi slovenščine kot učnega jezika ni bila nikoli zahteva večine slovensko govorečega prebivalstva. Beremo celo, da pomeni za slovenskega učenca naučenje slovenskega literarnega jezika večjo težavo kot pa naučenje nemščine. Izvemo tudi, da drugače Slovencev ne ovirajo pri ustanovitvi lastnih šol, vendar to »na

lastne stroške«. Sicer pa bi pomenilo reformiranje koroške »dvojezične« (= utrakvistične) šole prepustitev tako slovenskega kot nemškega prebivalstva »kulturnemu in gospodarskemu propadu«. Zato je v interesu enotnosti dežele, ohranitve miru in gospodarskega dviga, da ostanejo nedotaknjene v celoti izkazane ustanove, ki so nastale iz življenjske nuje (se pravi obstoječa utrakvistična šola op.).

V celoti se je rožanskega srečanja udeležilo 550 učiteljev iz vse Koroške. Tolikšno udeležbo je Kärntner Schulblatt pojasnjeval z cgroženostjo »obmejne šole«. Od vseh treh najavljenih govornikov je bil najbolj zanimiv in značilen pač govor tajnika Kärntner Heimatbunda Aloisa Maier-Kaibitscha. Med drugim je Maier-Kaibitsch omenjal, da »znani« slovenski krogi vedno znova kalijo deželni mir proti volji večine prebivalstva. Dejal je tudi, da se Slovenci lahko prosto organizirajo in da je dejstvo, da imajo več prireditelj in zborovanj kot »Koroški zvesti« (Kärntner-treu). Obstajajo tudi slovenske gospodarske zadruga, ki imajo dovolj denarja za bogato podpiranje svojih somišljenikov. Dejal je še, da so Slovenci vedno odbijali priključitev k deželni (nemški) zvezi posojilnic. Tudi ne drže trditve slovenskega tiska, da nimajo Slovenci na Koroškem političnih pravic ter v predstavnih telesih svojih predstavnikov. Poleg tega je bila Slovincem »pred daljšim časom« obljubljen kulturna avtonomija, vendar so takrat stavili previsoko svoje zahteve. Tako kot nemški nacionalisti po drugi svetovni vojni, je tudi Maier-Kaibitsch nakazoval ohranitev tako imenovane »pravice staršev« (Selbstbestimmungsrecht) pri določanju tega, kakšno šolo bodo obiskovali njihovi otroci. Ob koncu je še nakazal pripravljenost, da pride iz državnopolitičnih vzrokov do »modus vivendi« med obema narodnostma, pa tudi pripravljenost nemške strani, da prispeva k temu žrtve. Vendar pa je ob tem zahteval uveljavitev subjektivnega principa za pripadnost k določeni narodnosti, češ da je nemogoče prisilno vključevanje Korošcev v »slovenski kulturni krog« (medtem ko je nasprotni proces pač upravičen in zaželen. Op. T. Z.) Od učiteljev je govornik zahteval, da ostanejo še nadalje tako zvesti Korošci in da vcepljajo v mladino duh 10. oktobra 1920, dneva plebiscita.¹⁶

OPOMBE

1. Kärntnisches Schulblatt (1869), Pädagogische Stimmen (1878), Kärntner Schulblatt (1887). — 2. Prim. Tone Zorn, O nekaterih vprašanih slovenske problematike na Koroškem v prvi polovici 19. stoletja, Zgodovinski časopis, 1971, 249. — 3. Pädagogische Stimmen, 15. oktobra 1881. —

4. Prav tam, 1. februarja in 15. marca 1884. —
5. Kärntner Schulblatt, 2. maja 1892 (nekaj letnikov lista iz 90. let podpisani žal ni imel na razpolago). — 6. Kärntner Schulblatt, št. 1, 1938. —
7. Kärntner Schulblatt, 15. septembra 1907. —
8. Prav tam, prim št. lista z dne 15. oktobra 1913. —
9. Ti učitelji so bili (priimki so v glavnem pisani v nemški obliki): Kogelnik Franc in Marko; Karl Doberšek; Mihael Herzerle; Johana Kurasch; Elise Kert; Hedvig Strel; Frančiška Pišek; Katarina Milač; Franc Ratey; Ursula Frierler; Elise Muchar; Andrej in Alojzija Vreček; Marija Zink; Frida Prisernig; Antonija Ferjan-

čič; Jožef Gruschler; Viktor Wutej; Jakob Kovač; Antonija Zaplotnig; Bartl Černe; Peter in Janez (Johann) Močnik; Bartl Jeloutschnig; Paul Koschier; Ignac Mlatschnig; Karl Hribernig; Jožef Napokoj; Ludvik Primoschitz; Luiza Gornig in Janez (Johann) Pilgram. — List je poročal, da za nekatere učitelje preiskave še niso končane (Kärntner Schulblatt, št. 1, 1921). — 10. Kärntner Schulblatt, št. 2, 1928. — 11. Prav tam, št. 9, 1927. — 12. Prav tam, št. 6/7, 1922. — 13. Prav tam, prim. št. 7, 1938. — 14. Prav tam, št. 12, 1937. — 15. Prav tam, št. 5, 1937. — 16. Prav tam, št. 6, 1937.

Razstava »Prizadevni šolniki na Slovenskem v obdobju 1774—1914«.

V Slovenskem šolskem muzeju je bila novembra 1972 odprta razstava, ki ima namen prikazati delovanje 74 šolnikov in z zbranim gradivom, biografskimi in bibliografskimi podatki seznaniti javnost z njihovim delom in doslej neznane šolnike izvleči iz anonimnosti.

Gradivo na razstavi je razporejeno po periodizaciji slovenske šolske zgodovine v štiri obdobja.

Prvo obdobje sega od leta 1774 do 1805 tj. od izida Splošne šolske naredbe — prvega osnovnošolskega zakona, ki prinaša šolo vsem otrokom: dečkom in deklicam, bogatim in revnim, v mestih in na deželi. Prav zato je ta naredba pomembna, ker je prva za Trubarjevo Cerkevno ordningo poskrbela za šolanje vseh otrok od 6. leta dalje. Z njo so se uvedle tri vrste osnovnih šol, ki se je v njih diferencirala vsebina pouka v njih. Trivialke so odpirali predvsem na podeželju in trgih, glavne šole v mestih in sedežih okrožij in normalke v deželnih glavnih mestih. Te so bile istočasno tudi vzgajališča bodočih učiteljev glavnih in trivialnih šol.

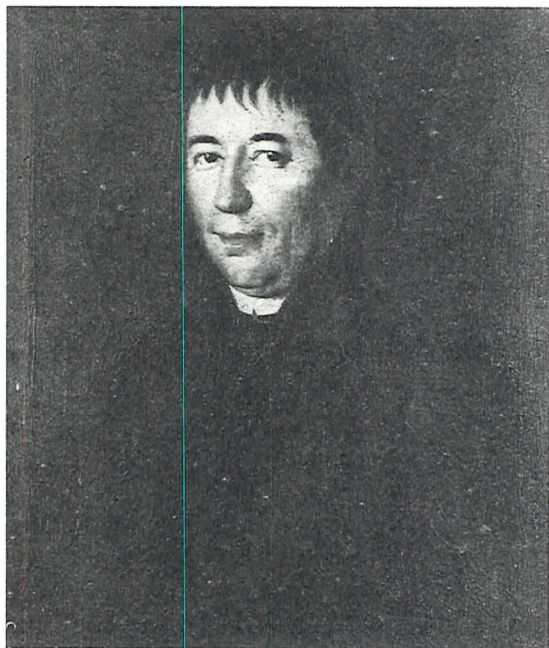
Med najzaslužnejše organizatorje v tem obdobju štejemo Blaža Kumerderja, ki je v svojem Domoljubnem načrtu leta 1772 predvidel kot učni jezik materin jezik učencev. Na Primorskem je učitelj Matija Leban prav

tako zahteval začetni pouk v materinščini in je v ta namen spisal slovenski abecednik, ki je ostal v rokopisu. Emanuel Torres kot član deželne komisije za Goriško se s tem ni strinjal in so Lebana leta 1777 kazensko premestili na novo ustanovljeno šolo v Bovec, kjer je dosegel pri pouku zelo lepe uspehe. Tudi v Prekmurju v tem obdobju delujeta Štefan Küzmič kot šolnik in protestantski pisatelj, ki ga je protestantska skupnost imenovala za učitelja slovenske nacije in Mikloš Küzmič, prekmurski katoliški pisatelj, prevajalec in prireditelj slovenskih učbenikov. Omeniti moramo doslej malo znanega šolnika Mansueta Zangerla, minorita, ravnatelja celjske glavne šole in prvega učitelja, ki je poučeval pedagogiko v Celju. Celjska glavna šola je bila pomembna za razvoj šolstva na Spodnjem Štajerskem in do leta 1802 je bila edina izobraževalnica učiteljev v lavantinski škofiji. Zasluga učitelja Zangerla je bila, da je celjska glavna šola, predvsem njen pedagoški tečaj užival ugled v prvih desetletjih do leta 1800.

Strokovno šolstvo je zastopano s kirurgom učiteljem Antonom Makovicem, prvim predavateljem medicinske stroke v slovenskem jeziku na babiški šoli v Ljubljani. Višje šolstvo je zastopal Jožef Novak, svobodomiselni profesor filozofije, ki je poučeval logiko na ljubljanskem liceju. V tem obdobju so omenjeni tudi organizatorji šolstva po svojem uradnem položaju. Že omenjeni Emanuel Torres je tudi finančno podprl ustanovitev normalke v Gorici. Odprl je tudi 8 trivialk z namenom, da širi nemščino med prebivalstvom s pomočjo šol, kar pa se mu ni posrečilo. Janez Edling, referent deželne šolske komisije, ki je urejal osnovno šolstvo na Kranjskem in Štajerskem, kasneje še na Koroškem. Zelo se je zavzemal za izdajo slovenskih učbenikov. A. Tomaž Linhart je kot okrožni šolski komisar prevzel ljubljansko nadzorništvo in je na svojem področju ustanovil 27 trivialnih šol.

V tem obdobju je zajeto delovanje 11 šolnikov.

V drugem obdobju od 1805 do 1848 je pomemben Jožef Spendou, glavni inspektor avstrijskega nižjega šolstva in sodelavec pri pripravi drugega osnovnošolskega zakona »Politične šolske ustave«. V to dobo soupada čas francoske okupacije in reorganizacije osnovnega, srednjega in visokega šolstva v Iliriji. Učitelji so v tem obdobju pisci šolskih knjig v smislu določb politične šolske ustave: Valentin Vodnik, Jurij Alič, Simon Rudmaš, Peter Musi, ki je napisal Navod za nedeljske šole. Prikazani šolniki so bili tudi organiza-

Jurij Alič (1799—1845), fotografija po sliki, ki se nahaja v župnijskem uradu v Vidmu ob Savi

Peter Musi (1799—1875) učitelj v Sošanju (fotografija last Slovenskega šolskega muzeja)

torji kakor Janez Kersnik, ki je organiziral strokovno šolstvo v predmarčni dobi, Jakob Mahr, ustanovitelj trgovske strokovne šole v Ljubljani, in Valentin Stanič, ustanovitelj prve gluhonemnice na slovenskem ozemlju v Gorici.

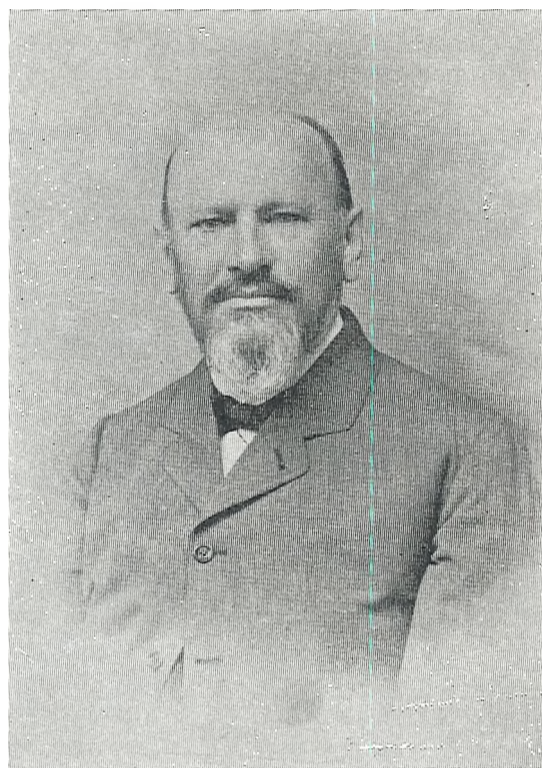
Zajeto je delovanje 12 šolnikov.

Tretje najkrajše obdobje 20 let od 1849 do 1869 je pomembno za razvoj srednjega šolstva. Z gimnazijsko reformo je bila dovoljena slovenščina kot učni predmet v srednjih šolah. Prvi slovenski učbenik je priredil Ivan Macun, a dovoljen je bil Klemanov. Njemu so sledili Janez Bleiweis in Franc Miklošič. Med pionirje prirodoslovja je šteti Mihaela Petermela. Franc Močnik ni samo pisec, številnih matematičnih učbenikov, ampak je s svojim učnim načrtom za glavne šole uvedel na Kranjskem utrakvistični pouk namesto prejšnjega samo nemškega, v glavnih šolah. Šolniki na slovenskem ozemlju dobijo svoj prvi pedagoški časopis Šolski prijatelj, ki ga je pričel leta 1852 izdajati v Celovcu Andrej Einspieler in ga je poslal v svet s posvetilom: »Pojdi, Šolski prijatelj, po prekrasni Jugoslaviji, pozdravi vse brate Slované in si naberi mnogo prijateljev.« Drugi pedagoški časopis »Učiteljski tovariš« je pričel leta 1861 izdajati Andrej Praprotnik, najvidnejši slovenski osnovnošolski učitelj v letih od 1849 do 1870.

Prikazano je delovanje 11 šolnikov.

V četrtem obdobju od 1870 do 1914 je število prizadevnih šolnikov zelo veliko. Na razstavi je prikazano delovanje 40 učiteljev na šolskem in izvenšolskem področju. Vsak od omenjenih šolnikov je prispeval svoj delež k mogočni zgradbi — slovenske šole, ki je v tem obdobju dosegla lepe uspehe. Zlasti ko se je zaostрила nacionalna diferenciacija v mnogonacionalni Avstriji. Učitelji so pričeli ustanavljati svoja stanovska društva. Oklepali so se pedagoških glasil, kamor so tudi sami pisali o svojem delu. Leta 1872 je Ivan Lapajne pričel izdajati tretji pedagoški časopis Slovenski učitelj. Osem let kasneje, leta 1880, pa je Jakob Lopan pričel izdajati četrti pedagoški časopis Popotnik, ki je izhajal do leta 1941 in po vojni od 1946 do 1950. Njegovo nadaljevanje je Sodobna pedagogika. Fran Gabršek je ustanovil leta 1886 Pedagoško društvo v Krškem, ki je pričelo naslednje leto izdajati Pedagoški letopis. Na prelomu stoletja so pripadniki Slomškove družbe začeli izdajati pedagoški časopis Slovenski učitelj.

Prikazano je delovanje nekaterih manj znanih šolnikov, kakor Franca Praprotnika, ki je učitelje spodbujal k pisanju šolskih kronik; te so bogat vir za zgodovino slovenskih šol, Janeza Levca, vodjo pomožne šole in prizadevnega učitelja za vzgojo manj nadarjenih otrok, Adolfa Sadarja, vzgojitelja

Dr. Tomaž Romih (1853—1935) ravnatelj meščanske šole v Krškem

vzgojno zanemarjene mladine, in Jakoba Furlana, prvega slovenskega učitelja, izprašanega za dekliško telovadbo na ženskih ustanovah. Profesorja Ivana Šubica, zaslužnega organizatorja obrtnega šolstva, pisca poljudnoznanstvene monografije Fotografija, objavljene v Letopisu Slovenske Matice, številnih razprav in prvega ravnatelja Tehniške srednje šole v Ljubljani.

Med srednješolskimi profesorji je treba omeniti Josipa Westra, ki se je zavzemal za reformo gimnazije, in dr. Simona Dolarja; ta je pripadal tisti profesorski generaciji, ki ima velike zasluge pri izobraževanju in vzgoji narodne inteligence, ki je nastopila v tej dobi in tudi politično dozorela.

Med reformatorji, ki so se zavzemali za svobodno šolo, je omeniti Engelberta Gangla in dr. Dragotina Lončarja, ki sta s svojimi reformnimi predlogi razgibala javnost, da se

je pričela bolj zanimati za šolo. V tem času so že zelo suvereno nastopali napredni učitelji — socialisti. Med njimi se odlikuje Dragotin Kveder, ki je bil s svojimi številnimi članki in razpravami pobudnik za reformo učiteljeve izobrazbe.

Na razstavi so v manjšem obsegu zastopane učiteljice, ki so s svojim organizatorskim delom pripomogle k dvigu in razvoju ženskega šolstva na Slovenskem: Marija Wessner, voditeljica višje dekliške šole v Ljubljani, in pisateljica številnih člankov v letnih poročilih liceja, Ana Stumpf, voditeljica meščanske dekliške šole v Trstu. Spisala je knjigo o ženskih ročnih delih, ki je prva slovenska knjiga s področja ženskih ročnih del, Jerica Zemljanova, učiteljica gospodinjstva, in Elza Kukovec, prva učiteljica pedagoška pisateljica. Napisala je »Domoznanstvo«, ki je napisano na temelju moderne metodike.

Slavica Pavlič

NOVE PUBLIKACIJE

Karl Stuhlpfarrer, Germanisierung in Kärnten

Med vrsto prispevkov o slovenskem vprašanju na Koroškem, povezanih z nedavnimi nemškonacionalističnimi nastopi proti dvojezičnim krajevnim napisom, zavzemajo po poglobljenosti posebno mesto tisti, ki so objavljeni v decembrski številki 1972 dunajskega polmesečnika Neues Forum. V nasprotju z večinskimi avstrijskim tiskom je to pot spregovorila predvsem mlada avstrijska generacija, neobremenjena s preostanki preteklosti. Prispevki govore o položaju na Koroškem, o politično-ekonomskem ozadju koroškega »prastraha«, o obmejnem nemštvu, potvarjanju plebiscitnih bojov ter o germanizaciji na Koroškem. Prispevek o germanizaciji, v katerem želimo nadrobneje spregovoriti (avtor je asistent dunajske univerze Karl Stuhlpfarrer), je izšel v ponatisu v celovškem Našem tedniku 21. decembra 1972 št. 51/52.

V celoti prinaša Stuhlpfarrerjeva razprava vrsto novih opozoril, slonečih na avtorjevih zgodovinskih raziskavah. Za usmerjenost sodelavcev Neues Foruma (gre predvsem za vrsto mlajših socialističnih in katoliških sodelavcev) je značilno Stuhlpfarrerjevo opozorilo, da »oskrbovanje koroškega »prastrahu« ne leži v sivi davnini«, temveč da ta dejstva »projecirajo lastno zgodovinsko krivdo v podobo nasprotnika in mu pripisujejo agresijo«. Torej, označitev, ki v celoti potrjuje naša opozorila o nastopanju nemškega nacionalizma na Koroškem. Potrjuje pa jih tudi vrsta dokumentarnih Stuhlpfarrerjevih ugotovitev. Ena teh je opozorilo, da je že leta 1920 (pred plebiscitom) podpirala koroško plebiscitno dejavnost z »znatnimi« denarnimi sredstvi bavarska militaristična organizacija Orgesch. Med Orgeschom in koroškim Heimwehrom je tudi obstajal prisrčen »odnos« in koroška organizacija se je podobno kot drugi avstrijski Heimwehri celo podredila orgeschevemu osrednjemu vodstvu v Münchnu.

Pa tudi v naslednjih letih so se ozirali koroški nemški nacionalisti proti rajhu, kar velja še zlasti za sredino dvajsetih let, ko je (po njihovem mnenju) kazalo, da utegne kmalu priti do anšlusa (= do priključitve Avstrije Nemčiji). Takrat so se pojavili glasovi, da se bo Nemčija v tem primeru odrekla južne Koroške v korist Jugoslavije; o tem navaja Stuhlpfarrer več zanimivih dejstev. Tako omenja potovanje tajnika koroškega polvojaškega združenja Heimatschutzverein Fritza Barneta in takratnega deželnega glavarja Vinzenza Schumyja na Bavarsko in v Berlin. Tako v Münchnu kot na nemškem zunanjem ministrstvu sta se skušala povezati z nemški-

mi nacionalnimi združenji, da bi jih pridobila za »skupno organizacijo, ki bi mogla v primeru nevarnosti takoj nastopiti«. Schumy je to med obiskom Berlina leta 1926 še podkrepil. (Vprašanje je seveda, koliko ni bila koroška intervencija povezana z znanim razpravljanjem dr. Janka Brejca v Času 1925 leta, zv. 1/2), kjer je z vrsto opozoril menil, da bi morala v primeru anšlusa pripasti južna Koroška Jugoslaviji).

Januarja 1927 je sledila intervencija glavnega nemškega akcionarja močne rudarske družbe na Koroškem Bleiberger Bergwerk Union Fritza Belkeja pri nemškem zunanjem ministrstvu z opozorili na važnost tega koroškega rudarskega obrata za »nemško svinčno bazo«. Belke je pri tej priložnosti omenjal tudi usodo mežiškega rudnika in njegov prehod v britanske roke. Dalje se je dotaknil dotoka nemškega kapitala na območje južne Koroške ter se zavzemal, da bi rajhovsko zunanje ministrstvo »pravočasno« posvetilo svojo pozornost zaščiti rajhovske privatne lastnine (kapitala) na tem področju. To naj bi bil tudi predmet razpravljanja na pogajanjih med Nemčijo in Jugoslavijo. Čez mesec dni je Belke posredoval nemškemu zunanjemu ministrstvu argumentacijo o gospodarski enotnosti Koroške. Iz tega časa je tudi značilna ocena predsednika Nemške kulturne zveze (Deutscher Kulturverband) Carla von Loescha o takrat aktualnem vprašanju o uveljavitvi kulturne avtonomije za slovensko skupnost. Takole je pisal: »Oblike (kulturne avtonomije op.), ki so jih našli, so zato tako dobre, ker zadovoljujejo tako želje Nemcev zunaj rajha (Auslanddeutsche), kot tudi ne ogrožajo ponemčevanja (Eindeutschungsvorgang) v obmejnih področjih«.

Stuhlpfarrer opozarja, da je o vprašanih germanizacije koroških Slovencev še junija 1925 pisal znani koroški nemški nacionalist dr. Hans Steinacher nemškemu zunanjemu ministrstvu, da vodi Koroška »svoj boj za enotnost kot boj za južno mejo nemške države na Karavankah«, opozorilo, ki ga je Steinacher znova in nadrobno utemeljil z znano knjigo Sieg in deutscher Nacht leta 1943. Steinacher se je v omenjenem pismu potegoval za dodelitev nemških kreditov za južnokoroško kmetijstvo. Stuhlpfarrer v pripombi naglašata takratno kolonizacijo rajhovskih kmetov na obmejnem področju Koroške, pri čemer je imela vodilno vlogo osrednja koroška protislovenska organizacija Kärntner Heimatbund. O denarni pomoči rajhovskim kolonistom Koroške avtor opozarja, da je odobrila avgusta 1933 nemški finančni minister v ta namen 100.000 šilingov iz sredstev po-

sejne družbe, imenovane Ossa Vermittlung- und Handelsgesellschaft, ki jo je še leta 1926 ustanovil takratni nemški kancler Stresse-mann. Od ustanovitve je družba nastopala kot finančni organ nemške narodnostne in revizionistične politike. V času weimarske republike je bila sicer pod nadzorstvom takratnih političnih strank (z izjemo komunistične in nacistov), od leta 1933 pa je bila izključno v nacističnih rokah. V skladu s tem je Ossa vključila v kreditiranje rajhovske kolonizacije tudi vodstvo avstrijske nacistične stranke, sama delitev denarnih sredstev pa je bila v rokah vodje »Združenja rajhovskih kmetij-cev na Koroškem« Wolfa Kuchlerja, nacista Alberta Gayla in tajnika Heimatbunda Aloisa Maier-Kaibitscha, sredstva sama pa namenjena »narodnopolitično najbolj ogroženemu območju nekdanje plebiscitne cone A« vključno z Ziljsko dolino. — Prihodnje leto 1934 je dalo nemško finančno ministrstvo v ta namen 200.000 mark, vendar to pot tudi za podporo avstrijskim (pač nemško nacionalističnim op.) kmetov na tem območju.

Več zanimivih podatkov je v Stuhlpfarrerjevem prispevku za nemško gospodarsko politiko do Jugoslavije v času po anšlusu leta 1938. Omenja, da so v tem času pripravili na Koroškem in Štajerskem spomenice o aneksiji določenega jugoslovanskega prostora. Tako so bile pripravljene koroške obmejne zahteve do Jugoslavije že leta 1940 ter so zajemale tudi zahtevo po Mežiški dolini in na podlagi zemljepisno-prometnih izhodišč in zemeljskih zakladov tudi jeseniški trikot! Gre torej za očitno poučen dokument, ki v celoti zavrača tudi danes tolikanj opevano zaključnost Koroške na Karavankah!

Poseben razdelek je v Stuhlpfarrerjevem prispevku namenjen problematiki o poskusu izselitve koroških Slovencev med drugo svetovno vojno. Med drugim v celoti prinaša v naši literaturi že pred časom objavljeni Himmlerjev ukaz z dne 6. februarja 1943 o izselitvenem območju Koroške, ki je v bistvu zajemalo tako imenovano poveljno območje obveznega dvojezičnega šolstva. Po nacistični dokumentaciji povzema še jezikovne podatke ljudskega štetja leta 1939 za Koroško, po katerih so nacisti tega leta našeli 44.708 Korošcev s slovensko materinščino (približno 10 % vsega koroškega prebivalstva, ob čemer se je 8553 Korošcev priznalo za Slovence). Orisana je dalje vloga nekdanjega tajnika Kärntner Heimatbunda ter vodje koroškega obmejnega urada NSDAP Maier-Kaibitscha v času po anšlusu. Posebej je omenjeno Kaibitschevo opozorilo iz decembra 1939 o uporabi znanega sporazuma Hitler-Mussolini iz tistega časa o preselitvi južnotirolskega in kasneje tudi kanalskega nemštva v tretji rajh za okrepitev južnokoroškega nemštva. Dejstvo, da so se

priglasili za preselitev v tretji rajh tudi nekateri Slovenci iz Kanalske doline, bi utegnili voditi k okrepitvi slovenskega elementa na Koroškem, zato so nacisti selili prijavljene Slovence (imenovali so jih »vindišarje«) v druge dele Nemčije, kjer bi se lahko hitreje ponemčili. Za čas neposredno po nemškem napadu na Jugoslavijo je v Stuhlpfarrerjevem prispevku nakazan postopek nacističnih oblasti pri izboru tistih slovenskih posestev, ki naj bi jih prevzeli optanti iz Kanalske doline. Posebej omenja sejo z dne 27. septembra 1941, na kateri so nacisti določili kriterije za tak izbor. Določili so tudi, da se bodo morali izbrani Slovenci odločiti v enem tednu, ali prepustijo svojo posest raje v zaplembo kot v odkup. Kljub temu pa bi tudi tisti, ki bi privolili v odkup, po sklepu sestanka »državna policija prepeljala v taborišče«. Po nakazanih podatkih je bilo v taboriščih Volksdeutsche Mittelstelle na Frankovskem in Brandenburgskem maja 1942 1217 koroških Slovencev, med njimi 947 pregnanih aprila tega leta iz Koroške.

Ob zaključku Stuhlpfarrer glede na zdajšnje zahtevo koroških nemških nacionalistov, da bi bilo treba koroške Slovence šele »ugotoviti« pravi, da se koroški Slovenci upravičeno čudijo, da so (nacisti op.) »takrat, ko so jih hoteli oropati in uničiti... zelo dobro vedeli, kje jih je najti«.

Tone Zorn

Jadranski koledar 1973, izdalo Založništvo tržaškega tiska, 297 str.

Jadranski koledar prinaša vrsto aktualnih člankov, kot Zvoneta Zorka »Heimatsdienst- zli duh Koroške«, Boga Samsa »Parlamentarne volitve 1972 in Slovenci«, Elia Fornazariča »Dežela in Slovenci«, Albina Bubniča »Slovensko šolstvo v Italiji še vedno nima primerne pravne in ekonomske ureditve« (s tabelami vpisanih učencev), Luciana Volka »Zmaga kmečke samozavesti« ter Stojana Spetiča »Beneški Slovenci, močan družbeni dejavnik«.

Na področje zgodovine NOB posega članek Lide Bezlaj-Krevel »Dnevi prve svobode in boji pred Gorico septembra 1943«. Avtorica opisuje razoroževanje Italijanov na področju Primorske, nastanku osvobojenega ozemlja, ustanovitvi NOS-a za primorsko Slovenijo, mobilizacijo, napadu na Gorico ter nemško protiofenzivo.

Miloš Marc je v članku »Naša domača ime-na« zbral ohranjena ledinska in domača ime-na v tržaški okolici in bližnjem Krasu.

Marjan Pertot je pripravil pregled slovenskega tiska v Italiji 1972 od časnikov in časopisov do knjig v samozaložbi.

V koledarju je objavljen kronološki pregled kmečkih uporov na Slovenskem, povzet po Prešernovem koledarju za leto 1973.

Samo Pahor piše o upravno političnih razdelitvah občine Trst od odloka 3. novembra 1811 generalnega guvernerja ilirskih provinc Henrija Bertranda, ki ni pustila trajnejših sledov, do razdelitve iz leta 1970. Članek je opremljen z grafičnimi prikazi vseh pomembnih razdelitev in je moč natančno spremljati razvoj meja mesta in enot, na katere je bilo razdeljeno.

Albert Rejec v članku »Izza kongresa« ob papeževem pozdravu na videmskem evharističnem kongresu obravnava odnos cerkvenih oblasti do slovenskih vernikov in bogoslužja v njihovem jeziku, dotakne pa se tudi tega vprašanja na Koroškem.

Drago Pahor piše o odmevu bazoviških žrtev v slovenski umetnosti. Obravnava pesmi, prozo, skladbe, likovno umetnost. Prispevek je ilustriral s slikami na to temo ter osnutki spomenika žrtvam.

Dušan Furlan opozarja na manj znani napad Nemcev na partijsko šolo na Vojskem decembra 1943. Napad, ki je bil pripravljen podobno kot znani udarec na partijsko šolo v Cerknem, pa ni uspel, ker so partizani pravočasno opazili nemško kolono, jo pripravljene dočakali in se umaknili iz nemških klešč.

Srečko Vilhar se ukvarja s tržaškim občinskim svetom leta 1911. Leto samo ni posebno različno od drugih, je pa značilno za predvojna leta. Avtor podaja pregled razvoja občinskega upravnega telesa in ustreznih statutov, sestave in volitev v občinski svet.

Sledi opis nastopa dr. Josipa Vilfana proti predlogu za gradnjo nove italijanske gimnazije v Trstu pa tudi njegovih zahtev po poddržavljenju ciril-metodskih šol in odprtju novih slovenskih šol v središču mesta. Nastopa proti tezi, da so Slovence uvozili v Trst in zagovarja uporabo slovenščine na sodiščih. Vilfan podaja 11. decembra 1911 podatke o otroških vrtcih Ciril-Metodove družbe in njenih šol.

Albert Klun piše o prvi partizanski misiji, ki je v Italiji navezala z zavezniki stike glede prevzema ranjencev, osvobajanju internirancev, pomoči v hrani in tehničnem materialu. V misiji sta bila inž. Adam Armand in dr. Sergije Makiedo. Misija je prišla v Bari in od tod v Alžir. Dosegli so Eisenhowerjevo navodilo, naj se jim pomaga pri izpolnitvi načrta. To poslanstvo je v bistvu presegalo pooblastila misije, vendar pa se je kmalu kot uradna jugoslovanska misija vrnila v Bari. Prvič jo je namreč poslal v Italijo štab obalne komande Dalmacije brez vednosti vrhovnega štaba.

Misija je dosegla vrnitev nekih ladij, ki so jih zaplenili Italijani, uredila je prevoz ra-

njenecv, evakuacijo civilnega prebivalstva iz Dalmacije, omogočila ustanovitev prekomorskih brigad ter informirala mednarodno javnost o stanju v Jugoslaviji.

Vid Vremec piše o boju tigrovcev v maju 1941, ko je padel Danilo Zelen in so ujeli Ferda Kravanjo, ki se je izdajal za Srba Djura Jovanovića ter o njegovem begu iz ljubljanske bolnišnice.

Branko Marušič objavlja nekaj pisem Štefana Široka, danes manj znanega mladostovskega podlistkarja, sodobnika Levca in Levstika, hkrati z njegovim življenjepisom.

A Pagon-Ogarev se dotika napada tlačanov na devinski grad za časa tolminskega punta leta 1713. Pri tem se opira na razpravo prof. Rada Bednařika, ki je izšla v Gorici leta 1930 v reviji »Družina«.

Maks Zadnik je prispeval pregled delovanja partizanske bolnišnice pod Beko na Malem Krasu. Opiše njeno gradnjo, sprejemanje in zdravljenje bolnikov ter ranjencev, navaja nekatere ranjence, medicinsko osebje, potek operacij, način prehrane in zavarovanje ranjencev, oskrbovanje bolnišnice z zdravili, konča z ukinitvijo bolnišnice septembra 1944. Prispevek je dopolnjen članek, ki je izšel v TV 15.

Zanimiv je prispevek Frana Juriševiča »Preteklost Primorske na razglednicah«, ki opozarja na posebno zvrst gradiva urbanističnega, narodnega in političnega značaja.

Koledar se zaključuje s pregledom najvažnejših dogodkov za Slovence v Italiji. Najprej podaja bibliografijo pomembnih člankov, nato pa navaja nekatere pomembnejše dokumente v celoti.

Andrej Vovko

Mirko Kumer, »Po sili vojak«. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu 1969, 310 strani.

Delo znanega koroškega Slovence, predstavnika slovenskih kmetov v deželni kmetijski zbornici Mirka Kumra pd. Črčaja je izšlo v dveh delih. Podnaslov obeh je »Pot koroškega Slovence skozi drugo svetovno vojno«.

Knjižici sta spomini, ki se začenjajo z napadom na Jugoslavijo in se končajo v drugi polovici leta 1945, ko se je avtor po velikih peripetijah vrnil v rodno vas Blato pri Pliberku. Čeprav so spomini osebno pobarvani in čeprav so pisani kot leposlovno delo, najdemo v njih nekaj zanimivih podatkov tako rekoč iz »prve roke«. Gre namreč za podatke, ki govorijo o ravnanju različnih oblasti med drugo svetovno vojno (nacističnih, sovjetskih, jugoslovanskih in britanskih) do koroškega Slovence, ki je bil mobiliziran v nemško vojsko.

Znano je dejstvo, da je nacizem v Avstriji (po anšlusu) prizadejal koroškim Slovencem veliko gorja. Še posebej močan pritisk pa so koroški Slovenci začutili po napadu Hitlerjeve Nemčije na Jugoslavijo, ko so odpadle še zadnje zavore nacistične agresije do »narijcev« slovenskega porekla. Potem ko je avtor nekaj let pod Hitlerjem živel v relativnem »miru«, se je že nekaj dni po napadu na Jugoslavijo pred vrati Črčejeve domačije prikazal gestapovec in ga z izgovorom, da mora v gestapovski pisarni v Pliberku nekaj podpisati, odpeljal v zapor v Celovec. V zaporih so njemu in sojetnikom pobrali vso lastnino in jih ob kletvicah in zaničevanju odpeljali v celice, kjer podnevi niso smeli niti ležati na posteljah. Med sojetniki je bilo veliko njegovih znancev iz Podjune in Roža ter popolno vodstvo celovške Slovenske prosvetne zveze. Seveda pa se je tudi v gestapovskih zaporih, po njegovem pričevanju, našel prijazen paznik, ob tem, da med sojetniki ni manjkalo »vohunov«, ki so pazili na besede in zaradi katerih je marsikateri jetnik končal v krematoriju. Ves čas ujetništva ga ni nihče zaslišal, še manj obtožil ali obsodil. Čez nekaj časa so ga spustili domov, da bi ga po enomesečnem domačem »počitku« lahko mobilizirali v nemški Wehrmacht. Kaže torej, da so ga zaprli samo za to, ker je bil zaveden Slovenec, ki bi ob napadu na Jugoslavijo in svoj matični narod lahko delal »zdrahe«.

Za nacistično oblast je bil torej velik greh, če si bil Slovenec, vendar pa ne tako velik, da ne bi mogel biti vojak, ki brani rajh. Seveda ni bilo misliti, da ga bodo poslali na »jugoslovansko« fronto, ampak je odšel kot topničar na vzhodno fronto v okolico Lenjingrada. Tu pa mu je njegova narodnost in znanje ruskega jezika mnogo koristila. Hitro se je naučil ruščine in postal prevajalec, vendar samo takrat, »kadar je lahko pomagal trpečim ljudim«, kot je sam zapisal.

Skupaj s pomikanjem fronte je tudi on »potoval«. Bil je na Estonskem, Letonskem, na otokih v Baltiškem morju, pa tudi na dopust je šel trikrat. Med enim izmed obiskov je po nasvetu prijatelja hotel priti v partizane, toda nikakor ni mogel dobiti zveze z njimi. Znanje ruskega jezika pa mu ni pripomoglo le k boljšemu življenju na fronti, ampak se je lahko tudi podrobneje seznanjal z življenjem in trpljenjem tamkajšnjih ljudi, predvsem kmetov. Prav temu delu svojega »vojskovanja« v Sovjetski zvezi je posvetil večino spominov.

Propadanje rajha je tudi njemu prineslo težje dni. Umikali so se iz kraja v kraj, izgubili topove, na koncu pa so topništvo celo prekvalificirali v pehoto. Konec vojne se je bližal, marca 1945 pa bi bil kmalu ob življenje. Vendarle ne zaradi krogle. Postavili so

ga pred vojaško sodišče zaradi nepazljivosti pri stražarjenju. Vse pa se je »srečno« končalo, saj je bil obsojen le na časovno kazen v kazenskem bataljonu. Obsodba je bila celo mila, saj dejstvo, da je Slovenec in zato že vnaprej nezanesljiv, kot kaže, ni igralo nobene vloge. To nam dokazuje tudi usoda nemškega vojaka, ki so ga pred njim zaradi majhnega prestopka obsodili na smrt in ga ustrelili, čeprav je bil nosilec številnih odlikovanj in je imel v vojaški knjižici potrjenih 14 ubitih sovjetskih vojakov.

Kazenski bataljon so poslali v prvo bojno črto in tu je dočakal tudi konec vojne. Nemška vojska se je morala predati Sovjetom in spet je piscu spominov znanje ruskega jezika prišlo prav. Tudi v vojnem ujetništvu je postal prevajalec, kar mu je še posebej koristilo v končnem ujetniškem taborišču Novozibkov. Postal je prijatelj načelnika taborišča, bil prevajalec in opravljal še razna druga dela. Toda kmalu ga je doletela bridka usoda koroškega Slovenca. Prišel je ukaz, da naj izmed ujetnikov izločijo vse nenemške. Izločili so Jugoslovane, Čehe, Italijane, Madžare, Romune, Francoze, Belgijce, Nizozemce in celo Američane. Samo koroških Slovencev ne, kajti bili so avstrijski državljani, za njih se v Potsdamu ni nihče potegnil, svojih predstavnikov pa tam seveda niso imeli. Ostal je še vedno »ujet nemški vojak«, medtem ko so nenemški ujetniki postali stražarji ujetniških delovnih brigad. Ker se vsem ni godilo posebno slabo in ker so vsi ostali še vedno v ujetništvu, je vse še nekako prenesel. Malo pa je manjkalo, da bi bila njegova usoda bistveno drugačna. Iz ujetništva so namreč začeli odpuščati ujetnike nenemške narodnosti in bolne ali invalidne nemške vojake. Avtor pa je bil zdrav avstrijski državljani. Iz zagate se je rešil z zvijačo. Popravil je svoj formular in napisal, da je jugoslovanski državljani slovenske narodnosti. Tako je skupaj s 106 soujetniki odšel na dolgo trajno pot domov. Skozi Ukrajino, Romunijo in Madžarsko je potoval proti domači vasi. Na poti so jih prebivalci, posebno Madžari, srčno sprejemali. Avtor se je odločil, da se pelje v domovino skozi Jugoslavijo, »z brati po jeziku in narodu« in postal vodja jugoslovanske skupine v transportu. Na jugoslovansko-madžarski meji so iz sovjetskega vlaka prestopili v jugoslovanskega. Med njimi je bilo tudi nekaj nekdanjih jugoslovanskih Nemcev, ki pa jim jugoslovanski vojaki niso dovolili prestopiti meje in so morali ostati na Madžarskem.

Zadnji del spominov je posvetil opisovanju jugoslovanskih pokrajin, sprejemu v Jugoslaviji in prehodu preko jugoslovansko-avstrijske meje. Navdušil ga je sprejem vojnih ujetnikov v Subotici, ko so jih prebivalci po-

gostili z belim kruhom, ki ga niso videli že nekaj let. Iz oken so jim metali kruha, žemelj in cigaret, tako da so se nekateri dobredno stopili zanj. V Subotici so dobili brezplačno železniško karto za štirinajst dni, obleko so jim razušili in bili so svobodni ljudje.

Po nekajdnevnem potovanju se je pripeljal do Prevalj, samo nekaj kilometrov od doma. Toda vmes je bila meja in težko je bilo priti prek nje. K sreči je v Prevaljah naletel na znanca, ki mu je od ljudskega odbora priskrbel priporočilno pismo, s katerim je šel v Dravograd, da dobi od višje oblasti dovoljenje za prehod jugoslovanske meje. Dovoljenje je dobil, prestopil jugoslovansko mejo, toda ustavilo se je le nekaj korakov za njo. Angleži ga niso pustili naprej, čeprav je imel vse dokumente. Odpeljali so ga na angleško poveljstvo v Labot, ga zasliševali in drugi dan odpustili. »Štiri leta in pol dolga pot po sili vojaka je bila končana«.

Dušan Nečak

»Za globalno zaščito Slovencev v Italiji«, uredil Stanislav Renko, ponatis iz Primorskega dnevnika in drugega tiska, Založništvo tržaškega tiska 1972, 124 strani.

Že naslov publikacije nam pove, kakšno vsebino ima. Slovenci v Italiji se že dolgo borijo za celovito, globalno zaščito. Posebno v zadnjih letih je ta boj močno napredoval, saj je v letih od 1970 do 1972 prišlo kar do petih zakonskih predlogov za globalno zaščito Slovencev v Italiji. Predloge so izdelale SKGZ (Slovenska kulturno-gospodarska zveza), KPI, PSI, SS — SDZ (Slovenska skupnost — Slovenska demokratska zveza) in PSIUP (stranka delavske enotnosti). Predlogi se med seboj bistveno ne razlikujejo, le predlog SKGZ se od drugih loči največ po tem, da zanj, podobno kot za južnotirolski »paket«, zahtevajo nov ustavni zakon.

Knjižica je nedvomno berilo, ki ga lahko z veseljem vzame v roke vsak, ki se ukvarja s problematiko slovenske manjšine v Italiji. Pravzaprav je to knjižica, kakršnih bi si želeli tudi za manjšino na Koroškem. Gre namreč za to, da je v eni publikaciji zbrana večina materiala, ki je bistvena za proučevanje problematike te vrste.

Čeprav je bil osnovni namen SKGZ in urednika knjižice Stanislava Renka zbrati, predvsem v Primorskem dnevniku in v Jadranskem koledarju objavljena besedila zakonskih predlogov za globalno zaščito Slovencev v Italiji, pa so temu dodali še nekatere dokumente, člene ustave, mirovne pogodbe in posebnega statuta dežele Furlanije — Julijske krajine ter izjave, ki niso neposredno vezane za zakonske predloge, so pa v tesni povezavi z življenjem in položajem slovenske manjšine v Italiji. V prvem delu knjižice zato

najdemo najprej nekatere člene mirovne pogodbe z Italijo z 10. februarja 1947, nekaj členov italijanske ustave in 3. člen posebnega statuta avtonomne dežele Furlanije — Julijske krajine. Vsi člani seveda govorijo o zaščiti manjšine in njenih pravic. V tem delu knjižice najdemo še ponatis skupnega pisma Slovencev v Italiji predsedniku vlade Emiliju Colombu, ponatis poročila iz Primorskega dnevnika, ki govori o pogovorih slovenske delegacije pri predsedniku dežele Furlanije — Julijske krajine Berzantiju in najvažnejše podatke o sprejemu slovenske delegacije pri predsedniku vlade Colombu. Na konec zamisljenega prvega dela publikacije pa je urednik uvrstil še besedilo posebnega statuta avtonomne dežele Furlanije — Julijske Krajine, ki naj bi služili boljšemu razumevanju petih zakonskih predlogov, ki mu sledijo.

Drugi del knjižice je v celoti posvečen zakonskim predlogom. Vendar niso objavljena samo besedila zakonskih predlogov, ampak so objavili tudi razlage posameznih zakonskih predlogov, tako da tudi nestrokovnjak lahko dobi pravo sliko o njih in o položaju slovenske manjšine v Italiji.

Zadnji razdelek knjižice je posvečen izjavi SKGZ, ki v njej izraža upanje, da bosta podobne predloge sestavili tudi obe stranki, ki tega še nista storili — Krščanska demokracija in socialdemokratska stranka, saj nosi zlasti prva, kot ugotavlja v uvodu urednik Renko, glavno odgovornost za vso povojno politiko.

V celoti je knjižica jasen dokaz, da se z veliko dobre volje, s sorazmerno malo dela in majhnimi stroški lahko ustvari delo, ki mnogo koristi strokovnjaku, laiku in politiku.

Dušan Nečak

Franc Arnejc, Od Dnjestra do Piave. Spomini iz prve svetovne vojne. Družba sv. Mohorja v Celovcu 1970. 131 strani.

Knjižica predstavlja dnevniške zapise mladega kmečkega fanta iz koroškega Roža za ves čas prve svetovne vojne. Arnejc je bil mobiliziran že prve dni po napadu na Srbijo, oktobra je odšel s svojim 7. pešpolkom v Ukrajino na rusko fronto. Čez leto dni je bil premeščen na italijansko bojišče, kjer je ostal skoraj brez prekinitev do poletja leta 1918, ko je bil končno poslan v zaledje. V tem času si je prislužil dve mali srebrni medalji za hrabrost in dve podčastniški zvezdici. Andrejc sam ugotavlja na koncu zapiskov, da je pravi čudež, da se je iz vseh zgod in nezgod prvega svetovnega klana rešil živ in zdrav.

Arnejčevi zapiski so preprosti, njihov jezik je ljudsko klen, takšen, kakor je lahko nastajal ob vsakodnevem zapisovanju v strel-

skih jarkih in kavernah. Zato v njih avtor nima časa veliko razmišljati o smiselnosti vsega, kar se z njim dogaja. O politiki v knjigi skoraj ni besede. Toliko zgovornejša pa je osebna izpoved človeka, ki sovraži vojno v vseh njenih oblikah, zasovraži avstro-ogrsko državo in njene predstavnike — svoje lopovske oficirje — kljub vsemu pa ohranja v sebi toliko človečnosti, da pomaga celo prebivalcem premagane sovražne države. Ob mislih na vrnitev domov ali ob grobu padlega tovariša Arnejc v dnevnik celo zapiše pesem.

Vrednost Arnejčevega dnevnika je za zgodovinarja predvsem v tem, da dokumentarno potrjuje uveljavljene splošne trditve o strahotah prve svetovne vojne, še posebej o avstrijski armadi in Slovencih, ki so jih zvelikli vanjo. Grozljivo podobnost z »razširjanjem nemške kulture« v drugi svetovni vojni najdemo v opisih avstrijskega terorja nad ukrajinskim prebivalstvom, ko je veljalo pravilo: »Bolje je devetindevetdeset nedolžnih usmrtiti, kakor enega krivega izpustiti.« Čeprav je Arnejc na tirolski fronti branil domačo Koroško pred italijanskimi napadalci, se tudi tu njegov srd hitro sprevrže proti lastnim oficirjem. V avstrijski vojski je bila ustaljena praksa streljanje na umiku onemoglih lastnih vojakov, nečloveške kazni za vsak dejanski ali namišljeni prekršek, izmišljanje nemogočih podvigov, ki so imeli za rezultat smrt množice vojakov in povišanje za oficirja, ki je iz varnega zaledja »vodil« podvig po telefonu. Ropanje, korupcija in pijančevanje med oficirji so opravili hujše razdiralno delo kot italijanske granate. Večkrat lahko beremo podobne zapiske: »Dne 29. maja imamo veliko pojedino v oficirski menzi, ker je prišla vest, da so naši prodrli na Tirolskem. Drugi dan prideta opoldne oba častnika pijana kot žabe gledat oziroma nadzirat našo četo. Gradl je bil tako pijan, da ga noge niso več držale pokonci. Prekucnil se je v največjo lužo in so ga morali peljati domov, Fritz pa je obležal na mestu. Takšni so naši cesarsko-kraljevi častniki! Nas pa tako mučijo, da je groza! Gradl se je spomnil, da mora imeti okrog svoje barake opran kamen iz potoka, in morali smo ga nositi ven iz potoka na vrh Vélikega Pala, čeravno je tam okrog dosti kamenja; toda on je dal ta ukaz le zato, da je mogel nas trpinčiti...«. Tako pač kot poznamo tudi iz Haškovega Švejka!

Na koncu bi veljalo morda še opozoriti na tragiko v navidezno brezizhodnem položaju, ki je silil slovenske vojake, da so večinoma do konca vztrajali kot »dobri vojaki« na avstrijskih frontah. Ker se srečujemo z dnevnikom koroškega rojaka, ob branju nehote primerjamo tedanji položaj s sedanjo »brezizhodnostjo« slovenstva v avstrijskem zamejstvu.

Janez Stergar

Jože Krall: *Partizanske tiskarne na Slovenskem, I. — Osrednje tiskarne*. Knjižnica NOV in POS 40/1. Ljubljana 1972, 394 str.

Krallovo delo, 40. zvezek knjižnice NOV in POS, je tokrat izdal Institut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, založila pa kot običajno ljubljanska »Partizanska knjiga«.

Kot pravi avtor v uvodu, je namen njegovega široko zasnovanega pregleda, da na osnovi arhivskih podatkov in že objavljene literature poda čim popolnejšo sliko razvoja dela obeh osrednjih tiskarn (Triglav in Partizanska tiskarna) v okviru Centralne tehnike KPS. Krall se je omejil le na »pravi« tisk in je ciklostilno tehniko le na kratko omenil, čeprav je bila v partizanskem tisku ravno tako pomembna. Vsebino knjige je avtor razdelil kronološko, po posameznih dogodkih, ki so bili pomembni za razvoj slovenskega partizanskega tiska. Na koncu je dodan še statistični pregled dela obeh osrednjih tiskarn (abeledni seznam vseh časopisov in njihova naklada) od kapitulacije Italije do nemške ofenzive v aprilu 1945, ko sta tiskarni prenehali delati na Slovenskem.

Arhivske vire za obravnavano tematiko hrani IZGD v Ljubljani v fondu Centralne tehnike KPS ter v civilnem in vojaškem arhivu iz časa NOB. Vire je Krall lahko dopolnil še s pismenimi izjavami sodelavcev tiskarn; izjave hrani arhiv CK ZKS v Ljubljani.

V dveh uvodnih poglavjih je avtor posegel nazaj in prikazal stanje ilegalnega tiska vse od leta 1938, ko je začel v ciklostilni tehniki izhajati »Slovenski poročevalec«. Vodstvo KPS je bilo ob pričetku vojne že pripravljeno na tiskanje različne ilegalne literature, k prvim znakom upora je sodila prav aktivizacija množic s pomočjo ilegalno razmnoženega in tiskanega materiala. Sprva je bilo najpomembnejše središče Ljubljana, saj je bilo v njej v letih 1941-42 kar šest ilegalnih tiskarn. Med drugim so v tiskarni Tunel v maju 1942 izdali prvo tiskano številko »Slovenskega poročevalca«. Z osvoboditvijo dobršnega dela Dolenjske spomladi 1942 se je središče tiskarstva iz Ljubljane začelo prenašati na osvobojeno ozemlje, v okolici Ljubljane pa je bilo organiziranih več partizanskih tehnik, ki so razmnoževale v glavnem za svoje terene. Po kapitulaciji Italije so svoje pribežališče tiskarji CT KPS našli v Kočevskem Rogu. Na ponovno osvobojenem ozemlju je Centralna tehnika v začetku leta 1944 imela poleg treh tiskarn še tri ciklostilne tehnike, ki so delovale vse do osvoboditve.

Največji problem partizanskih tiskarn je bilo pomanjkanje tiskarskega materiala. Kljub dobro organizirani nabavni službi, ki

je imela svoje sodelavce celo v Milanu, je tiskanje zaradi neredne nabave papirja ali pomanjkanja pogonskega goriva večkrat zastalo. Krall opisuje, s kakšnimi napori in domiselnimi improviziranimi tehničnimi rešitvami so tiskarji premagovali težave.

Po novinarski konferenci maja 1944 v Metliki je prišlo do reorganizacije partizanskega tiskarstva. Zaradi povečanih potreb osvobodilnega gibanja je bilo treba tehnični aparat CT KPS in mrežo tiskarn razširiti. Jeseni 1944 so v sklopu Centralne tehnike tako obratovale že štiri tiskarne z brzotiskalnimi stroji in še pet manjših tiskarn. Tik pred osvoboditvijo je bilo delovanje tiskarn zaradi povečane aktivnosti Nemcev in domobrancev skoraj povsem onemogočeno. Sredi aprila

1945 so se tiskarji pred prodiranjem četnikov končno umaknili v Črnomelj. Iz Bele krajine jih je nekaj odšlo v Zadar, kjer so s pomočjo slovenskih grafikov — prekomorcev organizirali tiskarno bazo Glavnega štaba Slovenije v Dalmaciji, del tiskarjev pa je odšel v Gorski Kotor in od tam v osvobojeno Ljubljano.

Program »Knjižnice NOV in POS« predvideva, da bo isti avtor pripravil tudi oris razvoja partizanskih tiskarn v Slovenskem Primorju. To je vsekakor spodbudno dejstvo, saj je tudi osupljivo dobro delovanje partizanskega tiska eden izmed elementov, ki vedno znova potrjujejo, kako je bilo naše narodnoosvobodilno gibanje v evropskem in svetovnem okviru druge svetovne vojne nekaj povsem izrednega.

Nataša Stergar

SOMMAIRE

Ferdo Geštrin, Professeur à la Faculté des Lettres, Ljubljana: Le commerce exercé par les paysans et les révoltes paysannes. — CDU 381 (497.12) "15":323.325 — p. 1

Vincencij Demšar, Conservateur au Musée de Škofja Loka, Ljubljana: La seigneurie de Škofja Loka et les révoltes paysannes. — CDU 323.325 (497.12 Škofja Loka) "14/17" — p. 5

Jože Žontar, Directeur des Archives de la ville de Ljubljana, Kranj: Les révoltes des paysans en 1789 et 1790, à l'occasion des réformes des impôts et des redevances féodales, et à cause de la révocation de ces réformes. — CDU 323.325 (497.12) "1789/1790" — p. 13

France Planina, Professeur de lycée en retraite, Ljubljana: L'histoire du musée à Škofja Loka — CDU 069 (497.12 Škofja Loka) (091) — p. 17

Tone Zorn, Associé d'études à l'Institut pour l'étude des nationalités: Le périodique des instituteurs de Carinthie et la minorité slovène. — CDU 371.1 (436) (05) "1869/1937": 323.15 (= 863) — p. 24

Informations sur l'activité de nos établissements et de nos sociétés. — CDU 061.055. — p. 29

Publications nouvelles. — CDU 930 (048.1). — p. 32

Bibliographie: Kronika —XX

Bogo Grafenauer, Professeur à la Faculté des Lettres, Ljubljana: A l'occasion du vingtième anniversaire de la revue Kronika. — CDU 949.712-2 (05) "1953/1972" — p. 39

Sergij Vilfan, Professeur à la Faculté de Droit, Ljubljana: Comment la revue pour l'histoire locale slovène Kronika a commencé à paraître. — CDU 949.712-2 (05) "1953" — p. 41

Anka Vidovič-Miklavčič, Collaborateur à l'Institut pour l'histoire du Mouvement ouvrier, Ljubljana: Bibliographie de la Kronika, Revue pour l'histoire locale slovène I—XX (1953—1972). — CDU 014.3:949.712-2 (05) "1953/1972" — p. 43

BIBLIOGRAFSKO KAZALO KRONIKE

ČASOPISA ZA SLOVENSKO KRAJEVNO ZGODOVINO

I-XX (1953—1972)

OB DVAJSETLETNICI »KRONIKE«

Zgodovina Slovencev je zgodovina naroda, ki je bil tisočletje brez svoje države, še več, ki je bil le skromno predstavljen v tistem delu družbenih struktur, ki so imele nad ljudstvom javno oblast ali jo uresničevale. Takšna zgodovina postavlja v mnogo večji meri, kot je to v »veliki zgodovini«, vprašanja iz življenja »povprečnega človeka« in ostreje zastavlja tudi problem, po kakšni poti se je prav ta človek mogel postopno vse močneje uveljavljati tudi v širšem in »višjem« razvoju na svojih tleh. Poleg tega smo prišli v zgodovinski metodologiji do takšne stopnje, da je celo vrsto vprašanj mogoče reševati z vsemi zgodovinskimi postopki le na omejenem področju — zlasti pri agrarni zgodovini, v marsičem pa tudi pri zgodovini mest.

To dvoje daje regionalni zgodovini v našem položaju in posebej v slovenski zgodovini njen načelni pomen. Prav zaradi značaja slovenskega zgodovinskega razvoja je imelo zgodovinarjevo delo te vrste pri nas močno tradicijo v vseh zgodovinskih glasilih, včasih celo premočno, tako da je odrivala študij večjih in širših vprašanj kar v ozadje. Prav problematiki te vrste je bil pred vojno posvečen celo poseben zgodovinski časopis, čeprav predvsem zgodovini urbanskih naselij.

Ko smo po osvoboditvi nanovo urejali zgodovinarsko organizacijo in zgodovinska glasila, smo najprej morali misliti na to, kar je bilo najpotrebnejše: na povezanost vseh ljudi, ki se zanimajo za zgodovino in ki delajo na tem področju, v skupno organizacijo ter na ustanovitev glasila, ki bo načelo celotne problematiko slovenske zgodovine iz metodoloških izhodišč naše revolucije in ki je zaradi tega moralo zajemati v prvi vrsti širša vprašanja. Prav takšna potreba se je postavljala spričo nalog, ki jih ima takšno glasilo ob seznanjanju zgodovinarjev s širšim delom na področju naše vede in ob povezovanju dela slovenskih zgodovinarjev s svetovnim zgodovinopisjem.

Ko se je napotil »Zgodovinski časopis« v takšne smeri, pa je ostala regionalna in krajevna zgodovina v mnogo slabšem položaju,

kot je bila v predvojnih glasilih slovenskega zgodovinopisja. Že leta 1948 — še v istem letu, v katerem je izšel prvi letnik Zgodovinskega časopisa — si je spričo tega postavilo Zgodovinsko društvo nalogo, da pripravi poseben časopis, ki naj bi obravnaval »zgodovino urbanskih in industrijskih naselij« ter »regionalno zgodovino«; to stališče odbora je potrdilo tudi zborovanje slovenskih zgodovinarjev v Novi Gorici in odtlej se vse do začetka izhajanja Kronike kot »časopisa za krajevno zgodovino« nprestano ponavljajo poročila o pripravi tega časopisa v društvenih poročilih.

Poleg tega pa so bile Kroniki naložene še nekatere druge naloge. Ker v slovenskih razmerah ni bilo niti upanja, niti potrebe, ustanovljati še posebno glasilo v zvezi s poučevanjem zgodovine, naj bi tudi to vprašanje našlo izraz v tem časopisu: zlasti s poljudnejšimi prispevki o različnih zgodovinskih vprašanjih, ob prvih korakih seznanjanja z zgodovinskimi dejstvi v osnovni šoli, ki so tako ali tako nujno povezani v čim večji meri s preteklostjo domačega okolja, pa naj bi pomagala učiteljem z vso svojo vsebino. Končno pa naj bi predstavljala skupno vez vseh podružnic Zgodovinskega društva in pomenila nekako šolo, v kateri bi se postopno pripravljala večja razvejanost zgodovinske publicistike, saj smo že v onih letih sodili, da bi bilo treba ustvariti regionalna zgodovinarska glasila vsaj še v Mariboru in Novi Gorici.

Ko merimo po dvajsetih letnikih časopisa, ki smo ga pripravljali do leta 1953, njegovo delo ob zgornjih nalogah, moramo reči, da je opravil veliko delo zlasti v dveh pogledih: v znanstvenem proučevanju krajevene zgodovine in pri uvajanju velikega števila mladih in novih ljudi v zgodovinarsko delo. S svojo pisano vsebino je bila Kronika za marsikoga bolj zanimiva kot Zgodovinski časopis in zlasti pri osnovnošolskih učiteljih zgodovine očitno zaradi svoje porabnosti tudi bolj priljubljena.

V drugih dveh pogledih je bilo delo nekoliko manj uspešno. Od vsega začetka je bila

osrednja Slovenija v prispevkih močnejše predstavljena kot njeni obrobni predeli, tako da je Kronika pri povezovanju podružnic Zgodovinskega društva odigrala mnogo manjšo vlogo, kot smo nekdaj mislili. Seveda pa je bila to le delno posledica njenega urejanja, v prvi vrsti pa težav pri pridobivanju zunanjih sodelavcev zunaj okoliša, ki je bil po urednikih lažje dostopen. Vsekakor bo treba misliti, da je to tudi v našem času, ko imajo zgodovinarji zunaj Ljubljane tudi svoja posebna glasila, še vedno ena izmed pomembnih nalog »Kronike« kot enega izmed dveh osrednjih glasil društva.

Pomembno pomoč delu v šoli pomeni seveda celotna vsebina časopisa. Pri tistem delu časopisa, ki naj bi pomagal šoli tudi s poljudnejšim obravnavanjem širših zgodovinskih vprašanj in tudi vprašanj zgodovinske metodike, so se uredništva trudila zlasti na prvem področju in objavila tudi nekaj zelo pomembnih in porabnih sintetičnih pregledov o različnih vprašanjih slovenske zgodovine. V primerja-

vi z obsegom celotnega časopisa pa je tega vendarle malo, medtem ko je metodika zgodovinskega pouka ostala skoraj popolnoma nedotaknjeno vprašanje, kar zlasti v današnjih časih živahnega razpravljanja o šoli in njeni reorganizaciji pouka nalaga uredništvu nekatere nove naloge.

»Kronika« je potemtakem v dvajsetih letih svojega obstoja v celoti potrdila svojo opravičenost do življenja in stopa v novo desetletje svojega dela v zavesti, da postajajo njene naloge še večje in pomembnejše, če bo uresničila vse namere, ki so si jih ob njenem začetku zastavili z njo slovenski zgodovinarji. Ob tem jubileju, ki sicer navidez ni še »častitljiv«, pa vendar pomeni obdobje, ki so ga pri svojem izhajanju presegli le redki slovenski zgodovinski časopisi, moramo biti slovenski zgodovinarji samo hvaležni vsem, ki so vlagali svoj čas v njeno urejanje, prav tako pa tudi ljubljanskemu mestnemu arhivu za prevzem različnih organizacijskih nalog pri njenem izdajanju.

BOGO GRAFENAUER

KAKO JE NASTAL ČASOPIS ZA SLOVENSKO KRAJEVNO ZGODOVINO »KRONIKA«

Zgodovinsko društvo za Slovenijo je v juniju 1948 (z letnico 1947) izdalo prvi letnik »Zgodovinskega časopisa«. Misel, da bi bila poleg tega potrebna še druga zgodovinska revija, se je rodila že prej. Imenovala naj bi se ta revija po prvotnem predlogu iz januarja 1947 »Slovenija«. Udeleženci zborovanja slovenskih zgodovinarjev v Mariboru so v septembru 1947 ugotovili z resolucijo »potrebo, da se čimprej začne izdajati zgodovinska glasila za Slovensko Primorje, Ljubljano in severovzhodno Slovenijo«. Na občnem zboru Zgodovinskega društva 25. januarja 1948 so načrti dobivali že konkretnejšo podobo. Franjo Baš je predlagal, naj bi začeli z revijo za zgodovino slovenskih mest s posebnim ozikom na gospodarsko zgodovino, ki naj bi se ji pozneje pridružila še posebna revija za Primorje in obnovljeni mariborski Časopis za zgodovino in narodopisje. V zvezi s tem je mestni arhivar Vladislav Fabjančič sporočil pripravljenost Mestnega ljudskega odbora Ljubljane, da podpre izhajanje zgodovinske revije, ki bi nasledila nekdanjo Kroniko slovenskih mest. Potem, ko je Franjo Baš opredelil to revijo kot »revijo za zgodovino Ljubljane ter urbanskih naselij in industrijskih središč«, je Bogo Grafenauer predlagal, naj se ustanovi posebna sekcija za to problematiko. Zamisel revije je bila sprejeta tudi v resoluciji zborovanja slovenskih zgodovinarjev v Novi Gorici oktobra 1948: »Zgodovinsko društvo za Slovenijo naj v zvezi z MLO Ljubljana poskrbi za izdajanje časopisa za zgodovino urbanskih in industrijskih naselij«. Konec leta je zato Zgodovinsko društvo že sporočilo Uradu za informacije pri Predsedstvu vlade LRS svoj namen, da začne izdajati še drug časopis (za zgodovino urbanskih naselij, industrije in za regionalna vprašanja), naslednika nekdanje Kronike slovenskih mest z nekoliko razširjenim programom.

Za izvedbo tega načrta pa je bilo treba zagotoviti — in to hkrati — denar, rokopise in plansko nakazilo papirja. Konec aprila 1949

je odbor Zgodovinskega društva sporočil Mestnemu ljudskemu odboru Maribor svoj namen, da še v tem letu začne izdajati »poseben časopis, ki bo obravnaval regionalno zgodovino, zlasti pa tudi zgodovino naših meščanskih in industrijskih naselij«. Navedel je, da so priprave v teku od konca preteklega leta. Glede načina izdajanja naj bi se dogovorili MLO Ljubljana, MLO Maribor in Zgodovinsko društvo. Še preden pa je prišlo do jasnosti o finančni podlagi, se je pri Zgodovinskem časopisu pojavila težava z rokopisi in ker jih tudi za drugo revijo ni bilo zbranih veliko (90 naročenih strani in 110 že prej spisanih strani rokopisov), je nastalo vprašanje, ali ne bi kazalo odložiti izhajanja druge revije. O tem, kako je bilo rešeno to vprašanje, sporoča društveno tajniško poročilo za leto 1949 tole: »Za poljudnejši zgodovinski časopis, ki bi obravnaval regionalno zgodovino in zgodovino industrijskih in urbanskih naselij, je provizorično uredništvo na čelu z dr. Škerlom zbralo nekaj prispevkov; ker pa je bilo jasno, da tak časopis ne more uspevati le z enim centralnim uredništvom, je širši odbor (z zastopniki podružnic) na svoji seji dne 6. IX. 1949 sklenil, naj se ta časopis in njegovo uredništvo opreta čim bolj neposredno na podružnice, ki bi s tem dobile svoje pravo glasilo. Z vodstvom uredništva sta bila poverjena Bogomir Stupan in Franjo Baš, podružnice pa so imenovala vanj svoje zastopnike...«. Ker je kazalo, da z rokopisi ne bo težav, je društvo oktobra 1950 zaprosilo za nakazilo papirja. Opozorilo je na to, da so pred vojno v Sloveniji izhajale tri zgodovinske revije, zdaj pa izhaja le ena. Nova revija naj bi v novem duhu opravljala naloge, ki sta jih nekdanj izpolnjevala mariborski »Časopis za zgodovino in narodopisje« in »Kronika slovenskih mest«. Prvič je v tem predlogu nekaj več povedanega o programu revije, v kateri naj bi prevladovala regionalne razprave (v primeri prejšnjimi načrti je ta že razširjen tudi na agrarno področje). Prispevki

naj bi bili razumljivi tudi nestrokovnjakom in revija naj bi bila koristna tudi za šolski pouk, namenjena pa tudi našemu industrijskemu delavcu in kmetijskemu združniku. Rokopisov je bilo že za 12 tiskovnih pol.

Tajniško poročilo za leto 1950 pove o pripravi tole: »V zvezi z drugim društvenim glasilom, ki naj bi v popularnejši obliki obravnavalo regionalno zgodovino in zgodovino mestnih naselij in industrije, so bili podvzeti med poslovno dobo vsi potrebni koraki, da bi moglo z letom 1951 v resnici začeti izhajati. Formiran je bil ožji uredniški odbor (Franjo Baš, Bogo Stupan, Božo Otorepec), medtem ko sestavljajo širši uredniški odbor poleg naštetih še štirje zastopniki podružnic...; zagotovljena sta bila papir in tiskarna, prav tako je bilo urejeno vprašanje založbe. Odprto je torej ostalo le finančno vprašanje, glede katerega pričakuje društvo podporo predvsem od mestnih ljudskih odborov.«

Ob financah se je zataknilo kar za nekaj časa. Premaknilo se je poleti 1952, ko se je Zgodovinsko društvo neposredno povezal s Svetom za prosveto in kulturo glavnega mesta Ljubljane in tajnikom oddelka za kulturo Zvonetom Miklavičem. V juliju je ta svet poslal okrožnico vsem okrajem, s katero jih je povabil k sofinanciranju nove revije Kronike. Nato je Svet pozval Mestni arhiv, naj izdela celotni načrt za izdajanje nove revije. Načrt je bil izdelan 18. 8. 1952 in predložen vsem, ki so imeli opravka s pripravami. Na tej podlagi so bile vse operativne zadeve v zvezi z izdajanjem nove revije prenesene na Mestni arhiv, MLO Ljubljana je zagotovil znatno finančno podporo in z letom 1953 je revija začela izhajati. Med pomembnimi odločitvami, ki so omogočile začetek in nadaljevanje izhajanja, je bila ta, da se revija ne omejuje le na vzdrževanje iz subvencij, naročnin in prodaje, temveč da bo objavljala tudi članke, ki bi jih naročale gospodarske organizacije o svojem delu, in reklame.

Če primerjamo program iz leta 1952 z revijo, kakršna je pozneje bila, preseneča precenejša skldnost načrta in izvedbe, npr. če je bilo glede oblike predvideno: »Dosedanje kalkulacije predvidevajo, da izidejo tri številke letno, vsaka v obsegu treh tiskovnih pol nekoliko večjih od formata Arhitekta, vendar pokončno... Tisk bi bil dvokolonski, borgis na garmond. Vsaka številka bi imela povprečno tri slikovne priloge in bi bila vezana v brezlesni poltrdi karton z dvobarvnim tiskom na platnicah.« V želji, da bi bila oblika bolj privlačna, je prišlo že v začetku le do te spremembe, da je vsa številka tiskana na boljšem papirju, tako da niso slike le v prilogi, temveč tudi med tekstom, zato pa je obseg revije nekoliko večji.

Glede vsebine je bilo med drugim predvideno, naj bo revija »dovolj pestra... pri tem pa tudi krajevno različna...«. Ni se pa posrečilo izvesti nadaljnjo misel, naj »bi razen dveh krajevno mešanih števil, morala biti ena številka s povečano naklado posvečena kakemu važnejšemu kraju, kjer bi jo kupovali kot samostojen zbornik tudi nenaročniki«. To zamisel bi mogli dosledno izvesti le, če bi imeli profesionalno uredništvo.

Precejšnje spremembe pa so med načrtom in izvedbo nastopile glede strukture finančnih sredstev. Pričakovano sofinanciranje po krajevno-teritorialnih skupnostih poleg Ljubljane je že spočetka rodilo le skromne sadove, nazadnje pa je iz financiranja odpadla tudi sama Ljubljana. Povečal pa se je delež gospodarskih organizacij.

Kar zadeva rokopise, so se prejšnje ugodne napovedi ob sestavi prve številke izkazale za nekoliko prenačljene. Precejšen delež je med rokopisi imela Kosova monografija o topografiji srednjeveške Ljubljane, ki je bila za revijo preobsežna in jo je bilo treba zato izdati kot samostojno publikacijo, s katero se je začela serija »Knjižnica Kronike«. Za samo Kroniko je bil uporaben le manjši del dotlejš zbranih prispevkov. Tako je uredništvo, ki ga je Zgodovinsko društvo jeseni 1952 imenovalo izmed dotedanjih urednikov in povečalo z nadaljnjimi, imelo nalogo, da že v začetku zbira tudi nove prispevke. Pri načrtnem uredniškem delu je že od prve številke naprej skrbelo za to, da je bila v reviji obravnavana zgodovina narodnoosvobodilnega boja in delavskega gibanja nasploh, pa tudi da so bile izmed slovenskih pokrajin primerno zastopane obrobne, na primer Slovensko Primorje in Prekmurje. Posebna skrb je v začetku in pozneje veljala uvodnikom ob pomembnejših jubilejih. Redno izhajanje revije (ki ni nikdar izšla kot dvojna številka) je začelo privlačevati sodelavce in že po prvem letniku se je število primernih prispevkov, ki so jih avtorji napisali brez posebnega naročila, tako povečalo, da z rokopisi ni bilo več zadrege.

Izmed prvih šestih urednikov sta se medtem od nas za vedno poslovila dva, dolgoletni odgovorni urednik Zvone Miklavič, ki je zlasti pomembno prispeval k premagovanju začetnih težav, in Franjo Baš, ki je s svojimi izkušnjami zavzeto sodeloval pri pripravi prvih števil. Za vedno nas je zapustil tudi dolgoletni upravni sodelavec, pa tudi pišec, Jože Jenko. Da more Kronika v letu 1973 v obliki bibliografije dvajsetih letnikov predložiti pregled svojega dela, je v mnogem njihova zasluga. Zato naj bo tudi ob tej priložnosti obujen hvaležen spomin na njihov dragoceni delež.

S. VILFAN

A. UVOD

Ob 20-letnici izhajanja *Kronike*, časopisa za slovensko krajevno zgodovino, je sklenilo njeno uredništvo izdati jubilejno kazalo. S tem je dana hkrati primerna priložnost, da *Kroniko* objektivno ocenimo in prikažemo prizadevanje uredništva, vsebinsko rast in raznovrstnost gradiva ter število sodelavcev. Obenem pa naj bi bilo kazalo v pomoč vsem tistim, ki raziskujejo zlasti slovensko krajevno zgodovino.

Bibliografija ima pet delov:

- A. Uvod
- B. Vsebinsko kazalo
- C. Imensko kazalo
- Č. Krajevno kazalo
- D. Stvarno kazalo k Dodatku

Na tem mestu velja omeniti, da *Kronika* nadaljuje tradicijo predvojne revije *Kronika slovenskih mest*, ki je izhajala v Ljubljani od 1934 do 1940 v sedmih kompletih letnikov s štirimi številkami na leto. Prvi zvezek osmega letnika (1941) je bil sicer v pripravi, ni pa izšel, ker je zaradi okupacije časopis prenehal izhajati. Leta 1953 je na pobudo Zgodovinskega društva za Slovenijo in njegove sekcije za krajevno zgodovino zopet začela izhajati *Kronika*, časopis za slovensko krajevno zgodovino. S tem naj bi se poživilo in širilo zanimanje za krajevno zgodovino in njeno problematiko v slovenskem etničnem prostoru. Hkrati pa bi revija bralcu na razumljiv način posredovala znanstvene izsledke in bi z doneski prispevala h globljemu poznavanju in vrednotenju naše narodne preteklosti. Z 20-letnim rednim izhajanjem *Kronike* in s pritegnitvijo številnih sodelavcev raznih strok, med katerimi imajo vidnejše mesto zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji in arheologi, si je časopis izoblikoval po vsebinski plati naslednji profil: Največ daljših prispevkov je s področja neagrarnih gospodarskih panog, nato slede historiaty urbanih naselij in gradov, dalje je veliko prispevkov

iz umetnostne zgodovine, nekaj manj jih je iz zgodovine NOB in arheologije. Nekaj je življenjepisov, nekrologov, spominov, nekaj prispevkov pa iz agrarne zgodovine, zgodovine socialne demokracije in delavskega gibanja, zgodovine šolstva, glasbene zgodovine, demografije in vojne zgodovine. Znatno število prispevkov obsegajo tudi ocne in poročila zlasti slovenskih zgodovinskih periodičnih publikacij, zbornikov in knjig in poročila naših muzealcev, arhivarjev in kustosov. Osrednji časopis za slovensko krajevno zgodovino izhaja v treh zvezkih (sprva so bile številke) na leto v 4° formatu vedno z istem naslovom. Povprečen obseg zvezka je 4 tiskarske pole ali 64 strani, vendar so pri posameznih zvezkih odstopanja. Tako se pri prvih zvezkih v letniku giblje število strani od 31 (XIII/1965) do 80 (I/1953). V drugem zvezku posameznega letnika od 41 (III/1955) do 71 (XIII/1965) strani. V tretjem zvezku od 47 (III/1955) do 103 (XIII/1965) strani. Za likovno opremo *Kronike* je skrbel od začetka do vključno leta 1955 inž. arh. Ivo Spinčič, od leta 1956 do vključno leta 1958 inž. arh. Boris Kobe, a od leta 1959 dalje uredniški odbor sam. *Kroniko* tiska že vsa leta tiskarna Toneta Tomšiča.

Notranja oblika in vsebinska razvrstitev prispevkov v časopisu se je nekoliko spremenjala. V posameznih zvezkih zavzemajo večino obsega razprave in članki, nato sledijo posamezne rubrike. Letnik 1953 je imel naslednje rubrike: Arhivi pripovedujejo, Iz naših revij, Iz naših krajev, Muzejske novice in Zgodovinsko branje. V letniku 1954 je rubrika Arhivi pripovedujejo odpadla, prispevki v drugih rubrikah pa so polnili zvezke do vključno letnika 1955. Od letnika 1956 dalje sta ostali samo še dve rubriki: Muzejske novice in Zgodovinsko branje, ki sta se ohranili do vključno leta 1967. V tem času je izšlo nekaj zvezkov brez rubrik. Šestnajsti letnik (1968) je uvedel nove rubrike: Iz dela naših zavodov in društev in Nove publikacije. Le-te morda širše zajemajo snov, so pa v bistvu nadaljevanje in se ujemajo s prejšnjima dvema rubrikama. V vsakem letniku imajo zvez-

ki vsebinsko kazalo, tretji zvezek pa prinaša letno kazalo vseh prispevkov. Od leta 1968 dalje je povzetek vsebine (sommaire) objavljen tudi v francoščini.

Sestava članov uredniškega odbora Kronike se je z leti nekajkrat spremenila, dasi sodelujejo nekateri člani že kar 15 in celo 20 let. Odgovorni urednik je bil od začetka izhajanja časopisa do svoje smrti marca 1968 (sodeloval je še pri 1. zvezku leta 1968) Zvone Miklavič, ki je poleg tega prizadevno skrbel tudi za to, da Kronika ni imela hujših finančnih težav. Delo glavnega urednika sta si delila vsa leta Božo Otorepec in Jože Šorn. Leta 1968 je postal odgovorni urednik Jože Šorn, glavni urednik pa Pavle Blaznik (1967), ki sta urejala zvezke do vključno letnika 1971. Z letom 1972 je postala glavna urednica Olga Janša, odgovorni urednik pa Jože Žontar.

Člani uredniškega odbora so bili le z manjšo spremembo v istem sestavu od 1953 do vključno 1957 naslednji: Franjo Baš (do konca III/1955 letnika), France Dobrovoljc, (ki je hkrati že vsa leta tudi lektor), Rudi Kyovsky, Zvone Miklavič, Božo Otorepec, Sergij Vilfan in Pavle Blaznik (od 1955 dalje). K pripravi gradiva za letnik 1958 sta bila pritegnjena v uredniški odbor dva nova člana, tako da je bil odslej naslednji sestav: Pavle Blaznik, France Dobrovoljc, Tone Ferenc, Ferdo Gestrin, Zvone Miklavič, Božo Otorepec in Sergij Vilfan. Odbor je deloval z majhnimi spremembami v sestavi članstva še do vključno letnika 1971. Tako je Jože Šorn postal član uredniškega odbora z letom 1965 (do tedaj je skrbel za upravo), Zvone Miklavič je sodeloval do leta 1968, a Olga Janša je pričela sodelovati z letnikom 1971. Z letnikom 1972 se je število uredniškega odbora povečalo na 9 članov: Pavle Blaznik, France Dobrovoljc, Ferdo Gestrin, Tone Ferenc, Olga Janša, Božo Otorepec, Jože Šorn, Sergij Vilfan in Jože Žontar.

Glede na to, da je Kronika glasilo za krajevno zgodovino in je zato gradivo po svoji vsebinski plati specifično, bi ne bilo primerno razvrščati ga po sistemu decimalne klasifikacije, marveč smo ga razdelili po vsebini v devetnajst skupin in le-te v podskupine. Seveda pa segajo nekateri prispevki s svojo vsebino v dve obdobji in na dve ali celo več področij, zato smo pri njihovem razvrščanju upoštevali glavno tematiko prispevka in ga tako dali samo v eno skupino. Ob tem smo upoštevali tudi praktičnost, ki naj bi povečala uporabnost kazala. Tako smo ocenile in poročila o zbornikih z raznovrstno vsebino, o revijah in periodikah uvrstili v XVIII. skupino Revije, periodične publikacije in zborniki, medtem ko smo zbornike z vsebino ene stroke in enega obdobja uvrstili v ustrež-

no skupino. Hkrati je treba pojasniti, da smo uvrstili vse prispevke v rubriki Iz naših revij in Iz naših krajev v skupino I/3a, 3b Bibliografije. Ti prispevki so namreč neke vrste bibliografije, le da so podatki v bibliografskih enotah povezani v stavke (Janez Logar, Uvod v bibliografijo. Ljubljana 1970, str. 43), sicer bi omenjene prispevke kazalo uvrstiti tudi v skupino XVIII Revije, periodične publikacije in zborniki.

Pri bibliografski obdelavi gradiva smo upoštevali sodobna bibliografska pravila, obenem pa smo se zgledovali tudi po novejših delih, kot so Bibliografsko kazalo Ljubljanskega zvana, Zgodovinskega časopisa, Časopisa za zgodovino in narodopisje in še kaj. Enote so uvrščene v skupine in znotraj le-teh po abecednem redu avtorjev, enote istega avtorja pa po kronološkem redu. Omenjeno zaporedje se ne upošteva pri vseh skupinah, tako ne v skupini I/2 Biografije, kjer so bibliografske enote razporejene po abecednem redu oseb, na katere se nanaša biografija. V skupini I/3 Bibliografije, skupini XVI Simpoziji in zborovanja, skupini XVII Uredništvo Kronike (objave in obvestila) velja kronološki red in v skupini XVIII Revije, periodične publikacije in zborniki, ko so enote razporejene po abecednem redu poročil in ocen revij in zbornikov; (čeprav bi zaradi različnih naslovov zbornikov sodil po doslednem abecednem redu drugačen razpored npr. pri Osem sto let Mengša, Četrti Kamniški zbornik).

Pri bibliografskem opisu smo upoštevali tudi gradivo na ovitkih posameznih števil (zvezkov) npr. obvestila uprave ali uredništva Kronike, nismo pa upoštevali inseratov in drugih reklamnih sestavkov. Prav tako smo pri popisu zajeli tudi popravke in dostavke, ki jih je uredništvo po potrebi objavljalo v Kroniki. Na le-te opozarjamo v opombi bibliografske enote prispevka, na katerega se popravek ali dostavek nanaša.

V Kroniki je izhajala tudi priloga, ki je v teku let nosila različne naslove. Od št. 2 leta 1959 je imela naslov Informativni članki z gospodarskega in kulturnega področja ter propagandni oglasi podjetij, od št. 3 leta 1961 Spominski zbornik jubilejnih, slavnostnih in informativnih člankov ter člankov z gospodarskega in kulturnozgodovinskega področja Ljudske republike Slovenije. Dalje od št. 3 leta 1962 Zgodovinski spominski zbornik jubilejnih, slavnostnih in informativnih člankov ter člankov z gospodarskega in kulturnozgodovinskega področja Ljudske republike Slovenije, od št. 1 leta 1964 Gospodarsko zgodovinski spominski zbornik jubilejnih, slavnostnih in informativnih člankov ter člankov s kulturno-zgodovinskega področja Socialistične republike Slovenije. Spričo raznovrst-

nosti gradiva (inserati, razni reklamni sestavki in zgodovinski pregledi nastanka in razvoja tovarn in podjetij ter pregled njihove proizvodnje) smo izbrali pri bibliografskem opisu le tiste prispevke, katerih podatki imajo z vidika krajevne ali gospodarske zgodovine neko vrednost.

Poleg prispevkov v prilogi so zajeti tudi prispevki podobne vsebine, ki so objavljeni v prvih letnikih kar med strokovnim delom zadnje tretjine ali na koncu časopisa s tekočo paginacijo zvezka. Od št. 2 leta 1957 priloge niso paginirane, zato so strani prispevkov pri bibliografskem opisu fingirane. Velika večina prispevkov je nepodpisanih in ker so nekakšna poluradna poročila o tovarnah in podjetjih, imen avtorjev ni bilo moč razrešiti. Vsi ti prispevki so razvrščeni v zadnjo XIX. skupino Dodatek, enote so razporejene kronološko in pod tekočimi številkami, ki sledijo zadnji skupini bibliografskega kazala.

V bibliografskem opisu je ime avtorja napisano s polnim imenom in tiskano polkrepko.* V strokovnem delu Kronike je večina avtorjev podpisala svoje prispevke z imenom in priimkom, nekaj je tudi podpisanih z začetnicami svojega imena in priimka, majhno število prispevkov je anonimnih, medtem ko psevdonimov ni. Razrešene so vse inicialke, prav tako anonimi, bodisi po ustnem viru ali po arhivskem gradivu na upravi Kronike. Vse

* V bibliografski enoti inverzija ni nakazana z vejico.

V bibliografskem kazalu so ocene in poročila ter bibliografske opombe tiskane v nonparellu.

razrešitve, dopolnitve ali morebitni popravki imen in naslovov so postavljeni v oglati oklepaj. Nato sledi podpis avtorja, kakršen je v prispevku. Za dvopičjem je naslov, podnaslov in ime prevajalca. Za piko so v oglatem oklepaju podatki o slikah, ki pa zaradi raznovrstne tehnike nadrobnejše poimenovanje letih ne bi bilo najbolj primerno. Za piko in pomišljajem stoji impresum z navedbo letnika, letnice, številke zvezka in strani, kjer je prispevek objavljen. Naslovi pri poročilih in ocenah knjig in zbornikov so dostikrat za bibliografski opis preobširni, zato smo ohranili le avtorja, kraj in letnico izida. Upoštevali smo tudi zbirko (ker so pogostokrat navedene številke zvezka ali snopiča) in urednike, seveda le v primeru, če so v naslovu navedeni. Izpuščali smo podatke o založbi, izdajatelju (izjemoma smo ga ohranili tam, kjer je povezan z naslovom), številu strani, formatu, prilogah itd.

Nekatere bibliografske enote imajo opombo, ki pojasnjuje oziroma dopolnjuje naslov prispevka ali pa nakaže kratko vsebino. V nekaj primerih so v opombi naslovi prispevkov z nadaljevanji, ki pa se razlikujejo od prvotnega naslova.

Imensko kazalo ne zajema le avtorjev prispevkov iz Kronike, temveč tudi avtorje, omenjene v naslovih poročil in ocenah knjig ter zbornikov, imena urednikov teh del (če so omenjeni v naslovu), imena oseb, o katerih so v prispevku biografije ali nekrologi in druga imena oseb v naslovih. Sledi še krajevno kazalo in stvarno kazalo za bibliografijo v Dodatku.

B. VSEBINSKO KAZALO

I. ZGODOVINSKI VIRI IN NJIHOVA NAHAJALIŠČA

1. ZGODOVINSKI VIRI

a) Viri za starejšo zgodovino

- Höfler Janez:** Starejša gregorijanika v ljubljanskih knjižnicah in arhivih. [S sl.] — XIII/1965, št. 3, str. 164—181. 1
- Kos Janez:** Janez Vajkard Valvasor, Topographia Ducatus Carnioliae Moderna. Spremnna beseda in redakcija Branko Reisp. Ljubljana, München 1970. Faksimilirana izdaja. — XVIII/1970, št. 3, str. 189—190. 2
- Slovenščina v dokumentih skozi stoletja Razstava Arhiva Slovenije ob 25-letnici njegovega samostojnega delovanja. — XIX/1971, št. 2, str. 118—120. 3
- Johann Weichard Valvasor, Die Ehre Des Hertzogthums Crain. Laybach — Nürnberg anno MDCLXXXIX. I. Theil. Faksimilirana izdaja. Ljubljana, München 1970. — XIX/1971, št. 3, str. 182—183. 4
- Franc Anton Steinberg, Gründliche Dachricht von dem in dem Inner-Crain gelegenen Czirknitzer-See. Laybach 1758. Reproducirani ponatis. Heppenheim in Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 3, str. 183—184. 5
- Georg Matthäus Vischer, Topographia ducatus Stiariae Gradec 1681. Reproducirana izdaja izbora. Spremnna beseda in redakcija Ivan Stopar. Ljubljana 1971. — XX/1972, št. 1, str. 56—57. 6
- Marušič Branko:** Le morti violenti o subitane notate da Don Gio: Maria Marussig. A cura di Luigi Ciceri. Società Filologica Friulana. Udine 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 63. 7
- Novak Vilko:** Prekmursko pismo iz leta 1851. [S 3 sl.] — XV/1967, št. 3, str. 174—175. 8
- Reisman Avgust:** Katastralne mape Slovenskih goric iz leta 1824. — II/1954, št. 3, str. 205. 9
- Reisp Branko:** Prva mirovna pogodba v slovenskem prevodu. [Z 1 sl.] — XIII/1965, št. 3, str. 139—141. 10
- Valvasorjeva [Topographia — arcium] topographia Arcium Lambergianarum. [Z 1 sl.] — XIV/1966, št. 3, str. 153—154. 11
- Rozman Franc:** Ksenofon, Anabasis- Kirova vzgoja; prev. Janez Fašalek. Ljubljana 1963. — XII/1964, št. 2, str. 141—142. 12
- Simoniti Primož:** Neznani ljubljanski tisk iz leta 1577 in nekaj podatkov o njegovem avtorju. [S sl.] — XIX/1971, št. 1, str. 14—21. 13
- Šavli Andrej:** Sporna imena krajev v tolminskem urbarju iz leta 1377. — I/1953, št. 2, str. 130—131. 14
- A. Š.: Arhivi pripovedujejo. — I/1953, št. 3, str. 205—206. 15
Sola tolminskega učitelja Petra Kogojca.
- Škafar Ivan:** Jožef Bagáry, Anton Trstenjak in martjanska pogodba iz leta 1643. [Z 1 sl.] — XX/1972, št. 1, str. 39—49. 16
- [Sorn Jožef] J. S.: Zvonimir Kulundžič, Knjiga o knjiži: I. tom — Historija pisama. Zagreb 1957. — V/1957, št. 2, str. 100. 17
- Gradivo za zgodvino Ljubljane v srednjem veku. Izdaja Mestni arhiv ljubljanski. — X/1962, št. 1, str. 62. 18
- Verbič Marija:** Arhivi pripovedujejo. Leto 1553. — I/1953, št. 2, str. 139—140. 19
Kuga. Cerkvena žegnanja na deželi — prepovedana. Preja na vasi. sreljanje na vaseh in nošnja orožja prepovedana. Prepoved hrupnih ženitovanj, krstov in botrovanj.
- [Vilfan Sergij] S. V.:** Novo gradivo iz Brownovega potopisa. [S sl.] — I/1953, št. 1, str. 57—60. 20
- Arhivi pripovedujejo. — I/1953, št. 1, str. 65—68. 21
Prikaz zanimivosti in dogodkov iz gradiva Mestnega arhiva v Ljubljani za leto 1552, 1652, 1752 in 1852.
- V.: Arhivi pripovedujejo. — I/1953, št. 3, str. 205. 22
Iz leta 1653 običaji in nravi meščanov. iz leta 1753 o drobnih zanimivostih v Ljubljani.
- Vrišer Sergej:** Tri ljubljanske fotografije iz 60 let 19. stoletja. Prispevek k slovenski kulturni zgodovini. [S 3 sl.] — XX/1972, št. 3, str. 173—176. 23
- Zontar Jože:** Neznana pisma Žige Zoisa. [Z 2 sl.] — II/1954, št. 3, str. 188—191. 24

b) Viri za novejšo zgodovino (20. stoletje)

- Ferenc Tone:** O objavljanju virov za zgodovino NOB v Sloveniji. (Referat na IV. posvetovanju slovenskih arhivistov v Ptujju 21. in 22. maja 1968). — XVII/1969, št. 2, str. 107—111. 25
- Prunk Janko:** Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji, knjiga 4. Ljubljana 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 123—124. 26

2. BIOGRAFIJE

a) Biografije zgodovinarjev in drugih znanstvenikov

- Teply Bogo:** Prof. Franjo Baš — 60-letnik. [Z 1 sl.] — VII/1959, št. 3, str. 187—188. 27

- Šorn Jože:** In memoriam Franja Baša. [Z 1 sl.] — XV/1967, št. 2, str. 115. 28
- Vilfan Sergij:** Blaznik in krajevna zgodovina. — XI/1963, št. 2, str. 122—123. 29
- Voje Ignac:** Dr. Gregorju Čremošniku v spomin. [Z 1 sl.] — VIII/1960, št. 2, str. 130—132. 30
- Dular Jože:** Janko Jarc — šestdesetletnik. [Z 1 sl.] — XII/1964, št. 1, str. 76—77. 31
- Gestrin Ferdo:** Ob sedemdesetletnici akademika Milka Kosa. [Z 1 sl.] — X/1962, št. 3, str. 190—191. 32
- Grafenauer Bogo:** V spomin Milka Kosa (12. XII. 1892 — 24. III. 1972). [Z 1 sl.] — XX/1972, št. 1, str. 1—2. 33
- [Baš Franjo] B:** Josip Mravljak (7. III. 1892 — 1. XI. 1953). [Z 1 sl.] — I/1953, št. 3, str. 204—205. 34
- Britovšek Marjan:** Ob stoletnici Leninovega rojstva. — XVIII/1970, št. 2, str. 65—70. 35
- [Kranjec] Kranjc S[ilvo]:** Dr. Josip Mal — osemdesetletnik. [Z 1 sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 101—102. 36
- Šedivý Jan:** Slika dr. Antona Murka. [Z 1 sl.] — XVI/1968, št. 2, str. 101. 37
- Glej popravek k tekstu XVI/1968, št. 3, str. 192.
- Blaznik Pavle:** In memoriam dr. Janko Polec. — IV/1956, št. 1, str. 47. 38
- [Šorn Jože] J. S.:** Joseph Ressel 1793—1857, inventor of the vessel screw, forester and economist. Ljubljana 1957. — V/1957, št. 2, str. 99. 39
- J. S.: Vladimir Murko, Josip Ressel, življenje in delo. Ljubljana 1957. Vodniki Tehniškega muzeja Slovenije, VIII. — V/1957, št. 2, str. 99—100. 40
- Kiauta Boštjan:** Ferdinand Schmidt, prvi raziskovalec jamskih živali. [Z 1 sl.] — X/1962, št. 1, str. 54—59. 41
- Bufon Zmago:** Ferdinand Schmidt in slovenski biologi. [Z 2 sl.] — XI/1963, št. 1, str. 60—64. 42
- O Schmidtovi naklonjenosti in strokovnem sodelovanju s Slovenci in ostalimi slovanskimi narodi.
- Mušič Marjan:** Ferdo Seidl o svojem življenju in delu. V jubilejnem letu Seidlovega vzornika Charlesa Darwina priredil Marjan Mušič. [S sl.] — IX/1961, št. 1, str. 36—54. 43
- Marušič Branko:** Dr. Ivan Slokar (1884—1970). [Z 1 sl.] — XIX/1971, št. 1, str. 47—48. 44
- Kranjec Silvo:** Ivan Vrhovec. (Ob stoletnici rojstva). — I/1953, št. 1, str. 64. 45
- Zorn Tone:** Peter Tosoni, Martin Wutte — Leben und Werk eines Kärntner Historikers, tipkopisna disertacija. Gradec 1966. — XIX/1971, št. 2, str. 125. 46
- Šorn Jože:** Univerzitetni profesor dr. Fran Zwitter — šestdesetletnik. [Z 1 sl.] — XIII/1965, št. 3, str. 206. 47
- b) Drugi življenjepisi**
- Mušič Marjan:** Iz življenja in dela Machovih. [S 3 sl.] — III/1955, št. 3, str. 165—170. 48
- Smole Majda:** Kranjska plemiška rodbina Apfaltrerjev. — XVIII/1970, št. 1, str. 24—27. 49
- Vilfan S[ergij]:** Anton Aškerc — mestni arhivar ljubljanski. [Z 1 sl.] — IV/1956, št. 2, str. 99—107. 50
- Molè R[udolf]:** Aškerčeva stanovanja v Ljubljani. Aškerčeva borba za uradnega slugo. — IV/1956, št. 2, str. 107. 51
- Drobni podatki o pesniku.
- Solar Joža:** Joža Gašperšič. [Z 1 sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 103. 52
- Goršič Francè:** Oglarski mojster Franc Goršič (1836—1898). (Spomini na očeta). — XV/1967, št. 2, str. 103—112. 53
- Šorn Jože:** In memoriam Jožeta Jenka. [Z 1 sl.] — XV/1967, št. 3, str. 193. 54
- In memoriam Zvoneta Miklaviča. [Z 1 sl.] — XVI/1968, št. 1, str. 59—60. 55
- Šedivý Jan:** Martin Miklošič — neznani narodni buditelj. — XV/1967, št. 2, str. 113—114. 56
- Jenko Jože:** Jurij Mušič. [Z 1 sl.] — XV/1967, št. 1, str. 59. 57
- [Dobrovoljc Francè] F. D.:** Ob grobu našega sodelavca Rafaela Ogrina. — XIV/1966, št. 2, str. 132. 58
- Ogrin Rafael:** Felice Salimbeni. — VIII/1960, št. 2, str. 129. 59
- Uršič Milena:** O zdravniku Florijanu Sentimerju. — III/1955, št. 2, str. 114—116. 60
- Pivec — Stelè Melita:** Konrad Stefan. Kustus ljubljanske licealne knjižnice. 1897—1909. — VI/1958, št. 2, str. 93—95. 61
- O njegovem imenovanju in delu.
- Ludvik Dušan:** Paolo Vida. — XIV/1966, št. 3, str. 194—195. 62
- c) Druge življenjepise glej pod ustreznimi obdobji in panogami**
- 3. BIBLIOGRAFIJE**
- a) Poročila o zgodovinskih prispevkih v slovenskem časopisju v rubriki Kronike Iz naših revij**
- Smole Majda:** Iz naših revij — I/1953, št. 1, str. 73—74. 63
- Iz naših revij. — I/1953, št. 2, str. 145—147. 64
- Iz naših revij. — I/1953, št. 3, str. 208—211. 65
- Iz naših revij. — II/1954, št. 1, str. 62—65. 66
- Iz naših revij. — II/1954, št. 2, str. 137—140. 67
- Iz naših revij. — II/1954, št. 3, str. 211. 68
- Iz naših revij. — III/1955, št. 1, str. 53. 69
- Iz naših revij. — III/1955, št. 3, str. 188—190. 70
- b) Poročila o prispevkih krajevne zgodovine v slovenskem časopisju v rubriki Kronike Iz naših krajev**
- [Baš Franjo] B.:** Iz naših krajev. (1. VII. — 30. IX. 1952). — I/1953, št. 1, str. 75—77. 71
- [Otorepec Božo] O.:** Iz naših krajev. (1. XI. 1952 — 31. III. 1953). — I/1953, št. 2, str. 147—150. 72
- O.: Iz naših krajev. (1. IV. — 31. VII. 1953). — I/1953, št. 3, str. 211—215. 73
- O.: Iz naših krajev. (1. VIII.—31. XII. 1953). — II/1954, št. 1, str. 66—70. 74
- O.: Iz naših krajev. 1. I. — 30. IV. 1954. — II/1954, št. 2, str. 142—143. 75

- [Sorn Jože] J. S.: Iz naših krajev. 1. V.—31. VIII. 1954. — II/1954, št. 3, str. 212—213. 76
 — J. S.: Iz naših krajev. (1. IX.—31. XII. 1954). — III/1955, št. 1, str. 54—55. 77

c) Druge bibliografije

Dobrovoljc Francè: Nov dostavek k Cankarjevi bibliografiji. — II/1954, št. 1, str. 53—54. 78

Rozman Franc: Anton Scherer: Südosteuropa-Dissertationen 1918—1960. Eine Bibliographie deutscher, österreichischer und schweizerischer Hochschulschriften, Graz—Wien—Köln 1968. — XVIII/1970, št. 2, str. 124—125. 79

4. ARHIVI, BIBLIOTEKE IN MUZEJI

a) Arhivi

Kos Janez: Sodobni arhivi. Razstava v Arhivu Slovenije (2. april do 6. maj 1968). — XVI/1968, št. 3, str. 188. 80

— Arhivi. Od pisarne do zakladnice zgodovine. Knjižico sta napisala in uredila Sergij Vilfan in Jože Zontar, Ljubljana 1967. — XVI/1968, št. 3, str. 191—192. 81

— Pogled v slovenske fototeke. — XVII/1969, št. 1, str. 44—47. 82

— Arhivi v Sloveniji. Sestavila in uredila s sodelovanjem arhivov Jože Zontar in Sergij Vilfan. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 58. 83

Ludvik Dušan: Eggenbergi in eggenberški arhivi. — XIX/1971, št. 2, str. 77—81. 84

Maček Jože: Petindvajset let Arhiva Slovenije. — XVIII/1970, št. 3, str. 175—177. 85

Mlinarič Jože: Usoda arhiva cistercijanske opatije Kostanjevice. [S' sl.] — XX/1972, št. 3, str. 145—153. 86

Nemanič Ivan: Filmski oddenek pri Arhivu Slovenije. — XVII/1969, št. 3, str. 184—185. 87

Sorn Jože: [Sestdeset] 60 let Mestnega arhiva ljubljanskega. S sodelovanjem kolektiva ustanove sestavil dr. Sergij Vilfan. Ljubljana 1959. Publikacije Mestnega arhiva ljubljanskega — Poročila in pregled gradiva, zv. 1. — VIII/1960, št. 2, str. 136. 88

— Vodnik po arhivih Slovenije. Ljubljana 1965. — XIV/1966, št. 2, str. 128. 89

Vilfan Sergij: Sedemdeset let Mestnega arhiva ljubljanskega. — XVI/1968, št. 3, str. 161—164. 90

Vončina Anton: Arhiv gradbenih spisov v Mariboru. — II/1954, št. 1, str. 55—56. 91

— Gradbena fototeka. [S sl.] — III/1955, št. 3, str. 183—184. 92

Žontar Josip: Arhiv poveljstva armadne skupine maršala Svetozarja Borojeviča. [Z 2 sl.] — IV/1956, št. 1, str. 39—47. 93

Žontar Jože: Deželni arhiv v Ljubljani pred letom 1918. — XVI/1968, št. 3, str. 151—160. 94
 Priprave za ustanovitev. Delovanje arhiva.

— Načrti za ustanovitev državnega arhiva v Ljubljani pred prvo svetovno vojno. — XVII/1969, št. 1, str. 24—27. 95

b) Biblioteke

Smole Majda: Prispevek k zgodovini biblioteške službe v začetku minulega stoletja. — XVIII/1970, št. 1, str. 47. 96

c) Muzeji in spomeniško varstvo

[Baš Franjo] B.: Kovaški muzej v Kropi. — I/1953, št. 2, str. 144. 97
 Opis muzeja.

— B.: (Vilhar Srečko). Slovenci ob Jadranu. Zgodovinska razstava v Kopru 29. X.—29. XI. 1952. Koper 1952. — I/1953, št. 2, str. 150. 98

— B.: Tehniški muzej na Jesenicah. — I/1953, št. 3, str. 207—208. 99
 O ustanovitvi muzeja.

Baš Angelos: Zbirka gotske in renesančne noše v ljubljanskem Mestnem muzeju. — IV/1956, št. 2, str. 109—110. 100

Bolta Lojze: Mestni muzej v Celju. [Z 1 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 97—99. 101
 O ustanovitvi in delu.

Boltin Elica in Kovič Breda: Mestni muzej v Piranu. — V/1957, št. 1, str. 49. 102
 O ustanovitvi muzeja in zbirkah.

Dular Jože: Belokranjski muzej v Metliki. — II/1954, št. 3, str. 209—210. 103

Fister Majda: Ob razstavi »Rezljana vrata v Tuhijski dolini« [Z 2 sl.] — XX/1972, št. 2, str. 110—111. 104

Gašperšič Jože: Nastanek in delo kovaškega muzeja v Kropi. [Z 2 sl.] — VII/1959, št. 1, str. 54—55. 105

Gorišek Doroteja: Muzej v Škofji Loki. [Z 1 sl.] — III/1955, št. 2, str. 118—122. 106

Granda Stane: Prazgodovina Novega mesta. (Arheološka razstava. Dolenjski muzej v Novem mestu 2. 9. do 30. 11. 1971). — XIX/1971, št. 3, str. 181. 107

Gumilar Franc: Delo in razvoj Mestnega muzeja v Ptujju po osvoboditvi. — I/1953, št. 2, str. 140—141. 108

Hojan Tatjana: Razstava »Slovenska šolska knjiga ob 200-letnici uradnih šolskih tiskov.« — XX/1972, št. 3, str. 178—179. 109

Jagodič Marija: Etnografski muzej v Ljubljani. [S 3 sl.] — III/1955, št. 3, str. 185—186. 110
 O ustanovitvi in delu.

Jarc Janko: Dolenjski muzej v Novem mestu. [S 3 sl.] — II/1954, št. 1, str. 59—60. 111
 O ustanovitvi in delu.

— Dolenjski muzej v Novem mestu. [S sl.] — VI/1958, št. 3, str. 149—151. 112
 O dejavnosti muzeja.

Jug Jurij: Nastanek in delo Muzeja slovenskih premogovnikov v Velenju. [S 3 sl.] — XV/1967, št. 1, str. 60—62. 113

Klopčič France: Razstava »Oktobrska revolucija in delavsko gibanje na Slovenskem 1. 1917—1920«. [Z 2 sl.] — V/1957, št. 3, str. 155—158. 114

Knez Tone: Arheološki oddenek Dolenjskega muzeja 1920«. [Z 2 sl.] — VI/1958, št. 3, str. 152. 115

— Dolenjski muzej in njegove zbirke — XVIII/1970, št. 3, str. 173—175. 116

Kobe-Arzenšek Katarina: Tehniški muzej Slovenije. [S sl.] — XVII/1969, št. 1, str. 38—43. 117
 O zgodovinskem pregledu, ustanovitvi in dejavnosti muzeja.

- Razstava »Prvi tekstilni industrijski obrati na Slovenskem« [S sl.] — XVII/1969, št. 1, str. 50—54. 118
- Koren Vlasta:** Pokrajinski muzej za Pomurje. [S sl.] — VIII/1960, št. 1, str. 60—63. 119
- Zbirke Pokrajinskega muzeja za Pomurje v Murski Soboti. [S sl.] — XVI/1968, št. 3, str. 181—186. 120
- [Leban Vladimir] L. V.:** Zemljepisni muzej Slovenije. — IV/1956, št. 3, str. 179. 121
- Logar Srečko:** Mestni muzej v Idriji. — IV/1956, št. 1, str. 50—51. 122
- Mal Josip:** Marginalije ob ljubljanskem Mestnem muzeju. — I/1953, št. 1, str. 78—79. 123
O ustanovitvi in delu.
- Muzeji in zgodovina. — II/1954, št. 2, str. 136—137. 124
- Ostane France:** Slovenski šolski muzej. [Z 1 sl.] — VII/1959, št. 3, str. 189—190. 125
O ustanovitvi in delu.
- [Otošec Božo] O.:** Varstvo spomenikov V. 1953—1954. Glasilo Zavoda za spomeniško varstvo LRS. Ljubljana 1955. — IV/1956, št. 2, str. 112—113. 126
- O.: Stane Gabrovec, Najstarejša zgodovina Dolenjske. Vodnik po arheoloških zbirkah muzejev v Novem mestu, Brežicah in Metliki. Novo mesto 1956. — IV/1956, št. 3, str. 180—181. 127
- O.: Jože Gašperšič, Vigenjc. Vodnik po zgodovinskih žebeljarskih kovačnicah v Kamni gorici, Kolnici, Kropi in Zeleznikih. Vodniki Tehniškega muzeja Slovenije, VII. Ljubljana 1956. — V/1957, št. 1, str. 51. 128
- Pahor Miroslav:** Priprave za slovenski Pomorski muzej. [Z 2 sl.] — V/1957, št. 3, str. 158—160. 129
- Pavlič Slavica:** [Slovenski šolski muzej.] — XI/1963, št. 2, str. 123—124. 130
Pomen muzeja.
- [Potušek Elica] P. E.:** Delo in razvoj Notranjskega muzeja v Postojni. [Z 2 sl.] — III/1955, št. 1, str. 51—53. 131
- Reisp Branko:** Prirejanje zgodovinskih razstav. — XIV/1966, št. 2, str. 100—105. 132
- Rutar Marija:** Tolminski muzej. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 125—127. 133
O ustanovitvi in delu.
- Spinčič Ivo:** Urbanistična načela za direktivni načrt Ljubljane. — I/1953, št. 3, str. 203—204. 134
- Stanič Nataša:** Nicolaus Perottus, Rudimenta grammatices. (Opis inkunabule, ki jo hrani Slovenski šolski muzej). [Z 2 sl.] — XIV/1966, št. 1, str. 61—67. 135
- Šetine Marjetica:** O razstavi »Zlatarstvo na slovenskem Štajerskem« — XX/1972, št. 1, str. 53—54. 136
- Škaler Stanko:** Posavski muzej v Brežicah. [Z 1 sl.] — II/1954, št. 3, str. 207—209. 137
O dejavnosti muzeja in njegovih zbirkah.
- [Šorn Jože] J. Š.:** Vodniki Tehniškega muzeja Slovenije. — II/1954, št. 3, str. 213. 138
Kratko poročilo o brošurah: Razstava znanstvenih odkritij; Slovenska peč. Vodnik po zgodovinskem plavžu v Dnu nad Kropo; A. Struna, Idrijska »Kamšt«; M. Sušteršič, Gozdarski, lesni in lovski muzej v Bistri.
- J. Š.: Vodnik po Narodni galeriji. Ljubljana 1958. — VI/1958, št. 1, str. 44. 139
- Štukl France:** Varstvo spomenikov XI/1966. Ljubljana 1967. — XVI/1968, št. 2, str. 127—128. 140
- Nova muzejska zbirka v Zeleznikih. — XVIII/1970, št. 1, str. 48—49. 141
- Šumi Nace:** Ob novem predlogu generalnega načrta za Ljubljano [Z 1 sl.] — I/1953, št. 3, str. 201—202. 142
Nekaj pojasnil in pripomb s spomeniško-varstvenega vidika.
- Teplý Bogo:** Pokrajinski muzej v Mariboru 1952. — I/1953, št. 1, str. 72. 143
Poročilo o delu.
- Pokrajinski muzej v Mariboru (1953—1955). — IV/1956, št. 1, str. 48—50. 144
- Urbas T[ončka]:** Nove razstavne zbirke v Pokrajinskem muzeju v Mariboru. — VI/1958, št. 1, str. 43—44. 145
- Vrišer Sergej:** Zbirka vojaških uniform v Pokrajinskem muzeju v Mariboru. [S sl.] — XV/1967, št. 3, str. 166—173. 146
- Zbirka modnih noš v Pokrajinskem muzeju v Mariboru. [S sl.] — XVI/1968, št. 2, str. 91—97. 147
- Ob »Uniformah v zgodovini« — kulturno-zgodovinski razstavi mariborskega pokrajinskega muzeja. [Z 2 sl.] — XVIII/1970, št. 2, str. 121—123. 149
- Zorzut Ludvik:** Goriški muzej. — I/1953, št. 3; str. 206—207. 149
O ustanovitvi in delu muzeja.
- Zwitter Anja:** Lojze Bolta in Vera Kolšek, Stalna arheološka razstava pokrajinskega muzeja v Celju, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, Zbirka vodnikov, 22 zvezek, Ljubljana 1970. — XX/1972, št. 2, str. 121. 150
- Žnidarič Marjan:** Razstava »Štajerska in Koroška v osvobodilnem boju«. — XX/1972, št. 3, str. 179—181. 151
- Žontar Majda:** Razstava o gradovih na Gorenjskem. [Z 1 sl.] — XVI/1968, št. 2, str. 124—125. 152

II. SPLOŠNA IN POLITIČNA ZGODOVINA (DELA O VSEH ALI VEČINI OBDOBIJ)

1. SLOVENSKA ZGODOVINA

- Blaznik Pavle:** Gradovi na loškem ozemlju. [S sl.] — I/1953, št. 2, str. 97—102. 153
O nastanku in razmejitvi graščinskih posesti.
- Kos Janez:** Ljubljana (uredila Iv. Bratko in M. Maleš) Ljubljana 1964. Gorenjska (Ljubljana 1965). Primorska in Notranjska (Ljubljana 1966). Dolenjska (uredila Fr. Stele in Iv. Bratko, Ljubljana 1967). Zbirka Slovenija. — XVII/1969, št. 1, str. 60. 154
- Branko Božič: Razvoj gasilstva na Slovenskem, Ljubljana 1968. — XVII/1969, št. 3, str. 186—187. 155
- Mal Josip:** Beseda o krajevnem imenoslovju. — XIV/1966, št. 3, str. 184—185. 156

2. ZGODOVINA DRUGIH NARODOV

Juvančič Ivo: Bernhard Wurzer, Die deutschen Sprachinseln in Oberitalien; Bozen, 1969; Franz Tumlir, Das Land Südtirol; München 1971. S časovno kroniko od prazgodovine do 10. 8. 1970; Cristoph Pan, Südtirol als volkskisches Problem; Stuttgart & Wien 1971. Zbirka »Ethnos«, št. 9 (Oris južnotirolske etnociologije). — XX/1972, št. 2, str. 117—121. 157

Mal Josip: Mathilde Uhlirz, Handbuch der Geschichte Oesterreich — Ungarns. 1 Band — 1526, 2 neubearbeitete Auflage 1963. — XIII/1965, št. 3, str. 207—208. 158

[Rozman Franc]: Isabel Barclay, Odkrivanje sveta. Zbirka »Kultura in zgodovina«. Ljubljana 1962. — XI/1963, št. 2, str. 127—128. 159

III. NAJSTAREJŠA ZGODOVINA IN ARHEOLOGIJA

1. PRAZGODOVINA EVROPSKIH LJUDSTEV

Knez Tone: Iz najstarejše zgodovine Novega mesta. [S sl.] — XVI/1968, št. 1, str. 16—31. 160

— Halštatske gomile v Novem mestu. [S sl.] — XVIII/1970, št. 1, str. 11—20. 161

— Nove situlske umetnine. Ob figuralnih situlah iz Novega mesta. [S sl.] — XX/1972, št. 2, str. 65—75. 162

Knific Timotej: Arheološka najdišča v Kranju [S sl.] — XIX/1971, št. 2, str. 70—76. 163

Pahič Stanko: Žarno grobišče na Pobrežju pri Mariboru. [Z 2 sl.] — I/1953, št. 2, str. 141—144. 164

2. RIMSKA (IN GRŠKA) ZGODOVINA IN ARHEOLOGIJA

Arko Dragotin: Vprašanje amfiteatra v Emoni. [S 3 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 96. 165

Curk Iva: Iz najstarejše zgodovine Sevnice. [Z 1 sl.] — XVII/1969, št. 3, str. 139—140. 166

Klemenc J[osip]: Kaj nam govore Šempetrski nagrobniki? [S sl.] — II/1954, št. 3, str. 167—171. 167

Kos Janez: Ljudmila Plesničar, Jakopičev vrt, 14. knjižica zbirke vodnikov Kulturni in naravni spomeniki Slovenije. Ljubljana 1968. — XVII/1969, št. 3, str. 187. 168

Mikl Iva: Novo odkriti spomenik rimskega materinskega božanstva v Ptujju. [Z 2 sl.] — X/1962, št. 3, str. 187—189. 169

— O podobi in zgodovini rimskega Ptujja. — XII/1964, št. 1., str. 74—75. 170

Mikl-Curk Iva: Rekonstrukcija podobe antičnega Ptujja. — XVI/1968, št. 2, str. 77—79. 171

— Prispevek k poznavanju rimskih vodnih poti pri nas [Z 2 sl.] — XVI/1968, št. 2, str. 80—82. 172

[Otošec Božol O.]: Jaro Sašel, Vodnik po Emoni. Ljubljana, 1955. — III/1955, št. 3, str. 190. 173

Plesničar-Gec Ljudmila: Bronasta statueta Venerne iz Emonske insule XXIX. [Z 2 sl.] — XI/1963, št. 2, str. 115—117. 174

— Severna emonska vrata pod traso Titove ceste v Ljubljani. [S sl.] — XII/1964, št. 1, str. 67—73. 175

— Novo odkrita rimska plastika v Emoni. [S sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 98—101. 176

— Nekaj zgodovinskih podatkov o Slovenskem Primorju v rimski dobi in antični situs Egide. — XIV/1966, št. 1, str. 68—72. 177

Šašel A[nčka]: O rimskem obdobju na Slovenskem. [S 3 sl.] — II/1954, št. 1, str. 21—24. 178

Šašel Jaro: Zagrad pri Prevaljah. Rimsko grobišče. [S sl.] — I/1953, št. 1, str. 15—23. 179

— Donesek k zgodovini Prekmurja v starem veku. [S sl.] — III/1955, št. 1, str. 40—49. 180

— O najstarejšem napisu iz Emone. [Z 2 sl.] — III/1955, št. 2, str. 110—113. 181

— Severovzhodne italške zapore v antiki. [S 3 sl.] — IV/1956, št. 2, str. 86—93. 182
Ob prikazu arheološko-zgodovinskega pomena italškega zapornega židovja tudi o dosedanem raziskovanju le-tega.

— Kipi in reliefi iz Emone. [S sl.] — VI/1958, št. 1, str. 1—12. 183

— Prispevki za zgodovino rimskega Iga. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 117—123. 184

— [Tisoč sedem sto sedem] 1707 let star napis iz Emone. [Z 2 sl.] — IX/1961, št. 1, str. 55—58. 185

— K zgodovini ptujskega gradu v arheoloških obdobjih in nekaj novih najdb na zahodnem vnožju. [S sl.] — IX/1961, št. 2, str. 120—128. 186

— Ljubljanski grad v starem veku. [S sl.] — X/1962, št. 2, str. 112—116. 187

— Pomen raziskovanja rimskih cest za politično, upravno in kulturno zgodovino. [Z 1 sl.] — XX/1972, št. 3, str. 139—144. 188

[Sorn Jož] J. S.: Zgodovina Ljubljane. Prva knjiga: Geologija in arheologija. — IV/1956, št. 1, str. 52. 189

— T. Knez — P. Petru — S. Skaler, Municipium Flavium Latobicorum Neviudunum. Opis antičnega mesta in njegove predzgodovine. Novo mesto 1961. — X/1962, št. 2, str. 128. 190

3. ARHEOLOGIJA SREDNJEGA VEKA

Slabè Marijan: Poskus prikaza materialnih dokazov iz časa preseljevanja narodov (5. in 6. stol.) v SR Sloveniji. — XX/1972, št. 2, str. 76—81. 191

Smole Emil: Koprsko obzidje, Mudina vrata in Levji grad. [S sl.] — V/1957, št. 1, str. 26—38. 192

Šašel Jaro: Problemi naseljevanja vzhodno-alpskih Slovanov. [Z 1 sl.] — XX/1972, št. 1, str. 3—6. 193

IV. SREDNJI VEK

1. SLOVENSKE DEŽELE V SREDNJEM VEKU

- Fodor Henrik:** Iz zgodovine Porabskih Slovencev. (Prevedel iz rokopisa Vilko Novak). [Z 1 sl.] — XII/1964, št. 1, str. 1—9. 194
- Grafenauer Bogo:** Pomen ustoličenja koroških vojvod v slovenski zgodovini in njegova problematika [S 3 sl.] — I/1953, št. 2, str. 111—119. 195
- Poglavitne poteze slovenskega zgodovinskega razvoja in položaja. — XVI/1968, št. 3, str. 129—136. 196
- Karantanija in njena dvakratna vloga v oblikovanju slovenske narodne zavesti.
- Habjan Vlado:** Celjsko-avstrijska vojna od leta 1438 do 1443 ali vojna za Ljubljano in Istro. (Odlomek iz rokopisa I. knjige: Državnostni kneževini Celjanov in Goriških ter podeželski panti. [S sl.] — XIX/1971, št. 3, str. 137—148. 197
- Koropec Jože:** Slovenjebistriški svet v XIV. in XV. stoletju. [S sl.] — XIII/1965, št. 3, str. 156—164. 198
- Srednjeveški Pohorski dvor. — XVIII/1970, št. 2, str. 76—79. 199
- Mal Josip:** Stjepan Antoljak, Hrvati u Karantaciji. Prilog seobi Hrvata iz Dalmacije u prekosavske krajeve u 7. stoljeću. (Godišen zbornik filoz. fak. univ. Skopje 1956 knjig. 9. — VIII/1960, št. 1, str. 63—64. 200
- Vera Raupach, Probleme der älteren slowenischen Geschichte (mit besonderer Berücksichtigung der Arbeiten von Prof. Hauptmann und J. Mal). — Inaugural- Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der philosophischen Fakultät der Universität zu Graz 1942. — VIII/1960, št. 2, str. 136 201
- Slika koroškega ustoličenja v londonskem rokopisu. [Z 2 sl.] — XI/1963, št. 2, str. 65—72. 202
- Mor Carlo Guido:** Pohod kralja Alboina (568—570). Prevod [Vilfan Marija] M. V. — XVII/1/1969, št. 1, str. 9—14. 203
- Pirkovič Ivo:** K topologiji freisinških posesti na Dolenjskem. — IX/1961, št. 3, str. 174—181. 204
- Reisp Branko:** Leta 1499 omenjena krajevna imena v Kamniških Alpah. — XI/1963, št. 2, str. 111—113. 205
- Vilfan Sergij:** Slike iz Brkinov. Zgodovinske slike Brkinov. [S sl.] — I/1953, št. 2, str. 120—130. 206
- Vodopivec Peter:** Miroslav Pahor: »Socialni boji v občini Piran od XV. do XVIII. stoletja«. Ljubljana. Piran 1972. — XX/1972, št. 3, str. 187—188. 207
- Zelko Ivan:** Soboški jobagioni. — IX/1961, št. 3, str. 160—164. 208
- Izvor in njihov pomen v fevdalni družbi.
- Zemljišče Belmura. [S sl.] — XI/1963, št. 3, str. 167—178. 209
- Obseg zemljišča. Fevdniki zemljišča Belmure. Petanjci — otočno ozemlje. Izvor in pomen imena Belmura.
- Krog in Buzinci. [S sl.] — XII/1964, št. 1, str. 49—55. 210
- O cerkveni desetini, zemljiški gosposki v srednjem in v novem veku, o kolonizaciji v srednjem veku v Krogu in o krajevnom imenu in naselju Buzinci.

V. ZGODOVINA OD 16. DO 18. STOLETJA

1. SLOVENCİ

- Baš Franjo:** Ptujski grad in njegova okolica v novem veku. [S 3 sl.] — I/1953, št. 3, str. 171—176. 211
- Jelinčič Zdravko:** Črna smrt v Gorici leta 1682. Iz dnevnika Ivana Marije Marušiča. [S sl.] — II/1954, št. 2, str. 115—121. 212
- Kos Janez:** Slava Vojvodine Kranjske. Izbor, Janez Vajkard Valvasor. Iz Valvasorjevega berila dr. Mirka Rupla izbral, spremno besedo in opombe napisal ter uredil Branko Reisp. Ljubljana 1968. — XVI/1968, št. 3, str. 191. 213
- Mirko Rupel, Valvasorjevo berilo. Druga izpopolnjena izdaja, uredil Branko Reisp. Ljubljana 1969. — XVII/1969, št. 3, str. 187. 214
- Ludvik Dušan:** Zdravnik komedijant von Aichenberg — XVIII/1970, št. 3, str. 150—152. 215
- Nekaj novih podatkov o Aichenbergovem komedijanstvu.
- Marušič Branko:** Ivan Maria Marušič (1641—1712). [S sl.] — XII/1964, št. 2, str. 120—127. 216
- Smole Majda:** Kuga na Kranjskem v XVI. stoletju. — V/1957, št. 2, str. 97—98. 217
- Sedivý Jan:** Mirko Rupel, Primus Truber, Leben und Werk des slowenischen Reformators. Deutsche Übersetzung und Bearbeitung von Balduin Saria. — Südosteuropa — Schriften. 5 Band. München 1965. — XV/1967, št. 2, str. 116—117. 218
- Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen. Begründet von Rudolf Trofenik. — I. Band. — Abhandlungen über die slowenische Reformation. München 1968. — XVII/1969, št. 1, str. 62—63. 219
- Sorn Jože:** Ljubljana in kmečki upor v letu 1635 [Z 2 sl.] — III/1955, št. 1, str. 22—25. 220
- Umek Ema:** Kuga na Štajerskem v letih 1679—1683. [S 3 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 80—84. 221
- Verbič Marija:** Upor idrijskih podložnikov leta 1627. — XVIII/1970, št. 3, str. 147—149. 222
- Vilfan Sergij:** Koprski glavar Slovanov v avstrijsko-beneški vojni 1508—1516. [S sl.] — II/1954, št. 1, str. 24—29. 223

VI. ZGODOVINA 18. IN PRVE POLOVICE 19. STOLETJA (DO VKLJUČNO 1849)

1. SLOVENCİ

- Dular Jože:** Navratilov Zapis iz leta 1849. [S sl.] — III/1955, št. 2, str. 99—109; št. 3, str. 176—179. 224
O Janezu Navratilu roj. 5. marca 1825 in Zapisu.
- Grafenauer Bogo:** Veliki tolminski kmečki punt. [S sl.] — II/1954, št. 2, str. 81—89. 225
- Marušič Branko:** Elio Apih, La società triestina nel secolo XVIII. Giulio Einaudi Editore, 1957. — VII/1950, št. 2, str. 128. 226
- Pivec Stelè-Melitta:** Vodnik leta 1834 o Sloveniji. — IX/1961, št. 3, str. 187—190. 227
Glej dostavek k tekstu X/1962, št. 1, str. 64.
- Reisp Branko:** Francoska revolucija, Napoleon in Slovenci. Ob 175-letnici začetka francoske revolucije. [Z 2 sl.] — XII/1964, št. 3, str. 200—204. 228
- Smole Majda:** Podložniki in vojaška služba v rezerzijanski dobi. [Z 2 sl.] — IV/1956, št. 1, str. 21—24. 229
- Šedivý Jan:** Prispevek o revolucionarnih dogodkih na vzhodnem Slovenskem leta 1848. — IX/1961, št. 3, str. 190. 230

- Nekaj neznanih narodnih buditeljev na Štajerskem. — XV/1967, št. 3, str. 183—191. 231
O Martinu Kavčiču, dr. Lovru Vogrinu, Tončki Stupca.
- Od kod Raičev psevdonim Sekoloski? — XVI/1968, št. 3, str. 150. 232
- Šorn Jože:** Merkantilist Franc Rakovec — Reigersfeld (1697—1760). — III/1955, št. 2, str. 81—87. 233
- Tancik Ferdinand:** Ob 150-letnici vojnih operacij 1813—1814 v mejah ilirskih provinc. [S sl.] — XI/1963, št. 3, str. 185—192; XII/1964, št. 1, str. 37—48. 234
- Umek Ema:** Usmerjenost publikacij kranjske kmetijske družbe v letih 1770 do 1779. — XV/1967, št. 3, str. 149—151. 235
- Valenčič Vlado:** Župljani Trnovega pri Ilirski Bistrici zoper laške župnike v XVIII. stoletju. [Z 2 sl.] — VI/1958, št. 1, str. 39—42. 236
- Žontar Jože:** Upor podložnikov gospodstva Brda pri Kranju v letih 1781—1783. [Z 2 sl.] — IV/1956, št. 1, str. 24—29. 237

VII. OBDOBJE OD 1850 DO 1914

1. SLOVENCİ

- Andonovski H[risto] G.:** Nekaj prispevkov k odmevu makedonske ilindenske vstaje med Slovenci. [Z 2 sl.] — II/1954, št. 3, str. 201—204. 238
- Fischer Jasna:** Opis kronologije delavskega gibanja na Slovenskem 1867—1968. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 185—186. 239
- France Železnikar in pariška komuna. — XIX/1971, št. 3, str. 158—162. 240
- Golouh Rudolf:** Iz zgodovine delavskega gibanja v Ljubljani. — I/1953, št. 1, str. 46—49. 241
- O prvem slovenskem delavskem listu. [Z 2 sl.] — IV/1956, št. 2, str. 57. 242
- Janša Olga:** Agitacija »Novic« za preseljevanje Slovencev v Srbijo v letu 1865 in 1866. — X/1962, št. 3, str. 185—187. 243
- Kolera na Kranjskem leta 1855. — XII/1964, št. 1, str. 60—64. 244
- Branko Marušič, Začetki slovenskega časnikarstva na Goriškem; Fran Vatovec, Casnikarski fenomen: goriška »Soča«. Trst 1971. — XIX/1971, št. 3, str. 184. 245
- Kermauner Dušan:** O prvi stavki in o razmerah na Jesenicah pred začetkom političnih bojev. [S 3 sl.] — IV/1956, št. 1, str. 1—6. 246
- Prvi slovenski socialnodemokratski list »Novi čas«. [S sl.] — IV/1956, št. 2, str. 60—67, št. 3, str. 121—131. 247
- Drugi slovenski socialdemokratski list. [Z 1 sl.] — X/1962, št. 2, str. 80—90. 248
- Kobè — Arzenšek Katarina:** Pregled zgodovine Rdečega križa na Kranjskem. [S sl.] — XIV/1966, št. 1, str. 53—61. 249

- Koželj Ivanka:** Fran Zwitter, Nacionalni problemi v habsburški monarhiji. Ljubljana 1962. — XI/1963, št. 2, str. 126. 250
- Krovsky Rudi:** Ilegalni tisk v delavskem gibanju v Ljubljani okrog osemdesetih let prejšnjega stoletja. [S sl.] — II/1954, št. 1, str. 6—20. 251
- Stavke ljubljanskega delavstva v letih 1871—1874 in ustanovitev prvih sindikatov v Ljubljani. [S sl.] — III/1955, št. 3, str. 150—159. 252
- Marušič Branko:** Laura Kraker; L'attività giornalistica di Domenico de Manzoni. Trieste 1962. — X/1962, št. 3, str. 191—192. 253
- Ob stoletnici »Goriškega oglednika« [S sl.] — XI/1963, št. 2, str. 101—106. 254
Oris prvega časnika na Goriškem.
- »Domovina« (1867—1869). [S 3 sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 48—64; št. 3, str. 127—139. 255
Oznaka in vloga časnika.
- Melik Vasilij:** Slovenski tabori. — XVI/1968, št. 2, str. 65—76. 256
- Pariška komuna v sočasnem slovenskem tisku. — XIX/1971, št. 1, str. 1—7. 257
- Vplivi in odmevi pariške komune med Slovenci. — XIX/1971, št. 2, str. 65—69. 258
- Orožen Janko:** Donesek k zgodovini delavskega gibanja v naših premogovnih revirjih (Martin Terpotitz in prvi maj.) — XV/1967, št. 3, str. 176—179. 259
- Rozman Franc:** Dušan Bole, Razvoj delavskega gibanja do prve svetovne vojne. Zbirka »Delavska univerza«. Ljubljana 1963. — XI/1963, št. 2, str. 127. 260
- Stoletnica Slovenske čitalnice v Solkanu 1867—1967. Zbral in uredil Branko Marušič. Nova Gorica 1967. — XVII/1969, št. 1, str. 63. 261

- Milan Subarić in njegovo socialistično delovanje. — XX/1972, št. 2, str. 97—100. 262
- Ševidy Jan:** Borba za šentiljsko trdnjavo. [S sl.] — XVII/1969, št. 2, str. 92—101. 263
Oris političnih in narodnostnih bojev od 1886 leta dalje.
- Škafar Ivan:** Dve ohranjeni pismi Božidarja Raiča Jožefu Borovnjaku. [S 3 sl.] — XVIII/1970, št. 1, str. 39—43. 264
- Gaborjevo pismo upravi Slovenskega gospodarja leta 1876. [Z 1 sl.] — XVIII/1970, št. 2, str. 83—88. 265
- Šorn Jože:** Nekateri revolucionarni dogodki na vzhodnem Slovenskem leta 1948. [Z 1 sl.] — VIII/1960, št. 1, str. 53—56. 266
- Stavka ljubljanskih stavbnih in mizarских delavcev v maju 1902. [S sl.] — XV/1967, št. 3, str. 121—128. 267
- Valenčič Vlado:** Ljubljanski protinemški odmevi turnarskih dogodkov. — X/1962, št. 2, str. 117—125. 260
- Vatovec Fran:** Zgodovinski pomen goriške »Soče« (1871—1915). Razmišljanja ob 100-letnici njenega pojava. — XIX/1971, št. 1, str. 22—29. 269
- Vodopivec Peter:** Črne koze na Kranjskem in v Ljubljani v letih 1873/74. — XX/1972, št. 2, str. 92—96. 270
- Zorn Tone:** Prizadevanja za uveljavitev slovenskega uradovanja v Podjuni v 90. letih preteklega stoletja. — XIX/1971, št. 1, str. 45—46. 271

VIII. OD ZAČETKA PRVE DO ZAČETKA DRUGE SVETOVNE VOJNE

1. SLOVENCİ

- Čermelj Lavo:** Ob petdesetletnici požiga Narodnega doma v Trstu. [S 3 sl.] — XVIII/1970, št. 2, str. 97—104. 272
- Felaher Julij:** Slovenska zahodna Ziljska dolina v prevratnih dneh v letih 1918—1919. Zgodovinska resnica o 24. novembru 1918 v Št. Stefanu. — XVI/1968, št. 2, str. 114—120. 273
- Kermauner Dušan:** Ustanovitveni manifest »Delavske socialistične stranke za Slovenijo« z dne 3. marca 1920. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 57—65. 274
- Klopčič France:** Ustanovitev komunistične partije v Zagorju. (Poglavje iz prispevka za Zagorski zbornik) — VII/1959, št. 1, str. 1—4. 275
- Slovenci v oktobrski revoluciji. — XV/1967, št. 2, str. 65—69. 276
- Kobè-Arzenšek Katarina:** Slovenski Rdeči križ v stari Jugoslaviji 1918—1941. — XIV/1966, št. 2, str. 106—109, št. 3, str. 186—193. 277
Prvo nadaljevanje ima naslov Rdeči križ na osvobojenem ozemlju.
- Kos Janez:** Roman Gospodin Franjo in razpust Slovenske matice. — XIV/1966, št. 1, str. 11—14. 278
- Železničarska stavka aprila leta 1920. (Oris). — XVI/1968, št. 1, str. 1—15. 279
- Kresal France:** Delavski zaupniki v stari Jugoslaviji. — XVII/1969, št. 3, str. 180—183. 280
- Stanovanjska zaščita in gradnja stanovanj v važnejših delavskih središčih v Sloveniji od leta 1918 do 1930. — XVIII/1970, št. 2, str. 105—112. 281
- Mušič Jurij:** Z drugo stopnjo slovenskega planinskega polka v borbi za Korotan. (Ob štiridesetletnici.) [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 103—106. 282
- Boji za Gorico. (1915—1916). [S sl.] — VIII/1960, št. 3, str. 200—204. 283
- Ognjeni krst slovenskih fantov 1914. (Ob petdesetletnici.) [S sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 84—93. 284
- Obramba na Soči v letih 1915—1917. (Ob petdesetletnici.) [S sl.] — XIV/1966, št. 1, str. 36—52; št. 2, str. 110—123; št. 3, str. 173—184. 285
- Nečak Dušan:** Pisarna za zasedeno ozemlje. — XX/1972, št. 2, str. 101—106. 286
- »Koroški plebiscit«, razprave in članki, uredili Janko Pleterski, Lojze Ude, Tone Zorn. Ljubljana 1970. — XX/1972, št. 2, str. 115—117. 287
- Položaj na slovenskem Primorju v luči pisarne za zasedeno ozemlje od novembra 1918 do novembra 1920. — XX/1972, št. 3, str. 158—162. 288
- Prunk Janko:** Škof Jeglič — politik. — XIX/1971, št. 1, str. 30—42; št. 3, str. 169—177. 289
- Regent Ivan:** Utrinki iz neobjavljenih spominov. [S 3 sl.] — II/1954, št. 1, str. 1—6. 290
O socialdemokratskem in komunističnem gibanju v Trstu in na Primorskem.
- Rozman Franc:** Ivan Regent, Spomini. Ljubljana 1967. — XVII/1969, št. 1, str. 63—64. 291
- Stergar Nataša:** Milko Škrap, Uporna mladina. Prispevek k zgodovini borbe slovenske tržaške mladine za narodni obstoj pod fašistično Italijo, Trst 1971. — XX/1972, št. 2, str. 123. 292
- Vodopivec Peter:** Dr. Valentin Inzko, »Koroški Slovenci v evropskem prostoru«, Idejnopolitična študija. Celovec 1970. — XX/1972, št. 1, str. 59—61. 293
- Janko Pleterski, »Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo«, Politika na domačih tleh med vojno 1914—1918 [Ljubljana] 1971. — XX/1972, št. 2, str. 121—123. Glej popravek k tekstu XX/1972, št. 3, str. 189. 294
- Vovko Andrej:** Lavo Čermelj, Med prvim in drugim tržaškim procesom. Ljubljana 1972. — XX/1972, št. 3, str. 189. 295
- Vreča Oton:** Moja udeležba v bojih na severni meji 1918/1919. — XVII/1969, št. 2, str. 104—106. 296
- [Zorn Tone] T. Z.: Lovro Kuhar — Prežihov Voranc, Požganica, Zbrano delo VI, uredil in opombe napisal Drago Druškovič. Ljubljana 1967. — XV/1967, št. 2, str. 118—119. 297
- Nekaj nadrobnosti o delovanju Kärntner Heimatdiensta pred plebiscitom leta 1920 na Koroškem. — XVI/1968, št. 3, str. 165—167. 298
- Iz avstrijsko-jugoslovenskih pogajanj v Celovcu maja 1919. — XVII/1969, št. 1, str. 28—29. 299

- Nemški Volkstag v Velikovcu 9. junija 1918 in gibanje za majniško deklaracijo na južnem Koroškem. — XVII/1969, št. 2, str. 102—103. **300**
- Iz dejavnosti narodnega sveta za Koroško pred plebiscitom v letih 1919—1920. — XVIII/1970, št. 1, str. 44—45. **301**
- Iz problematike jugoslovanske uprave na Koroškem pred plebiscitom leta 1920. — XVIII/1970, št. 2, str. 89—96. **302**
- Iz korespondence dr. Janka Brejca. — XIX/1971, št. 1, str. 43—44. **303**
- Wilhelm Neumann, Kärnten 1918—1919, Ereignisse — Dokumente — Bilder. Klagenfurt 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 63—64. **304**
- Franc Resman, Rod pod Jepo, Celovec 1971. — XX/1972, št. 1, str. 58—59. **305**
- Še nekaj podatkov o kulturni avtonomiji za koroške Slovence v dvajsetih letih. — XX/1972, št. 2, str. 107—109. **306**

2. JUGOSLOVANSKI NARODI MED OBEMA VOJNAMA

- Dobriča Pavel:** Dr. Ivan Ribar, Stara Jugoslavija i komunizam. Zagreb 1967. — XVII/1969, št. 2, str. 122—123. **307**

- Mikuž Metod:** Ob rojstnem dnevu nove in stare Jugoslavije. [Z 1 sl.] — VI/1958, št. 3, str. 105—109. **308**

3. DRUGI NARODI

- Mušič Jurij:** Ob štiridesetletnici razpada bivše avstrijske vojske. — VI/1958, št. 3, str. 146—148. **309**
- Od atentata do ultimata. (Ob petdesetletnici). [S sl.] — XII/1964, št. 2, str. 134—138. **310**
- O diplomatski dejavnosti monarhije po sarajevskem atentatu.
- Rozman Franc:** Alan Bullock, Hitler. Ljubljana 1963. — XII/1964, št. 1, str. 77. **311**
- Vodopivec Peter:** Marjan Britovšek, Revolucionarni idejni preobrat med prvo svetovno vojno (Lenin v boju za tretjo internacionalo), Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 1 str. 55—57. **312**
- Zorn Tone:** Jerzy Koseński, Sprawa przyłączenia Austrii do Niemiec po I wojnie światowej (1918—1922). Poznań 1967 (instytut zahodni). — XIX/1971, št. 1, str. 62—63. **313**
- Nejugoslovanski Nemci v dravski banovini leta 1931. — XIX/1971, št. 2, str. 88—92. **314**
- Izgoni tujih državljanov iz območja dravske banovine. — XIX/1971, št. 3, str. 178—180. **315**

IX. OD ZAČETKA DRUGE SVETOVNE VOJNE DALJE

1. SLOVENCİ

- Benedik Franc:** Poslovilna pisma za svobodo ustreljenih v okupirani slovenski Stajerski. Glavna urednika: Milan Zevart in Stane Terčak. Maribor 1965. — XIV/1966, št. 2, str. 129. **316**
- Čarni Ludvik:** Ilegalne grafične tehnike Centralne tehnike KPS v Ljubljani. — VIII/1960, št. 1, str. 1—8. **317**
- Čepe Marica:** Ljubljana v osvobodilnem boju. — XII/1964, št. 2, str. 81—94. **318**
- Dobriča Pavli:** Lavo Cermelj, Ob tržaškem procesu 1941. Ljubljana 1962. — XII/1964, št. 2, str. 141 **319**
- Dolenc Matjanko:** Razvoj ljudske oblasti v Ljubljani v prvem desetletju po osvoboditvi. [S sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 33—44; št. 3, str. 105—121. **320**
- Ferenc Tone:** Upoštevati je treba tudi arhivske vire. — XV/1967, št. 1, str. 56—57. **321**
- Glej št. 368.
- Padec fašizma in kapitulacija Italije pred petindvajsetimi leti. — XVI/1968, št. 3, str. 175—180. **322**
- Predzgodovina neke »znanstvene« ustanove. — XIX/1971, št. 2, str. 93—104. **323**
- Prikaz nemških raznarodovalnih ukrepov proti Slovincem in snovanje ter ustanovitev nacističnega Inštituta za raziskovanje koroške dežele 10. oktobra 1942.
- Fischer Jasna:** Milan Zevart, Po sledovih narodnoosvobodilne vojne v mariborskem okraju. Maribor 1962. — XIV/1966, št. 2, str. 131—132. **324**
- Tone Ferenc, Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941—1945. Maribor 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 124—125. **325**

- Jarc Janko:** Bela krajina v uporu. [S 3 sl.] — I/1953, št. 1, str. 3—15. **326**
- Bela krajina v boju z monarhofašističnim režimom stare Jugoslavije. Sovražna zasedba.
- Bela krajina v uporu. [S sl.] — I/1953, št. 2, str. 90—97. **327**
- Priprave na oborožen odpor proti okupatorju.
- Bela krajina v uporu. [S sl.] — I/1953, št. 3, str. 163—171. **328**
- O partizanskem napadu pri Gribljah 6. septembra 1941 in drugih akcijah.
- Jeršek Davorin:** Plebiscitne akcije Osvobodilne fronte v Ljubljani v letih 1941—1942. [S 3 sl.] — IX/1961, št. 2, str. 65—82. **329**
- Juvančič Ivo:** Kako je nastal Soški odred. [Z 2. sl.] — II/1954, št. 2, str. 89—94. **330**
- Mussolinijev utrdbeni pas prek naših gora in planin. — XVI/1968, št. 3, str. 168—174. **331**
- Kardelj Edvard:** Ob desetletnici osvoboditve. Pismo Edvarda Kardelja Ivu Ribarju-Loli z dne 12. avgusta 1942. [Z 1 sl.] — III/1955, št. 1, str. 1—4. **332**
- Kavčič Janez in Nevenka Simončič in Draga Rupar:** Knjižna zbirka »Dokazi«. Založba »Borec«. Ljubljana 1962—1963. — XII/1964, št. 2, str. 139—141. **333**
- Poročilo o 11 knjigah zbirke iz NOB obdobja.
- Kidrič Boris:** Odlomki iz govora Borisa Kidriča z dne 10. maja 1945. — XIII/1965, št. 1, str. 1—2. **334**
- [Kolojni Danijela] Kološni Danijelo in Milena Osjak:** Janko Jarc, Rog — Spomenik slovenske osvobodilne borbe. Kulturni in naravni spomeniki. (Zbirka vodnikov.) — XV/1967, št. 1, str. 63. **335**

- Kos Janez:** Tone Ferenc, Muzej slovenskih izgnancev v Brestanici. Kulturni in naravni spomeniki Slovenije. Zbirka vodnikov, 26. zvezek. Ljubljana 1971. — XIX/1971, št. 3, str. 188—189. 336
- [Kyovsky Rudi] R. K. dr.:** Donesek k slovenski kulturni dejavnosti med NOB v Bariju. [Z 2 sl.] — I/1953, št. 2, str. 138. 337
- [Luštek Miro] M. L.:** Razstava »Ljubljana v narodnoosvobodilni borbi«. — I/1953, št. 1, str. 68—69. 338
- Naši spomeniki: Gramozna jama, Žale, Urn. [S sl.] — II/1954, št. 3, str. 157—166. 339
- Ob opisu spomenikov tudi prikaz okupatorjevega nasilja.
- Marušič Branko:** Vogrsko, 15. septembra 1958. Izdal in založil odbor za postavitev spomenika padlim na Vogrskem. — VII/1959, št. 3, str. 191. 340
- Skopo, 24. julija 1960. Izdal krajevni odbor Zveze borcev Skopo ob odkritju spomenika padlim borcem NOV in žrtvam fašističnega nasilja. — X/1962, št. 1, str. 64. 341
- Maučec Matilda:** Lackov odred. — VIII/1960, št. 3, str. 141—149. 342
- O ustanovitvi, akcijah in bojih z okupatorjem.
- Mikuž Metod:** Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. (1. oktobra do 3. oktobra 1943). [Z 2 sl.] — I/1953, št. 3, str. 153—159. 343
- Za originalnost narodnoosvobodilne borbe. (Ob štiridesetletnici oktobrske revolucije v Rusiji). — V/1957, št. 2, str. 57—60. 344
- Ožura Jože:** Poslovilna pisma žrtev za svobodo, druga razširjena in dopolnjena izdaja poslovilnih pisem za svobodo ustreljenih v okupirani slovenski Stajerski. Maribor 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 187—188. 345
- Dr. Metod Mikuž, Slovensko partizansko gospodarstvo v luči partizanskih dokumentov. Ljubljana 1969. — XIX/1971, št. 2, str. 125—126. 346
- Smolej Viktor:** Prešeren in narodnoosvobodilna vojna. [S 3 sl.] — III/1955, št. 1, str. 5—14. 347
- Stergar Janez:** Jože Sircelj, Koroška znamenja — Današnji in jutrišnji dan koroških Slovencev. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 2, str. 126—127. 348
- Stergar Nataša:** Ivan Jan, Dražgoška bitka. Ljubljana 1971. — XX/1972, št. 2, str. 123—124. 349
- Ciril Zupanc, Gradišče in Oševljek v NOB. Nova Gorica, 1971, — XX/1972, št. 3, str. 188—189. 350
- Stres Gvido:** Požgane slovenske vasi. Zbral in uredil Ferdo Godina. Ljubljana 1970. — XVIII/1970, št. 3, str. 190. 351
- Svetina Tone:** Blejska kotlina v ognju narodnoosvobodilnega boja. [S sl.] — X/1962, št. 2, str. 65—79. 352
- [Sorn Jože] J. S.:** Ing. Janko Tišler, Preseljevanje Tržičanov in streljanje talcev na Cegelšah dne 8. junija 1942. Tržič 1957. — V/1957, št. 2, str. 100. 353
- Branko Marušič, Pregled delovanja organizacije Rdečega križa Slovenije v goriškem okraju (1944—1960). Nova Gorica 1961. — IX/1961, št. 3, str. 192. 354
- Ljubljana v ilegali, I. — V odločilnih dneh. Ljubljana 1959; II. Država v državi. — Ljubljana 1961. — X/1962, št. 2, str. 127—128. 355
- Milko Stolf, Med briškimi griči je posijalo sonce. Knjižna zbirka »Dokazi«, št. 10. Ljubljana 1963. — XI/1963, št. 2, str. 127. 356
- Stanko Petelin, Kronika Vojkove brigade, Ljubljana 1963. — XI/1963, št. 2, str. 127. 357

[Uredniški odbor]: Kronika Ljubljane 1945—1965. [S sl.] — XIII/1965, št. 1, str. 3—31. 358

Kronološki pregled pomembnejših dogodkov.

Vatovec Fran: Ljubljanski festival. — XVIII/1970, št. 3, str. 155—157. 359

Vidovič-Miklavčič Anka: Milica Ostrovska, Kljub vsemu odpor. Maribor. Prva knjiga 1963, druga knjiga 1968 in tretja knjiga 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 125—126. 360

— Alenka Nedog, Tone Tomšič. Oris življenja in revolucionarnega delovanja (9. VI. 1910—21. V. 1942). Ljubljana 1969. — XVII/1969, št. 2, str. 126—128. 361

— Stane Terčak, Frankolovski zločin. Ljubljana 1971. — XIX/1971, št. 3, str. 189. 362

— Metod Mikuž, Zgodovina slovenskega osvobodilnega boja. Ljubljana 1970. — XX/1972, št. 1, str. 61—62. 363

[Vipotnik Janez] J. V.: Ob štiridesetletnici ustanovitve KPJ. — VII/1959, št. 3, str. 129—130. 364

Vodopivec Peter: Srečko Vilhar — Albert Klun: Narodnoosvobodilni boj Primorcev in Istranov na Sardiniji, Korziki in v Južni Franciji; Knjižnica NOV in POS 36, Nova Gorica 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 188—189. 365

— Srečko Vilhar — Albert Klun, Narodnoosvobodilni boj Primorcev in Istranov v Afriki. Knjižnica NOV in POS 38. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 3, str. 187—188. 366

— Miroslav Stiplovšek, »Slandrova brigada«. Knjižnica NOV in POS 10. Ljubljana, Maribor 1971. — XX/1972, št. 2, str. 124—125. 367

Zorn Jože: Delo ilegalne radijske postaje Osvobodilne fronte — Kričača. — XIV/1966, št. 3, str. 165—172. 368

Glej št. 321.

Zorn Tone: Nove podrobnosti o procesu proti 36 koroškim Slovincem aprila 1943. leta — XIII/1965, št. 2, str. 46—48. 369

— [Osmi] 8. maj 1945 v Celovcu. — XIII/1965, št. 3, str. 203—205. 370

— Nekaj aspektov vindišarske »teorije« po drugi svetovni vojni. — XIV/1968, št. 1, str. 15—17. 371

— Poizkusi izselitve koroških Slovencev med drugo svetovno vojno. [S sl.] — XIV/1966, št. 2, str. 73—82; št. 3, str. 133—140. 372

— Vrnitev Koroških izseljencev julija 1945 in vprašanje o povračilu vojne škode. — XV/1967, št. 3, str. 180—182. 373

— : Josef Maderner, Gegenwartsgeschichte Kärntens. Klagenfurt (1960). — XIX/1971, št. 3, str. 184—186. 374

2. JUGOSLOVANSKI NARODI

Ferenc Tone: Zaključne operacije za osvoboditev naše domovine. [S sl.] — VIII/1960, št. 2, str. 65—80. 375

O zaključnih vojaških operacijah v zadnjih mesecih druge svetovne vojne v Jugoslaviji.

3. DRUGI NARODI

Rozman Franc: Metod Mikuž, Druga svetovna vojna, kratak oris. Ljubljana 1961. — X/1962, št. 1, str. 63. 376

X. POSAMEZNE ZGODOVINSKE PANOGE

1. SLOVENSKA GOSPODARSKA
IN SOCIALNA ZGODOVINAa) Splošna slovenska gospodarska in socialna
zgodovina

Blaznik Pavle: Enote kmetijskih gospodstev na Slovenskem. — IX/1961, št. 3, str. 129—134. 377

Oris razvoja kmetijskih enot od naselitve dalje.

— Posebnosti starejše agrarne strukture na Dolenjskem. [S sl.] — XIV/1966, št. 1, str. 1—8. 378

— Analiza neposredne obremenitve grunta v Krnicah v Poljanski dolini 1630. — XVII/1969, št. 1, str. 20—23. 379

Gestrin Ferdo: Oris gospodarstva na Slovenskem v obdobju zgodnjega kapitalizma. — XVII/1969, št. 1, str. 1—8. 380

— Oris gospodarstva na Slovenskem v obdobju agrarne revolucije in prevlade manufakturne proizvodnje. — XVII/1969, št. 2, str. 65—71. 381

— Oris gospodarstva na Slovenskem v prvem obdobju kapitalizma (do leta 1918). — XVII/1969, št. 3, str. 129—138. 382

Keršovan Ferid G.: Murskosoboške banke v preteklosti. [Z 2 sl.] — XII/1964, št. 2, str. 105—110. 383

— Spomini na gospodarsko in socialno življenje v Prekmurju. — XII/1964, št. 3, str. 169—184. 384

Koropec Jože: Slovenjebistriški svet v luči prvih deželno knežjih urbarjev [Z 2 sl.] — V/1957, št. 1, str. 20—25. 385

Kyovsky Rudi: Socialne razmere našega delavstva v Kropi, Kamni gorici in Železnikih proti koncu XIX. stoletja. [S sl.] — I/1953, št. 2, str. 81—89. 386

Ogrin Rafael: Dolenjski kmet v prejšnjih stoletjih. [Z 1 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 67—73. 387

Ožura Jože: Jakob Medved, Mežiška dolina, socialno-geografski razvoj zadnjih 100 let. Ljubljana 1967. — XVII/1969, št. 2, str. 117—118. 388

Ribnikar Peter: Posestne in gospodarske razmere loško-snežniškega gospostva od XVI. do XVIII. stoletja. [S 3 sl.] — III/1955, št. 1, str. 35—39. 389

Smole Majda: Gospodarski položaj ribniških podložnikov v začetku XIX. stoletja. [Z 2 sl.] — IV/1956, št. 3, str. 170—173. 390

Sorn Jože: Komunalna banka Ljubljana 1955—1960. — VIII/1960, št. 2, str. 136. 391

— Obdobje grosističnih tvrdk. [S sl.] — XII/1964, št. 1, str. 17—37. 392

Štrajnar Franc: Razvoj elektrogospodarstva v LRS. — II/1954, št. 2, str. 131—134. 393

Valencič Vlado: Razvoj zemljiške in hišne posesti v Krakovem. [S 3 sl.] — XIX/1971, št. 2, str. 82—87. 394

— Gospodarska in poklicna struktura krakovskega prebivalstva. [Z 2 sl.] — XIX/1971, št. 3, str. 152—157. 395

Verbič Marija: Škofja Loka v luči cenitve katastrskega dohodka leta 1827 in 1830. — XVII/1969, št. 3, str. 161—167. 396

[Wilfan Sergij] S. V.: Ferdinand Tremel, Der Frühkapitalismus in Innerösterreich. Graz 1954. — II/1954, št. 2, str. 144. 397

b) Razvoj prebivalstva, štetja in popisi

Bonač Vladimir: Iška vas 1941—1948—1953. — II/1954, št. 1, str. 39—45. 398

Predvsem na osnovi statističnih podatkov oris razvoja vasi in gibanja prebivalstva.

Černy Dragica: Rast prebivalstva v Prekmurju. [Z 1 sl.] — I/1953, št. 2, str. 131—137. 399

Pregled gibanja prebivalstva od leta 1869 do leta 1948, regionalni pregled rasti prebivalstva.

[Otošec Božo] O.: Igor Vrišer, Razvoj prebivalstva na območju Ljubljane. Ljubljana 1956. — IV/1956, št. 2, str. 113. 400

Valencič Vlado: Prebivalstvo Ljubljane pred dvesto leti. — II/1954, št. 3, str. 191—200. 401

Na podlagi popisa iz leta 1754 o strukturi prebivalstva.

— Popis družinskih poglavarjev l. 1660 in število prebivalstva v Ljubljani. [Z 1 sl.] — III/1955, št. 3, str. 179—182. 402

— O gospodarski strukturi ljubljanskega prebivalstva v začetku XVIII. stoletja. — V/1957, št. 1, str. 5—13. 403

— Prebivalstvo in hiše stare Ljubljane. [Z 2 sl.] — V/1957, št. 3, str. 111—123. 404

— Etnična struktura ljubljanskega prebivalstva v času protestantizma. — XVI/1968, št. 3, str. 137—139. 405

Zelko Ivan: Statistika prebivalstva v Prekmurju l. 1698. [Z 2 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 85—93. 406

Zorn Tone: Zamejski Slovenci v avstrijskem delu Štajerske po podatkih ljudskih štetij 1951 in 1961. [Z 1 sl.] — XV/1967, št. 1, str. 54—55. 407

— Dr. Theodor Veiter, Die Sprach- und Volkszugehörigkeit in Österreich nach den Ergebnissen der Volkszählung von 1939, Wien, 1965, zv. 3. — XV/1967, št. 2, str. 119. 408

— Ljudsko štetje z dne 7. marca 1923 na Koroskem. — XVI/1968, št. 2, str. 121—123. 409

c) Zgodovina davkov

Ogrin Rafael: Dajatve bistriških podložnikov. [Z 1 sl.] — XII/1964, št. 3, str. 165—168. 410

— Nekaj o neposrednih davkih v XVI., XVII. in XVIII. stoletju. Kratek prispevek k zgodovini davkov na Kranjskem. — VI/1958, št. 1, str. 35—38. 411

č) Kolonizacijska zgodovina

Zelko Ivan: Kolonizacijsko stanje ob Kučnici v XIII. stoletju. [S 3 sl.] — V/1957, št. 3, str. 105—111. 412

Kos Milko: Srednjeveška naselitev v območju Ljubljane. — XII/1964, št. 2, str. 94—105. 413

d) Zgodovina mest in trgov

- Brglez Janez:** Ljubljana, Podobe iz njene zgodovine. Ljubljana 1962. — XI/1963, št. 2, str. 126. 414
- Brtoncelj Jože:** Trg v Kropi. [Z 1 sl.] — I/1953, št. 1, str. 63—64. 415
O krajevnih dogodivščinah.
- Dobida Karel:** Zgodovina ljubljanske mestne hiše. IV. zvezek »Knjižnice Kronike«. [S sl.] — VIII/1960, št. 2, str. 133—134. 416
- Dobrovoljc Francè:** Nov opis francoske Ljubljane. — I/1953, št. 1, str. 60—62. 417
- Ficko Peter:** Rudarsko Velenje od ustanovitve stare Jugoslavije. — XIX/1971, št. 3, str. 163—168. 418
- Gestrin Ferdo:** Oris zgodovine Ljubljane od XVI. do XVIII. stoletja. — XI/1963, št. 3, str. 139—148. 419
- Gorec Sonja:** Je-li ljubljanski zrak škodljiv? (O knjigi dr. med. Marka Grbca). — XI/1963, št. 2, str. 107—111. 420
- Grafenauer Bogo:** Zgodovina ljubljanskega prostora pred naselitvijo Slovencev [S 3 sl.] — XI/1963, št. 2, str. 86—94; št. 3, str. 129—139. 421
Prvo nadaljevanje ima naslov: Ljubljana v srednjem veku.
- Habjan Vlado:** Knežja prestolnica Celje — sredi XV. stoletja. [S sl.] — XV/1967, št. 2, str. 95—102. 422
- Höfler Janez:** Pisarska delavnica okoli leta 1300 v Ljubljani? — XVIII/1970, št. 1, str. 46. 423
- Kobè Katica:** Iz zgodovine Bistre [S sl.] — IX/1961, št. 3, str. 165—173. 424
Prikaz Bistre pri Vrhniki kot kartuzijo (1260—1782), graščino (1826—1945) in muzej od 1953 dalje.
- [Kolojni Danijela] Kološni Danijelo in Milena Osjak: Iva in Jože Curk, Ptuj. Kulturni in naravni spomeniki. (Zbirka vodnikov.) — XV/1967, št. 1, str. 63. 425
- Kos Janez:** Janko Jarc, Tone Knez, Jože Mlinarič, Novo mesto. Kulturno zgodovinski vodnik. Novo mesto 1971. — XIX/1971, št. 3, str. 490. 426
- Kos Milko:** Začetki Novega mesta. [Z 1 sl.] — II/1954, št. 3, str. 171—177. 427
- Lah Marija:** Borba ljubljanske občine za slovensko uradovanje. [S sl.] — V/1957, št. 3, str. 135—146. 428
Marčna revolucija 1848 in borba za slovensko uradovanje. Doba županov Ambroža (1860—1864) in Coste (1864—1867). Doba nemške oblasti v občinskem svetu (1868—1882). Slovenska večina v mestnem svetu in doba župana Grassellija (1882—1896). Hribarjeva doba (1896—1910).
- Lenarčič Tine:** Gradnja delavskega doma v Trbovljah. [S 3 sl.] — XIII/1965, št. 3, str. 122. 429
- Ludvik Dušan:** Prešernova gostilna pri »Črnem orlu«. — II/1954, št. 2, str. 129. 430
Nekaj novih podatkov o legi gostilne.
- Mlinar Ivan:** Zidani most v zgodovini. [Z 2 sl.] — IV/1956, št. 2, str. 67—76. 431
- Mrzel Ludvik:** O židovskem trgu v Piranu. — VIII/1960, št. 1, str. 58—60. 432
- Murko Vladimir:** Dokaz o starosti šentjernejških konjskih dirk. — II/1954, št. 2, str. 130. 433
- Ogrin Rafael:** Prešerni na Vrhniki. — VII/1959, št. 3, str. 185—186. 434
- Iz vrhniške preteklosti. — IX/1961, št. 1, str. 1—4. 435
Opis krajevnih zanimivosti.
- Vrhnikiški mitničarji. [S sl.] — X/1962, št. 1, str. 50—54. 436
- Nekdanji Vrhnicičani. [S 3 sl.] — XI/1963, št. 1, str. 23—26. 437
Prikaz starih rodbin.
- Orožen Janko:** Teritorij in uprava mesta Celja od davnih dni do danes. [Z 1 sl.] — IV/1956, št. 3, str. 149—156. 438
- [Otošec Božo] — o: Kostanjevica na Krki. Ob sedemstoletnici mestnega obstoja. Kostanjevica 1953. — I/1953, št. 2, str. 151. 439
- O: Idrija, naše najstarejše rudarsko mesto. Poljuden priručnik za izletnike, turiste in domačine. Po raznih virih sestavil Janko Trošt. Ljubljana 1953. — I/1953, št. 2, str. 151—152. 440
- O.: Milko Kos, Srednjeveška Ljubljana. Topografski opis mesta in okolice. Ljubljana 1955. — III/1955, št. 3, str. 190. 441
- O.: Maribor. Ilustrirani vodnik po mestu in okolici. Maribor 1955. — III/1955, št. 3, str. 191. 442
- O.: Ljubljanski vodnik — Guide to Ljubljana — Führer durch Ljubljana. Ljubljana 1956. — IV/1956, št. 3, str. 180. 443
- B. O.: Videm-Krško nekdanj in danes. Ljubljana 1957. — VI/1958, št. 1, str. 45. 444
- B. O.: Josip Wester, Novomeški spomini. Ponatis iz Kronike 1956 in 1957. Novo mesto 1958. — VI/1958, št. 2, str. 100. 445
- Iz zgodovine gradu Dragomelj. [S sl.] — X/1962, št. 1, str. 1—8. 446
- Koseze pri Ljubljani. (Zgodovinski oris). [S sl.] — XX/1972, št. 1, str. 7—12. 447
- Iz zgodovine Gorenjega Logatca. [S sl.] — XX/1972, št. 3, str. 129—138. 448
- Pavlič Slavica:** Iz zgodovine Negove. [Z 1 sl.] — XII/1964, št. 1, str. 55—59. 449
Zgodovina gradu. Ustanovitev in razvoj šole v Negovi.
- Pintar Rafael:** France Planina, Škofja Loka z okolico. Zbirka: Slovenske pokrajine 1, Ljubljana 1962. — XII/1964, št. 2, str. 142—143. 450
- Pivec-Stelè Melita:** Ljubljana in Slovenija v očeh inozemskega potnika leta 1848. — VII/1959, št. 2, str. 124. 451
- Potočnik Alojzij:** Javna razsvetljava v stari Ljubljani. [S sl.] — II/1954, št. 1, str. 47—52. 452
- Stiplovšek Miro:** Kronika Doba. Spisal in zbral gradivo Stane Stražar. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 55—57. 453
- [Sorn Jožef] J. S.: Kočevsko, Zemljepisni, zgodovinski in umetnostno kulturni oris kočevskega okraja. Vodnik z adresarjem. 1956. — IV/1956, št. 1, str. 53—54. 454
- J. S.: Škofja Loka, Selška in Poljanska dolina. Turistični vodnik 1956. — IV/1956, št. 1, str. 54. 455
- J. S.: Gospodarski razvoj Maribora. Gradivo k zgodovini industrializacije mesta Maribora. Maribor 1956. — IV/1956, št. 3, str. 180. 456
- J. S.: Moščanska kronika 2. Ljubljana 1958. — VI/1958, št. 1, str. 44. 457
- J. S.: Janko Orožen, Zgodovina Trbovelj, Hrastnika in Dola, I. Od početka do 1918. Trbovlje 1958. — VI/1958, št. 1, str. 44—45. 458
- J. S.: Janko Orožen, Posestna in gradbena zgodovina Celja. (Separat iz Biltena štev. 10—12/1957). Celje 1957. — VI/1958, št. 1, str. 45. 459

- Trst in njegovo neposredno zaledje v prvih treh desetletjih XVIII. stoletja. [Z 2 sl.] — VII/1959, št. 3, str. 148—161. 460
- Ljubljana, podobe iz njene zgodovine — Ljubljana, aspetti di storia cittadina — Ljubljana, Bilder aus der Geschichte der Stadt. Ljubljana 1965. — XIV/1966, št. 2, str. 128—129. 461
- Stukl France:** Doneski k zgodovini Mestne umetniške galerije v Ljubljani. — XIX/1971, št. 2, str. 110—117. 462
- Tratnik Lojze:** Jože Dular, Metlika skozi stoletja. Metlika 1961. — X/1962, št. 1 str. 63—64. 463
- Valenčič Vlado:** Gradbeni razvoj Ljubljane od dograditve južne železnice do potresa l. 1895. [Z 1 sl.] — IX/1961, št. 3, str. 135—144. 464
- Oblikovanje Ljubljane v prvi polovici XIX. stoletja [S 3 sl.] — XIV/1966, št. 3, str. 141—152. 465
- Prvi ljubljanski regulacijski načrt. [Z 1 sl.] — XV/1967, št. 2, str. 74—83. 466
- Spremembe in dopolnitve ljubljanskega regulacijskega načrta iz leta 1896. [S sl.] — XV/1967, št. 3, str. 152—165. 467
- Regulacijski načrt severnega dela Ljubljane. [S sl.] — XVI/1968, št. 2, str. 102—113. 468
- Vasič Ivan:** Dragotin Kette in Novo mesto [S sl.] — I/1953, št. 3, str. 194—201. 469
- Verbič Marija:** [Sedem sto] 700 let Novega trga v mestu Ljubljani. — XV/1967, št. 2, str. 70 do 73. 470
- Vidovič-Miklavčič Anka:** [Pet sto] 500 let mesta Kočevje. Kočevje 1971, — XX/1972, št. 3, str. 183—184. 471
- Vilfan Irena:** Jože Curk, Ozemlje slovenjebistriške občine, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije. Zbirka vodnikov št. 12. Ljubljana 1968. — XVIII/1970, št. 3, str. 183—184. 472
- Kranj, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije. Zbirka vodnikov št. 19. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 184. 473
- Iva in Jože Curk, Ptuj. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 58—60. 474
- Vilfan Sergij:** Nekaj vprašanj iz zgodovine stare Ljubljane. [S sl.] — IV/1956, št. 3, str. 132—148. 475
- Splošni razvoj. Vpliv prometnih zvez. Prvo obzidje. Meja med Mestom in Starim trgov. Stari Komun in zgodovina Tranče.
- Vodopivec Peter:** »Novo mesto« 1365—1965, Prispevki za zgodovino mesta. 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 178—179. 476
- Vončina Anton:** Maribor v letih 1918—1919. [S sl.] — IV/1956, št. 2, str. 94—98. 477
- Imena ulic v Mariboru [S sl.] — VI/1958, št. 1, str. 21—35. 478
- O označevanju imen od srede 19. stoletja do 1957.
- Wester Jos[ip]:** Novomeški spomini. [S sl.] — IV/1956, št. 3, str. 174—178; V/1957, št. 1, str. 39—44; št. 2, str. 88—94. 479
- Avtorjevi osebni spomini, ki osvetljujejo krajevno kroniko: Ljudskošolska doba (1882—1885). Proforska doba (1900—1902). Ravnateljstva doba (1918—1921).
- Zelko Ivan:** Murska Sobota. [S sl.] — X/1962, št. 1, str. 20—30. 480
- Ime kraja in njegov izvor. Murska Sobota — mesto.
- Zontar Josip:** F. V. Hörnigkova statistika obrtnikov slovenskih mest in trgov iz leta 1673. — XVIII/1970, št. 2, str. 80—82. 481
- Vloga in pomen Ptuja v mednarodni trgovini poznega srednjega in zgodnjega novega veka. — XIX/1971, št. 3, str. 149—151. 482
- e) Zgodovina poljedelstva, kmetijstva in planinskega gospodarstva ter socialni problemi na vasi**
- [Baš Franjo] B.: Orači I, 2, Maribor 1952. — I/1953, št. 2, str. 151. 483
- Blaznik Pavle:** Dr. Vlado Valenčič, Agrarno gospodarstvo Ljubljane do zemljiške odveze. Publikacije Mestnega arhiva ljubljanskega. Razprave zv. 1. Ljubljana 1958. — VII/1959, št. 2, str. 127—128. 484
- Britovšek Marijan:** Razkroj fevdalne agrarne strukture in prehod na individualizirano kmetijstvo na Kranjskem. — VIII/1960, št. 2, str. 81—90; št. 3, str. 159—165. 485
- Bruckmüller-Vilfan Irena:** Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog, I zvezek, Agrarno gospodarstvo. Ljubljana 1970. — XX/1972, št. 2, str. 112. 486
- Kobè-Arzenšek Katarina:** Razstava »Gozd na krasu Slovenskega primorja« v Bistri pri Vrhniki. [S sl.] — XII/1964, št. 2, str. 128—132. 487
- Poleg poročila o razstavi tudi o zgodovinskem pregledu kraškega vprašanja in tehniki pogozdovanja
- Ožura Jože:** Borut Belec, Ljutomersko-ormoške gorice, agrarna geografija Maribor. 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 118—119. 488
- Reisman Avgust:** Bourboni v Slovenskih goricah. — III/1955, št. 2, str. 116—117. 489
- O lastništvu vinogradnega posestva.
- [Sorn Jože] J. S.: Vlado Valenčič, Od zadrúžne mlekarne do mlekarke in poljedelske industrije. Za šestdesetletnico ustanovitve Mlekarske zadruge v Trnovem pri Ilirski Bistrici 1896—1956. — Friderik Gerl in Stanko Skafar, Pot v industrijo. — IV/1956, št. 1, str. 53. 490
- J. S.: Vlado Valenčič, 50 let mlekarstva na Vrhniki. Ob jubileju ustanovitve mlekarke zadruge 1904—1954. — IV/1956, št. 1, str. 53. 491
- J. S.: Hugo ing. Uhlir, Historiat osuševalnih del na ljubljanskem barju. 1. knjiga. Ljubljana 1956. 2. knjiga. Ljubljana 1957. — V/1957, št. 2, str. 99. 492
- Vilfan Sergij:** Podobe iz nekdanje živinoreje med Trstom in Slavnikom. [S sl.] — V/1957, št. 2, str. 69—87. 493
- Ivo Zupančič, Zgodovina [vinogradništva] vinogradništva Slovenskih Goric. Maribor 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 61—62. 494
- [Zorn Tone] T. Z.: Dinklage — Erker — Prasch — Koschier: Geschichte der kärntner Landwirtschaft und bäuerliche Volkskunde Kärntens, Klagenfurt 1966. — XV/1967, št. 2, str. 117—118. 495
- f) Zgodovina obrti, manufaktur, industrije in rudarstva na Slovenskem**
- Bučič Vesna:** Razvoj slovenskega urarstva. [S sl.] — XII/1964, št. 2, str. 110—120. 496
- Fabjančič Vladislav:** Prvi ljubljanski livarji zvonov in topov. [S sl.] — I/1953, št. 1, str. 23—39. 497
- Gašperšič Jože:** Gorenjsko železarstvo v XIV. in XV. stoletju. [S sl.] — VII/1959, št. 1, str. 5—10. 498
- O nekdanjem žebjarstvu na bivškem Kranjskem. [S sl.] — VIII/1960, št. 1, str. 9—20. 499
- O tehniki in opremi nekdanjih rudarjev na Jelovici. [S sl.] — X/1962, št. 1, str. 9—19. 500

- Rudarsko poklicno znamenje »Kladivo in klin«. [S sl.] — X/1962, št. 3, str. 157—183. 501
- Novo železarjenje v fužinah pod Jelovico v XIX. stoletju in njegov konec. [S sl.] — XI/1963, št. 1, str. 12—22. 502
- Iz Vigenjca in fužine v tovarno. (Ustanovitev Žebljarske zadruge v Kropi leta 1894 in njen razvoj do stavke 1. V. 1904.) [S sl.] — XI/1963, št. 3, str. 148—166. 503
- Kobe-Arzenšek Katarina:** Oris Vidmarjeve tovarne dežnikov in nogavic v Ljubljani. [S sl.] — XX/1972, št. 1, str. 27—33. 504
- Korošec Branko:** Kositrarji baročne Ljubljane. Donesek k obrtni zgodovini kositrarstva na Slovenskem. [S sl.] — XIII/1965, št. 3, str. 182—196. 505
- Kositrarska obrt na slovenskem Štajerskem. [S sl.] — XIV/1966, št. 3, str. 155—164. 506
- Kresal France:** Vloga in pomen tekstilne industrije v industrializaciji 19. stoletja na Slovenskem. Referat s simpozija o zgodovini industrije v 19. stoletju 10. oktobra 1968 v Gradcu. [S sl.] — XVII/1969, št. 2, str. 85—91. 507
- Minafik Franc:** Slika nekdanje glažute ob spodnji Lobnici pri Rušah. [Z 2 sl.] — I/1953, št. 3, str. 191—194. 508
- Opis steklarne in njene okolice.
- Mohorič Ivan:** Železarna Gradac v Beli krajini. [Z 2 sl.] — I/1953, št. 3, str. 183—190. 509
- Priznanje ustanovitve, proizvodnje in propada železarne.
- Zgodovina plavža v Železnikih. [Z 2 sl.] — II/1954, št. 2, str. 95—100. 510
- Zgodovina fužin ob Bistrici pri Kamniku. [Z 2 sl.] — III/1955, št. 1, str. 25—32; št. 2, str. 93—99. 511
- [Otošec Božo] O.: Jože Sorn, Razvoj Papirnice Vevče. Ljubljana 1956. — IV/1956, št. 3, str. 181. 512
- Slokar Ivan:** Prva malojikarna v Ljubljani. [S 3 sl.] — II/1954, št. 3, str. 183—187. 513
- Zgodovina ljubljanskih opekarn od leta 1732 do leta 1860. [S sl.] — VIII/1960, št. 1, str. 40—50. 514
- Izdelovanje orodja, strojev in orožja, orožarne in skladišča smodnika v Ljubljani. — VIII/1960, št. 3, str. 174—183. 515
- Začetki tobačne industrije v Ljubljani. — IX/1961, št. 1, str. 16—19. 516
- Zgodovina solitrarn in smodnišnic v Ljubljani in njeni okolici. — IX/1961, št. 2, str. 110—113. 517
- Zgodovina ljubljanskih opekarn od XVI. stoletja do leta 1731. — IX/1961, št. 3, str. 157—160. 518
- Začetki kemične industrije v Ljubljani in njeni okolici. — X/1962, št. 1, str. 30—35. 519
- Zgodovina steklarske industrije na Goriškem. — XII/1964, št. 1, str. 64—66. 520
- Bombažna industrija v Ljubljani do leta 1860. — XX/1972, št. 1, str. 13—16. 521
- Smolej Slavko:** Najstarejša livarna železa na Slovenskem. [S sl.] — I/1953, št. 1, str. 54—57. 522
- Šetinc Marjetka:** Medeninaste sklede. [S sl.] — XVII/1969, št. 3, str. 148—156. 523
- O izvoru, obrtni dejavnosti in opis medeninastih izdelkov.
- Sorn Jože:** Svilarke manufakture v Ljubljani. (1725 — ok. 1800). [S sl.] — I/1953, št. 2, str. 103—111. 524
- J. S.: Ivan Mohorič. Industrializacija Mežiške doline. Maribor 1954. — II/1954, št. 3, str. 213. 525
- J. S.: Dve sto let rudnika Zagorje. 1955. — III/1955, št. 2, str. 122. 526
- J. S.: Ob 100 letnici podjetja Kamnik v Kamniku. Kamnik 1952. — III/1955, št. 2, str. 122. 527
- J. S.: Albert Struna, Vodni pogoni na Slovenskem. (Gradivo za zgodovino) Ljubljana 1955. — III/1955, št. 3, str. 191—192. 528
- J. S.: Trideset let dela, borb in zmag. Ob tridesetletnici podjetja in triletnici delavskega samoupravljanja izdala Industrija platnenih izdelkov Jarše. Ljubljana 1955. — III/1955, št. 3, str. 192. 529
- J. S.: Stanislav Mazi, Klavže nad Idrijo. Vodniki Tehniškega muzeja Slovenije, VI. Ljubljana 1955. — III/1955, št. 3, str. 192. 530
- Ob 200-letnici premogovnika Zagorje ob Savi. [S sl.] — V/1957, št. 1, str. 1—5. 531
- O premogovništvu in izkoriščanju rude.
- J. S.: Josip Zontar, Sviloogijstvo in svilarstvo na Slovenskem od 16. do 20. stoletja. Ljubljana 1957. — V/1957, št. 1, str. 51. 532
- J. S. Ivan Mohorič, Zgodovina obrti in industrije v Tržiču. Ljubljana 1957. — V/1957, št. 2, str. 99. 533
- Razvoj industrije v Sloveniji med obema vojnama. [S 3 sl.] — VII/1959, št. 1, str. 10—21. 534
- Vzpon in zaton spodnještajerskega fužinarstva. [Z 2 sl.] — X/1962, št. 3, str. 114—156. 535
- Tovarna papirja Količevo med leti 1920 in 1960. [S sl.] — XV/1967, št. 1, str. 23—34. 536
- Katarina Kobe-Arzenšek, 125 let Tekstilne tovarne Prebold — 1842—1967. Prebold 1967. — XVI/1968, št. 3, str. 191. 537
- Cinkarne v Zagorju, Šentjanžu in Celju. — XVIII/1970, št. 3, str. 129—134. 538
- Baker nad Poljanami, antimon pri Trojanah. [Z 2 sl.] — XX/1972, št. 3, str. 154—157. 539
- Valenčič Vlado:** Fužine bakra v Ilirski Bistrici in tržiški kosarji. — II/1954, št. 2, str. 128. 540
- Steklarni na notranjskem Javorniku. [S 3 sl.] — III/1955, št. 2, str. 87—93. 541
- O nastanku in delu.
- Še nekaj steklarn na Kranjskem. [Z 2 sl.] — V/1957, št. 2, str. 61—68. 542
- O nastanku in obratovanju.
- Verbič Marija:** Bohinjsko rudarstvo in fužinarstvo konec 18. stoletja. (Po Zoisovem opisu leta 1778). [S 3 sl.] — IV/1956, št. 1, str. 6—14. 543
- O začetkih slovenskega čipkarstva s posebnim ozirom na Idrijo. — XVII/1969, št. 3, str. 157—160. 544
- Fabrikacija cinobra v Idriji. [Z 1 sl.] — XIX/1971, št. 1, str. 8—13. 545
- Vidovič-Miklavčič Anka:** Tekstilna Kočevje 50 let. Kočevje 1971. — XX/1972, št. 2, str. 125—126. 546
- Vilfan Sergij:** Nekateri rezultati novejših raziskav o meščanskih kapitalih v zgodnjem kapitalizmu. — XVII/1969, št. 1, str. 15—19. 547

Zelko Ivan: Mlinarstvo pri panonskih Slovencih. [S 3 sl.] — XV/1967, št. 3, str. 129—134. 548

Zorn Tone: Nemški industrijski obrati v Sloveniji v letih 1938—1939. (Poskus splošnega orisa). — XX/1972, št. 1, str. 34—38. 549

g) **Zgodovina prometa, regulacije rek in trgovine**

Gestrin Ferdo: Oris razvoja pomorstva v Slovenskem Primorju. — X/1962, št. 2, str. 90—94. 550

— Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od XIII. do konca XVI. stoletja. — XI/1963, št. 2, str. 73—85. 551

Jenko Jože: Ob stoletnici proge Pragersko—Kotoriba (—Velika Kaniža—Budimpešta). — VII/1959, št. 3, str. 168—174. 552
O pripravah in gradnji proge.

— (Devetdeset) 90-letni jubilej gorenjske proge. — VIII/1960, št. 3, str. 193—199; IX/1961, št. 1, str. 20—30; št. 2, str. 113—119. 553

— Med Zidanim mostom in Siskom vozijo vlaki že 100 let. [Z 2 sl.] — X/1962, št. 2, str. 94—105. 554

— Vrhniška lokalna železnica. [Z 1 sl.] — X/1962, št. 3, str. 35—42. 555

— Ob stoletnici Koroške železnice. — XI/1963, št. 3, str. 178—185. 556
O gradnji proge.

— Savinjska železnica. — XII/1964, št. 3, str. 156—164. 557
O izboru trase in gradnji proge.

— Istrske železnice. [S 3 sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 64—77; št. 3, str. 142—156. 558
O gospodarskih okoliščinah in gradnji proge.

— Zgodovina železniške proge Št. Peter na Krašu (Pivka)—Reka. Odsek na hrvaškem ozemlju. — XIV/1966, št. 2, str. 83—90. 559

Ogrin Rafael: Nova cesta od Vrhniko do Planine. [Z 1 sl.] — VII/1959, št. 2, str. 74—76. 560
O okoliščinah in gradnji ceste 1803—1806 in inženirju Josipu Semerlu.

Orožen Janko: Zgodovinski pregled regulacije Savinje in njenih pritokov. [S 3 sl.] — IV/1956, št. 1, str. 15—20. 561

[Sorn Jože] J. S.: Dr. Josip Zontar. Zapora proti kugi v Karavankah v letih 1713—1716. Prispevek k zgodovini blagovnega prometa in organizacije trgovine na Slovenskem v 18. stoletju. Tržič 1957. — V/1957, št. 2, str. 100. 562

Umek Ema: Gradnja kanalov na Ljubljani v prvi polovici XVIII. stoletja. [S sl.] — IV/1956, št. 2, str. 82—86. 563

— Trgovski promet po Savi v XVIII. stoletju. — XII/1964, št. 3, str. 194—200. 564

Valenčič Vlado: Ljubljanski tržni redi in prepoved prekupčevanja. — XII/1964, št. 3, str. 184—193. 565

Vidovič-Miklavčič Anka: Združeno železniško transportno podjetje Ljubljana, napisali Božo Robar itd. Ljubljana 1967. — XVII/1969, št. 2, str. 119—120. 566

— Ivan Mohorič, Zgodovina železnic na Slovenskem. Ljubljana 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 120—121. 567

Vilfan Sergij: K zgodovini kmečkega kupčevanja s soljo. (Gospodarsko-pravne podlage po-

vesti o Martinu Krpanu). Spominu dr. Borisa Orla. [S sl.] — X/1962, št. 3, str. 129—144; XI/1963, št. 1, str. 1—12. 568

Zorn Tone: Nemški trgovski obrati v Sloveniji v letih 1938/1939. (Značaj in lastništvo). — XVIII/1970, št. 2, str. 113—120. 569

Zontar Josip: Drobec registra ljubljanskega nakladniškega urada iz leta 1544. — XVI/1968, št. 1, str. 32—44. 570

2. **GOSPODARSKA IN SOCIALNA ZGODOVINA JUGOSLOVANSKIH NARODOV**

Lužar Stefka: Peter F. Sugar, Industrialization of Bosnia — Hercegovina 1878—1918. Washington 1963. — XIII/1965, št. 2, str. 104. 571

3. **PRAVNA IN UPRAVNA ZGODOVINA**

Gašperšič Joža: Ferdinandejski rudarski red za fužine pod Jelovico. [S sl.] — VIII/1960, št. 3, str. 149—158. 572

Goršič France: Organizacija gore in gorske bukve. — VIII/1960, št. 1, str. 36—40. 573

— Mejaštvo in organizacija vinskih gora. — IX/1961, št. 1, str. 31—36. 574

— Slovensko ljudsko pravdno pravo. — X/1962, št. 2, str. 106—111. 575

Pahor Miroslav: Solna pogodba med Piranom in Benetkami iz leta 1616. [S sl.] — V/1957, št. 1, str. 14—20. 576
Glej popravek k sliki V/1957, št. 2, str. 100.

— Statuti Izole, Kopra in Pirana ter istrski zakoni o solarjih, solarnah in tihotapcih. [S sl.] — V/1957, št. 3, str. 123—134. 577

— Nastanek apelacijskega sodišča v Kopru. [Z 2 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 73—79. 578

— Oblastni in upravni organi Pirana v dobi beneške republike. [S sl.] — VI/1958, št. 3, str. 109—130. 579
Glej popravek k tekstu VII/1959, št. 1, str. 56.

— Koprška nota in miljski protokol iz leta 1849 v neobjavljenem spisu Antonija de Colle. [Z 2 sl.] — VII/1959, št. 2, str. 66—73. 580

— Pravni status tujcev v uredbah piranskih statutov. — VII/1959, št. 3, str. 130—137. 581

— Predpisi o obrtnikih, prostih poklicih in trgovcih v statutih mesta Trsta. [S sl.] — XI/1963, št. 1, str. 27—37. 582

— Pomen piranskega patriciata v mestni upravi od XIV. do XVIII. stoletja. — XVI/1968, št. 2, str. 83—90. 583

Svetina Anton: Pravice in dolžnosti ljubljanskega deželskega sodnika. — V/1957, št. 1, str. 45—47. 584

— Odlomki iz pravne zgodovine mesta Ljubljane od XVI. do XVIII. stoletja. — XII/1964, št. 3, str. 205—208. 585

Valenčič Vlado: O ljubljanskih stavbnih redih. — XV/1967, št. 1, str. 35—45. 586

Zelko Ivan: Murska Sobota kot sedež arhidiakonata in cerkveno-upravna pripadnost Prekmurja v srednjem veku. [S sl.] — XI/1963, št. 1, str. 38—51; št. 2, str. 95—101. 587
Prvo nadaljevanje ima naslov: Ime Tótság in sedež belmurskega arhidiakonata.

4. CERKVENA ZGODOVINA

- Marušič Branko:** Rudolf Klinec, Marija v zgodovini Goriške. Gorica 1955. — VII/1959, št. 1, str. 56. 588
— Zgodovina goriške nadškofije 1751—1951. Gorica 1951. — VII/1959, št. 2, str. 128. 589

5. ZGODOVINA ŠOLSTVA IN PEDAGOGIKE

- Bonač Vladimir:** Maribor in slovenska univerza. — I/1953, št. 1, str. 49—54. 590
- Božič Božidar:** Začetek in razvoj šole v Jelšanah. [Z 2 sl.] — XIV/1966, št. 1, str. 18—25. 591
- Granda Stane:** [Dve sto petindvajset] 225 let novomeške gimnazije 1746—1791. Zbornik ob obletnici gimnazije Urednik Jože Sever, Ljubljana 1971, 507 str. — XX/1972, št. 3, str. 184. 592
- Hojan Tatjana:** »Bucvice tega sadershanja sa mladust« iz leta 1794. — XX/1972, št. 2, str. 90—91. 593
- Jakopič Bogo:** Začetek kranjskega ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani — XVIII/1970, št. 3, str. 153—154. 594
— Gluhonemnica v Ljubljani (1900—1945) — XX/1972, št. 3, str. 163—168. 595
- Jordán František:** Skupno prizadevanje za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani in češke v Brnu. [Uvodne besede o avtorju Janko Liška.] — XVIII/1970, št. 1, str. 1—10. 596
- Kranjec Silvo:** Pol stoletja III. ljubljanske gimnazije. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 107—116. 597
- Lazar Jože:** Botanični vrt v Ljubljani. Njegov nastanek in razvoj. [Z 2 sl.] — II/1954, št. 2, str. 105—109. 598
Tudi o njegovem pomenu pri pedagoškem delu.
- Lisac Ljubomir-Andrej:** Slovenska trgovska mladina v Zagrebu 1836—1870. (Prispevek za študij o emigracijah slovenskih dijakov na Hrvaško.) — IV/1956, št. 2, str. 108—109. 599
- Melik Vasilij:** Ob stoletnici zakona o osnovni šoli. — XVII/1969, št. 3, str. 168—179. 600
- Molè R[udolf]:** O mestni višji dekliški šoli v Ljubljani. — V/1957, št. 1, str. 47—48. 601
- Ostanek France:** Pomen šolskih kronik za zgodovino šolstva [S sl.] — I/1953, št. 3, str. 177—183. 602
- Ostrožnik Mirko:** Oris razvoja hrastniškega šolstva. [Z 1 sl.] — XII/1964, št. 3, str. 152—155. 603
- Pavlič Slavica:** Ustanovno pismo trnovske šole. — XIV/1966, št. 1, str. 25—28. 604
Trnovo na Notranjskem.
— Zgodovinski oris razvoja šole v Turnišču. [S sl.] — XVIII/1970, št. 1, str. 28—31. 605
- Pivec-Stelè Melita:** Promocije Slovencev na graški univerzi 1728. — XVII/1969, št. 2, str. 112. 606
- Reisp Branko:** Višje šole na slovenskem ozemlju v XVII. in XVIII. stoletju. [Z 3 sl.] — X/1962, št. 3, str. 163—172. 607
- Simonič Ivan:** Šolske kronike. — X/1962, št. 1, str. 47—50. 608
O uvedbi šolskih kronik in pomenu.
- Slokar Ivan:** Prvo otroško zavetišče v Ljubljani. — XI/1963, št. 2, str. 118—120. 609

Stiplovšek Miro: Peter Vodopivec, Luka Knafelj in stipendisti njegove ustanove. Knjižnica »Kronike«, časopisa za slovensko krajevno zgodovino, zvezek 5. Ljubljana 1971. — XX/1972, št. 1, str. 57—58. 610

Stres Gvido: Osnovna šola na Slovenskem 1869—1969. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 60—62. 611

— Izvestje gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj 1869—1969. Ptuj, 1969; 70 let Gaudeamus igitur... Kranj 1971; Petdeset let gimnazije v Murški Soboti. Murska Sobota 1970; 50 let slovenske gimnazije v Kočevju. Kočevje 1969; 25 let slovenske gimnazije v Kopru 1945—1970, Koper 1970; Gimnazija Rudolfa Maistra. Kamnik 1945—1970, Kamnik 1970; Letno poročilo gimnazije Brežice 1945—1970, Brežice 1970. — XX/1972, št. 1, str. 55—56. 612

Sušnik Rudolf: Posebno šolstvo za duševno nezarazite otroke vzgojnega zavoda »Janeza Levca«. — XV/1967, št. 1, str. 57—58. 613

Ševidy Jan: Borba za ustanovitev mariborske klasične gimnazije. [S sl.] — VIII/1960, št. 2, str. 123—129. 614
Glej popravek k tekstu IX/1961, št. 1, str. 64.

[Sorn Jože] J. Š.: Srednja tehniška tekstilna šola Kranj. Jubilejni zbornik ob petindvajsetletnici šole 1930—1955 in letno poročilo 1954/1955. — IV/1956, št. 1, str. 52. 615

Valencič Vlado: Ljubljanska učna stolica za kmetijstvo. — VIII/1960, št. 2, str. 91—98. 616
O njeni ustanovitvi in profesorskem kadru.

Znidar Vincenc: Iz arhivskega gradiva o idrijskem šolstvu v desetletju od 1784 do 1794. — XVI/1968, št. 2, str. 98—100. 617

6. UMETNOSTNA IN GLASBENA ZGODOVINA

Breskvar Silvo: Portal starega ljubljanskega liceja. [Z 2 sl.] — XV/1967, št. 3, str. 192. 618

Cevc Anica: Narodna galerija v Ljubljani. — II/1954, št. 1, str. 57—59. 619
Opis galerije in njenih zbirk.

Cevc Emilijan: Vedute slovenskih krajev iz začetka XVIII. stoletja. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 77—89. 620

— Luxuria z Visokega pod Kureščkom. [S sl.] — VII/1959, št. 3, str. 161—168. 621

Curk Jože: Razvoj portalov v Celju [S sl.] — IV/1956, št. 2, str. 77—82. 622

— Ptujski grad. (stavbno-zgodovinska skica) [S 3 sl.] — VI/1958, št. 2, str. 57—66. 623

— Mariborski mestni grad. (Stavbno-zgodovinska skica.) [S sl.] — VII/1959, št. 1, str. 30—36. 624

— Razvoj mariborske mestne vedute. [S sl.] — IX/1961, št. 3, str. 145—156. 625

Cvetko Dragotin: Ljubljanska Glasbena Matica in njen pomen. [S sl.] — II/1954, št. 1, str. 30—38; št. 2, str. 110—115. 626
Oris ustanovitve in delovanja.

Höfler Janez: Gorenjski prispevki k najstarejši glasbeni zgodovini na Slovenskem [S 3 sl.] — XIV/1966, št. 2, str. 91—100. 627

— Idejno izoblikovanje cecilijanskega gibanja na Slovenskem. [Z 2 sl.] — XV/1967, št. 1, str. 46—53. 628

— Glasbenozgodovinske najdbe XVIII. in XIX. stoletja v Novem mestu. [S sl.] — XV/1967, št. 3, str. 135—148. 629

— Glasbeniki koprsk stolnice v 17. in 18. stoletju. — XVI/1968, št. 3, str. 140—144. 630

- Glasbena kapela ljubljanske stolnice v drugi polovici 17. stol. — XVII/1969, št. 3, str. 141—147. 631
- Janez Krstnik Dolar (ok. 1620—1673) Prispevek k zgodovini glasbe na Slovenskem v 17. stoletju. [Z 2 sl.] — XX/1972, št. 2, str. 82—89. 632
- Nekaj vrstic o prvih desetletjih jezuitskega kolegija v Ljubljani. — XVIII/1970, št. 1, str. 21. 633
O glasbeni dejavnosti kolegija.
- [Jarc Janko]: Razstava partizanskega slikarstva v Novem mestu. [S 3 sl.] — I/1953, št. 1, str. 70—71. 634
- Jerih Avgust: Urbanistična problematika Velenja. (K sliki na ovitku). — XIII/1965, št. 2, str. 44—46. 635
- Kiauta Boštjan: Bakrorezi k Scopolijevi Entomologia carniolica [Z 1 sl.] — XI/1963, št. 1, str. 57—60. 636
- [Koloini Danijela] Kološni Danijelo in Milena Osjak: Ivan Sedej, Vrba, Prešernova hiša, cerkev sv. Marika. Kulturni in naravni spomeniki. (Zbirka vodnikov). — XV/1967, št. 1, str. 63. 637
- Komelj Ivan: Gotska arhitektura v Sloveniji. [S sl.] — VII/1959, št. 3, str. 138—148; VIII/1960, št. 2, str. 111—122. 638
- Kovič Breda in Pahor Miroslav: O zgodovinskem in arhitektonskem razvoju Tartinijevega trga v Piranu. [S sl.] — VIII/1960, št. 1, str. 21—36. 639
- Kurent Tine: Modularne mere záplaškega zvonika po Levstiku. [S sl.] — XI/1963, št. 2, str. 121—122. 640
- Kuret Primož: Glasbila na srednjeveških freskah na Slovenskem. [S sl.] — XV/1967, št. 2, str. 84—90. 641
- Ličan Marina: M. Zadnikar, Hrastovlje. Spomeniški vodniki 2. Ljubljana 1961. — XI/1963, št. 2, str. 124—125. 642
- Mal Josip: Dr. Hans Aurenhammer, Anton Dominik Fernkorn. Veröffentlichung der Oesterreichischen Galerie in Wien, 1959. — VIII/1960, št. 2, str. 135. 643
- Marušič Branko: Gorizia viva. Venticinque tavole dai disegni seicenteschi di Giovanni Maria Marussig. Gorizia 1957. — VII/1959, št. 3, str. 191. 644
- Menaše Lj[erka]: Moderna galerija. — II/1954, št. 2, str. 135. 645
O zbirkah galerije
- Mušič Marjan: Erbergova parkovna kompozicija v Dolu pri Ljubljani. [S sl.] — IX/1961, št. 2, str. 93—109. 646
- Ogrin Rafael: Slikar Jožef Petkovšek. Prispevek za njegov življenjepis. [Z 2 sl.] — II/1954, št. 2, str. 100—104. 647
- Robbov glavni oltar pri frančiškanih v Ljubljani. — X/1962, št. 2, str. 125—127. 648
- O Petkovškovi sliki »Beneška kuhinja«. — XI/1963, št. 2, str. 114. 649
- Simon Ogrin — cerkveni slikar. [S 3 sl.] — XVIII/1970, št. 1, str. 32—38. 650
- [Otorepec Božo] O.: Mr. ph. Fr. Minašnik, Olimlje. Historična lekarna v sliki in besedi. Maribor 1955. — IV/1956, št. 1, str. 54. 651
- O.: E. Cevc, Umetnost srednjega veka na Slovenskem. Vodnik po umetnostnih zbirkah Narodne galerije v Ljubljani I. zvezek. Ljubljana 1956. — V/1957, št. 1, str. 50. 652
- Pahor Samo: O rodu in rojstvu kiparja Franceca Robbe. — XII/1964, št. 1, str. 66—67. 653
- Petru Peter: Zаметki ljubljanskega gradu. [S sl.] — IX/1961, št. 3, str. 182—187. 654
- Prelovšek Damjan: Ljubljanska cukrarna. Zgodovina stavbe in njena umetnostnozgodovinska ocena. [S sl.] — XX/1972, št. 1, str. 17—26. 655
- Rozman Ksenija: Priprave in misli o izdaji spomeniške topografije. — VIII/1960, št. 1, str. 56—58. 656
- Ljubljanski javni spomeniki. [S sl.] — XIII/1965, št. 2, str. 94—97; št. 3, str. 196—203. 657
Opis spomenikov.
- Rudolf Branko: Gradivo o začetkih umetnostne organizacije v Mariboru. [S 3 sl.] — III/1955, št. 3, str. 170—176. 658
- [Serajnik Juša] J. S.: Nace Šumi, Gregor Maček, ljubljanski baročni arhitekt. Ljubljana 1958. — VI/1958, št. 2, str. 100—101. 659
- Karel Dobida, Ivan Napotnik. Katalog k retrospektivni razstavi Napotnikovih del. Ljubljana 1959. — VII/1959, št. 2, str. 128. 660
- Srednjeveške freske na Slovenskem, katalog za razstavo kopij srednjeveških fresk. Ljubljana 1959. — VII/1959, št. 2, str. 128. 661
- Serajnik-Vavken Juša: Stavbni razvoj Gruberjeve palače v Ljubljani. [S sl.] — VII/1959, št. 3, str. 174—185. 662
- Smole Emil: Arhitekturni razvoj koprške loggie. [S sl.] — VI/1958, št. 1, str. 13—20. 663
- Smolik Marijan: Kako so zidali semenišče v Ljubljani. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 90—96. 664
Glej popravek k tekstu VIII/1960, št. 1, str. 64.
- Glasbeno življenje v baročni Ljubljani. (Nekaj novih podatkov). [S sl.] — VIII/1960, št. 3, str. 183—193. 665
- Stelè Melita: Prva mednarodna razstava grafike v Ljubljani. [Z 1 sl.] — III/1955, št. 3, str. 187—188. 666
- Sediv Jan: Volksmusik Südsteuropas, Beiträge zur Volkskunde und Musikwissenschaft anlässlich der I. Balkanologentagung in Graz 1964. Herausgegeben und redigiert von W. Wunsch. — Südsteuropa — Schriften, 7. Band. München 1966. — XV/1967, št. 2, str. 117. 667
- Šijanec Fran: Krog Attemsovih freskantov. [S sl.] — V/1957, št. 3, str. 146—155. 668
Oris dejavnosti baročnih mojstrov stenskega dekorativnega slikarstva na Attemsovih dvorcih.
- [Sorn Jože] J. S.: Nace Šumi, Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani. Ljubljana 1954. — III/1955, št. 1, str. 55—56. 669
- J. S.: Umetnost baroka na Slovenskem. Vodnik po umetnostnih zbirkah Narodne galerije v Ljubljani II. Ljubljana 1957. — VI/1958, št. 1, str. 44. 670
- J. S.: Gotische Fresken aus Slowenien. (Kopien) aus der Nationalgalerie in Laibach. Klagenfurt 1958. — VII/1958, št. 2, str. 102. 671
- Dr. Marijan Zadnikar, Hrastovlje. Spomeniški vodniki, zvezek 2. Ljubljana 1961. — X/1962, št. 2, str. 128. 672
- Dragotin Cvetko, Academia philharmonicorum labacensis. Ljubljana, 1962. — X/1962, št. 2, str. 128. 673
- Stukl Franc: Francè Stelè, Crngrob. Ljubljana 1962. — XI/1963, št. 2, str. 124. 674
- Emilijan Cevc, srednjeveška plastika na Slovenskem. Ljubljana 1963. — XII/1964, št. 1, str. 79. 675
- Sergej Vrišer, Baročno kiparstvo na slovenskem Stajerskem. Maribor 1963. — XII/1964, št. 2, str. 142. 676

- Marijan Zadnikar, Znamenja na Slovenskem. Ljubljana 1964. — XII/1964, št. 2, str. 143—144. 677
- Vojeslav Mole, Umetnost Južnih Slovanov. Slovenska matica 1965. Iz poljskega originala prevedel France Vodnik. — XIV/1966, št. 2, str. 129—131. 678
- Zbornik za umetnostno zgodovino. Nova vrsta VII. Ljubljana 1965. — XV/1967, št. 3, str. 194. 679
- Slovensko slikarstvo, spremna študija Spelca Copič, biografski in bibliografski podatki Melita Stelè-Možina. 1966. — XV/1967, št. 3, str. 194—195. 680
- Nace Sumi, Arhitektura XVI. stoletja na Slovenskem Ljubljana 1966. — XV/1967, št. 3, str. 195. 681
- Marijan Zadnikar, Rotunda v Selu. Murska Sobota 1967. — XV/1967, št. 3, str. 195—196. 682
- ARS Sloveniae. — Emilijan Cevc, Gotsko kiparstvo 1967. — XVI/1968, št. 2, str. 126. 683
- Francè Stelè, Arh. Jože Plečnik v Italiji 1098-99. Ljubljana 1967. — XVI/1968, št. 2, str. 126—127. 684
- Emilijan Cevc, Slovenska umetnost, Ljubljana 1966. — XVI/1968, št. 2, str. 127. 685
- ARS Sloveniae. — Emilijan Cevc, Gotsko kiparstvo. 1967. — XVII/1969, št. 1, str. 61—62. 686
- Stefka Cobelj, Baročni slikarji Straussi. Maribor 1967. — XVII/1969, št. 1, str. 62. 687
- Dušan Grabrijan, Plečnik in njegova šola. Maribor 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 121. 688
- Francè Stelè, Slikarstvo v Sloveniji od 12. do srede 16. stoletja. Ljubljana 1969. — XVII/1969, št. 3, str. 186. 689
- ARS Sloveniae — Nace Sumi, Baročna arhitektura. 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 57. 690
- ARS Sloveniae — Marijan Zadnikar, Romanska umetnost, 1970. — XVIII/1970, št. 3, str. 181—182. 691
- ARS Sloveniae — Ivan Komelj, Gotska arhitektura. 1970. — XVIII/1970, št. 3, str. 182. 692
- Nace Sumi, Arhitektura XVII. stoletja na Slovenskem. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 182—183. 693
- Emilijan Cevc, Poznogotska plastika na Slovenskem. 1970. — XIX/1971, št. 3, str. 182. 694
- Dolinarjev načrt vodnjaka v Tivoliju. [Z 1 sl.] — XX/1972, št. 1, str. 50—52. 695
- Konfinacija slikarja Ferda Vesela. — XX/1972, št. 3, str. 177. 696
- Marijan Zadnikar, Srednjeveška arhitektura kartuzijanov in slovenske kartuzije. Ljubljana 1972. — XX/1972, št. 3, str. 185—187. 697
- Šumi Nace:** Kranjski portali. [S sl.] — I/1953, št. 1, str. 39—46. 698
- Ljubljana — spomenik zgodovinskega urbanizma in arhitekture. [S sl.] — VII/1959, št. 1, str. 36—50. 699
- Dve »novi« baročni fasadi v Ljubljani. [S sl.] — VII/1959, št. 2, str. 97—102. 700
- Pregled baročne arhitekture v Sloveniji. [S sl.] — VIII/1960, št. 3, str. 166—174. 701
- Urbanizem in umetnost v Ljubljani. (Pregled od srednjega veka do danes). — XII/1964, št. 1, str. 9—16. 702
- Tancik Ferdinand:** Krasilni elementi na držajih spad in sabelj. [S sl.] — XIV/1966, št. 1, str. 28—36. 703
- Grbi v Kapeli sv. Jurija na ljubljanskem gradu. [S sl.] — XVIII/1970, št. 3, str. 158—169. 704
- Valenčič Vlado:** Ljubljansko stavbeništvo v prvi polovici 19. stoletja. [S sl.] — XVII/1969, št. 2, str. 72—84. 705
- Ljubljansko stavbeništvo od srede 19. do začetka 20. stoletja. [S sl.] — XVIII/1970, št. 3, str. 135—146. 706
- Vavken Juša:** Srednjeveške freske. Katalog k razstavi kopij iz zbirke Galerije fresaka v Beogradu 1960. — VIII/1960, št. 2, str. 136. 707
- Vetrih Maja:** Likovno življenje v Mariboru in razstave umetnikov mariborskega kroga med obema vojnama. [S 3 sl.] — XVII/1969, št. 1, str. 30—37. 708
- Vilfan Irena:** Muljava (J. Kastelic, Muljava in okolica v starem veku; A. Gspan, Pisatelj Josip Jurčič; F. Sarf, Jurčičev dom; G. Makarovič, Cerkev na Muljavi, F. Sarf, Izleti z Muljave, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije. Zbirka vodnikov, 16. zvezek. Ljubljana 1968. — XVIII/1970, št. 1, str. 58. 709
- Sergej Vrišer, Mariborski grad, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, Zbirka vodnikov, 17. zvezek. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 58—59. 710
- Marijan Zadnikar, Stiški samostan, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, Zbirka vodnikov, 18. zvezek. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 59—60. 711
- Ivan Komelj, Sevniški grad in Lutrovska klet, Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, Zbirka vodnikov št. 20. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 184—185. 712
- Vrbl N[iko] I.:** Usoda Miklošičevega spomenika v Ljutomeru. — I/1953, št. 3, str. 194. 713
- Vrišer Sergej:** Življenjepisni podatki o baročnih slikarjih in kiparjih Celja, Ptuja in Slov. Konjic. [S sl.] — VI/1958, št. 3, str. 131—138. 714
- Nekaj podatkov o baročnih kiparjih in njihovih delih na Slovenskem Štajerskem. [S 3 sl.] — VIII/1960, št. 1, str. 50—53. 715
- Posvetna baročna plastika v severovzhodni Sloveniji. [S sl.] — IX/1961, št. 1, str. 5—15. 716
- Zadnikar Marijan:** Romanska arhitektura v Prekmurju. [S sl.] — II/1954, št. 3, str. 178—183. 717
- Srednjeveška arhitektura na Gradu pri Slovenjem Gradcu v luči zgodovine in novih odkritij. [S sl.] — IV/1956, št. 3, str. 156—169. 718
- Umetnostnogeografski položaj romanske arhitekture na Slovenskem. [S sl.] — VII/1959, št. 1, str. 21—30. 719
- Zelinka Darinka:** Slikano usnje v Sloveniji. [S sl.] — IX/1961, št. 1, str. 58—64. 720
- Zelko Ivan:** Sledovi srednjeveškega Špitaliča pri Konjicah. [S sl.] — XVIII/1970, št. 2, str. 71—75. 721
- Zitko Salvator:** Ksenija Rozman, Janezova cerkev ob Bohinjskem jezeru, Spomeniški vodniki 4. Ljubljana 1962. — XI/1963, št. 2, str. 125—126. 722

7. LITERARNA ZGODOVINA

- Andonovski Hristo G.:** Stanko Vraz, »Ilir iz Stajera«, izdajatelj makedonskih narodnih pesmi. [Z 1 sl.] — III/1955, št. 1, str. 50—51. 723
- Brenk Kristina:** Prva uprizoritev mladinske igre v slovenskem jeziku v Ljubljani. [S posebno prilogo igre Tinček Petelinček]. [S sl.] — III/1955, št. 3, str. 160—164. 724
- Ludvik Dušan:** Prve senčne igre v Ljubljani. — XVIII/1970, št. 1, str. 22—23. 725
- Mušič Marjan:** Rajnik Bogotaj. [S sl.] — VII/1959, št. 1, str. 50—53. 726
- Pojasnilo o Bogotaju in njegovem rodu k Levstikovemu Popotovanju od Litije do Cateža.

- Pirjevec Dušan:** Družbeno politični vzroki slovenske Moderne. [Z 2 sl.] — III/1955, št. 1, str. 15—21. 727
- Reisp Branko:** Neevidentirana slovenska knjižica iz leta 1728. — XVII/1969, št. 1, str. 48—49. 728
- Stanek Leopold:** Izraz, podoba, pesem. [S sl.] — IV/1956, št. 1, str. 30—38. 729
Objava pesmi Peter Skuhala: Spijmo do dna in razlaga le-te.
- Zablatnik Pavle:** Koroška slovenska narodna pesem v svojih epičnih in liričnih izraznih prvinah [S sl.] — XV/1967, št. 1, str. 1—10. 730

8. ZGODOVINA DRUŠTEV

- Stergar Janez:** Prosvetni zbornik 1868—1968. Trst 1970. — XX/1972, št. 3, str. 182—183. 731
- Stres Gvido:** Jože Dular, Metliški gasilci, Sto let najstarejšega gasilskega društva na Slovenskem. Metlika 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 186—187. 732
— Jože Dular. 120 let metliške mestne godbe. Metlika 1970. — XVIII/1970, št. 3, str. 187. 733

9. NARODOPISJE

- Baš Angelos:** Etnografija Stantoninovega itinerrarija po Koroškem, Kranjskem in Štajerskem 1485—1487. — II/1954, št. 2, str. 122—127. 734

- Bras Ljudmila:** Razstava »Lončarstvo na Slovenskem«. [S 3 sl.] — XVI/1968, št. 3, str. 186—188. 735

[Lah Marija] M. L.: Kotnikov zbornik. Narodopisni zapiski z Gornjegrajskega in Kozjanskega. Celje 1956. — IV/1956, št. 1, str. 54. 736

- Novak Anka:** Razstava Planšarska kultura na Gorenjskem — Gorenjski muzej v Kranju. [S sl.] — XVII/1969, št. 2, str. 113—116. 737

Plesničar Ljudmila: Svatbeni običaji v okolici Buzeta v prvi polovici XIX. stoletja. [S sl.] — V/1957, št. 2, str. 95—97. 738

- Račič Božo:** Slamnati »lojstri« [S sl.] — XVIII/1970, št. 3, str. 170—172. 739

10. TELESNA KULTURA

[Orel Boris]: Slovenci najstarejši smučarji v Srednji Evropi. [Z 2 sl.] — I/1953, št. 3, str. 216. 740

Ožura Jože: Drago Stepišnik, Oris zgodovine telesne kulture na Slovenskem. Ljubljana 1968. — XVII/1969, št. 2, str. 121—122. 741

11. PASIGRAFIJA

- Slokar Ivan:** Slovenski pasigrafii. — XX/1972, št. 3, str. 169—172. 742

XI. ZALOŽNIŠTVO IN TISKARSTVO

Brumen Nikica: Tiskarne v Pomurju. Pregled tiskarn v Murski Soboti, Lendavi, Gornji Radgoni in v Ljutomeru. [S sl.] — IX/1961, št. 2, str. 82—92. 743

— Knjigarne in papirnice v Pomurju. — XIX/1971, št. 2, str. 105—109. 744
Glej popravek k tekstu XIX/1971, št. 3, str. 191.

Gerlanc Bogomil: Založništvo, periodični tisk in knjigotrštvo v mestu in okraju Ljubljana v letu 1961. [S sl.] — X/1962, št. 1, str. 42—47. 745

Reisp Branko: Mayrjev Catalogus librorum, prvi v Ljubljani tiskani knjižni katalog, spet v evidenci. — X/1962, št. 1, str. 59—61. 746

— Mandelčevi ljubljanski tiski v knjižnici Na-

rodnega muzeja v Ljubljani. [S 3 sl.] — XI/1963, št. 1, str. 51—56. 747

— Doslej neznani knjigotrški prospekt o izidu Vodnikovih Pesmi za pokušino. — XIII/1965, št. 2, str. 78—83. 748

— O najstarejših tiskanih uradnih razglasih v slovenščini. [Z 1 sl.] — XV/1967, št. 2, str. 91—94. 749

— Branko Berčič, Tiskarstvo na Slovenskem. Zgodovinski oris. Ljubljana, Odbor za proslavo 100-letnice grafične organizacije na Slovenskem 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 60—61. 750

Sorn Jože: [Sto trideset] 130 let Blasnikove tiskarne. Ljubljana 1959. — VII/1959, št. 1, str. 56. 751

Vatovec Fran: Ob stoletnici »Slovenskega naroda«. — XVI/1968, št. 3, str. 145—149. 752

XII. TURIZEM, TURISTIČNI KRAJI

Borisov Peter: Zdravilišča in kopališča na nekdanjem Kranjskem. [S sl.] — XVI/1968, št. 1, str. 45—58. 753

[Kolojni Danijela] Kološni Danijelo in Milena Osjak: Pavel Kunaver. Skocijanske jame. Kulturni in naravni spomeniki. (Zbirka vodnikov). — XV/1967, št. 1, str. 63. 754

— Stane Peterlin. Triglavski narodni park. Kulturni in naravni spomeniki. (Zbirka vodnikov). — XV/1967, št. 1, str. 63. 755

Korošec Branko: Beseda, dve o Steinbergovem in drugih opisih Cerkniškega jezera. [S sl.] — XV/1967, št. 1, str. 11—22. 756

Omerzu Rozika: France Planina, Poljanska in Selška dolina. Zbirka: Slovenske pokrajine 2. Ljubljana 1962. — XII/1964, št. 2, str. 143. 757

Režek Adolf: Rogaška Slatina in Zrinjski [S sl.] — X/1962, št. 3, str. 172—184. 758

— Nove ugotovitve o nastanku zdravilišča in hkrati o zdravljenju hrvatskega bana Petra Zrinjskega 1665 leta.

Savnik Roman: Iz zgodovine Postojnske jame. [S sl.] — VI/1958, št. 3, str. 138—145; VIII/1960, št. 2, str. 99—110. 759

[Sotler Joško] j/s: Slike iz Brkinov. Brkini in turizem. [Z 2 sl.] — I/1953, št. 2, str. 119—120. 760

Stergar Janez: Blaž Singer. Vodnik na poti med Slovenci na Koroškem (Turistični priročnik). Maribor 1970. Priloga: Koroška — Karta s slovenskimi in nemškimi krajevnimi imeni, 1 : 150.000, priredil Vladimir Klemenčič, Maribor 1971. — XX/1972, št. 1, str. 61. 761

XIII. GEODEZIJA

Kregar Vinko: Nekaj o geodeziji. — II/1954, št. 3, str. 205—206. 762

XIV. PROBLEMI ZGODOVINOPISJA

Blaznik Pavle: Pota in vidiki slovenske krajevne zgodovine. [S 3 sl.] — III/1955, št. 3, str. 145—150. 763

Grafenauer Bogo: Poglavitne poteze slovenskega zgodovinskega razvoja in položaja. Mesto kmečkih uporov v slovenski zgodovini. — XIX/1971, št. 3, str. 129—136. 764

Kranjec Silvo: Zgodovinske marginalije. — IX/1961, št. 3, str. 191—192. 765
Nekaj podatkov o netočnem pisanju v strokovni literaturi.

Marušič Branko: Dosedanje delo in bodoče naloge goriškega zgodovinarja in zgodovinoписja. — XII/1964, št. 3, str. 145—151. 766

— Veliki tolminski punt v zgodovinski literaturi. — XIV/1966, št. 1, str. 8—11. 767

Šavli Andrej: Vprašanja iz Primorske. [S sl.] — I/1953, št. 3, str. 159—162. 768

Prikaz vprašanj iz zgodovinskega in etnografskega področja, ki bi jih kazalo obdelati.

XV. LEKSIKONI

Kos Janez: Krajevni leksikon Slovenije. I. knjiga: Zahodna Slovenija. S sodelovanjem Franceta Planine in Zivka Sifererja ter 36 drugimi sodelavci pripravil in uredil Roman Savnik. Ljubljana 1968. — XVII/1969, št. 1, str. 60—61. 769

Savnik Roman: Ob nekaterih odmevih na prvo

knjigo Krajevnega leksikona Slovenije. — XVII/1969, št. 3, str. 190—191. 770

Odgovor na prispevek J. Kosa glej št. 769.

Zorn Tone: Österreich Lexikon I-II, Wien-München 1966. — XIX/1971, št. 2, str. 124—125. 771

XVI. SIMPOZIJI IN ZBOROVANJA

1. ZBOROVANJA SLOVENSkih ZGODOVINARJEV

Kresal France: XIV. zborovanje slovenskih zgodovinarjev v Novi Gorici od 9. do 13. septembra 1968. — XVI/1968, št. 3, str. 189—190. 772

Prunk Janko: Zapis z znanstvenega posvetovanja o OF slovenskega naroda. — XIV/1966, št. 2, str. 124—127. 773

— Poročilo o znanstvenem posvetovanju ob 50-letnici Oktobrske revolucije in 30-letnici ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije. — XVI/1968, št. 1, str. 61—62. 774

2. ZBOROVANJA ZGODOVINARJEV JUGOSLAVIJE

Marušič Branko: »Pazinski memorial«. — XIX/1971, št. 1, str. 49. 775

O zborovanju od 26. do 27. septembra 1970.

3. DRUGA ZBOROVANJA IN POSVETOVANJA

Kos Janez: IV. zborovanje Arhivskega društva Slovenije na Ptujju (21. do 24. maja 1968). — XVI/1968, št. 3, str. 188—189. 776

Kos Janez: Tretje posvetovanje jugoslovanskih arhivskih delavcev. — XIX/1971, št. 1, str. 50. 777

Sorn Jože: Spomeniško Pomurje. Zbirka predavanj slovenskih konservatorjev in muzealcev na posvetovanju od 27. do 30. septembra 1956 v Murski Soboti. — VII/1959, št. 1, str. 56. 778

Šumi Nace: Posvetovanje slovenskih konservatorjev v Pomurju. — IV/1956, št. 2, str. 111. 779

XVII. UREDNIŠTVO KRONIKE

(Objave in obvestila)

Uprava in uredništvo Kronike: [Naloga in pomen Kronike]. — I/1953, št. 1, str. 1—2. 780

[Uredništvo Kronike]: Objava uredništva. Razpis fotonatečaja. — I/1953, št. 1, str. 80. 781

— Objave uredništva. Navodila sodelavcem. Obletnice in jubileji. — I/1953, št. 2, str. 152. 782

[Uprava Kronike]: [Prošnja za poravnavo zaostale naročnine, naznanilo o razprodani 1. št. I. letnika]. — II/1954, ovitek št. 1. 783

[Uredništvo Kronike]: Naročnikom in bralcem! — II/1954, ovitek št. 2. 784

Napoved izhajanja zbirke knjig Knjižnica Kronike. Kot prvo delo: Miko Kos, Srednjeveška Ljubljana, topografski opis mesta in okolice.

— [Prošnja vsem izdajateljem krajevnozgodovinskih publikacij za izvod.] — III/1955, št. 3, str. 192; IV/1956, št. 1, str. 55; št. 3, str. 181; V/1957, št. 1, str. 51. 785

- Uprava Kronike:** Obvestilo. — XI/1963, št. 2, str. 128. 786
Pregled dohodkov in izdatkov za leto 1962.
- Uredništvo Kronike:** Obvestilo. — XI/1963, št. 3, str. 192. 787
Obvestilo o zvišanju naročnine.
- Uprava Kronike:** Obvestila. — XII/1964, št. 1, str. [80.] — 788
O odkupu nekaterih številčnik Kronike. Pregled dohodkov in izdatkov za leto 1963.
- Uredniški odbor Kronike:** Obvestilo. — XIII/1965, št. 3, str. 208. 789
Obvestilo o zvišanju naročnine.

- [Uredništvo Kronike]:** Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino. — XV/1967, ovitek št. 2. 790
Obvestilo o ceni posameznih letnikov, o odkupu nekaterih številčnik Kronike in o izišlih knjigah zbirke Knjižnica Kronike.
- [Uprava Kronike]:** Obvestilo uprave. — XVI/1968, ovitek št. 1. 791
O obračunu in plačevanju naročnine zasebnih in drugih naročnikov.
- Naročnina — XVI/1968, ovitek št. 1. 792
Obvestilo o višini naročnine za Jugoslavijo in inozemstvo.
- [Uredništvo Kronike]:** [Knjige Knjižnice Kronike] — XVII/1969, ovitek št. 2. 793
Seznam knjig zbirke Knjižnica Kronike, ki so na zalogi.

XVIII. REVIJE, PERIODIČNE PUBLIKACIJE IN ZBORNICI

1. SLOVENSKE REVIJE IN ZBORNICI

- Janša Olga:** Bašev zbornik. Časopis za zgodovino in narodopisje, nova vrsta, 5. (XL.) letnik. Maribor 1969. — XVIII/1970, št. 3, str. 179—181. 794
- Marušič Branko:** Brda, 25. maja 1958. Izdal odbor za postavitve spomenika Srečku Humarju. — VII/1959, št. 3, str. 191. 795
- Bukovica — Volčja draga v boju za svobodo. Izdal odbor za postavitve spomenika padlim v Bukovici — Volčji dragi, 1959. — IX/1961, št. 3, str. 192. 796
- [Sorn Jože] J. S.:** Celjski zbornik 1958. Celje 1958. — VI/1958, št. 2, str. 102. 797
- Celjski zbornik 1959. Celje 1959. — VIII/1960, št. 2, str. 135. 798
- Celjski zbornik 1961. Celje 1961. — X/1962, št. 1, str. 64. 799
- [Otorepec Božo] B. O.:** Celjski zbornik 1967. Uredil uredniški odbor, odgovorni urednik Gustav Grobelnik. Celje 1967. — XVII/1969, št. 2, str. 117. 800
- Stres Gvido:** Celjski zbornik 1968. Odgovorni urednik Gustav Grobelnik. Celje 1968. — XVIII/1970, št. 1, str. 51—52. 801
- Celjski zbornik 1969—1970. Uredil uredniški odbor, odgovorni urednik Vlado Novak. Celje 1970. — XIX/1971, št. 2, str. 122—123. 802
- Vovko Andrej:** Celjski zbornik 1971—1972. Odgovorni urednik Vlado Novak. Celje 1972. — XX/1972, št. 3, str. 184—185. 803
- Janša Olga:** Časopis za zgodovino in narodopisje. — 1. (XXXVI) letnik 1965, 2. (XXXVII) letnik 1966, 3. (XXXVIII) letnik 1967, 4. (XXXIX) letnik 1968. Maribor. — XVII/1969, št. 1, str. 55—58. 804
- Časopis za zgodovino in narodopisje. Nova vrsta, 6 (XLI) letnik, zvezek 1, 2. Maribor 1970. — XIX/1971, št. 2, str. 121—122. 805
- Časopis za zgodovino in naravoslovje. Nova vrsta, 7. (XLII) letnik, zvezek 1, 2. Maribor 1971. — XX/1972, št. 2, str. 113—115. 806
- [Otorepec Božo] B. O.:** [Devetdeset] 90-letnica grafične organizacije na Slovenskem 1868—1958. Zbornik sindikata grafičarjev Slovenije. Ljubljana 1958. — VI/1958, št. 2, str. 100. 807
- Sorn Jože:** Dolenjski zbornik 1961. Novo mesto 1961. — X/1962, št. 2, str. 127. 808
- Marušič Branko:** Goriški zbornik 1947—1957. Nova Gorica 1957. — VII/1959, št. 1, str. 56. 809
- [Sorn Jože] J. S.:** Idrijski razgledi. Leto I. št. 2. — IV/1956, št. 1, str. 53. 810
- Idrijski razgledi, I., IV., št. 1, 1959. — VII/1959, št. 1, str. 56. 811
- [Vilfan Sergij] V.:** Istrski zgodovinski zbornik. Leto I. Koper 1953. — II/1954, št. 1, str. 71. 812
- Marušič Branko:** Jadranski koledar 1959. — VII/1959, št. 3, str. 191—192. 813
- Jadranski koledar 1961 — X/1962, št. 1, str. 62. 814
- Demšar Vincencij:** Jadranski koledar 1970. — XVIII/1970, št. 1, str. 62—63. 815
- Vidovič-Miklavčič Anka:** Jeklo in ljudje. Jeseniški zbornik II, 1969. — XVIII/1970, št. 2, str. 126—127. 816
- [Sorn Jože] J. S.:** Kamniški zbornik 1955. — III/1955, št. 2, str. 122. 817
- [Lah Marija] M. L.:** [Drugi] II. Kamniški zbornik 1956. — IV/1956, št. 1, str. 54—55. 818
- [Otorepec Božo] B. O.:** [Četrtil] IV. Kamniški zbornik 1958. Ljubljana 1958. — VI/1958, št. 2, str. 100. 819
- Sorn Jože:** Kamniški zbornik, VII. Kamnik 1961. — X/1962, št. 2, str. 127. 820
- Janša Olga:** Kamniški zbornik XII. 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 53—54. 821
- Stergar Janez:** Koroška in koroški Slovenci, zbornik poljudnoznanstvenih in leposlovnih spisov. Uredili: dr. Vladimir Klemenčič, dr. Janko Pleterški in dr. Tone Zorn. Maribor 1971. — XIX/1971, št. 3, str. 186—187. 822
- Vidovič-Miklavčič Anka:** Kranjski zbornik 1970. Kranj 1970. — XIX/1971, št. 1, str. 51—53. 823
- Marušič Branko:** Kulturni odmevi, št. 2, 1958/1959. [Prosvetna revija, glasilo DPD Svoboda Ajdovščina 1959]. — VII/1959, št. 3, str. 192. 824
- Kulturni odmevi. Prosvetna revija, glasilo DPD Svoboda Ajdovščina. Leto I/1958, št. 1. Ajdovščina 1958. — VII/1959, št. 3, str. 192. 825
- [Sorn Jože] J. S.:** Liboje, 25-letnica »Svobode« 1929—1954. Liboje 1954. — III/1955, št. 2, str. 122. 826
- Vidovič-Miklavčič Anka:** Litijski zbornik NOB, 1. Ljubljana 1969. — XVIII/1970, št. 1, str. 54—55. 827
- [Sorn Jože] J. S.:** Loški razgledi 1. Skofja Loka 1954. — III/1955, št. 1, str. 55. 828
- [Otorepec Božo] O.:** Loški razgledi II — 1955. Uredil Branko Berčič. 1955. — III/1955, št. 3, str. 190—191. 829
- O.: Loški razgledi III — 1956. Skofja Loka 1956. — V/1957, št. 1, str. 50. 830
- [Sorn Jože] J. S.:** Loški razgledi IV. Skofja Loka 1957. — V/1957, št. 2, str. 100. 831
- [Otorepec Božo] B. O.:** Loški razgledi V — 1958. Uredil Branko Berčič. Skofja Loka 1958. — VI/1958, št. 2, str. 101—102. 832
- Sorn Jože:** Loški [razgledi] razredi, VI, 1959. Skofja Loka 1959. — VII/1959, št. 3, str. 192. 833
- Loški razgledi VIII. — 1961. — X/1962, št. 1, str. 64. 834
- Stukl Franc:** [Deseti] X. letnik Loških razgledov. — XII/1964, št. 1, str. 77—79. 835
- Loški razgledi, XIV — 1967. — XVI/1968, št. 1, str. 63. 836

- Loški razgledi XV — 1968. — XVII/1969, št. 1, str. 59—60. 837
- Loški razgledi XVI. 1969; uredil France Planina. — XVIII/1970, št. 1, str. 52—53. 838
- Loški razgledi XVII, 1970, uredil France Planina. — XIX/1971, št. 1, str. 57—58. 839
- Loški razgledi, XVIII. Škofja Loka 1971. — XX/1972, št. 1, str. 56. 840
- [Sorn Jože] S.: [Osem sto] 800 let Mengša. Mengeški zbornik 1154—1954. I. del. Uredila A. Gorjup in I. Vidali. — II/1954, št. 2, str. 145. 841
- Janša Olga: Mengeški zbornik. II. del, 1. in 2. snopič. Mengeš 1969. — XVII/1969, št. 3, str. 187—189. 842
- [Sorn Jože] S. J.: Moščanska kronika. 1. Ljubljana 1957. — V/1957, št. 2, str. 100. 843
- Kos Janez: Narodna junaka Milan Majcen in Janči Mevželj. (Milan Brezovar, Narodna junaka Milan Majcen in Janči Mevželj) — Stefan Kuhar, Kmetstvo mladinsko gibanje in Milan Majcen. Ljubljana 1971. — XX/1972, št. 1, str. 62—63. 844
- Stergar Janez: Od kmečkih uporov do slovenske državnosti. Uredil Ivan Kreft. Maribor 1971. — XIX/1971, št. 3, str. 189—190. 845
- Janša Olga: Póetovio — Ptuj. 69 — 1969. Zbornik razprav ob tisočdevetstoletnici. (Ur. Vladimir Bračič). Maribor 1969. — XVIII/1970, št. 2, str. 125—126. 846
- [Sorn Jože] J. S.: Posavje I. Brežice 1957. — V/1957, št. 2, str. 100. 847
- [Otošec Božo] O.: Ptujski zbornik 1893—1953. Ptuj 1953. — I/1953, št. 3, str. 215. 848
- Stres Gvido: [Sedem sto dvajset] 720 let Ravne na Koroškem, uredil Marjan Kolar 1968. — XVII/1969, št. 3, str. 189—190. 849
- Sedivý Jan: Svet med Muro in Dravo. Uredil Viktor Vrtnjak. Maribor 1968. — XVII/1969, št. 1, str. 58—59. 850
- Stukl France: Varstvo spomenikov X. 1965. Steletov zbornik. Ljubljana 1966. — XV/1967, št. 3, str. 194. 851
- Varstvo spomenikov XIII—XIV. 1968—1969. Ljubljana 1970. — XIX/1971, št. 3, str. 190. 852

- Vidovič-Miklavčič Anka: Zbornik občine Grosuplje. Gospodarska in zgodovinska kronika I. Grosuplje 1969. — XIX/1971, št. 1, str. 53—55. 853
- [Otošec Božo] O.: Zbornik Primorske založbe Lipe. Koper 1956. — IV/1956, št. 2, str. 112. 854
- Sivec Janko: Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. Uredil dr. Eman Pertl. Maribor 1959. — VII/1959, št. 3, str. 192. 855
- Stukl France: Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v. VIII. 1970. — XIX/1971, št. 2, str. 123—124. 856
- Janča Olga: Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike, I; uredil Fran Dominko. Ljubljana 1971. — XX/1972, št. 2, str. 112—113. 857
- Fischer Jasna: Zgodovinski časopis XXII. zvezek 1-2. Ljubljana 1969 — XVIII/1970, št. 1, str. 50—51. 858
- [Sorn Jože] J. S.: Zetev svobode v Sladkem vrhu. Zbornik izdalo delavsko prosvetno društvo »Svoboda« Sladki vrh ob razvitju društvenega prapora 29. aprila 1956. — IV/1956, št. 1, str. 52—53. 859

2. TUJE REVIJE IN ZBORNIKI

- Marušič Branko: Donge l'Isunz, nel quarantesimo anniversario della fondazione della società filologica friulana »G. I. Ascoli«, a cura del comune di Gorizia, Gorizia 1919—1959. — X/1962, št. 3, str. 192. 860
- Gorizia nel medioevo. Miscellaneo di studi storici in occasione del quinto centenario della concessione dei diritti civici a Gorizia. Gorizia 1956. — VII/1959, št. 3, str. 191. 861
- Studi goriziani. Rivista della Biblioteca Governativa di Gorizia. Volume XI—XXIV (1948 do 1958). — VII/1959, št. 3, str. 191. 862
- »Studi Goriziani« Gennaio — giugno 1959, vol. XXV; Luglio — dicembre, 1959, vol. XXVI; Rivista della Biblioteca Governativa di Gorizia. — IX/1961, št. 1, str. 64. 863
- Studi Goriziani. Rivista della Biblioteca Governativa di Gorizia, vol. XXVII, gen. — giugno 1960; vol. —/XXVIII, luglio — dicembre 1960. — X/1962, št. 1, str. 62—63. 864

XIX. DODATEK

- Gostinsko podjetje hotel Slon. — II/1954, št. 1, str. 56. 865
- Cinkarna metalurško kemična industrija Celje. — II/1954, št. 1, str. [58]. 866
- Papirnica Vevče Ljubljana. [Z 1 sl.] — II/1954, št. 1, str. [61]. 867
- Letalska tovarna Letov Ljubljana. — II/1954, št. 1, str. 65. 868
- Kovačič Franc: Utensilia, tovarna tekstilnih potreščin, Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 1, str. 58. 869
- »Gospodarsko razstavišče« Ljubljana. — Priloga III/1955, št. 1, str. 59. 870
- Jančar Rudolf: Podjetje Inštitut za elektrozeve. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 1, str. 60. 871
- Gregorčič Alojz: Projektiranje elektroenergetskih in prenosnih naprav v Elektroprojektu Ljubljana. — Priloga III/1955, št. 1, str. 63. 872
- Tiskarna Toneta Tomšiča, Ljubljana. — Priloga III/1955, št. 1, str. 67. 873
- Tovarna čevljev »Zvezda« Ljubljana. — III/1955, št. 2, str. 117. 874
- Tovarna optičnih in steklopihaških izdelkov Ljubljana. [S sl.] — Priloga III/1955, št. 2, str. 123. 875

- Glavna zadružna zveza. Deset let rasti kmetijskega združništva. — Priloga III/1955, št. 2, str. 124—126. 876
- Ob 50-letnici »Vinoceta« v Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 2, str. 127—128. 877
- Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij LRS v Ljubljani. — Priloga III/1955, št. 2, str. 129—130. 878
- Instalacija Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 2, str. 130. 879
- Les Ljubljana. [S sl.] — Priloga III/1955, št. 2, str. 131. 880
- Geodetski zavod LRS Ljubljana. [Z 2 sl.] — Priloga III/1955, št. 2, str. 132. 881
- Agrotehnika, export-import, Ljubljana. Pet let v borbi za napredek vasi. — Priloga III/1955, št. 2, str. 134—135. 882
- »Silva« Gozdno in lesno gozdarstvo Fakultete za agronomijo gozdarstvo in veterino v Ljubljani. — Priloga III/1955, št. 2, str. 135. 883
- Parcer Karel: Ljubljana ob desetletnici osvoboditve. [Z 2 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 193—195. 884
- »Teol« tovarna tekstilnih, usnjarskih in pomožnih sredstev. Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 196. 885

- Delo Industrijskega biroja podjetja za izvoz in uvoz industrijske opreme in naprav ter izgradnjo industrije, Ljubljana. — Priloga III/1955, št. 3, str. 198. 886
- Tovarna kleja Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 199. 887
- Mineral. Industrija naravnega in umetnega kamna. Ljubljana. [S sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 200—202. 888
- Lesna predelovalna industrija Podpeč. [S sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 204—206. 889
- Ljubljanske mlekarnе. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 206. 890
- »Sončnica« tovarna jedilnih in tehničnih olj Vir-Domžale. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 207. 891
- Tovarna dekorativnih tkanin Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 208—209. 892
- Elektrostrojno podjetje »Tiki« Ljubljana. — Priloga III/1955, št. 3, str. 209. 893
- Kinematografsko podjetje Ljubljana. Deset povojnih let kinematografije v Ljubljani. [Z 2 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 210—211. 894
- A. V.: Tobačna tovarna v Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 212—213. 895
- Trgovsko podjetje na drobno in debelo Radio-Center. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 213. 896
- Tovarna kovinske galanterije, Ljubljana, Obrat Tacen. [Z 1 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 215. 897
- Podjetje Mlinska industrija Ljubljana. [Z 2 sl.] — Priloga III/1955, št. 3, str. 216. 898
- [Narodni magazin LR Slovenije]. [S 3 sl.] — Priloga IV/1956, št. 1, str. [56]. 899
- Komunalna banka Ljubljana 60-KB-1. — Priloga IV/1956, št. 2, str. [114]. 900
- Tovarna Zlatorog Maribor. [Z 1 sl.] — Priloga V/1957, št. 2, str. [101]. 901
- Razvojna pot »Žičnice« Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 2, str. [1]. 902
- Nastanek in razvoj tovarne Saturnus Ljubljana-Moste. — Priloga VII/1959, št. 2, str. [2—3]. 903
- Deset let tovarne Volnenka. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 2, str. [5]. 904
- Sonc Ivo:** Papirnica Količevo ob 40-letnici KPJ. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 2, str. [6—7]. 905
- Železniški transport in naše gospodarstvo. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 2, str. [8—9]. 906
- [Tovarna kovinske galanterije, Ljubljana]. Vsak državljan je potrošnik izdelkov. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 2, str. [10]. 907
- Silva Ljubljana [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [1]. 908
- V. M.: Lip Lesno industrijsko podjetje Ljubljana. Ob 40-letnici KPJ. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [2—3]. 909
- Tegrad, Ljubljana. — Priloga VII/1959, št. 3, str. [4]. 910
- Lek tovarna kemičnih in farmacevtskih proizvodov Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [5]. 911
- Color tovarna barv in lakov Medvode. [S 3 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [6—7]. 912
- Razvoj in pomen komunalnega podjetja Ljubljanske mlekarnе. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [8]. 913
- Erjavec V.:** Uprava cest OLO Ljubljana. (Kratek pregled razvoja). [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [9]. 914
- Življenjski in delovni jubileji, uspehi kolektiva »Ilirije«. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [10]. 915
- Tobačna tovarna Ljubljana. [S 3 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [11]. 916
- A. L. dr.:** Odpad podjetje za promet z odpadki na debelo Ljubljana. Gospodarski pomen podjetja. — Priloga VII/1959, št. 3, str. [12]. 917
- Tovarna Karoserija v Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [15]. 918
- Sap-Turist ob 15-letnici obnovitve cestnega prometa v Sloveniji. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [17]. 919
- [Štirideset] 40 let dela in napredka kolektiva »KOT« tovarne kovinskega okovja Tacen, Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga VII/1959, št. 3, str. [18]. 920
- Sočan Julij:** Mestni zavod Razsvetljava Ljubljana 1952—1960. [S sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [1]. 921
- Korošec Vekoslav:** Električna in naši kraji. [Z 2 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [2—3]. 922
- Razvoj in delo podjetja Industrijski biro v Ljubljani. — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [4]. 923
- Razvojna pot Komunalne banke v Ljubljani. — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [4]. 924
- Tonosa tovarna nogavic v Savljah. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [5]. 925
- Kratka zgodovina razvoja tovarne vijakov na Viču. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [6]. 926
- Telekomunikacije. Industrijsko podjetje za elektrozveze Ljubljana — Pržan. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [7]. 927
- Zgodovina mestnega cestnega prometa v Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [8—9]. 928
- Tovarna dekorativnih tkanin. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [10]. 929
- B. M.:** Razvojna pot tovarne »Utensilia« Ljubljana-Rudnik. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 1, str. [10]. 930
- Tovarna pletenin Rašica Gameljne. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 2, str. [1]. 931
- Smrkolj Darko:** Elma tovarna elektromateriala Črnuče pri Ljubljani. [Z 2 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 2, str. [2]. 932
- Nastanek in razvoj združenega podjetja »Teol — Oljarna« Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 3, str. [1]. 933

- Kremesec Rudi:** Stol Kamnik tovarna upogrnjenega pohištva. Ob 56-letnici obstoja in 10-letnici delavskega samoupravljanja. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 3, str. [2—3]. 934
- Nekaj vrstic o podjetju »Modelit« Kamnik. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 3, str. [4]. 935
- Prizadevni delovni kolektiv gradbenega podjetja »Tehnograd« v Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga VIII/1960, št. 3, str. [6]. 936
- Razvoj od skromne obrti do velike tovarne Šumi. — Priloga VIII/1960, št. 3, str. [6]. 937
- Ob 10-letnici samoupravljanja PTT. — Priloga IX/1961, št. 1, str. [1]. 938
- Razvoj Ljubljanskega vodovoda po osvoboditvi. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 1, str. [2]. 939
- Javna skladišča Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 1, str. [4]. 940
- Agrokombinat Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 1, str. [5]. 941
- Tobačna tovarna Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 1, str. [6]. 942
- Rašica tovarna pletenin Gameljne pri Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 1, str. [7]. 943
- Tovarna trakov Totra Zgornja Hrušica pri Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 1, str. [8]. 944
- Klavnica Kranj. — Priloga IX/1961, št. 2, str. [2]. 945
- Oljarica tovarna rastlinskih olj Britof pri Kranju. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 2, str. [2]. 946
- Indos industrija obdelovalnih strojev v Ljubljani — Moste. Ob bližnji 15-letnici obstoja tovarne. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 2, str. [3]. 947
- [O ustanovitvi tovarne Iskra]. Revolucionarna tradicija se nadaljuje. — Priloga IX/1961, št. 2, str. [4]. 948
- Lesni obrat Ljubljanski vrh v Verdu. — Priloga IX/1961, št. 2, str. [4]. 949
- M. Ž.: Metalka Ljubljana trgovsko izvozno in uvozno podjetje. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 3, str. [1]. 950
- Saturnus Ljubljana — Moste. Ob 40-letnici obstoja in 20-letnici vstaje. [Z 2 sl.] — Priloga IX/1961, št. 3, str. [2—3]. 951
- [Petnajst] 15 let tovarne Lek. [Z 2 sl.] — Priloga IX/1961, št. 3, str. [4—5]. 952
- Jesih Stane: Elektro Ljubljana-mesto. — Priloga IX/1961, št. 3, str. [6]. 953
- Plutal industrija plutovinastih izdelkov. Njen začetek in razvoj. [Z 1 sl.] — Priloga IX/1961, št. 3, str. [6]. 954
- Na-rodni Ma-gazin Ljubljana. Ob 15-letnici obstoja. — Priloga X/1962, št. 1, str. [1]. 955
- Mesna industrija Emona Zalog — Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 1, str. [2]. 956
- Splošno gradbeno podjetje Grosuplje. [S sl.] — Priloga X/1962, št. 1, str. [3—4]. 957
- Tekstilna tovarna Motvoz in platno Grosuplje. — Priloga X/1962, št. 1, str. [6]. 958
- Industrija naravnega in umetnega kamna Mineral Ljubljana-Moste. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 1, str. [6]. 959
- Tovarna barv Color v Medvodah. [Z 2 sl.] — Priloga X/1962, št. 1, str. [7—8]. 960
- Tovarna celuloze in papirja Vevče — Medvode. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 1, str. [9—10]. 961
- Teol — oljarna Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 2, str. [2]. 962
- Ob 10-letnici komunalnega podjetja Javna razsvetljava v Ljubljani. [Z 2 sl.] — Priloga X/1962, št. 2, str. [3]. 963
- Kemična tovarna Moste — na prelomnici. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 2, str. [5]. 964
- »Alko« v preteklosti, sedanosti in prihodnosti. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 3, str. [1]. 965
- Montažno podjetje Toplovod ob petnajstletnici. — Priloga X/1962, št. 3, str. [2]. 966
- Rekonstrukcija »Tiki«. 150.000 električnih grelcev-bojlerjev. [Z 1 sl.] — Priloga X/1962, št. 3, str. [3]. 967
- Astra veletrgovina Ljubljana. Postopna a vztrajna pot k napredku. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 1, str. [2—3]. 968
- Saturnus kovinska predelovalna industrija, embalaža, avtooprema Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 1, str. [7]. 969
- Proizvajalni kombinat Agromel Ljubljana. Ob nastanku proizvodnega kombinata »Agromel«. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 1, str. [8]. 970
- Cementar industrija gradbenega materiala Ljubljana. [S sl.] — Priloga XI/1963, št. 2, str. [1]. 971
- Litostroj v letu 1963. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 2, str. [2]. 972
- Podjetje »Chemo« import export Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 2, str. [3]. 973
- [Petnajst] 15 let Reklamservisa. — Priloga XI/1963, št. 2, str. [4]. 974
- »Colorjeva« bogata paleta... [Z 2 sl.] — Priloga XI/1963, št. 2, str. [5—6]. 975
- Tovarna celuloze in papirja Vevče — Medvode. Ob 120-letnici vevške papirnice in 200-letnici medvoške tovarne celuloze. [Z 2 sl.] — Priloga XI/1963, št. 2, str. [7—8]. 976
- Tekstilka podjetje za izdelavo vate Ljubljana. — Priloga XI/1963, št. 2, str. [10]. 977
- Tovarna elektroporcelana Izlake. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 3, str. [1]. 978
- Razvoj in perspektive Teol — Oljarne v Ljubljani. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 3, str. [2]. 979
- Metalna Maribor tovarna težke investicijske opreme. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 3, str. [3]. 980
- Jugoslovanske železnice. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 3, str. [4]. 981
- Agrokombinat Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 3, str. [4]. 982

- Elektroprenos Ljubljana. Energetska osnova za industrializacijo mesta Ljubljane. [Z 1 sl.] — Priloga XI/1963, št. 3, str. [7—8]. 983
- Elektrarna Medvode. 10-lenica obratovanja. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 1, str. [2]. 984
- Elma 15 let obstoja. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 1, str. [3]. 985
- Vega nova tovarna apartov in instrumentov v Ljubljani. [Z 2 sl.] — Priloga XII/1964, št. 2, str. [1]. 986
- Gradis včeraj in danes. [S sl.] — Priloga XII/1964, št. 2, str. [2—3]. 987
- Elektroprenos Ljubljana. Problem preskrbe Slovenije z električno energijo in posebej zahodne Slovenije. — Priloga XII/1964, št. 2, str. [6]. 988
- Teol — Oljarna. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 2, str. [7]. 989
- Viba film podjetje za domači film. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 2, str. [9]. 990
- IBE 1949—1964. Inženirski biro elektroprojekt ob petnajstletnici. [Z 2 sl.] — Priloga XII/1964, št. 3, str. [1]. 991
- Splošno gradbeno podjetje Grosuplje 1946—1964. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 3, str. [3]. 992
- Gramex (Cement — Opeka). [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 3, str. [4]. 993
- Tovarna Lek. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 3, str. [4]. 994
- Težmer servis za popravilo in izdelavo tehtnic, težnih in merilnih naprav. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 3, str. [5]. 995
- Petnajstletnica ustanovitve tiskarne Toneta Tomšiča. [Z 1 sl.] — Priloga XII/1964, št. 3, str. [6]. 996
- [Petinsedemdeset] 75. obletnica Mestnega voda Ljubljane. [Z 2 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [1]. 997
- Kratek oris razvoja kanalizacije v Ljubljani. [S 3 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [2]. 998
- Gozdno gospodarstvo Ljubljana. Ob 20-letnici osvoboditve in 15-letnici obstoja. [Z 1 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [4—5]. 999
- Ljubljanske mlekarne. [Z 2 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [7]. 1000
- Slikoplesk — Termoplast Ljubljana. — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [8]. 1001
- Stane Jesih: Elektro Ljubljana. Elektrifikacija mesta Ljubljana in ostalega področja. [Z 1 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [9]. 1002
- Agroobnova gradnje in meliorizacije Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [10]. 1003
- Sora tovarna specializiranih mizarskih izdelkov Medvode. — Priloga XIII/1965, št. 2, str. [10]. 1004
- Puterle Franc: Spominski, zgodovinski slavnostni govor glavnega direktorja podjetja »Žito« v Ljubljani Franca Puterla svojemu kolektivu za praznik dneva republike 29. november. [Z 2 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 3, str. [2—3]. 1005
- Koteks Tobus import export. Ob 20-letnici svojega poslovanja. [Z 1 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 3, str. [4]. 1006
- IBE Inženirski biro elektroprojekt. Njegovi problemi in delo. [Z 1 sl.] — Priloga XIII/1965, št. 3, str. [5]. 1007
- Metalka včeraj in danes. [S sl.] — Priloga XIII/1965, št. 3, str. [6—7]. 1008
- Srednjeročni načrt razvoja distribucijskih podjetij Slovenije v obdobju 1966—1970. — Priloga XIV/1966, št. 2, str. [1]. 1009
- Delavsko samoupravljanje v podjetju Gradis Ljubljana na zadovoljivi višini. [Z 2 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 2, str. [4]. 1010
- Toplarna Ljubljana pred začetkom obratovanja. [Z 1 sl.] — XIV/1966, št. 2, str. [5]. 1011
- Šumi uspešno delo kolektiva. [Z 1 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 2, str. [6]. 1012
- Pust Tatjana:** Ne samo v telegrafiji in telefoniji, temveč tudi v poštnem prometu nove oblike in boljša kvaliteta. — Priloga XIV/1966, št. 2, str. [6]. 1013
- Savske elektrarne podjetje za proizvodnjo in prenos električne energije. [Z 1 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 2, str. [7]. 1014
- Cosmos inozemska zastopstva Ljubljana. Naša trgovina gledana skozi konsignacijsko prizmo. [Z 1 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 2, str. [8]. 1015
- Dvajset let tovarne farmacevtskih in kemičnih izdelkov Lek. [Z 1 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 3, str. [1]. 1016
- Jesih Stane: Elektro Ljubljana. [Z 2 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 3, str. [2—3]. 1017
- Revolucionarna rast Saturnusa. [S sl.] — Priloga XIV/1966, št. 3, str. [4—5]; XV/1967, št. 1, str. [1—2]. 1018
- Zmaj Ljubljana. — Priloga XIV/1966, št. 3, str. [6]. 1019
- IBE Inženirski biro Elektroprojekt. Elektroenergetski objekti v SRS in IBE. [Z 1 sl.] — Priloga XIV/1966, št. 3, str. [6]. 1020
- Trideset let tovarne karoserij Avtomontaža Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XV/1967, št. 1, str. [3]. 1021
- Savske elektrarne Ljubljana. Problemi proizvodnje, prenosa in cene električne energije v osrednjem področju Slovenije se zaostrojujejo. — Priloga XV/1967, št. 3, str. [1—2]. 1022
- DES biro poslovnega združenja podjetij za distribucijo električne energije v Sloveniji. Razvoj elektrodistribucije v Sloveniji. — Priloga XV/1967, št. 3, str. [3]. 1023
- Jesih Stane: Elektro Ljubljana. — Priloga XV/1967, št. 3, str. [4]. 1024
- IMP Industrijsko montažno podjetje Ljubljana. Ob dvajseti obletnici. [Z 1 sl.] — Priloga XV/1967, št. 3, str. [5—6]. 1025
- [Devetdeset] 90 let tovarne »Šumi«. — Priloga XV/1967, št. 3, str. [8]. 1026
- Cestni sklad SR Slovenije. Vidiki pri načrtovanju hitrih cest v Sloveniji in posebej hitre ceste Šentilj—Maribor—Ljubljana—Postojna—

- Gorica. [Z 1 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 2, str. [1—3]. 1027
- »Saturnus« in obrat v Zalogu. [S 3 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 2, str. [4—5]. 1028
- [Sto petindvajset] 125 let papirničarstva na Vevčah. [Z 1 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 2, str. [6]. 1029
- Gospodarski razvoj tovarne Zmaj ob 40. obletnici obstoja (1927—1968). — Priloga XVI/1968, št. 2, str. [7]. 1030
- Komunalno podjetje Vič. [Z 1 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 2, str. [8]. 1031
- Nova bolnišnica v Ljubljani. Gradnja prve etape kliničnega centra. [Z 1 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 3, str. [1—2]. 1032
- Cestni sklad SR Slovenije. Vzdrževanje in rekonstrukcija cest. [Z 2 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 3, str. [3—5]. 1033
- Deset let dela združene distribucije električne energije v Sloveniji. — Priloga XVI/1968, št. 3, str. [6—8]. 1034
- [Sedemdeset] 70-letni jubilej bivše Mestne elektrarne ljubljanske. [Z 1 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 3, str. [8—9]. 1035
- Združeno podjetje za PTT promet Ljubljana:** Slovenija avtomatizirana. [Z 1 sl.] — Priloga XVI/1968, št. 3, str. [10]. 1036
- Uspešna razvojna pot živilskega kombinata Žito Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 1, str. [1]. 1037
- Toplarna Ljubljana. — Priloga XVII/1969, št. 1, str. [2]. 1038
- Cestni sklad SRS. Zelena luč za postopno izgradnjo hitrih cest v Sloveniji. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 1, str. [3—4]. 1039
- Tovarna aparatov in instrumentov, Ljubljana. Ob pomembnem jubileju. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 1, str. [6]. 1040
- Elektrotehna. — Priloga XVII/1969, št. 1, str. [14]. 1041
- Elma tovarna elektromateriala Ljubljana Črnuče. Je res minilo že dvajset let? [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 2, str. [1]. 1042
- Poslovno združenje cestnih podjetij SR Slovenije. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 2, str. [3]. 1043
- Gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Centrala, Ljubljana. Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 2, str. [4]. 1044
- Yulon prva domača tovarna poliamidnih vlaken. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 2, str. [4]. 1045
- Izgradnja podjetja Teol. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 3, str. [1]. 1046
- Poslovno združenje DES: Razvoj distribucije električne energije v Sloveniji. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 3, str. [4—5]. 1047
- Jesih Stane:** Elektro Ljubljana. Razvoj elektrifikacije Slovenije. — Priloga XVII/1969, št. 3, str. [6—7]. 1048
- [Dvajset] 20 let veletrgovine Mercator import-export — Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XVII/1969, št. 3, str. [9—10]. 1049
- Plutal Ljubljana. Industrija plutovinastih izdelkov. [S sl.] — Priloga XVIII/1970, št. 1, str. [2—3]. 1050
- Savske elektrarne Ljubljana. — Priloga XVIII/1970, št. 1, str. [4]. 1051
- Pust Tatjana:** PTT pred obsežnimi novimi nalogami. — Priloga XVIII/1970, št. 1, str. [4]. 1052
- Volnenka v drugem desetletju. [Z 1 sl.] — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [5]. 1053
- Samoupravljanje v prometnem podjetju Sap Ljubljana. — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [5]. 1054
- Tovarna dekorativnih tkanin Ljubljana. [S sl.] — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [6—7]. 1055
- Jesih Stane:** Sodobnejša elektrifikacija Notranjske. [Z 1 sl.] — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [8—9]. 1056
- Poslovno združenje DES Ljubljana: Podražitev** električne energije v letu 1970. [Z 2 sl.] — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [10—12]. 1057
- Saturnus kovinsko predelovalna industrija Ljubljana. Staturnus postal pomemben proizvajalec svetlobne opreme za avtomobilsko in motorno industrijo. [Z 1 sl.] — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [13]. 1058
- Trgovsko podjetje Elektrotehna Ljubljana. — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [14—15]. 1059
- [Osemdeset] 80 let ljubljanskega vodovoda. — Priloga XVIII/1970, št. 3, str. [17]. 1060
- Nama. Srebrni jubilej trgovskega podjetja Nama, Ljubljana. [Z 1 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 2, str. [2]. 1061
- BP. TC.:** Petindvajset let projektivnega podjetja Slovenija projekt. [Z 2 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 2, str. [3]. 1062
- Tovarna baterij in baterijskih naprav Zmaj Ljubljana. — Priloga XIX/1971, št. 2, str. [4]. 1063
- Daljinsko ogrevanje v Ljubljani. — Priloga XIX/1971, št. 2, str. [6]. 1064
- Mercator na 12. mestu v Jugoslaviji. — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [1]. 1065
- O. V.:** Ali bo starodavna »Šestica« doživela svojo dvestoletnico? — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [1]. 1066
- Ustanovitev združenega podjetja za distribucijo električne energije Slovenije. [S 3 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [2—3]. 1067
- [Žužek Boris]:** Srebrni jubilej Leka. Govor generalnega direktorja na slovesni seji delavskega sveta. [S 3 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [4—5]. 1068
- Jesih Stane:** V trboveljskem revirju nova RTP Potoška vas (Zagorje). [Z 1 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [6—7]. 1069
- Četrto stoletje Iskre. [Z 1 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [8]. 1070
- Ljubljanske mlekarnice se razvijajo v sodobno živilsko-industrijsko podjetje. [Z 1 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [9]. 1071
- Srebrni jubilej »Teola«. Ljubljansko podjetje »Teol« je tovarna za proizvodnjo pomožnih sredstev, sintetičnih pralnih surovin, tehničnih

- in jedilnih olj. Prav zato pa velja seči za četrto stoletja nazaj in orisati kratko »biografijo« našega jubilaranta. [Z 1 sl.] — Priloga XIX/1971, št. 3, str. [10—11]. 1072
- Ob 20-letnici nastanka in razvoja podjetja »Tiki« v Ljubljani. — Priloga XX/1972, št. 1, str. [1]. 1073
- Jubilej ob 20-letnici »Javne razsvetljave« [Z 1 sl.] — Priloga XX/1972, št. 1, str. [2—3]. 1074
- Opekarna Radomlje. [Z 1 sl.] — Priloga XX/1972, št. 2, str. [1]. 1075
- Špoland Tine:** Razvojna pot podjetja Viator. [Z 1 sl.] — Priloga XX/1972, št. 3, str. [1—3]. 1076
- DES združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije. Temeljna vprašanja distribucije električne energije Slovenije. — Priloga XX/1972, št. 3, str. [4—6]. 1077
- Prvinšek Mihael:** Razvoj potrošnje električne energije in uvedba službe za odjemalce na področju mesta Ljubljane. — Priloga XX/1972, št. 3, str. [7]. 1078
- Nov obrat komunalne energetike v Šiški. [Z 1 sl.] — Priloga XX/1972, št. 3, str. [8]. 1079
- IMP Ljubljana 25 let. Velikan med montažnimi podjetji. — Priloga XX/1972, št. 3, str. [8]. 1080

C. IMENSKO KAZALO

- A. L. dr. 917
 A. V. 895
 Aichenberg von 215
 Alboin (kralj) 203
 Andonovski Hristo G. 238, 723
 Antoljak Stjepan 200
 Apfaltrer 49
 Apih Elio 226
 Arko Dragotin 165
 Arzenšek-Kobe Katarina glej:
 Kobe-Arzenšek Katarina
 Aškerc Anton 50, 51
 Attems 668
 Aurenhammer Hans 643
- B. M. 930
 BP. 1062
 Bagáry Jožef 16
 Barclay Isabel 159
 Baš Angelos 100, 734
 Baš Franjo 27, 28, 34, 71, 97,
 98, 99, 211, 483, 794
 Belec Borut 488
 Benedik Franc 316
 Berčič Branko 750, 829, 832
 Blasnik (tiskarna) 751
 Blaznik Pavle 29, 38, 153, 377,
 378, 379, 484, 763
 Bogataj Ignac (Bogataj —
 Wagathei) 726
 Bole Dušan 260
 Bolta Lojze 101, 150
 Boltin Elica 102
 Bonač Vladimir 398, 590
 Borisov Peter 753
 Borojevič Svetozar 93
 Borovnjak Jožef 264
 Bourboni 489
 Božič Božidar 591
 Božič Branko 155
 Bračič Vladimir 846
 Branko Rudolf 658
 Bras Ljudmila 735
 Bratko Ivan 154
 Brejc Janko 303
 Brenk Kristina 724
 Breskvar Silvo 618
 Brezovar Milan 844
 Britovšek Marjan 35, 312, 485
 Brglez Janez 414
 Brown Edvard 20
 Brtoncelj Jože 415
 Bruckmüller-Vilfan Irena glej:
 Vilfan Irena
 Brumen Niki 743, 744
 Bučič Vesna 496
 Bufon Zmago 42
 Bullock Alan 311
- Cankar Ivan 78
 Cevc Anica 619
- Cevc Emilijan 620, 621, 652,
 675, 685, 686, 694
 Ciceri Luigi 7
 Cobelj Štefka 687
 Colle Antoni de 580
 Curk Jože 425, 472, 474, 622,
 623, 624, 625
 Curk-Mikl Iva glej: Mikl Iva
 Cvetko Dragotin 626, 673
- Čarni Ludvik 317
 Čepe Marica 318
 Čermelj Lavo 272, 295, 319
 Černy Dragica 399
 Čopič Špelca 680
 Čremošnik Gregor 30
- Darwin Charles 43
 Demšar Vincencij 815
 Dinklage 495
 Dobida Karel 416, 660
 Dobrovoljc Franc 58, 78, 417
 Dobrila Pavel 307, 319
 Dolar Janez Krstnik 632
 Dolenc Matjanko 320
 Dolinar Lojze 695
 Dominko Fran 857
 Druškovič Drago 297
 Dular Jože 31, 103, 224, 463
 732, 733
- Eggenbergi 84
 Einaudi Giulio 226
 Erberg 646
 Erjavec V. 914
 Erker 495
- Fabjančič Vladislav 497
 Fašalek Janez 12
 Felaher Julij 273
 Ferdinand (cesar 1519—1564)
 572
 Ferenc Tone 25, 321, 322, 323,
 325, 336, 375
 Fernkorn Anton Dominik 643
 Ficko Peter 418
 Fischer Jasna 239, 240, 324,
 325, 858
 Fister Majda 104
 Fodor Henrik 194
- Gabor Jožef 265
 Gabrovec Stane 127
 Gec-Plesničar Ljudmila 168,
 174, 175, 176, 177, 738
 Gerl Friderik 490
 Gerlanc Bogomil 745
 Gestrin Ferdo 32, 380, 381, 382,
 419, 550, 551
 Godina Ferdo 351
 Golouh Rudolf 241, 242
 Gorec Sonja 420
- Gorišek Doroteja 106
 Gorjup A. 841
 Goršič Franc 53
 Goršič France 53, 573, 574, 575
 Grabrijan Dušan 688
 Grafenauer Bogo 33, 195, 196,
 225, 421, 764
 Gašperšič Jože 52, 105, 128, 498,
 499, 500, 501, 502, 503, 572
 Granda Stane 107, 592
 Grbec Marko 420
 Gregorčič Alojz 872
 Grobelnik Gustav 800, 801
 Gruber Gabrijel 662
 Gspan Alfonz 709
 Gumilar Franc 108
- Habjan Vlado 197, 422
 Hauptmann Ljudmil 201
 Hitler Adolf 311
 Hojan Tatjana 109, 593
 Höfler Janez 1, 423, 627, 628,
 629, 630, 631, 632, 633
 Hörnigk F. V. 481
 Humar Srečko 795
- Iljič Vladimir Lenin 35, 312
 Inzko Valentin 293
- Jagodic Marija 110
 Jakopič Bogo 594, 595
 Jan Ivan 349
 Janez (sv.) 722
 Jančar Rudolf 871
 Janša Olga 243, 244, 245, 794,
 804, 805, 806, 821, 842, 846,
 857
 Jarc Janko 31, 111, 112, 326,
 327, 328, 335, 426, 634
 Jeglič Anton Bonaventura 289
 Jelinčič Zdravko 212
 Jenko Jože 54, 57, 552, 553, 554,
 555, 556, 557, 558, 559
 Jeriha Avgust 635
 Jeršek Davorin 329
 Jesih Stane 953, 1002, 1017,
 1024, 1048, 1056, 1069
 Jordán František 596
 Jug Jurij 113
 Jurij (sv.) 704
 Jurčič Josip 709
 Juvančič Ivo 157, 330, 331
- Kardelj Edvard 332
 Kastelic Jože 709
 Kavčič Janez 333
 Kermauner Dušan 246, 247,
 248, 274
 Keršovan Ferid 383, 384
 Kette Dragotin 469
 Kiauta Boštjan 41, 636
 Kidrič Boris 334

- Kir (kralj) 12
 Klemenc Josip 167
 Klemenčič Vladimir 761, 822
 Klinec Rudolf 588
 Klopčič France 114, 275, 276
 Klun Albert 365, 366
 Knafelj Luka 610
 Knific Timotej 163
 Knez Tone 115, 116, 160, 161, 162, 190, 426
 Kobe — Arzenšek Katarina 117, 118, 249, 277, 424, 487, 504, 537
 Kolar Marjan 849
 Koloini Danijela 335, 425, 637, 754, 755
 Kolšek Vera 150
 Komelj Ivan 638, 692, 712
 Koren Vlasta 119
 Koropec Jože 198, 199, 385
 Korošec Branko 505, 506, 756
 Korošec Vekoslav 922
 Kos Janez 2, 3, 4, 5, 6, 80, 81, 82, 83, 154, 155, 168, 213, 214, 278, 279, 336, 426, 769, 776, 777, 844
 Kos Milko 32, 33, 413, 427, 441
 Koschier 495
 Koseński Jerzy 313
 Kotnik Fran 736
 Kovačič Franc 869
 Kovič Breda 102, 639
 Koželj Ivanka 250
 Kraker Laura 253
 Kranjec Silvo 36, 45, 597, 765
 Kreft Ivan 845
 Kregar Vinko 762
 Kremesec Rudi 934
 Kresal France 280, 281, 507, 772
 Krpan Martin 568
 Ksenofon 12
 Kveder Dušan 612
 Kuhar Lovro-Prežihov Voranc 297
 Kuhar Štefan 844
 Kulundžič Zvonimir 17
 Kunaver Pavel 754
 Kurent Tine 640
 Kuret Primož 641
 Kyovsky Rudi 251, 252, 337, 386
- Lacko Jože 342
 Lah Marija 428, 736, 818
 Lazar Jože 598
 Leban Vladimir 121
 Lenin glej: Iljič Vladimir
 Lenarčič Tine 429
 Levec Janez 613
 Ličan Marina 642
 Lisac Ljubomir-Andrej 599
 Liška Janko 596
 Logar Srečko 122
 Ludvik Dušan 62, 84, 215, 430, 725
 Luštek Miroslav 338, 339
 Lužar Štefka 571
- M. Ž. 950
 Maček Jože 85
 Maček Gregor 659
 Maderner Josef 374
 Mach, (Machovi) 48
 Maister Rudolf 612
 Majcen Milan 844
- Makarovič G. 709
 Mal Josip 36, 123, 124, 156, 158, 200, 201, 202, 643
 Maleš M. 154
 Mandelc Janez 747
 Manzoni Domeniko de 253
 Marko (sv.) 637
 Marusigg Giovanni Maria 7, 116, 212, 644
 Marušič Branko 7, 44, 216, 226, 245, 253, 254, 255, 261, 340, 341, 354, 588, 589, 644, 766, 767, 775, 795, 796, 809, 813, 814, 824, 825, 860, 861, 862, 863, 864
 Marušič Ivan Marija glej: Marussig Giovanni Maria
 Maučec Matilda 342
 Mazi Stanislav 530
 Mayr Janez Krstnik 746
 Medved Jakob 388
 Melik Vasilij 256, 257, 258, 600
 Menaše Ljerka 645
 Mevželj Janči 844
 Mikl Iva 166, 169, 170, 171, 172, 425, 474
 Miklavčič Zvone 55
 Miklavčič — Vidovič Anka glej: Vidovič — Miklavčič Anka
 Miklošič Franc 713
 Miklošič Martin 56
 Mikuš Metod 308, 343, 344, 346, 363, 376
 Minařik Franc 508, 651
 Mlinar Ivan 431
 Mlinarič Jože 86, 426
 Mohorič Ivan 509, 510, 511, 525, 533, 567
 Molé Rudolf 51, 601
 Mole Vojeslav 678
 Mor Carlo Guido 203
 Možina-Stelè Melita, glej: Stelè Melita
 Mravljak Josip 34
 Mrzel Ludvik 432
 Murko Anton 37
 Murko Vladimir 40, 433
 Mussolini Benito 331
 Mušič Jurij 57, 282, 283, 284, 285, 309, 310
 Mušič Marjan 43, 48, 646, 726
- Napoleon Bonaparte 228
 Napotnik Ivan 660
 Navratil Janez 224
 Nečak Dušan 286, 287, 288
 Nedog Alenka 361
 Nemanič Ivan 87
 Neumann Wilhelm 304
 Novak Anka 737
 Novak Vilko 8, 194
 Novak Vlado 802, 803
- Ø. V. 1066
 Ogrin Rafael 58, 59, 387, 410, 411, 434, 435, 436, 437, 560, 647, 648, 649, 650
 Ogrin Simon 650
 Omerzu Rozika 757
 Orel Boris 568, 740
 Orožen Janko 259, 438, 458, 459, 561
 Osjak Milena 335, 425, 637, 754, 755
- Ostanek France 125, 602
 Ostrovška Milica 360
 Ostrožnik Mirko 603
 Otorepec Božo 72, 73, 74, 75, 126, 127, 128, 173, 400, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 512, 651, 652, 800, 807, 819, 829, 830, 832, 848, 854
 Ožura Jože 345, 346, 388, 488, 741
- Pahič Stanko 164
 Pahor Miroslav 129, 207, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 639
 Pahor Samo 653
 Pan Christoph 157
 Parcer Karel 884
 Pavlič Slavica 130, 449, 604, 605
 Perottus Nicolaus 135
 Pertl Eman 855
 Petelin Stanko 357
 Peterlin Stane 755
 Petkovšek Jože 647, 649
 Petru Peter 190, 654
 Pintar Rafael 450
 Pirjevec Dušan 727
 Pirkovič Ivo 204
 Pivec-Stellè Melita, (Melitta) 61, 227, 451, 606
 Planina France 450, 757, 769, 838
 Plečnik Jože 684, 688
 Plesničar Ljudmila glej: Gec — Plesničar Ljudmila
 Pleterski Janko 287, 294, 822
 Polec Janko 38
 Potočnik Alojz 452
 Potušek Elica 131
 Prasch 495
 Prelovšek Damjan 655
 Premrl Janko-Vojko 357
 Prešeren France 347, 430, 637
 Prešerni 434
 Prunk Janko 26, 289, 773, 774
 Prvinšek Mihael 1078
 Pust Tatjana 1013, 1052
 Puterle Franc 1005
- Račič Božo 739
 Raič Božidar 232, 264
 Rakovec Franc — Reigersfeld 233
 Raupach Vera 201
 Regent Ivan 290, 291
 Reisman Avgust 9, 489
 Reisp Branko 2, 10, 11, 132, 205, 213, 214, 228, 607, 728, 746, 747, 748, 749, 750
 Resman Franc 305
 Ressel Joseph 39, 40
 Režek Adolf 758
 Ribar Ivan 307
 Ribar Ivo-Lola 332
 Ribnikar Peter 389
 Robba Francesco 648, 653
 Robar Božo 566
 Rozman Ksenija 656, 657, 722
 Rozman Franc 12, 79, 159, 260, 261, 262, 291, 311, 376
 Rudolf Branko 658
 Rupar Draga 333
 Rupel Mirko 213, 214, 218
 Rutar Marija 133

- Salimbeni Felice 59
Santonino Paolo 734
Saria Balduin 218
Savnik Roman 759, 769, 770
Scherer Anton 79
Schmidt Ferdinand 41, 42
Scopoli Giovanni A. 636
Sedej Ivan 637
Seidl Ferdo 43
Sentimer Florijan 60
Sever Jože 592
Serajnik Juša 659, 660, 661, 662, 707
Simončič Nevenka 333
Simonič Ivan 608
Simoniti Primož 13
Singer Blaž 761
Sivec Janko 855
Slabè Marijan 191
Slokar Ivan 44, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 609, 742
Smole Emil 192, 663
Smole Majda 49, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 96, 217, 229, 390
Smolej Slavko 522
Smolej Viktor 347
Smolik Marijan 664, 665
Smrkolj Darko 932
Sočan Julij 921
Solar Joža 52
Sonc Ivo 905
Sotler Joško 760
Spinčič Ivo 134
Stanek Leopold 729
Stanič Nataša 135
Stefan Konrad 61
Steinberg Franc Anton 5, 756
Stelè France 154, 674, 684, 689
Stelè Melita 666, 680
Stelè-Pivec Melita glej: Pivec-Stelè Melita, (Melitta)
Stepišnik Drago 741
Stergar Janez 348, 731, 761, 822, 845
Stergar Nataša 292, 349, 350
Stiplovšek Miro 367, 453, 610
Stopar Ivan 6
Straussi (bar. slikarji) 687
Stražar Stane 453
Stres Gvido 351, 611, 612, 732, 733, 801, 802, 849
Struna Albert 528
Sugar Peter 571
Sušnik Rudolf 613
Subarić Milan 262
Svetina Anton 584, 585
Svetina Tone 352
- Šarf F. 709
Šašel Ančka 178
Šašel Jaro 173, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 193
Šavli Andrej 14, 15, 768
Šedivý Jan 37, 56, 218, 219, 230, 231, 232, 263, 614, 667, 850
Šetinc Marjetka 136, 523
Šifrer Živko 769
Šijanec Fran 668
Šircelj Jože 348
Škafar Ivan 16, 264, 265
Škafar Stanko 490
- Škalcer Stanko 137, 190
Škrap Milko 292
Šlander Slavko 367
Šorn Jože 17, 18, 28, 39, 40, 47, 54, 55, 76, 77, 88, 89, 138, 139, 189, 190, 220, 233, 266, 267, 353, 354, 355, 356, 357, 391, 392, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 490, 491, 492, 512, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 562, 615, 669, 670, 671, 672, 673, 751, 778, 797, 798, 799, 808, 810, 811, 817, 820, 826, 828, 831, 833, 834, 841, 843, 847, 859
Špoland Tine 1076
Štolfa Milko 356
Štrajnar Franc 393
Štukl France 140, 141, 462, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 351, 852, 856
Šumi Nace 142, 659, 669, 681, 690, 693, 698, 699, 700, 701, 702, 779
- TC. 1062
Tancik Ferdinand 234, 703, 704
Tartini Giuseppe 639
Teply Bogo 27, 143, 144
Terčak Stane 316, 362
Terpotitz Martin 259
Tišler Janko 353
Tomsič Tone 361, 873
Tosoni Peter 46
Tratnik Lojze 463
Tremel Ferdinand 397
Trofenik Rudolf 219
Trošt Janko 440
Trstenjak Anton 16
Trubar Primož 218
Tumler Franz 157
- Ude Lojze 287
Uhlirz Mathilde 158
Uhlir Hugo 492
Umek Ema 221, 235, 563, 564
Uprava Kronike 780, 783, 786, 788, 791, 792
Urbas Tončka 145
Uredniški odbor Kronike 385, 780, 781, 782, 784, 785, 787, 789, 790, 793
Uršič Milena 60
- V. M. 909
Valenčič Vlado 236, 268, 394, 395, 401, 402, 403, 404, 405, 464, 465, 466, 467, 468, 484, 490, 491, 540, 541, 542, 565, 586, 616, 705, 706
Valvasor Janez Vajkard 2, 4, 11, 213, 214
Vasič Ivan 469
Vatovec Fran 245, 269, 359, 752
Vavken-Serajnik Juša, glej: Serajnik Juša
Veiter Theodor 408
Venera 174
- Verbič Marija 19, 222, 396, 470, 543, 544, 545
Vesel Ferdo 696
Vetrih Maja 708
Vida Paolo 62
Vidali Ivan 841
Vidmar Josip; Stane 504
Vidovič-Miklavčič Anka 360, 361, 362, 363, 471, 546, 566, 567, 816, 823, 827, 853
Vilfan Irena 472, 473, 474, 486, 709, 710, 711, 712
Vilfan Marija 203
Vilfan Sergij 20, 21, 22, 29, 50, 81, 83, 88, 90, 206, 223, 397, 475, 493, 494, 547, 568, 812
Vilhar Srečko 98, 365, 366
Vipotnik Janez 364
Vischer Georg Matthäus 6
Vodnik France 678
Vodnik Valentin 748
Vodopivec Peter 207, 270, 293, 294, 312, 365, 366, 367, 476, 610
Voje Ignac 30
Vončina Anton 91, 92, 477, 478
Vovko Andrej 295, 803
Vrabl Niko I. 713
Vraz Stanko 723
Vrbnjak Viktor 850
Vreča Oton 296
Vrhovec Ivan 45
Vrišer Igor 400
Vrišer Sergej 23, 146, 147, 148, 676, 683, 710, 714, 715, 716
- Wester Josip 445, 479
Wurzer Bernhard 157
Wutte Martin 46
Wünsch W. 667
- Zablatnik Pavle 730
Zadnikar Marijan 642, 672, 677, 682, 691, 697, 711, 717, 718, 719
Zelinka Darinka 720
Zelko Ivan 208, 209, 210, 406, 412, 480, 548, 587, 721
Zois Žiga 24, 543
Zorn Jože 368
Zorn Tone 46, 271, 287, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 313, 314, 315, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 407, 408, 409, 495, 549, 569, 771, 822
Zorzut Ludvik 149
Zrinjski Peter (ban.) 758
Zupanc Ciril 350
Zupanič Ivo 494
Zwitter Anja 150
Zwitter Fran 47, 250
- Železnikar France 240
Ževart Milan 316, 324
Žitko Salvator 722
Žnidar Vincenc 617
Žnidarič Marjan 151
Žontar Majda 152
Žontar Josip 93, 481, 482, 532, 562, 570
Žontar Jože 24, 81, 83, 94, 95, 237
Žužek Boris 1068

Č. KRAJEVNO KAZALO

- Ajdovščina 824, 825
- Barij 337
- Bela krajina 326, 327, 328
- Belmura 209
- Benetke 576, 579
- Beograd 707
- Bistra pri Vrhniku 410, 424, 487
- Bistrica pri Kamniku glej:
Kamniška Bistrica
- Blejska kotlina 352
- Bohinj 543
- Bohinjsko jezero 722
- Brda 795
- Brdo pri Kranju 237
- Brestanica 336
- Brežice 127, 137, 612
- Briški griči 356
- Brkini 206, 760.
- Brno 596
- Budimpešta 552
- Bukovica 796
- Buzet 738
- Buzinci 210
- Celje 101 (mestni muzej) 150 (pokrajinski muzej), 197 (vojna), 422 (sredi 15. st.), 438 (uprava), 459 (posestna, gradbena zgodovina), 538 (cinkarna), 622 (portali), 714 (barok), 797 (zbornik) 798 (zbornik), 799 (zbornik), 300 (zbornik), 801 (zbornik), 802 (zbornik), 803 (zbornik)
- Celovec 299, 370
- Cerkniško jezero 5, 756
- Crngrob 674
- Čegeljše pri Trziču 353
- Dob 453
- Dol pri Ljubljani 646
- Dol pri Hrastniku 458
- Dolenjska 115 (muzej), 116 (muzej), 127 (zgodovina), 154 (Zbirka Slovenija), 204 (freisinška posest), 378 (agrarna struktura), 387 (kmet), 808 (zbornik)
- Dragomelj 446
- Drava (Svet med Muro in Dravo) 851
- Dravska banovina 314, 315
- Dražgoše 349
- Egida 177
- Emona 165 (amfiteater), 173 (vodnik), 174 (insula), 175, (vrata), 176 (rimska plastika), 181 (napis), 183 (kipi, reliefi), 185 (napis)
- Frankolovo 362
- Freisinška 204 (topologija posesti)
- Furlanija 7, 860
- Gorenji Logatec 448
- Gorenjska 152 (razstava), 154 (Zbirka Slovenija), 498 (železarstvo), 553 (proga), 627 (glasba), 737 (razstava)
- Gorica 212 (črna smrt), 283 (boji), 644 (slikarstvo), 860 (občina), 861 (15. str.), 862 (revija), 863 (revija), 864 (revija)
- Goriška 142 (muzej), 197 (kneževina), 245 (časnikarstvo), (okraj), 254 (časnik-oglednik) 354 (okraj), 269, (»Soča«), 520 (steklarska industrija), 588 (zgodovina), 589 (nadškofija), 766 (zgodovina), 809 (zbornik)
- Gornja Radgona 743
- Gornjegrajsko 736
- Gradac v Beli krajini 509
- Gradec 201, 507, 606, 667
- Gradišče 350
- Grad pri Slovenjem Gradcu 718
- Gramozna jama 339
- Grosuplje 853
- Hrastnik 458
- Hrastovlje 642, 672
- Idrija 122 (mestni muzej), 222 (upor podložnikov), 440 (rudarsko mesto), 544 (čipkarstvo), 545 (cinober), 617 (šolstvo), 810 (zbornik), 811 (zbornik)
- Ig 184
- Ilirska Bistrica 540
- Ilirske province 234
- Istra 197, 558, 812
- Iška vas 398
- Izola 577
- Jarše 529
- Javornik na Notranjem 541
- Jelovica 500, 502, 572
- Jelšane 591
- Jepa (Kepa) 305
- Jesenice 99, 246, 816
- Kamna gorica 128, 386
- Kamnik 527 (podjetje Kamnik), 612 (gimnazija) 817 (zbornik), 818 (zbornik), 819 (zbornik), 820 (zbornik), 821 (zbornik)
- Kamniške Alpe 205
- Kamniška Bistrica 511
- Karantanija 200
- Karavanke 562
- Klavže nad Idrijo 530
- Kočevje 343, 471, 546, 612
- Kočevsko 454
- Količevo 536
- Kolnica 128
- Koper 98 (razstava), 192 (obzidje) 223 (glavar), 577 (statut), 578 (apelacijsko sodišče), 580 (nota), 612 (gimnazija), 630 (glasba), 663 (loggia)
- Koroška 46 (zgodovinar), 151 (razstava), 195 (vojvoda), 202 (ustoličenje), 282 (borba za Korotan), 287 (plebiscit), 293 (Slovenci), 298 (Heimatdienst), 300 (južna), 301 (narodni svet), 302 (jugoslovanska uprava), 304 (dogodki, dokumenti, slike), 348 (znamenja), 373 (izseljenci) 409 (ljudsko štetje), 495 (gospodarstvo, narodopisje), 734 (itinerarij), 761 (vodnik, karta), 822 (zbornik)
- Korzika 365
- Koseze pri Ljubljani 447
- Kostanjevica na Krki 86, 439
- Kotoriba 552
- Kozjansko 736
- Krakovsko pri Ljubljani 394, 395
- Kranj 163 (arheološka najdišča), 473 (vodnik), 612 (gimnazija), 615 (tekstilna šola), 737 (muzej), 822 (zbornik)
- Kranjska 2 (topografija), 4 (Slava vojvodine), 5 (Cerkniško jezero) 49 (plemiška rodbina), 213 (Slava vojvodina), 217 (kuga), 235 (kmetijska družba), 244 (kolera), 249 (zgodovina RK), 270 (črne kože), 411 (zgodovina davkov), 485 (kmetijstvo), 499 (žebjarstvo), 542 (steklarne), 594 (zavod za gluhoneme), 636 (Entomologija), 734 (itinerarij), 753 (turizem)
- Krnice v Poljanski dolini 379
- Krog 210
- Kropa 97 (kovaški muzej), 105 (kovaški muzej), 128 (žeb-ljarska kovačnica), 386 (delavstvo), 415 (trg), 503 (žeb-ljarska zadruga)
- Krško 444
- Kučnica 412
- Lendava 743
- Liboje 826
- Litija 827
- Ljubljana 1 (knjižnice, arhivi), 13 (tisk), 18 (zgodovina-srednji vek), 23 (fotografije), 50 (Aškerc), 51 (Aškerc), 61 (licealna knjižnica), 88 (mestni arhiv), 90 (mestni arhiv), 94 (deželni arhiv), 95 (državni arhiv), 100 (mestni muzej), 110 (etnografski muzej), 123 (mestni muzej), 134 (načrt), 142 (načrt), 154 (Zbirka Slovenija), 175 (severna emonska vrata), 187 (grad), 189 (zgodovina — geologija, arheologija), 197 (vojna), 220 (kmečki upori), 241 (delavsko gibanje), 251 (delavski tisk konec 19. st.), 252 (stavke 1871—74), 267 (stavka 1902), 268 (turnarski dogodki), 270 (črne kože), 317 (CT KPS), 318 (NOB), 320 (ljudska oblast), 329 (plebiscitne akcije), 338 (razstava), 355 (NOB), 358 (kronika dogodkov), 359 (festival), 400 (razvoj prebivalstva), 401 (pre-

- bivalstvo), 402 (družinski poglavarji), 403 (prebivalstvo), 404 (prebivalstvo), 405 (etnična struktura prebivalstva), 413 (srednjeveška naselitev), 414 (zgodovina), 416 (mestna hiša), 417 (francoska), 419 (zgodovina 16. do 18. st.), 420 (zrak), 421 (pred naselitvijo Slovencev), 423 (pisarska delavnica), 428 (občina), 441 (topografski opis), 443 (vodnik), 451 (l. 1848), 452 (razsvetljava), 461 (zgodovina), 462 (galerija), 464 (gradbeni razvoj), 465 (19. st.), 466 (regulacijski načrt), 467 (regulacijski načrt), 468 (regulacijski načrt), 470 (Novi trg), 475 (zgodovina), 484 (agrarno gospodarstvo), 497 (livarija), 504 (Vidmarjeva tovarna), 505 (kositarji), 513 (majolikarna), 514 (opekarne), 515 (orožarne, smodnik), 516 (tobačna industrija), 517 (solitarne, smodnišnice), 518 (opekarne), 519 (kemična industrija), 521 (bombažna industrija), 524 (svilarstvo), 570 (nakladalni urad), 584 (deželni sodnik), 585 (pravna zgodovina), 586 (stavbni redi) 594 (Zavod za gluho-neme), 595 (gluhonemica), 596 (univerza), 597 (gimnazija), 598 (botanični vrt), 601 (dekliška šola), 609 (otroško zavetišče), 616 (stolica za kmetijstvo) 618 (licej), 619 (narodna galerija), 626 (Glasbena matica), 630 (glasba), 633 (jezuitski kolegij), 648 (Robbov oltar), 652 (narodna galerija), 654 (grad), 655 (cu-krarna), 657 (spomeniki), 659 (Gregor Maček), 662 (Gruberjeva palača), 664 (seme-nišče), 665 (glasba), 666 (razstava), 679 (secesija), 670 (narodna galerija), 671 (narodna galerija), 699 (urbanizem, arhitektura), 700 (baročna fa-sada), 702 (urbanizem, umet-nost), 704 (grad), 705 (stav-beništvo), 706 (stavbeništvo), 724 (mladinske igre), 728 (senčne igre), 745 (tiskar-stvo), 746 (knjižni katalog), 747 (tisk)
- Ljubljana 563
Ljubljansko barje 492
Ljutomer 713, 743
Ljutomersko-ormoške gorice 488
Lobnica pri Rušah (reka) 508
London 202
Loško ozemlje 153
Loško — (snežniško gospostvo) 389
- Maribor 91 (arhiv), 143 (pokra-jinski muzej), 144 (pokrajins-ki muzej), 145 (pokrajinski muzej), 146 (pokrajinski mu-zej), 147 (pokrajinski muzej), 148 (pokrajinski muzej), 324 (okraj), 442 (vodnik), 456 (go-spodarski razvoj), 477 (l. 1918/19), 478 (imena ulic), 590 (univerza), 614 (klasična gimnazija), 624 (mestni grad), 625 (veduta), 658 (umetniška organizacija), 708 (likovno življenje), 710 (grad), 855 (bolnica)
- Mengeš 841, 842
Metlika 103, 127, 463, 732, 733
Mežiška dolina 388, 525
Milje 580
Moste pri Ljubljani 457, 843
Muljava 709
Mura 850 (Svet med Muro in Dravo)
- Murska Sobota 120 (pokrajins-ki muzej), 208 (jobagioni), 383 (banke), 480 (izvor), 587 (arhidiakonot), 612 (gimna-zija), 743 (tiskarne), 778 (zbornik)
- Negova 449
Neviodunum 190
Notranjska 131, 154
Nova Gorica 772
Novi trg (Ljubljana) 470
Novo mesto 107 (prazgodovi-na), 111 (muzej), 112 (mu-zej), 127 (muzej), 160 (zgo-dovina), 161 (halštatske go-mile), 162 (figuralne situle), 426 (vodnik), 427 (zgodovi-na), 445 (spomini), 469 (Ket-te Dragotin), 476 (zgodovi-na), 479 (spomini), 592 (gim-nazija), 629 (glasba), 634 (sli-karstvo)
- Olimlje 651
Oševljek 350
Ormož 488
- Pariz 240, 257, 258
Pazin 775
Piran 102 (mestni muzej), 207 (15.—18. st.), 432 (trg), 576 (solna pogodba), 577 (statut), 579 (uprava), 581 (statut), 583 (patriciat), 639 (trg)
- Planina 560
Pobrežje pri Mariboru 164
Podjuna 271
Podpeč 889
Pohorski dvor 199
Poljane 539
Poljanska dolina 455, 757
Porabje 194
- Posavje 137, 847
Postojna 131
Postojnska jama 759
Pragersko 552
Prebold 537
Prekmurje (Pomurje) 8 (pis-mo), 119 (pokrajinski muzej), 120 (pokrajinski muzej), 180 (doneski k zgodovini), 384 (spomini), 399 (prebivalstvo), 406 (prebivalstvo), 587 (cerk-vena uprava), 717 (romanska arhitektura), 743 (tiskarne), 744 (knjigarne, papirnice), 778 (posvetovanje) 779 (posveto-vanje)
- Primorska 154 (Zbirka Slove-nija), 177 (rimska doba), 288 (l. 1918—20), 487 (razsta-va), 550 (pomorstvo), 551 (tr-govina), 768 (problemi zgo-dovine), 854 (založba)
- Ptuj 25 (posvetovanje), 108 (mestni muzej), 169 (rimski spomeniki), 170 (antika), 171 (antika), 186 (grad), 211 (grad), 425 (vodnik), 474 (zgodovina), 482 (trgovina), 612 (gimnazija), 623 (grad), 714 (barok), 776 (zborovanje arhivarjev), 846 (zbornik), 848 (zbornik)
- Ravne na Koroškem 849
Reka 559
Ribnica 390
Rog 335
Rogaška Slatina 758
Rudnik (Ljubljana) 930
- Sardinija 365
Sava 564
Savinja 561
Savinjska (železnica) 557
Selo 682
Selška dolina 455, 757
Sevnica 166, 712
Sisak 554
Skopo 341
Sladki vrh 859
Slavnik 493
Slovenjebistriški 198, 385, 472
Slovenske gorice 9, 489, 494
Slovenske Konjice 714
Soča 285
Solkan 261
Stična 711
- Šempeter pri Celju 167
Šentilj 263
Šentjanž 538
Šentjernež 433
Škocijanske jame 754
Škofja Loka 106 (muzej), 396 (l. 1827—30), 450 (Zbirka Slovenske pokrajine), 455 (vodnik), 828 (zbornik), 829 (zbornik), 830 (zbornik), 831 (zbornik), 832 (zbornik), 833 (zbornik), 834 (zbornik), 835 (zbornik), 836 (zbornik), 837 (zbornik), 838 (zbornik), 839 (zbornik), 840 (zbornik)
- Špitalič pri Konjicah 721
Štajerska 136 (razstava), 151 (razstava), 221 (kuga), 231 (narodni buditelji), 316 (NOB), 345 (NOB), 407 (av-strijska — ljudsko štetje), 506 (kositrarska obrt), 676 (baročni kiparji), 715 (ba-ročni kiparji), 734 (itinerarij)
- Št. Peter na Krasu — Pivka 559
Št. Štefan 273

Tirolska (južna) 157	Urh pri Ljubljani 339	stvo), 555 (železnica), 560 (cesta)
Tolmin 14, 133, 225, 767	Velenje 113, 418, 635	Wien 643
Trbovlje 429, 458	Velika Kaniža 552	Zagorje 275, 526, 531, 538
Triglavski narodni park 755	Velikovec 300	Zagrad pri Prevaljah 179
Trnovo pri Ilirski Bistrici 236, 490, 604	Vevče 512	Zagreb 599
Trojane 539	Videm-Krško 444	Zaplaz 640
Trst 226 (18. st.), 272 (Narodni dom), 292 (mladina), 295 (proces), 319 (proces), 460 (18. st.) 493 (živinoreja), 582 (sta- tut)	Visoko pod Kureškom 621	Zidani most 431, 554
Tržič 533, 540	Vogrsko 340	Ziljska dolina (zahodna) 273
Tuhinjska dolina 104	Volčja draga 796	Železniki 128, 141, 386, 510
Turnišče 605	Vrba 637	Žale 339
	Vrhnika 434 (Prešerni), 435 (zgodovina), 436 (mitničarji) 437 (rodbine), 491 (mlekar-	

D. STVARNO KAZALO K DODATKU

Bančništvo 900, 924	filmska 894, 990	živilska 877, 890, 891, 898, 913, 937, 945, 946, 956, 970, 1000, 1005, 1012, 1026, 1037, 1071
Energetika	gradbeni material 888, 959, 971, 993, 1025, 1044, 1075,	Kmetijstvo, zadružništvo 876, 941, 982, 1003
elektroenergija 872, 922, 953, 983, 984, 988, 1002, 1009, 1014, 1017, 1022, 1023, 1024, 1034, 1035, 1047, 1048, 1051, 1056, 1057, 1067, 1069, 1077, 1078	grafična 873, 996	Komunala 921, 939, 963, 966, 997, 998, 1011, 1031, 1038, 1060, 1064, 1074, 1079
Gostinstvo 865, 1066	kemična 866, 885, 887, 901, 911, 912, 915, 933, 952, 960, 962, 964, 965, 970, 975, 979, 989, 994, 1016, 1045, 1046, 1068, 1072	Obrt 995, 1001
Gozdarstvo 883, 908, 999	kovinska 869, 897, 902, 903, 907, 918, 920, 926, 930, 947, 951, 969, 972, 980, 1018, 1021, 1028, 1058	Promet
Gradbeništvo	lesna 880, 889, 934, 949, 1004,	cestni 914, 919, 1027, 1033, 1039, 1043, 1054, 1076
gradnja 878, 879, 881, 910 935, 936, 957, 987, 992, 1010	optična 875, 986, 1040	mestni 928
montaža 1025, 1018	papirna 867, 905, 909, 961, 976, 1029	poštni 938, 1013, 1036, 1052
projektiranje 872, 923, 991, 1007, 1020, 1062	tekstilna 892, 904, 925, 929, 931, 943, 944, 958, 977, 1053, 1055	zračni 868
Industrija	tobačna 895, 916, 942	železniški 906, 981
druga 954, 1050	usnjarska 874	Trgovina 870, 882, 886, 896, 899, 917, 940, 950, 955, 968, 973, 974, 1006, 1008, 1015, 1041, 1049, 1059, 1061, 1065
elektroindustrija 871, 893, 927, 932, 948, 967, 978, 985, 1019, 1030, 1042, 1063, 1070, 1073		Zdravstvo 1032

KAZALO

<p>OB DVAJSETLETNICI »KRONIKE« (Bogo Grafenauer) 39</p> <p>KAKO JE NASTAL ČASOPIS ZA SLOVENSKO KRAJEVNO ZGODOVINO »KRONIKA« (Sergij Vilfan) 41</p> <p>A. UVOD 43</p> <p>B. VSEBINSKO KAZALO 47</p> <p style="padding-left: 20px;">I. Zgodovinski viri in njihova nahajališča 47</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Zgodovinski viri 47</p> <p style="padding-left: 60px;">a) Viri za starejšo zgodovino 47</p> <p style="padding-left: 60px;">b) Viri za novejšo zgodovino (20. stoletje) 47</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Biografije 47</p> <p style="padding-left: 60px;">a) Biografije zgodovinarjev in drugih znanstvenikov 47</p> <p style="padding-left: 60px;">b) Drugi življenjepisi 48</p> <p style="padding-left: 60px;">c) Vse druge življenjepise glej pod ustreznimi obdobji in panogami</p> <p style="padding-left: 40px;">3. Bibliografije 48</p> <p style="padding-left: 60px;">a) Poročila o zgodovinskih prispevkih v slovenskem časopisju v rubriki Kronike Iz naših revij 48</p> <p style="padding-left: 60px;">b) Poročila o prispevkih krajevne zgodovine v slovenskem časopisju v rubriki Kronike Iz naših krajev 48</p> <p style="padding-left: 60px;">c) Druge bibliografije 49</p> <p style="padding-left: 40px;">4. Arhivi, biblioteke in muzeji 49</p> <p style="padding-left: 60px;">a) Arhivi 49</p> <p style="padding-left: 60px;">b) Biblioteke 49</p> <p style="padding-left: 60px;">c) Muzeji in spomeniško varstvo 49</p> <p style="padding-left: 20px;">II. Splošna in politična zgodovina (dela o vseh ali o večini obdobjih) 50</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Slovenska zgodovina 50</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Zgodovina drugih narodov 51</p> <p style="padding-left: 20px;">III. Najstarejša zgodovina in arheologija 51</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Prazgodovina evropskih ljudstev 51</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Rimski (in grški) zgodovina in arheologija 51</p> <p style="padding-left: 40px;">3. Arheologija srednjega veka 51</p> <p style="padding-left: 20px;">IV. Srednji vek 52</p> <p style="padding-left: 40px;">Slovenske dežele v srednjem veku 52</p> <p style="padding-left: 20px;">V. Zgodovina od 16. do 18. stoletja 52</p> <p style="padding-left: 40px;">Slovenci 52</p> <p style="padding-left: 20px;">VI. Zgodovina 18. in prve polovice 19. stoletja (do vključno 1849) 53</p> <p style="padding-left: 40px;">Slovenci 53</p> <p style="padding-left: 20px;">VII. Obdobje od 1850—1914 53</p> <p style="padding-left: 40px;">Slovenci 53</p> <p style="padding-left: 20px;">VIII. Od začetka prve do začetka druge svetovne vojne 54</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Slovenci 54</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Jugoslovanski narodi med obema vojnama 55</p> <p style="padding-left: 40px;">3. Drugi narodi 55</p>	<p>IX. Od začetka druge svetovne vojne dalje 55</p> <p style="padding-left: 20px;">1. Slovenci 55</p> <p style="padding-left: 20px;">2. Jugoslovanski narodi 56</p> <p style="padding-left: 20px;">3. Drugi narodi 56</p> <p style="padding-left: 20px;">X. Posamezne zgodovinske panoge 57</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Slovenska gospodarska in socialna zgodovina 57</p> <p style="padding-left: 60px;">a) Splošna slovenska gospodarska in socialna zgodovina 57</p> <p style="padding-left: 60px;">b) Razvoj prebivalstva, štetje in popisi 57</p> <p style="padding-left: 60px;">c) Zgodovina davkov 57</p> <p style="padding-left: 60px;">č) Kolonizacijska zgodovina 57</p> <p style="padding-left: 60px;">d) Zgodovina mest in trgov 58</p> <p style="padding-left: 60px;">e) Zgodovina poljedelstva, kmetijstva in planinskega gospodarstva ter socialni problemi na vasi 59</p> <p style="padding-left: 60px;">f) Zgodovina obrti, manufaktur, industrije in rudarstva na Slovenskem 59</p> <p style="padding-left: 60px;">g) Zgodovina prometa, regulacije rek in trgovine 61</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Gospodarska in socialna zgodovina jugoslovanskih narodov 61</p> <p style="padding-left: 40px;">3. Pravna in upravna zgodovina 61</p> <p style="padding-left: 40px;">4. Cerkvena zgodovina 62</p> <p style="padding-left: 40px;">5. Zgodovina šolstva in pedagogike 62</p> <p style="padding-left: 40px;">6. Umetnostna in glasbena zgodovina 62</p> <p style="padding-left: 40px;">7. Literarna zgodovina 64</p> <p style="padding-left: 40px;">8. Zgodovina društev 65</p> <p style="padding-left: 40px;">9. Narodopisje 65</p> <p style="padding-left: 40px;">10. Telesna kultura 65</p> <p style="padding-left: 40px;">11. Pasigrafija 65</p> <p style="padding-left: 20px;">XI. Založništvo in tiskarstvo 65</p> <p style="padding-left: 20px;">XII. Turizem, turistični kraji 65</p> <p style="padding-left: 20px;">XIII. Geodezija 66</p> <p style="padding-left: 20px;">XIV. Problemi zgodovinopisja 66</p> <p style="padding-left: 20px;">XV. Leksikoni 66</p> <p style="padding-left: 20px;">XVI. Simpoziji in zborovanja 66</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Zborovanja slovenskih zgodovinarjev 66</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Zborovanja zgodovinarjev Jugoslavije 66</p> <p style="padding-left: 40px;">3. Druga zborovanja in posvetovanja 66</p> <p style="padding-left: 20px;">XVII. Uredništvo Kronike (Objave in obvestila) 66</p> <p style="padding-left: 20px;">XVIII. Revije, periodične publikacije in zborniki 67</p> <p style="padding-left: 40px;">1. Slovenske revije 67</p> <p style="padding-left: 40px;">2. Tuje revije in zborniki 68</p> <p style="padding-left: 20px;">XIX. Dodatek 68</p> <p>C. IMENSKO KAZALO 74</p> <p>Č. KRAJEVNO KAZALO 77</p> <p>D. STVARNO KAZALO K DODATKU 79</p>
---	---

GOSPODARSKO ZGODOVINSKI SPOMINSKI ZBORNIK

jubilejnih, slavnostnih
in informativnih člankov
ter člankov z gospodarskega
in kulturnozgodovinskega področja
Socialistične republike Slovenije

ZA OBLETNICO OF
SLOVENSKEGA NARODA

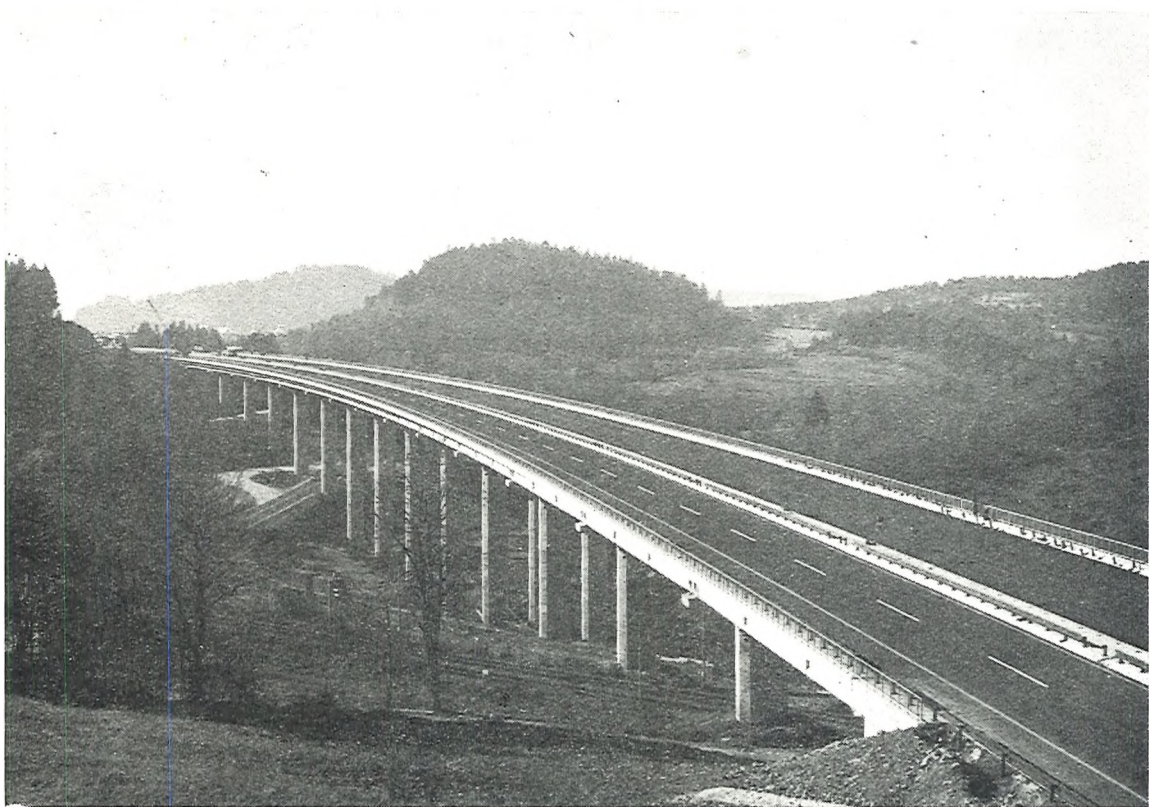
in

ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ

čestitajo *gospodarske organizacije, zavodi in ustanove*
vsem delovnim ljudem in poslovnim prijateljem
ter se priporočajo za nadaljnje sodelovanje
na gospodarskem in kulturnem področju

Obenem pa želijo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila

Na avtomobilski cesti Vrhnika—Postojna pozdravlja direktor republiške skupnosti za ceste Ljubljana, ing. Lojze Blenkuš, ob navzočnosti gradbenih predstavnikov in novinarjev predsednika Jugoslavije, maršala Tita in njegovo soprogo Jovanko, ki sta si ogledala to gigantsko delo v SR Sloveniji. Ob tej priložnosti je maršal Tito izrekel med drugim tudi te besede: Od vas odhajam poln prelepih vtisov.

Viadukt na »Ravbarkomandi« pri Postojni. Gradilo GIP GRADIS, Ljubljana

130 let Združenih papirnic Ljubljana

(Papirnica Vevče)

Tradicija pri izdelovanju papirja na Slovenskem je stara že skoraj 400 let. Kot povsod v Evropi so skoraj tri stoletja izdelovali papir ročno s pomočjo papirnih mlinov. Surovine zanj so bile krpe.

Prvemu takšnemu mlinu, ki je bil zgrajen leta 1579 šest kilometrov vzhodno od Ljubljane, na desnem bregu Ljubljanice, nasproti fužinskega gradu, je sledilo približno še 7 mlinov na Slovenskem. Mlin na Fužinah je deloval komaj 15 let. Protireformacija, ki je nekaj let zatem pričela izkoreninjovati protestantizem in njegove pridobitve, je pustila vendar tako tiskarno kot papirnico in se opirala bolj na govorjeno besedo. Vse te mlince je pozneje zasenčila za tiste čase moderna tovarna papirja na Vevčah, zgrajena 8 km vzhodno od Ljubljane na obeh bregovih Ljubljanice. Slovenski trgovec in industrialec Fidelis Terpinč je organiziral konzorcij in z osnovnim kapitalom 300.000 goldinarjev ustanovil firmo z naslovom »Cesarsko kraljeva privilegirana mehanična tovarna olja, papirja in barvnega lesa«.

Tako je v vevški papirnici 24. junija 1843 prišel na svetlo prvi papir, proizveden na stroju. To je bil za tiste čase silen napredek. S 70 delavci so napravili štirikrat več papirja kot katerikoli klasičen mlin ali drugi manufakturni obrat. Temu obratu sta se kmalu po letu 1860 pridružila še obrata Goričane in Medvode. V letu 1870 so bili obrati prodani graški firmi »Leykam-Jasesthal«. V začetku leta 1920, skoraj dve leti po razpadu Avstro-Ogrske, pa je lastništvo prešlo v roke slovenske delniške družbe. Nad 75 % delnic je imela tedanja Ljubljanska kreditna banka.

V mesecu maju 1945 je z osvoboditvijo lastništvo tovarne pridobilo socialistično osnovo in pod imenom »Papirnica Vevče« postala narodna imovina. Od tedaj je proizvodnja iz leta v leto vidno naraščala, zlasti še od leta 1950, ko je upravljanje prešlo v roke delavstva.

Odveč bi bilo opisovanje proizvodnega postopka. Dejstvo pa je, da sta tržišče in gradnja papirnih tovarn v drugih republikah nujno vplivala na vrsto proizvodnje. Vedno manj je klasičnih papirjev za široko potrošnjo. Tovarna se je morala preusmerjati na izdelavo specialnih papirjev, izločiti iz svojega programa čimveč srednjefinih papirjev in preiti na boljše brezlesne tiskovne papirje. Seveda vse v mejah, ki jih je dopuščal že skoraj zastareli strojni park. Glede na napredovanje tiskarske tehnike pa je tudi to postalo preskromno. Za visoko vredne tiske običajna gladkost površine tiskovnih papirjev ni več zadostovala. Trg je pogrešal prein domačimi dobavitelji. V tovarni je danes nega stroja se je rodila že leta 1959, stroj pa je začel obratovati sredi leta 1968, čeprav se je gradnja pričela komaj dve leti prej. To je prvi stroj te vrste v Jugoslaviji. Doslej so tiskarji za

svoje potrebe premazni papir uvažali. Danes papirnica proizvaja letno nad 10.000 ton premaznih in 25.000 ton »klasičnih« papirjev.

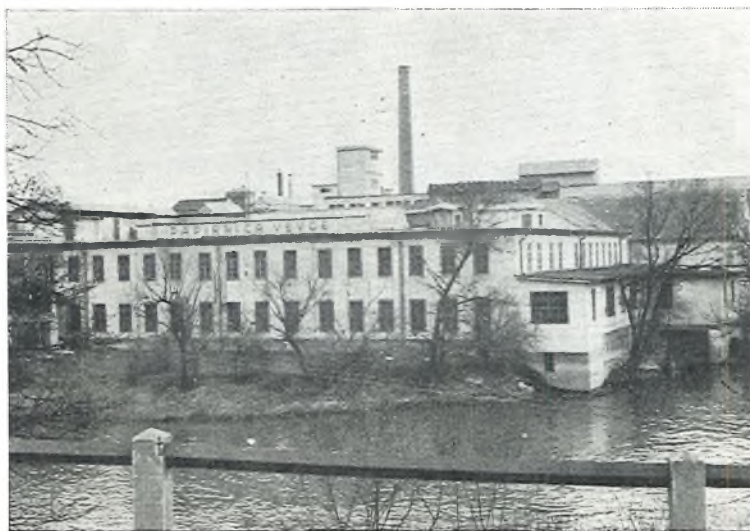
Ne moremo pa mimo tega, da ne bi omenili bistvenih težav, ki spremljajo proizvodnjo. Sem je šteti zlasti pomanjkanje energije in delovne sile. Prvi problem bo kmalu rešen z zgraditvijo nove toplarne, za katero se dogovarjajo s tujimi in domačimi dobavitelji. V tovarni je danes 930 delavcev, zaposlenih pri štirih papirnih strojih, premaznem stroju, pripadajočih dodelavnih strojih, v ročni dodelavi papirja, vzdrževanju in upravi.

Pravkar pa se poraja nova faza v razvoju podjetja. Tovarna prehaja v svojih proizvodih do dokončnega oplemenitenja papirja — izdelave zidnih tapet. Dograjena je nova tovarna in tudi stroje za premazovanje in potiskavanje že vgrajujejo. Nad 4.800.000 tapetnih rolic bo letna proizvodnja. S tem bo možno prekriati kar ca. 23 milijonov kvadratnih metrov zidne površine. Osnovni papir za izdelavo zidnih tapet bodo izdelovali sami na enem od papirnih strojev, za kar je tehnologija že zdavnaj osvojena. To je vsekakor nov dosežek v stremljenjih kolektiva, ki ga ni mogoče obiti. Dolgoročni program razvoja predvideva postavitev še enega papirnega stroja, brž ko bodo angažiranost ljudi in sredstva to dopuščala.

Pri vsem tem pa kolektiv ne pozablja nase. V zadnjih letih je zgradil dovolj športnih in rekreacijskih objektov, skušal rešiti najnujnejša stanovanjska vprašanja z graditvijo stanovanjskih blokov in podpiranjem združne gradnje. Urejena je družbena prehrana, otroško varstvo in varnost pri delu, skrb za vzgojo kadrov od poklicnih do visoke izobrazbe.

Res je, da pri delu in ustvarjanju obstajajo konflikti ali celo nujna protislovja, brez katerih ni napredka. Vendar je vsak izmed članov kolektiva toliko razgledan, da skuša lastna stališča uskladiti z interesi podjetja, kolektiva in družbe. To pa je eden bistvenih pogojev samoupravljanja.

S takim prepričevanjem bo Papirnica Vevče lahko vstopila v 131. leto svojega obstoja.

agroobnova

PODJETJE ZA GRADNJE IN MELIORACIJE
LJUBLJANA, ČRTOMIROVA 8
telefon 313 126, 313 493

Agroobnova gradi vse vrste kmetijskih objektov, objektov živilske predelovalne industrije ter stanovanjske, industrijske in poslovne objekte.

Hidro- in agromelioracijska dela, opravlja strojne in transportne storitve, vzdržuje in opravlja generalna popravila težke gradbene mehanizacije.

Ob 20-letnici, ki jo je podjetje praznovalo lanskoleto, je komaj kaj časa za majhen pregled na prehojeno pot, za oceno tega, kar smo storili. Verjetno je prav, da pogledamo, kaj smo do sedaj dosegli in doživeli. Čeprav za dosežke podjetja obdobje 30 let ni veliko, nam je vendarle prineslo tudi raznovrstne rezultate in mnogo sprememb. Iz majhnega podjetja, ki je bilo ustanovljeno za obnovo kmetijstva smo se razvili v solidno gradbeno podjetje, ki danes gradi vse vrste zahtevnih gradenj. Od skromne mehanizacije smo se razvili v številnejšo in sodobnejšo, tako da smo sposobni prevzeti vse vrste zemeljskih del ter opraviti najzahtevnejša hidromelioracijska dela.

Vse to so ustvarili strokovni kadri in delovni ljudje.

Prehojena pot nam zagotavlja, da bomo tudi v bodoče uspeli, ker nas vodi tehnični napredek in skrb za delovnega človeka.

Gradimo hitro in solidno. Prodajamo vrstne in atrijske hiše ter se za naročila priporočamo.

**KOMUNALNA
ENERGETIKA
LJUBLJANA**

PODJETJE ZA PROIZVAJANJE IN PRODAJO
TOPLOTNE ENERGIJE

61001 LJUBLJANA, TOPLARNIŠKA 19
Telefon 316 888

KEL (Komunalna energetika Ljubljana) je podjetje, ki proizvaja in dobavlja odjemalcem toplotno energijo. KEL je nastala po odcepitvi od Elektrogospodarstva oziroma Toplarne Ljubljana, s katero pa še najtesneje sodeluje. KEL je sedaj samostojna komunalna organizacija posebnega družbenega pomena. S svojo dejavnostjo KEL močno vpliva na življenje mesta Ljubljane; saj so znane splošne prednosti centralnega ogrevanja iz skupnega vira. Pri tem velja na prvem mestu omeniti velik prispevek naše dejavnosti pri zmanjševanju čedalje bolj perečega onesnaženja ozračja, nadalje razbremenitev mestnega prometa pri transportu goriv in pepela in seveda ceneno, komfortno in zanesljivo oskrbo s toplotno energijo.

Za naše odjemalce je KEL predvsem dobavitelj toplotne energije, in to za ogrevanje prostorov, za prezračevanje in klimatizacijo prostorov, za pripravo potrošne tople vode, zlasti za industrijo pa dobavljamo tehnološko paro. KEL pa tudi skrbi za nemoteno delovanje priključka (priključne postaje in priključni cevovod). Za nemoteno delovanje internih toplotnih naprav pa je dolžan skrbeti odjemalec sam oziroma upravljalec na toplotno omrežje priključenega objekta. Pri tem je važno, da tako dobavitelj kot odjemalec opravljata svoje obveznosti zadovoljivo in da po nepotrebnem ne posegata v tuje področje naprav oziroma dela.

Z nadaljnjo toplifikacijo Ljubljane — to zahteva izgradnjo dodatnega toplotnega omrežja kot tudi toplotnih proizvodnih objektov, bomo skušali še povečati vse prednosti, ki jih centralno ogrevanje iz skupnih virov prinaša mestu.

Tovarna baterij in baterijskih naprav Zmaj praznuje v letu 1973 50-letnico obstoja. To je 50-letna tradicija, renome in garancija, da je tovarna uspešno poslovala ter da je njen odnos do potrošnika bil vedno korekten in lojalen. Starejši Ljubljanci se dobro spominjajo imena Hydra, ki je kot delniška družba bila ustanovljena 26. marca 1923 na Mestnem trgu 25, kasneje so se preselili na Miklošičevo cesto in od tu na Puntigamovo posestvo, Šmartinska 28, kjer je še danes. Ime ZMAJ se na baterijah pojavi leta 1927. Tako smo Slovenci dobili prvo slovensko baterijo.

Leta 1952 so v podjetju uvedli samoupravo. Dve leti kasneje pa so dobili že prva naročila iz tujine. Takrat so izvozili za več kot sto tisoč dolarjev letno, število zaposlenih pa se je povečalo na 400.

Leta 1956 se je tovarna razširila in zgradila obrat v Šentvidu pri Stični, kjer je dobilo zaposlitev 18 domačinov, zdaj pa jih je tam že sto.

Zlati jubilej tovarne ZMAJ 50 let

V tem obratu so začeli izdelovati polizdelke za potrebe baterijske proizvodnje v Ljubljani, kasneje pa so začeli delati svetilke, ogljene grafitne izdelke in manganov dioksid, ki so ga prej uvažali. Danes lahko trdimo, da je s potrebami tržišča tudi proizvodnja baterij. Glede na mehanizacijo in modernizacijo tovarne pa je proizvodnja postala močnejša od potrošnje. Vse to je vodstvu tovarne narekovalo, da svoje izdelke daje na voljo zunaj meja domačega tržišča. S kvaliteto izdelkov so se uspeli plasirati na italijanskem, avstrijskem in madžarskem tržišču. Tovarna je osvojila tudi dve izmed najboljših licenc v leclanchejevem sistemu od tvrdke Haweker-Siddeley in kot tretji na svetu rusko licenco sistema zračne depolarizacije pri 9 V baterijah.

Danes se na jugoslovanskem trgu pojavljajo pretežno baterije leclanchejevega elektrokemičnega sistema; podjetje pa teži za tem, da bi bila izbira baterij čim večja, ker le tako bodo lahko zadovoljili uporabnike baterijskih naprav. To bo mogoče le v novih proizvodnih prostorih. Zavedajo se, da tega ne bodo mogli uresničiti sami. Zato se pogovarjajo o pripojitvi k Združenemu podjetju Iskra. Pod okriljem večjega podjetja si bodo tako ustvarili še vidnejši in trdnější položaj na domačem in tujem trgu, večje razvojne možnosti in zagotovili večjo socialno varnost zaposlenih.

Tako je tovarna prehodila 50 let razvojne poti in dosegla lepe uspehe, tako nadaljuje to pot in upa, da bo po referendumu še bolj uspešna.

GRADIS

**GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE**

LJUBLJANA, Korytkova 2

Gradbeno industrijsko podjetje Gradis, Ljubljana, je danes največje gradbeno podjetje v Sloveniji in tretje v Jugoslaviji, kar je rezultat uspešnega sedemindvajsetletnega dela na področju gradbeništva.

Uspešno vključevanje nove tehnologije in organizacije dela na temelju dobro organizirane priprave dela ter posebne službe za razvoj je imelo za posledico uspešno delovanje kvalificiranih obratov za gradbene naprave, polizdelke ali samo posameznih vrst gradbenih del.

In ne samo uporaba sodobne tehnologije, temveč tudi skrb za izobraževanje že zaposlenih ter izboljševanje kadrovske strukture z novimi visoko kvalificiranimi delovnimi močmi je pripomogla k delovnim uspehom podjetja. Da je razvoj vsakega podjetja odvisen od čim višjega izobrazbenega nivoja delavcev, so uvideli tudi v Gradisu. Zanimarjena ni skrb za izobraževanje na delovnem mestu in sploh za izobraževanje odraslih s pomočjo izrednega šolanja, prirejanja tečajev in raznih predavanj, kot tudi ne skrb za nove kadre. Največ sredstev za izobraževanje vlaga podjetje ravno za štipendiranje na srednjih, višjih in visokih šolah. Tako je bilo za leto 1972 planiranih za štipendije 720.500 dinarjev, ter za letošnje leto kar 931.400 din sredstev. V celoti je za leto 1973 namenjenih 5.186.220 din sredstev za izobraževanje.

Podjetje ima svoje poslovne enote doma in v tujini. Gradis je prvo slovensko gradbeno podjetje, ki je pričelo z večjimi investicijskimi posli v tujini. Že leta 1964 je sklenilo prvo pogodbo z močnim nemškim partnerjem, tj. podjetjem Philipp Holzmann A. G. v Frankfurtu/Main. Solidno poslovanje je imelo za rezultat ustrezni delovni in finančni uspeh ter renome podjetja. Ti rezultati so povečini nad povprečnimi uspehi slovenske gradbene operativne in daleč nad povprečji jugoslovanskega gradbeništva. Za leto 1971 je podjetje ustvarilo za 623 milijonov dinarjev celotnega dohodka oziroma realizacija za omenjeno leto znaša kar 760 milijonov dinarjev, sam dohodek pa 211 milijonov dinarjev.

Gradis ima dobro notranjo organizacijo; posamezne enote tvorijo temeljne organizacije združenega dela, katerih medsebojne odnose ureja samoupravni sporazum o združenem delu. V bistvu gre za urejanje stvari, ki so jih v praksi uresničevali že pred tem. Nenehni razvoj samoupravljanja je garancija za uspešnost poslovanja v vsaki delovni enoti in podjetju kot celoti.

Samoupravne pravice ne uživajo samo delavci, ki delajo na domačem terenu, temveč tudi Gradisovi delavci v tujini. Podjetje ima za delo v Nemčiji organizirano samostojno obračunsko enoto, v kateri delavci delajo in ustvarjajo dohodek in imajo vse samoupravne pravice. Take odnose je uvajalo že pred leta 1971 sprejetim pravilnikom o pogojih, ob katerih smejo delovne organizacije pošiljati delavce na delo v tujino. Osnovna Gradisova pogodba z nemškim partnerjem je postala vzorec vsem jugoslovanskim gradbenim podjetjem, ki ga je priporočila celo zvezna gospodarska zbornica.

V letošnjem letu je gospodarska zbornica SR Slovenije podelila delovnemu kolektivu Gradisa častno diplomu za uspešno gospodarjenje in razvijanje samoupravnih odnosov, njihovemu glavnemu direktorju inž. Hugu Keržanu pa nagrado Borisa Kraigherja. To je družbeno priznanje podjetju, ki ga uvrščamo med največje gospodarske organizacije v slovenskem prostoru.

SAVSKE ELEKTRARNE LJUBLJANA

SOINVESTITOR BODOČE JEDRSKE ELEKTRARNE KRŠKO

Zaradi pomanjkanja električne energije v Sloveniji in Hrvaški sta se vladi obeh republik odločili, da bosta skupaj zgradili dve jedrski elektrarni, in sicer v Krškem v Sloveniji in v Prevlaki na Hrvaškem.

V letu 1971 sta zato obe republiki podpisali sporazum o skupni gradnji, podjetji Savske elektrarne, Ljubljana, in Elektroprivreda, Zagreb, pa pogodbo o skupnih pripravah za gradnjo prve jedrske elektrarne v Krškem. K temu jih je vodila analiza, da ni drugih energetskih virov, da je v bližini odjem električne energije, da je jedrska energija najekonomičnejši, najbolj zanesljivi in najčistejši vir energije in da bo velikost elektrarne v danem času ustrezala za delno pokrivanje potreb po električni energiji v Sloveniji in Hrvaški. Za Slovenijo ima to še poseben pomen, ker imamo domač vir goriva, uran na Žirovskem vrhu. V tem času sta omenjeni podjetji ustanovili delovno skupino v Krškem.

Najprej je bil izveden razpis za dobavo opreme za jedrsko elektrarno. Ponudbe so dostavila naslednja podjetja: General Electric, Westinghouse in KWU. KWU iz Zahodne Nemčije je predložil dva različna tipa elektrarn z vrelnim oziroma tlačnim reaktorjem.

Izvedena je bila celotna tehnična ocena ponudb in sedaj v zaključni fazi tudi komercialno ovrednotenje teh štirih ponudb. Odločili bodo predvsem naslednji kriteriji: tehnična popolnost, referenčna elektrarna, funkcionalnost in kvaliteta, zanesljivost in varnost, cena in kreditni pogoji, udeležba domače industrije.

Treba je poudariti, da je bila že v razpisu postavljena zahteva po udeležbi domače industrije v vrednosti 50% od uvožene opreme.

Pri vseh dobaviteljnih je predviden rok gradnje 60 mesecev od izdaje prednaročila. Rok gradnje je tako leto 1978. Problem formiranja kadrov za jedrsko elektrarno pa bo nastal, ko bosta podpisali obe podjetji dokončno pogodbo o gradnji in obratovanju jedrske elektrarne. Za elektrarno reda velikosti 600 MWe je potrebno 160 do 200 zaposlenih, od tega mora biti 20 do 30 ljudi na specializaciji v inozemstvu.

Da bo imela jedrska elektrarna zagotovljeno gorivo, so Savske elektrarne in Geološki zavod Ljubljana podpisali sporazum o skupnem financiranju pridobivanja urana v Žirovskem vrhu. Ta rudnik bo v prvi fazi dajal 300 ton uranovega koncentrata (rumeni kolač) na leto, kar zadošča za dve taki elektrarni za vso življenjsko dobo (30 let). V času eksploatacije rudnika bodo opravljene raziskave na sosednjih področjih, ki bodo po sedanjih predvidevanjih bistveno povečali zmogljivost rudnika. Pri tem velja omeniti, da je treba uran še obogatiti in poslati na predelavo v gorivne elemente. Aranzma za to predelavo je možno skleniti z vsemi ponudniki v takem obsegu, da bo tisti, ki bo izbran, odkupil višek urana; s tem denarjem pa se bodo plačali stroški za predelavo urana v gorivne elemente. Eksploatacija se bo začela leta 1976.

Z gradnjo nove termoelektrarne, plinskih elektrarn ter jedrske elektrarne Krško, delno pa tudi z uvozom iz sosednjih republik in inozemstva namerava republika Slovenija pokrivati energetski primanjkljaj za obdobje 1974 do 1980.

Ljubljansko slaščičarsko
podjetje

KONDITOR

praznuje letos

20-letnico svojega obstoja

Razvilo se je iz skromne obrtne delavnice do pomembnega gospodarskega podjetja. V tem času se je s svojim kolektivom in dobrim vodstvom okrepilo, se širilo in večalo. Le z izredno trdnim in vztrajnim delom od začetka do danes si je lahko nakazalo pot v boljšo prihodnost.

Tako si je podjetje sčasoma ustvarilo lastne prodajalnice, ki jih danes obiskujejo z zadovoljstvom ne le domači, temveč tudi tuji gostje turisti. V veliko zadovoljstvo so jim njihovi slaščičarski izdelki, posebno pa še daleč naokrog znani KONDITORJEVI KROFI dalje orehove potice, šarlota in marmornati kolači, torte, keksi, čajno pecivo, napolitanke in še in še druge poslastice.

Konditorjevi izdelki se servirajo na vseh javnih družabnih prireditvah, zabavnih in plesnih večerih, raznih slavnostih, jubilejih, državnih praznikih, obiskih, kakor tudi za DEDKA MRAZA, ki mu nikdar ne manjka KONDITORJEVEGA peciva.

Družbenim organizacijam, prirediteljem in drugim potrošnikom daje KONDITOR poseben popust pri večjem nakupu.

S slaščičarskimi izdelki oskrbuje KONDITOR tudi hotele, restavracije, kavarne, bare, gostinska podjetja, bifeje, menze, mlečne restavracije, bolnišnice, potujoče jedilne železniške vagonne, avione, avtobuse itd.

V KONDITORJEVIH prodajalnah se servira tudi znana čudovita EKSPRESNA KAVA. Obiščite jih in prepričali se boste!

Uredništvo in Uprava eKRONIKE se pridružuje čestitkam za ta jubilej in želim podjetju v bodoče še mnogo delovnih uspehov.

Damški hola hop

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Telefon: 313 131, 311 595,

MINERAL

INDUSTRIJA NARAVNEGA IN UMETNEGA KAMNA-LJUBLJANA

Nudimo izdelke iz marmorja, teraco plošče, izdelke iz betona in umetnega kamna, pesek za teraco in dolomitni pesek za malte.

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

ŠTAMPILJKE

za urade, trgovine in obrti izdeluje in dobavlja solidno in po zmernih cenah podjetje

Sitar

Nasl. Marija Blejec, telefon doma 314 411

Ljubljana, Nazorjeva ulica 3

Delavnica: Resljeva cesta 6, telefon 323 238

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF in za mednarodni praznik dela — 1. maj

GEOLOŠKI ZAVOD LJUBLJANA

GEOLOŠKA, HIDROGEOLOŠKA IN GEO-FIZIKALNA RAZISKOVANJA — VRTANJE — RUDARSKA IN INŽENIRSKO-GEOLOŠKA DELA — KONSOLIDACIJA TAL — KONSTRUKCIJE VRTALNIH STROJEV

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

GRADBENO TEMELJ PODJETJE

LJUBLJANA, Titova cesta 282

Telefon 343 281, 343 269, 343 298

- Izvajamo vsa dela na visokih in nizkih gradnjah
- Poleg tega smo specializirani za izgradnjo minigolf igrišč, kakor tudi drugih športnorekreacijskih objektov
- Izdelujemo gradbene elemente (blokete) in jih prodajamo na drobno

INDUSTRIJSKI BIRO

podjetje za gradnjo industrijskih objektov

LJUBLJANA, Parmova 33

prevzema in izvaja inženiringe za izgradnjo in rekonstrukcijo industrijskih objektov, izdeluje razne projekte in ekonomske elaborate.

Pasarstvo

GABRIJEL NOVŠAK

LJUBLJANA

Dolenjska cesta 7 a

Telefon 25 062

vam omogoča z dolgoletno prakso, s kvaliteto dela in dogovorjenim dobavnim rokom, obnovo vseh pasarskih predmetov v popravilo, galvaniziranjem in izdelavo po načrtih ter vaših željah.

* * *

Vsem poslovnim prijateljem in znancem in vsem delovnim kolektivom

čestitamo

za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za praznik dela — 1. maj

URADNI LIST SR SLOVENIJE

LJUBLJANA, VESELOVA 11

priporoča:

dr. Stojan CIGOJ: ODSKODNINSKO PRAVO JUGOSLAVIJE
Razvojne tendence jugoslovanske judikature in primerjalno pravo

dr. Stojan Cigoj: ODSKODNINSKA ODGOVORNOST AVTOMOBILISTA IN ZAVAROVANJE

dr. France Cerne: UVOD V EKONOMSKO VEDO I

dr. Vilko Androjna: SPLOŠNI UPRAVNI POSTOPEK IN UPRAVNI SPOR

Franc Sink: PRAVNI IZRAZI
primerjalni, z decimalno klasifikacijo slovensko-srbohrvaško-francosko-nemško; izide junija 1973

Stanovanjski predpisi I, Zakon o združevanju kmetov s komentarjem, Zakon o notranjih zadevah, Statut skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja s komentarjem ter drugi predpisi s teh področij, aktualni za vsakodnevno prakso, Predpisi o varstvu pri delu itd. Čestitamo za 27. april — ustanovitev OF slovenskega naroda in za 1. maj — praznik dela!

GALIS

LJUBLJANA

Lepodvorska ulica 23 a

trgovsko podjetje z Igračami,
galanterijskimi izdelki
in otroško konfekcijo
na debelo

Telefoni: direktor 310 061
komerciala 311 314
oddelek pletenin
— blagajna 310 538
skladišče 311 306

Cestitamo vsem delovnim ljudem in svojim
poslovnim prijateljem za obletnico ustanovitve
OF slovenskega naroda in za mednarodni
praznik dela — 1. maj.

CONTAL

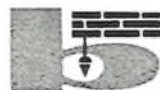
LJUBLJANA

BEETHOVNOVA 11/V

ZASTOPSTVA
IZVOZ — UVOZ

Čestitamo vsem delovnim kolektivom in
našim poslovnim prijateljem za obletnico
ustanovitve OF slovenskega naroda in za
mednarodni praznik dela — 1. maj

GRADBENO PODJETJE

“Bežigrad”

LJUBLJANA — PODMILŠČAKOVA 24
Telefon: centrala 313 145, 313, 427

Proizvodne enote I tel. 317 848
Proizvodne enote II tel. 313 144
Proizvodne enote III tel. 313 427
Centralni obrati tel. 341 910
direktor tel. 314 361
tajništvo tel. 313 281
računovodstvo tel. 313 145

Specializirani smo za vzdrževalna dela, adap-
tacije stanovanjskih, poslovnih in industrijskih
zgradb ter uslug s področja gradbeno obrtniških
del. Opravljamo tudi manjše industrijske in
stanovanjske novogradnje.

V svojih centralnih obratih dajemo na voljo
vsem graditeljem in gradbenim podjetjem po
konkurenčnih cenah mešanice betonov vseh
mark, gotovo grobo malto za zidanje in ometa-
vanje, acilensko apno, ki je kot vezivo znatno
cenejše od gašenega apna in gotovo armaturo
po prinesenih načrtih. Z nabavo polizdelkov pri
našem podjetju gradite hitro in poceni.

Vse informacije dobite v centralnih obratih na
tel. 341 910

Telefon 58 241

TRGOVSKO PODJETJE

Delikatesa
LJUBLJANA

VSAK DAN SVEŽA KAVA IZ LASTNE PRA-
ŽARNE — VELIKA IZBIRA KVALITETNIH DE-
LIKATES — SOLIDNA POSTREŽBA

TEOL

Ljubljana

Zaloška cesta 54

Telefon: h. c. 311 522, direktor 316 642

izdeluje

tekstilna in usnjarska pomožna sredstva,
sintetična lepila,

detergente, sredstva za hlajenje v ko-
vinski industriji ter proizvode na bazi
etilenoksida.

Imamo lasten servis za uvajanje
naših izdelkov pri odjemalcih.

Čestitamo vsem delovnim kolektivom in
našim poslovnim prijateljem za obletnico
ustanovitve OF slovenskega naroda in za
mednarodni praznik dela — 1. maj

Komunalno
podjetje
VIČ

Ljubljana

Uprava, tehnični sektor, služba za urejanje in
oddajo stavbnih zemljišč

LJUBLJANA, Vrhovnikova 2

telefon h. c. 61 261, 61 286, 61 288
direktor: 61 780

Pomožni obrati: Ljubljana, Viška cesta 58 in 65,
telefon 61 328, 61 424,

- gradi in vzdržuje ceste,
- gradi manjše mostove, kanalizacijo, razne
objekte itd.,
- ureja mestna zemljišča,
- opravlja strojne storitve po konkurenčnih
cenah,
- daje brezplačne tehnične informacije,
- izdeluje in prodaja betonske izdelke.

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam
za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda
in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partner-
jem in znancem pa želimo v majskih praznikih
mnogo prijetnega razvedrila.

Papizles

poslovno združenje
slovenske papirne industrije

LJUBLJANA, Titova cesta 13/II

Telefon: 23 514, 21 513
Telex: 31-134 Yu paples

Delovni kolektiv čestita vsem svojim poslovnim partnerjem, prijateljem in znancem za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

TRGOVSKO PODJETJE **Drogerija**

Telefon 311 650, 311 646

Ljubljana, Ulica Milana Majcna 12

sporoča cenjenim kupcem, da ima v svojih poslovalnicah v Ljubljani in Domžalah lepo izbiro daril, kot so damske manikire, moške in damske potovalne garniture, kopalni pribor, razpršilci za kolonjsko vodo, okrasni predmeti z bogato izbiro domačih in inozemskih kozmetičnih preparatov. Obiščite naš kozmetični salon »CUTIS« v Pražakovi ulici 8.

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila

Tiskarna ptt Ljubljana

TRŽAŠKA CESTA 42
Telefon 61 475, 61 630

Izdelujemo tiskovine vseh vrst, kakor:

VEČBARVNI TISK
PLAKATE
RAZGLEDNICE
KATALOGE
PROSPEKTE
ETIKETE
BROSURE
KNJIGE
OBRAZCE
ITD.

čestitamo
za obletnico OF
in za praznik dela
1. maj!

dental

LJUBLJANA
Titova cesta 25 a

podjetje za promet z zobarskimi
potrebščinami

LJUBLJANA, Titova cesta 25 a

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila

volan ljubljana

KERSNIKOVA ULICA 6
LJUBLJANA

čestita

ZA OBLETNICO OF
SLOVENSKEGA NARODA

in

ZA MEDNARODNI PRAZNIK
DELA — 1. MAJ

Vsem voznikom motornih vozil pa
želimo v majskih praznikih srečno
vožnjo!

TERMIKA
LJUBLJANA, Kamniška cesta 25

vam nudi kvalitetne izolacijske
materiale

Zaščititi se pred hrupom, mrazom
in vročino je želja vsakega
sodobnega graditelja. Zato ne
pozabite, da vam bodo naši
materiali rešili vse zahteve po
izolaciji.

Materiale: TERVOL, PERLIT
in tesnilne mase lahko kupite
v trgovinah z gradbenimi
materiali.

Vsem poslovnim prijateljem in znancem
in vsem delovnim kolektivom

čestitamo za obletnico ustanovitve
OF slovenskega naroda in za mednarodni
praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem
in znancem pa želimo v majskih praznikih
mного prijetnega razvedrila.

INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE

LJUBLJANA, Titova 37
Telefon 321 043

PROJEKTIRA, MONTIRA IN PROIZVAJA

- centralno ogrevanje, sanitarne naprave, plin-ske instalacije, prezračevalne in klimatične naprave
- električne naprave jakega in šibkega toka, komandne in signalne naprave za industrijo in komunalne zgradbe,
- regulacije,
- opravlja kalorične in električne meritve,
- odliva v lastni livarni visokokvalitetne odlitke, ki jih po želji tudi obdela.

Trgovsko podjetje na veliko in malo

LJUBLJANA, Trubarjeva cesta 29
Telefon 316 441 — p. p. 478

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila

Splošni projektivni biro

V LJUBLJANI
Kidričeva 1

čestita

za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila

LJUBLJANA, NAZORJEVA 5/1

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

Vsem delovnim ljudem, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila.

Za praznik dela — 1. maj
čestitam svojim potrošnikom,
poslovnim prijateljem in vsem
delovnim ljudem ter želimo še
veliko delovnih uspehov

Učne delavnice s. o. p. o.

ZAVOD ZA
USPOSABLJANJE SLUŠNO
IN GOVORNO PRIZADETIH

LJUBLJANA, Bežigrad 8

Telefon: 312 049

TISKARSTVO:

VEČBARVNI TISK
PLAKATI
RAZGLEDNICE
KATALOGI
PROSPEKTI
ETIKETE
BROŠURE
KNJIGE
OBRAZCI
ITD.

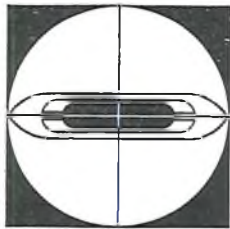
Naši specialni
oddelki:

STROJNA STAVNICA
ROČNA STAVNICA
KNJIGOTISK
KNJIGOVEZNICA

TISKARNA, LITOGRAFIJA
USNJENA GALANTERIJA
IN MODNA ŠIVALNICA

Opravljamo vsa dela omenjenih strok solidno in po konkurenčnih cenah. Za naročila se priporočamo!

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM KOLEKTIVOM ČESTITAMO ZA PRAZNIK ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

utensilia

**Tovarna
tekstilnih
potrebščin
Ljubljana
Dolenjska c.83**

Čestitamo vsem delovnim kolektivom in našim poslovnim prijateljem za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

TRGOVSKO PODJETJE

Telefon: 322 422

„Moda“

LJUBLJANA, RESLJEVA CESTA 16

se priporoča s svojimi poslovalnicami:

MANON, Prešernov trg 3

MODA, Nazorjeva 5

OKRAS, Copova 42

MODA, Cankarjeva 7

Čestitamo vsem delovnim kolektivom in našim poslovnim prijateljem za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

modna hiša

V LJUBLJANI, MARIBORU IN OSIJEKU

je za poletno sezono pripravila bogato kolekcijo otroške, moške in ženske konfekcije.

Izbirali boste lahko med umirjenimi klasičnimi in visoko modnimi modeli.

Modna hiša vas vabi, da si ogledate tudi bogato izbiro modnega metrskega in dekorativnega blaga ter drugih modnih artiklov, ki so v prodaji v Modni hiši.

Franc Žmuc

pasarstvo

Ljubljana, Vižmarje

Tacenska cesta 96

Telefon 51 815

IZDELUJE VSA V TO STROKO
SPADAJOČA DELA.

TUDI ČASTITI DUHOVŠČINI
SE PRIPOROČA ŠE POSEBEJ
ZA IZDELAVO CERKVENIH
PREDMETOV.

Vsem poslovnim prijateljem
znancem in vsem delovnim ljudem
čestitamo za obletnico ustanovitve
OF slovenskega naroda in za med-
narodni praznik dela — 1. maj

ŽIVILSKI KOMBINAT

ČESTITAMO VSEM
DELOVNIM KOLEKTIVOM
IN NAŠIM POSLOVNIM
PRIJATELJEM ZA
OBLETNICO USTANOVITVE
OF
SLOVENSKEGA NARODA
IN ZA MEDNARODNI
PRAZNIK DELA
1. MAJ

ZASTOPSTVA, IZVOZ-UVOZ,
SERVISI, KONSIGNACIJE
61000 LJUBLJANA, Titova cesta 81

Zastopamo tuje proizvajalce
s področij:

gradbene mehanizacije,
mehanografskih sredstev,
kemikalij,
tekstila,
gum,
plastičnih mas
ter
agro-kemikalij

plutal

INDUSTRIJA PLUTOVINASTIH
IZDELKOV

Ljubljana, Celovška 32
Telefon: 310 778

GRADBENIM PODJETJEM
IN GRADITELJEM

dobavljamo plošče za toplotno
izolacijo stavb iz ekspanzirane
plute ter
plutovinaste stenske obloge
za notranjo opremo prostorov

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam
za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda
in za mednarodni praznik dela — 1. maj

ZA OBLETNICO OF
SLOVENSKEGA NARODA
IN ZA MEDNARODNI
PRAZNIK DELA — 1. MAJ

CESTITAMO
VSEM DELOVNIM
LJUDEM

Našim potrošnikom
in poslovnim partnerjem
želimo v majskih praznikih
mного prijetnega
razvedrila!

LJUBLJANSKE MLEKARNE

Slovenija Sadje

izvozno-uvozno podjetje

LJUBLJANA, Miklošičeva 10

Telefon:
311 325 Izvoz
311 326 Uvoz
Telegrami: Slovsad Ljubljana
Poštni predal: 83/II
Telex: Ljubljana 31-379
Bančna zveza: 50100-601-10425

Hladilnici

**ZALOG PRI LJUBLJANI
BOHOVA PRI MARIBORU**

Predstavništva in skladišča:

MARIBOR — VOLČJA DRAGA — KANAL OB SOČI — KOPER — BEOGRAD — SUBOTICA — ZAGREB — BRČKO

Čestitamo vsem delovnim kolektivom in našim poslovnim prijateljem za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

DOM-EXPORT

LJUBLJANA
Mestni trg 24
Telefon: h. c. 23 621
dir. 20 187

Teleprinter:
Domexim

Centrala: Ljubljana,
Mestni trg 24

Trgovine: v Ljubljani, Mestni trg 24, Trg revolucije 5, Cankarjeva 6, Titova 4, Gospo-svetska 10, Vodnikov trg («Na trgu») — in sezonska trgovina na Bledu

Odkupne postaje:

Rašica, Ziri, Sovodenj, Cerčno, Hotavlje, Lučine, Javorje, Poljane, Gorenja vas, Trebija in Sorica

Zajema vso delavnost domače in umetne obrti Slovenije in Jugoslavije / Izdelke nudi v bogati izbiri na domačem kakor tudi na tujem tržišču

TRGOVSKO PODJETJE
N **nama**
L J U B L J A N A

VSEM OBČANOM
IN POTROŠNIKOM ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA IN JIM
ŽELIMO PRIJETNO
PRVOMAJSKO PRAZNOVANJE

V naših
prodajnih enotah

- VELEBLAGOVNICA PRI POŠTI,
Ljubljana
- BLAGOVNICA
Škofja Loka
- BLAGOVNICA S
STANOVANJSKO OPREMO,
Ljubljana
- KONFEKCIJA ELITA,
Ljubljana
- BLAGOVNICA,
Kočevje
- VELEBLAGOVNICA,
Velenje

dajemo na voljo najširšo
izbiro blaga

- za družino,
- za stanovanje,
- za gospodinjstvo,
- za šport in rekreacijo

in

- v samopostrežnih oddelkih živil vedno sveže delikatesne izdelke, živila vseh vrst, sadje in zelenjavo, mleko in mlečne izdelke ter pijače vseh vrst

slovenija avto

LJUBLJANA, Celovška 150

Export-Import

in zastopanje tujih firm
Trgovina na debelo
in drobno z motornimi
vozili, bicikli, nadomestnimi
deli, gumami, splošnim in
elektroavtomaterialom
investicijsko opremo
gradbenimi stroji in
lovskim orožjem

Servis in remont za
motorna vozila

Predstavništva:

Beograd, Ul. 27. marta 34
Rijeka, Borisa Kidriča 58/a
Novi Sad, Trg Svetozara
Markovića 5
Split, Tolstojeva 32

 AGROSTROJ LJUBLJANA

LJUBLJANA, DRAGA 41

Telefon: 55 366, 57 052

Podjetje za izdelavo in popravilo kmetijske in gozdarske mehanizacije

Telex: 31 271

Telegram: Agrostroj-Ljubljana, Ljubljana, p. p. 7/I,

konstruira, projektira in izdeluje najsodobnejše naprave za namakanje z umetnim dežjem v stabilnem, polstabilnem in pomičnem sistemu.

Z lastno mehanizacijo opravlja vsa melioracijska dela, servis kmetijske in gozdarske mehanizacije ter avtomobilov.

Izdeluje epoksy smole in kite, odporne proti kislina in alkalijam za uporabo v strojni, gradbeni in živilski industriji.

Cestitamo vsem delovnim ljudem in svojim poslovnim prijateljem za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila, voznikom motornih vozil pa srečno vožnjo!

CENTROMERKUR

Ljubljana

Vsem bralcem revije
Kronike in vsem
poslovnim prijateljem
čestitamo za 1. maj,
praznik dela!
Priporočamo se
za obisk!

ČREVARNA

Izvoz — Uvoz
LJUBLJANA, POLJANSKA 95, tel. 321 155, 316 052

Industrija naravnih in umetnih črev — Parna topilnica loja

Svojim poslovnim partnerjem, prijateljem in znancem čestitamo za praznik OF 27. 4. in 1. maj

TRGOVSKO PODJETJE

KURIVOPRODAJA

Ljubljana, Na jami 10 Telefon 55 695

vam daje na voljo v svojih poslovalnicah vse vrste kuriva in gradbenega materiala po konkurenčnih cenah.

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

Projekt-nizke zgradbe

LJUBLJANA,
Parmova 33
Telefon 312 029

Izdeluje projekte za vse vrste nizkih gradenj: ceste, mestne ulice, mostove, viadukte, predore, aerodrome, regulacije, melioracije, vodovode, kanalizacije, jezove, pregrade, črpalnice, čistilne naprave, industrijske in druge visoke zgradbe.

Opravlja geodetske izmere in ekspropriacijske elaborate.

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

LJUBLJANA, ŠMARTINSKA CESTA 64

Telefon 310 072

protektira avtomobilske plašče, izdeluje penaste profile in razne gumijaste tehnične predmete ter kolesa za sredstva notranjega transporta.

Čestitamo vsem delovnim ljudem in svojim poslovnim prijateljem za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila, voznikom motornih vozil pa želimo srečno vožnjo!

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

Papirna galanterija SIMONČIČ

LJUBLJANA, Razpotna 4

Telefon: 25-091

Telegram: Simončič Ljubljana

TISKARSTVO:

KOMERCIALNI TISK
KATALOGI
PROSPEKTI
ETIKETE
EMBALAŽA
KOLEDARJI
REKLAMNI KARTONI
UMETNIŠKE REPRODUKCIJE

SLOVENIJALES

Zavarovalnica

sava

čestita

za obletnico ustanovitve
Osvobodilne fronte slovenskega
naroda
in
mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom,
poslovnim partnerjem in znancem
pa želimo v majskih praznikih
mnogo prijetnega razvedrila

INDOS

industrija transportnih
hidravličnih strojev

LJUBLJANA-MOSTE

Telefon: h. c. 313 822

komercialni oddelek: 311 090, dir. 312 330

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam
za obletnico ustanovitve slovenskega naroda
in za mednarodni praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partner-
jem in znancem pa želimo v majskih praznikih
mnogo prijetnega razvedrila.

Obenem obveščamo poslovne prijatelje, da nudi
za mehanizacijo notranjega transporta:

BATERIJSKE VILICARJE VE 600 kp
BATERIJSKE VILICARJE VE 1000 kp
BATERIJSKE VILICARJE VE 1200 kp
BATERIJSKE VILICARJE VE 1500 kp
BATERIJSKE VILICARJE VE 2000 kp
DIESEL VILICARJE VD 1500 kp
DIESEL VILICARJE VD 2000 kp
DIESEL VILICARJE VD 2500 kp
DIESEL VILICARJE VD 3200 kp

Natančnejši komercialni kakor tudi tehnični po-
datki so vam na razpolago v našem komercial-
nem oddelku.

Priporočamo se za cenjena naročila!

KOMUNALNO PODJETJE

Kanalizacija

Ljubljana, Ambrožev trg 7

Telefon 315 533, 322 738

projektira,
gradi
in vzdržuje
javno
kanalizacijsko
omrežje
ter naprave

Delovna skupnost **Kanalizacije**
čestita vsem delovnim ljudem
in poslovnim znancem
za obletnico ustanovitve OF
slovenskega naroda in
za praznik dela — 1. maj

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partner-
jem in znancem pa želimo v majskih praznikih
mnogo prijetnega razvedrila.

KEMIČNA INDUSTRIJA

JUB

DOL PRI LJUBLJANI

proizvaja:

SUHE BARVE: STEKLARSKI KITI:
mineralne barve EXTRA steklarski kit
koksne barve EGOJUBOSIT
organske barve EGOMER
fasadne barve EGO dur 30
cementne barve EGO U special
barve JUBOFLOR

DISPERZIJSKI IZDELKI:

— JUBOCOLOR barve
— JUBOCOLOR PASTE za niansiranje
— JUPOL poldisperzijska barva
— JUKOL impregnacija za podlago
— JUBOLIN disperzijski kit
— JUBOLIT plastični omet

LEPILA:

JUBINOL 1 a, lepilo za lepljenje ultrapasa
JUBINOL 3 a, lepilo za ultra pas
JUBINOL 6 a, lepilo za lepljenje parketa in top-
lega poda
SIPROLIT, lepilo za siporeks in keramične plo-
ščice
TAPETOFIX, lepilo za tapete
STYRONOL, lepilo za lepljenje styropornih
plošč
JUBONIL, poliuretanski premaz za tla

Ljubljanski urbanistični zavod - LUZ

LJUBLJANA, KERSNIKOVA 6,
TITOVA 36
KIDRIČEVA 1
CANKARJEVA 1

Področje dela zavoda:

- proučuje, raziskuje, razvija in izpopolnjuje metode in tehnike prostorskega planiranja in urbanističnega načrtovanja;
- izdeluje vse vrste dokumentacije s področja prostorsko planerske dejavnosti (regionalne prostorske plane za ožja območja in posebne namene ter urbanistične programe in načrte);
- pripravlja kratko in srednjeročne načrte prostorske ureditve mesta in naselij na podlagi družbeno gospodarskih načrtov;
- izdeluje vse vrste dokumentacije s področja urbanistično načrtovalne dejavnosti (vse dele zazidalnih načrtov);
- pripravlja predloge smernic za izdelavo lokacijske dokumentacije in izdeluje lokacijsko dokumentacijo;
- opravlja zakoličenje in geodetska dela v zvezi z izdelavo lokacijske dokumentacije ter geodetsko komunalna dela pri dokumentaciji za realizacijo zazidalne zasnove;
- posreduje družbenim, političnim in drugim pravnim osebam strokovno pomoč in priporočila v urbanističnih zadevah;
- zavod opravlja svoje naloge samostojno ali pa organizira izdelavo teh nalog, pri čemer sodeluje z vsemi pristojnimi dejavniki na republiškem, mestnem ali občinskem nivoju;

Ljubljanski urbanistični zavod čestita za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj.

Simbol,
ki zagotavlja
varnost,
zupnost,
natančnost in ekspeditivnost

ljubljska banka

ljubljska banka

Ime,
ki zagotavlja
sodobno,
učinkovito in zanesljivo
bančno poslovanje

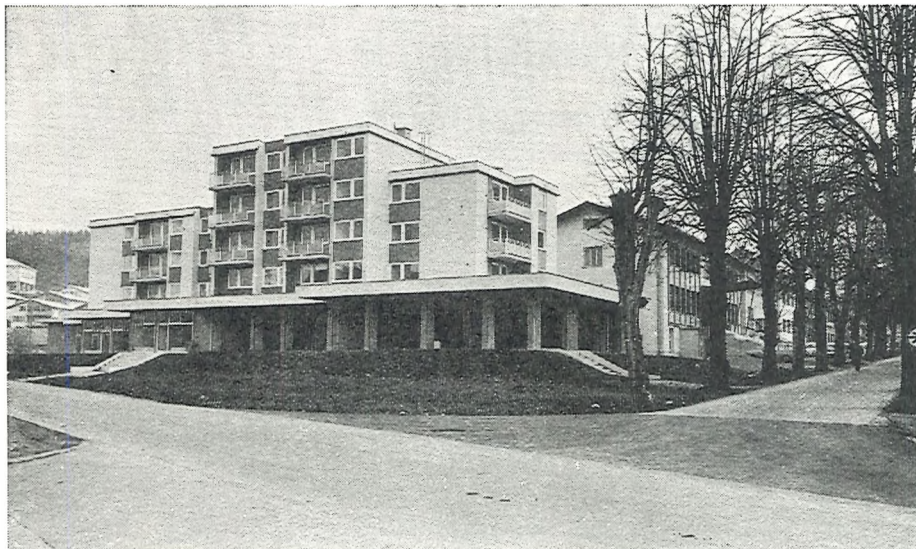
SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE

Projektiramo in gradimo visoke in nizke ter industrijske gradnje

Čestitamo vsem našim poslovnim prijateljem in delovnim ljudem

ZA OBLETNICO USTANOVITVE OF
SLOVENSKEGA NARODA
IN ZA MEDNARODNI PRAZNIK
DELA — 1. MAJ

Vsem delovnim kolektivom, poslovnim partnerjem in znancem pa želimo v majskih praznikih mnogo prijetnega razvedrila

Poslovni stanovanjski objekt v Grosupljem

TRGOVSKO PODJETJE

MEDEX LJUBLJANA
Telefon 311 545

Nudimo vam naraven cvetlični in gozdni med, pristno domačo medico, preparate na osnovi matičnega mlečka in cvetnega prahu, kot so: MELBROSIN, GELEE ROYALE, POLLJUVEN, MELBROSIA pld. — čebelarški reprodukcijski material

Cestitamo za mednarodni praznik dela — 1. maj

CESTA V HRIB 1 TELEFON: 51 688

Cestita za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

TEŽMER servis za popravilo tehtnic, težnih in merilnih naprav
LJUBLJANA, GORNJI TRG 44 — Telefon 20 844
in Hrenova ulica 19 a — Telefon 20 171

Tudi naš kolektiv se pridružuje čestitkam za obletnico ustanovitve OF slovenskega naroda in za mednarodni praznik dela — 1. maj

ŽIMA - industrija šetek
61001 ljubljana — trpinčeva 108

proizvaja
sortirano šetino, šetke in čopiče.
Cestita za obletnico ustanovitve OF in za praznik dela — 1. maj

»INSTALACIJA« Ljubljana

Kamniška ulica 48 a

opravlja:
instalacije za vse tekočine in pline,
montira:
sanitarne naprave v zdravstvenih, gostinskih, stanovanjskih in industrijskih objektih,
izdeluje:
projekte za vsa navedena dela.

KOVINSKO PODJETJE

UNITAS

LJUBLJANA — CELOVŠKA CESTA 224

se priporoča s priznano proizvodnjo sanitarnih armatur in odliktov barvnih kovin.

VUU Partizan
Ljubljana

Cestita vsem delovnim ljudem za praznik OF slovenskega naroda in mednarodni praznik dela 1. maj

»CHEMO EXPRESS«

KEMIČNA CISTILNICA
ING. NEŽA PENCA-SUŠNIK
LJUBLJANA
VIDOVDANSKA ULICA 2,

se priporoča, svojim cenjenim strankam pa želi vesele majske praznike

tiskarna
toneta tomsiča

LJUBLJANA, GREGORČIČEVA 25 a

telefon: 20 552, 22 990, 22 940

v tisk sprejemamo:

tiskovine vseh vrst, lepake, letake,
prospekte, cenike, koledarje v eno
ali večbarvnem tisku, leposlovne in znanstvene
knjige, revije in brošure

ofsettisk
rototisk
knjigotisk
knjigoveznica

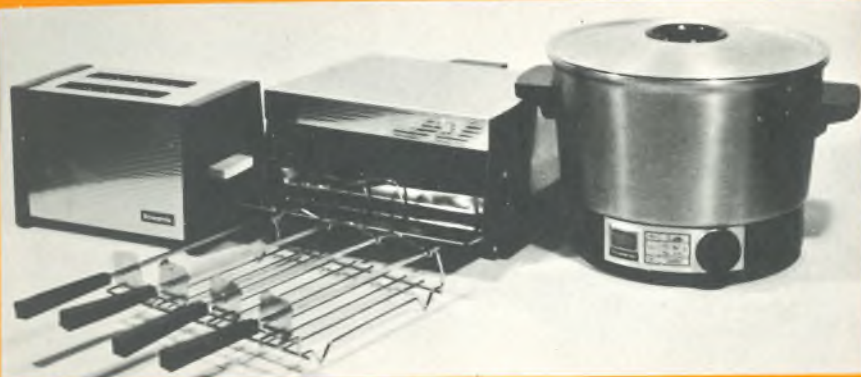

tudi v vašem domu gospodinjski aparati

elma

Rowenta

VLAŽILNI LIKALNIK — ki omogoča vlažno in suho likanje.

AVTOMATSKI LIKALNIK »MOJCA« — odprti ročaj omogoča likanje vseh delov perila.

AVTOMATSKI LIKALNIK — je zelo priljubljen model, ki si je pridobil zaupanje gospodinj po vsem svetu.

NAVADNI LIKALNIK — preprost, zanesljiv — brez regulacije temperature.

AVTOMATSKI KRUŠNI OPEKAČ — je namenjen za pripravo opečenih kruhkov (toast).

ELEKTRIČNA REŠETKA — za pripravo mnogih specialitet na žaru.

PRIBOR ZA ELEKTRIČNO REŠETKO — služi za pripravo jedi na žaru, katere nameravamo med obdelavo obračati.

CVRTNIK (FRITEZA) — je namenjen za pripravo raznih jedi v vročem olju.

SUŠILNA AVBA — hitro in enakomerno sušenje las.

KOZMETIČNO OGLEDALO — dvostransko vrtljivo ogledalo — na eni strani ravno,
na drugi konkavno za povečanje slike.

ČISTILNIK PREPROG — primeren za vsakodnevno čiščenje preprog.

elma

25 LET

tovarna elektromateriala ljubljana